

PROVINCIE FLEVOLAND

Programmabegroting 2021

Aan Provinciale Staten van Flevoland

Voor u ligt de Programmabegroting 2021. Een begroting die op koers ligt met de afspraken die gemaakt zijn in het Coalitieakkoord 2019-2023 'Ruimte voor de Toekomst'. Dit is de tweede begroting in deze coalitieperiode.

We zijn ervan overtuigd dat de provincie een rol van betekenis kan spelen in het zoeken naar oplossingen voor de problemen waar de Flevolandse samenleving voor staat. Tegelijk zijn wij ons ervan bewust dat we die rol alleen goed kunnen vervullen in een goed samenspel van overheden en in open overleg met andere betrokken partijen. Dat is dan ook hoe wij in de praktijk te werk willen gaan. Het is ook de kern van het thema 'Vernieuwend bestuur'. We willen inwoners raadplegen door nieuwe methoden in te zetten. In een vroeg stadium gaan we de dialoog aan met de samenleving en nodigen ondernemers, instellingen en medeoverheden uit met ons mee te doen.

De Planning & Control -cyclus verloopt dit jaar anders dan andere jaren. Dit vanwege de vele onzekerheden die de coronacrisis en andere ontwikkelingen zoals de stikstofproblematiek en woningbouwopgave met zich meebrengen. Deze en andere ontwikkelingen vragen om een heroriëntatie op het provinciale beleid voor de eerstkomende jaren. In overleg met Provinciale Staten is besloten eenmalig de Zomernota en Perspectiefnota te laten vervallen en een 'brede' Najaarsnota 2020 uit te brengen. Deze Najaarsnota zal, naast een rapportage over afwijkingen in 2020, ook keuzes en voorstellen bevatten voor de jaren 2021-2024. De besluiten over de Najaarsnota 2020 zullen dan ook van invloed zijn op deze Programmabegroting 2021 en zullen via een 1^e begrotingswijziging 2021 daarin worden verwerkt. Een en ander is nader toegelicht in de Perspectievenbrief die op 24 juni 2020 in Provinciale Staten is behandeld. Met die kanttekening leggen we deze Programmabegroting 2021 aan u voor.

Financieel gezien presenteren wij een solide en sluitende meerjarenbegroting 2021-2024. De ambities in ons coalitieakkoord overstijgen echter de (incidentele) financiële middelen van dit moment. Op onderdelen zijn deze ambities daarom nog niet altijd verwerkt in deze begroting. We gaan die ambities nader invullen en uitwerken in samenspraak met Provinciale Staten.

De Programmabegroting 2021 vindt u in zijn geheel terug op www.flevoland.nl/loket/financien. Een toegankelijke digitale webversie kunt u raadplegen via <https://flevoland.begroting-2021.nl>.

Gedeputeerde Staten van Flevoland,

De secretaris,

de voorzitter,

Inhoudsopgave

I. Hoofdlijnen	6
II. Financiën	7
III. Weerstandsvermogen	8
IV. Samenstelling college van Gedeputeerde Staten	9
V. Leeswijzer	10
II Programmaplan	14
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	15
Inleiding	16
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	20
1.2 Water	22
1.3 Totale lasten en baten	23
2 Landbouw, visserij en natuur	24
Inleiding	25
2.1 Landbouw & Visserij	28
2.2 Natuur & landelijk gebied	30
2.3 Totale lasten en baten	34
3 Economie	35
Inleiding	36
3.1 Economische ontwikkeling	39
3.2 Gebiedsopgaven	41
3.3 Totale lasten en baten	45
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	46
Inleiding	47
4.1 Recreatie en toerisme	50
4.2 Cultuur en erfgoed	51
4.3 Krachtige samenleving	52
4.4 Totale lasten en baten	54
5 Energie, duurzaamheid en milieu	55
Inleiding	56
5.1 Regionale energiestrategie	59
5.2 Duurzaamheid en circulaire economie	60
5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	61
5.4 Totale lasten en baten	62
6 Mobiliteit	63
Inleiding	64
6.1 Openbaar vervoer	67

6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	69
6.3 Infrastructuur	71
6.4 Totale lasten en baten.....	73
7 Vernieuwend bestuur.....	74
Inleiding	75
7.1 Bestuur	77
7.2 Provinciale Staten.....	80
7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	81
7.4 Bedrijfsvoering	83
7.5 Reserves	84
7.6 Totale lasten en baten.....	86
III Paragrafen	87
1 Lokale heffingen	88
1.1 Beleid ten aanzien van heffingen	88
1.2 Kwijtscheldingsbeleid	89
1.3 Overzicht tarieven	89
1.4 Lokale lastendruk	90
1.5 Opbrengst van de lokale heffingen	90
2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	92
2.1 Algemeen.....	92
2.2 Risicobeleid en risicomangement.....	92
2.3 Risicoprofiel	93
2.4 Weerstandsvermogen	95
2.5 Toelichting op de risico's	96
2.6 Niet financiële risico's	103
2.7 Financiële kengetallen BBV	104
3 Onderhoud kapitaalgoederen	105
3.1 Algemeen.....	105
3.2 Beleidskader ten aanzien van het onderhoud	106
3.3 Middelen	109
4 Financiering	111
4.1 Algemeen.....	111
4.2 Ontwikkelingen.....	111
4.3 Treasurybeleid.....	111
4.4 Uitvoering treasurybeleid.....	112
4.5 Renteschema	113
5 Bedrijfsvoering	115
5.1 Algemeen.....	115

5.2 Onderdelen bedrijfsvoering	115
6 Verbonden partijen	118
6.1 Algemeen.....	118
6.2 Overzicht verbonden partijen	119
7 Grondbeleid.....	130
IV Financiële begroting.....	132
1 Overzicht baten en lasten.....	133
1.1 Financieel overzicht.....	133
1.2 Grondslagen waarop de ramingen zijn gebaseerd.....	139
1.3 Incidentele baten en lasten	139
2 Uiteenzetting financiële positie.....	141
2.1 Uitgangspunten voor de Programmabegroting 2021	141
2.2 Geprognosticeerde begin- en eindbalans	142
2.3 Bijdrage EMU-saldo	142
2.4 Jaarlijks terugkerende arbeidsgerelateerde verplichtingen.....	143
2.5 Investerings in vaste activa	143
2.6 Financiering	145
2.7 Reserves en voorzieningen.....	145
2.8 Financiële diagnose en kengetallen	147
Bijlagen	150
A. Aanvaarde moties en amendementen Algemene Beschouwingen	151
B. Overzicht reserves en voorzieningen	152
C. Specificatie van de verdeling van de lasten en baten over de taakvelden	167
D. Specificatie van incidentele baten en lasten	170
E. Lijst met afkortingen.....	174

I. Hoofdpijnen

Een Programmabegroting is een planningsinstrument. Tussen planning en realisatie kan er veel gebeuren. In deze tijd van crisis kent de nieuwe Programmabegroting 2021 veel onzekerheden. De werkelijkheid is anders dan gedacht. Tegelijkertijd is het zinvol om vooruit te kijken en te plannen. Daarom is in het voorjaar vanwege de coronacrisis besloten om plannen voor het komende jaar te verwerken in de Najaarsnota. Daarbij leggen we aan Provinciale Staten keuzes voor. In de programmabegroting zoals deze voor u ligt zetten we de lopende zaken uiteen.

Van de overheid mag worden verwacht dat ze het voortouw neemt om de samenleving door een crisis heen te loodsen. Hoewel de crisis nog niet voorbij is, moeten we nu wel nadenken en besluiten nemen over de fase van wederopbouw. Om de gevolgen van Covid-19 te herstellen en de samenleving weer krachtig te maken hebben we een hulp- en herstelmaatregelen voorgesteld. “Corona” heeft veel veranderd: onze economie, onze sociale netwerken, onze leefwereld. Onveranderd blijft onze inzet voor brede welvaart: sociale vooruitgang, gezondheid, recreatie, onderwijs, natuur en een prettige leefomgeving niet alleen in het landelijk maar ook in het stedelijk gebied. Daar werken we aan.

Ondanks onzekerheden zijn we vastbesloten om het komend jaar samen met inwoners, overheden, kennisinstellingen en ondernemers onze Flevolandse samenleving te herstellen en nieuwe mogelijkheden te benutten. In de Programmabegroting benoemen we de reguliere werkzaamheden en in de Najaarsnota richten we ons op de fase van herstel en ontwikkeling, op de grote nadelige effecten van de crisis op onze samenleving.

Als uitgangspunt hanteren we daarvoor het huidige Coalitieakkoord “Flevoland, ruimte voor de toekomst”. Via de Najaarsnota komen we met aanvullende maatregelen en investeringen. Maar ondanks de grote impact van de crisis zien wij in het Coalitieakkoord voldoende mogelijkheden om de geformuleerde ambities te verbinden met de grote vraagstukken van vandaag, zoals COVID 19, de stikstofcrisis en de woonopgave in Flevoland. Wel pakken we andere activiteiten op, voegen we extra inzet toe of verleggen we onze accenten als gevolg van de coronacrisis. Met deze extra maatregelen of investeringen kunnen we onze doelen waarmaken. Provincie Flevoland is daarmee bereid haar verantwoordelijkheid te nemen.

Voor dergelijke ontwikkelingen is de Omgevingsvisie FlevolandStraks met de zeven opgaven tot aan 2030 de leidraad. Aan het einde van deze bestuursperiode zijn deze opgaven niet afgerond. De vastgestelde Uitwerkingsagenda 2 voeren we de komende jaren uit. Daarnaast maken de vele ontwikkelingen het wenselijk om in 2021 te starten met een Midtermreview van deze Omgevingsvisie.

En dat doen we in het vertrouwen dat onze basis goed is. We zijn trots op onze inwoners, op onze provincie en op wat we weten te bereiken. In Flevoland gebeurt veel en Nederland weet dat inmiddels. Als provincie zijn we praktisch ingesteld en een nuchtere partner. We zijn gericht op draagvlak en samenwerking. Daarom zoeken we de verbinding om maatschappelijke opgaven gezamenlijk aan te pakken. Zo bouwen we aan onze Flevolandse samenleving. Dat past bij onze bestuurstijl en dat is ook één van de ambities van de Omgevingsvisie: we willen dat provincie Flevoland meer en meer van de Flevolandse wordt. Ook hierin spelen de ontwikkelingen als gevolg van de crisis een rol. Inwoners moeten kunnen meepraten over de toekomst van onze provincie ook bij de aanpak van crises. We vragen daarom de mening van Flevolandse organisaties uit de samenleving. Digitalisering en online communicatie en het zoeken van de dialoog vragen om nieuwe benaderingen.

II. Financiën

De Programmabegroting 2021 is gebaseerd op het huidige financiële kader, bestaande uit de al door PS (of in mandaat) tot en met 1 juli 2020 vastgestelde begrotingswijzigingen. Vervolgens zijn de autonome ontwikkelingen, zoals effecten uit het voertuigenoverzicht MRB van april 2020 en enkele onontkoombare nieuwe ontwikkelingen in deze begroting verwerkt. Structurele mutaties vanuit het Coalitieakkoord 2019-2023 zijn verwerkt voor zover deze voldoende concreet zijn. De overige mutaties, en ook de incidentele mutaties uit het coalitieakkoord, zijn vooralsnog uitsluitend geoormerkt.

De wijzigingen ten opzichte van het vastgestelde financiële kader zijn in deze begroting van een toelichting voorzien. In deze programmabegroting wordt een sluitend (meerjaren-) beeld gepresenteerd.

Saldo lasten en baten per programma	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	8.276	13.559	10.447	7.809	7.793	7.793
2 Landbouw, visserij en natuur	13.149	24.572	20.304	17.157	16.328	13.843
3 Economie	5.826	12.130	11.745	8.627	5.047	4.995
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	8.848	9.580	9.011	8.777	8.671	8.630
5 Energie, duurzaamheid en milieu	9.082	9.810	7.341	7.080	6.723	6.723
6 Mobiliteit	54.967	61.188	54.563	56.505	58.910	59.831
7 Vernieuwend bestuur	-112.992	-130.840	-113.411	-105.955	-103.473	-101.817
Saldo (- = voordelig saldo)	-12.843	0	0	0	0	0
Stortingen in reserves	85.170	98.043	84.814	76.088	70.173	53.540
Onttrekkingen aan reserves	-78.712	-112.347	-90.369	-75.830	-67.856	-49.569
Saldo reservemutaties	6.458	-14.304	-5.555	258	2.316	3.971
Geraamd resultaat (- = overschot)	-12.843	0	0	0	0	0

x € 1.000

Autonome ontwikkelingen ten opzichte van het financieel kader zijn in deze begroting verwerkt, alsmede de structurele mutaties vanuit het Coalitieakkoord 2019-2023 die op dit moment reeds voldoende concreet zijn uitgewerkt. Naast deze effecten zijn bij het nader uitwerken van de Programmabegroting 2021 overige voor- en nadelige effecten ontstaan. Deze effecten zijn, conform de bestendige gedragslijn, eveneens verrekend met de stelpost 'Nieuw Beleid'. De resterende vrije ruimte is circa € 1,2 mln. in 2021. Onderstaand is het saldo van de stelpost 'Nieuw Beleid' weergegeven, inclusief de binnen deze stelpost nog aanwezige oormerken. Voor een detailoverzicht van de stelpost 'Nieuw Beleid' wordt verwezen naar tabel 1.11a (onderdeel IV Financiële begroting).

	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Eindsaldo stelpost Nieuw Beleid in begroting 2021 A	1.826	3.386	3.904	3.904
Waarvan geoormerkt:				
A. Bestaande oormerken	285	334	284	334
B. Oormerken coalitieakkoord 2019-2023	2.285	2.258	3.258	3.258
Totaal nog geoormerkt B	2.543	2.592	3.542	3.592
Vrije ruimte stelpost Nieuw Beleid in begroting 2021 A -/- B	-717	794	362	312
Begrotingssaldo C	1.946	1.448	1.892	2.098
Financieel kader - vrije ruimte begroting 2021 A+B+C	1.229	2.241	2.254	2.409

x € 1.000

In onderdeel IV Financiële begroting is een toelichting op de mutaties in de stelpost 'Nieuw Beleid' opgenomen als ook een uiteenzetting van de financiële positie.

III. Weerstandsvermogen

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een overzicht van de belangrijkste risico's van de provincie. Het risicoprofiel is in begroting 2021 (€ 10,4 mln.) toegenomen ten opzicht van die in de jaarrekening 2019 (€ 9,7 mln.). De weerstandscapaciteit is afgenomen van € 12,1 mln. naar € 7,5 mln. Deze daling wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een besluit van Provinciale Staten om voor € 4,0 mln. een Corona-noodfonds te vormen. Per saldo bedraagt de weerstandsratio nu 0,7 (was 1,2). Deze bevindt zich daarmee onder de bandbreedte van 1,1 tot 2,0, zoals vastgelegd in de nota 'Risicomanagementbeleid 2017'.

IV. Samenstelling college van Gedeputeerde Staten

De samenstelling van het college (inclusief bijbehorende portefeuille) is als volgt:

Naam	Portefeuille
Dhr. L. (Leen) Verbeek <i>Commissaris van de Koning</i>	Voorzitter Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten met in portefeuille: Rijksheertaken, Burgemeesterszaken, Aangelegenheden Koninklijk Huis, Koninklijke onderscheidingen en predicaten, Integriteit, Bemiddelingsverzoeken, Bezwaar en beroep, Openbare orde en veiligheid, Ondermijning, Veiligheid/Crisisbeheersing, Veiligheidsregio Flevoland, Archiefinspectie.
Dhr. J. (Jan) de Reus	Gedeputeerde met in portefeuille: Ruimtelijke ordening, Wonen, Landschap, Almere 2.0 (incl. RRAAM, Schaalsprong Almere, handelingsperspectief, Fonds Verstedelijking Almere en afronding IFA), Amsterdam Lelystad Airport (incl. Lelystad Airport Businesspark en OMALA incl. Airport Garden City C.V.), Mobiliteit (incl. infrastructuur, OV, verkeersveiligheid, IJsseldelta Zuid en Smart Mobility), MITC, Personeel & Organisatie, Bestuurlijke Adviescommissie (BAC) DROW, BAC Mobiliteit en BAC Werkgeverszaken. 1e loco commissaris van de Koning.
Mw. C.W. (Cora) Smelik	Gedeputeerde met in portefeuille: Duurzaamheid (incl. stuurgroep Duurzaamheid, Het Goede Voorbeeld en beleid circulariteit/circulaire economie), Milieu (incl. bodem, klimaatadaptatie, VTH, omgevingsdiensten en Afvalzorg), Omgevingsvisie (incl. samenwerkingsagenda, Ruimte voor Initiatief, opgave gericht werken en Omgevingswet), Bestuurlijke vernieuwing, Inkoop & Aanbesteding en BAC VTH. 2e loco commissaris van de Koning.
Dhr. J.N.J. (Jan-Nico) Appelman	Gedeputeerde met in portefeuille: Economie (ruimtelijk-economisch beleid, uitvoering circulaire economie, Topsectoren en MKB, Horizon, Lelystad Airport Businesspark, OMALA, EFRO en Interreg), Floriade, Agrofood (Landbouw & Visserij), Landbouw Meerdere Smaken, Maritieme strategie (incl. Flevokust Haven, Maritieme Service Haven en Kornwerderzand), Human Capital-Agenda (incl. Hoger onderwijs), GR Regionaal Historisch Centrum Het Flevolands Archief (beleid), Facilitaire zaken en BAC Economie. 3e loco commissaris van de Koning.
Dhr. J.A. (Jop) Fackeldey	Gedeputeerde met in portefeuille: Energietransitie (coördinatie Klimaatakkoord, energiebesparing, warmtetransitie, windenergie, zonne-energie, energie-innovatie en DE-on), Krachtige Samenleving (incl. gezondheid/zorg en Fonds Krachtige Samenleving), Toerisme & recreatie (incl. gebiedspromotie), Kwaliteit openbaar bestuur (incl. bestuurlijke zaken, Regiegroep MRA, Coördinatie Regio Zwolle, IPO-bestuur en coördinatie IBT), Communicatie & ICT en BAC Energie. 4e loco commissaris van de Koning.
Dhr. H.J. (Harold) Hofstra	Gedeputeerde met in portefeuille: Natuur (incl. natuurbeheer, N2000, natuurontwikkeling, Nieuwe Natuur, ontwikkeling Oostrand, GLB en POP), Vitaal Platteland (Fonds Vitaal Platteland), Water (incl. drinkwaterbescherming, Kaderrichtlijn Water, kaderstelling Waterschap, Markermeer-IJmeer), Financiën (incl. financieel toezicht gemeenten, Rijksvastgoedbedrijf en deelnemingen), Sport, BAC Vitaal Platteland en BAC Financiën. 5e loco commissaris van de Koning.
Dhr. M.A. (Michiel) Rijsberman	Gedeputeerde met in portefeuille: Kunst en cultuur (incl. musea, landschapskunst en programmalijs 4 Fonds Verstedelijking Almere), Verhaal van Flevoland, Nationaal Park Nieuw Land (incl. uitvoering N2000 Beheerplan Oostvaardersplassen en rapport Van Geel, Marker Wadden en Oostvaardersoever), Europa (incl. Comité van de Regio's, vertegenwoordiger EU-netwerken en Huis Nederlandse Provincies), Lelystad Next Level en BAC Cultuur. 6e loco commissaris van de Koning.
Dhr. H. (Hans) Tijl	Provinciesecretaris / algemeen directeur

Gedeputeerde Staten (GS) van provincie Flevoland verrichten naast hun bestuurlijke functie een aantal nevenfuncties. Zie voor een volledig overzicht: www.flevoland.nl.

V. Leeswijzer

Doelstelling programmabegroting

De programmabegroting is een belangrijk instrument voor Provinciale Staten (PS). Hierin worden de keuzes vastgelegd voor de inzet van de financiële middelen die de provincie ter beschikking staan. Deze keuzes worden op grond van het budgetrecht door PS gemaakt. De keuzes houden verband met de doelstellingen en activiteiten van de provincie. De programmabegroting is daarmee een belangrijk instrument om inhoud te geven aan de kaderstellende rol van PS.

Plaats programmabegroting in de planning en control cyclus

In de *programmabegroting* wordt vastgelegd wat de provincie wil bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en welke financiële middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. Dit document wordt door PS vastgesteld. In de *productenraming*, die door GS wordt vastgesteld, is een nadere detaillering van de geraamde budgetten opgenomen.

Tussentijds kunnen plannen worden bijgesteld aan actuele ontwikkelingen. Dat kan als onderdeel van de reguliere planning en control cyclus gebeuren via de *perspectiefnota* en de *zomernota (en dit jaar bij uitzondering ook via de Najaarsnota 2020)*, maar ook incidenteel op basis van door PS en GS genomen besluiten. Deze bijstellingen krijgen hun financieel beslag via begrotingswijzigingen die door PS worden vastgesteld (of in mandaat door GS, conform de financiële verordening).

In de *jaarstukken* wordt eindverantwoording afgelegd over de uitvoering van de ambities, zoals verwoord in de programmabegroting en eventueel bijgesteld bij de perspectief- en zomernota of separate voorstellen. Er wordt aangegeven in welke mate de doelstellingen zijn gerealiseerd en er wordt verantwoording afgelegd over daarvoor uitgevoerde activiteiten en de inzet van financiële middelen. Dit document vormt de basis voor de controlerende rol van PS.

Structuur programmabegroting

De structuur van de programmabegroting wordt bepaald door wettelijke en niet-wettelijke voorschriften.

Wettelijke voorschriften: het BBV

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat voorschriften voor de programmabegroting. Deze dient de volgende onderdelen te bevatten:

- het *programmaplan*, waarin per beleidsprogramma expliciet wordt ingegaan op de beoogde maatschappelijke effecten en de wijze waarop zal worden getracht deze te verwezenlijken en de betrokkenheid van de verbonden partijen hierbij. Het geheel wordt gecompleteerd met de raming van de baten en lasten. Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. Tevens zijn in het programmaplan de verplicht voorgeschreven BBV-beleidsindicatoren opgenomen;
- de *paragrafen*, bedoeld als nadere toelichting op onderwerpen die van wezenlijk belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Zij geven de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen weer. De wettelijk verplichte paragrafen zijn: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid. Daarnaast kan besloten worden om additionele paragrafen op te nemen, hier is vooralsnog geen gebruik van gemaakt;
- een *overzicht van baten en lasten*, dat alle baten en lasten van de in het programmaplan opgenomen activiteiten bevat, ter ondersteuning van de autorisatiefunctie van Provinciale Staten;
- een *uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting daarop*, waarin speciale aandacht wordt geschonken aan investeringen, financiering, reserves en voorzieningen;
- de bijlage met het *overzicht van de geraamde lasten en baten per taakveld* en de *specificatie van incidentele lasten en baten*.

De drie laatste onderdelen vormen samen de Financiële begroting. Deze ondersteunt niet alleen de autorisatiefunctie van PS, maar vormt ook de basis voor de verantwoording na afloop van het boekjaar (inclusief de controle van de rechtmatigheid en het getrouwe beeld van de jaarrekening door de externe accountant).

Niet-wettelijke vormeisen

Ieder hoofdstuk uit het programmaplan begint met een inleiding met daarin de doelenboom en de indicatoren horende bij het programma. Dit wordt gevolgd door de programmaonderdelen waarbinnen aandacht is voor de doelstellingen en activiteiten, zoals deze voortvloeien uit het Coalitieakkoord 2019-2023.

Uitwerking in 2021

- In het voorjaar 2019 is het Coalitieakkoord 2019-2023 opgesteld. De structuur en inhoud van deze begroting is aangepast om zo goed als mogelijk hierbij aan te sluiten. De indeling van de programma's en programmaonderdelen is daardoor gewijzigd. Ook zijn de doelen en activiteiten hierop bijgesteld.
- Er is getracht de accenten van het coalitieakkoord te vertalen naar herkenbare indicatoren, daarbij aangetekend dat (nog) niet alle doelen te vertalen zijn naar indicatoren. Sommige onderwerpen zullen eerst een nadere afbakening en duiding van definities moeten krijgen voordat de juiste gegevens gemonitord kunnen worden. Voor enkele onderwerpen zal nader onderzoek nodig zijn omdat er op dit moment geen gegevens beschikbaar zijn. Voor de nu voorliggende Programmabegroting 2021 betekent dit dat de indicatoren niet gewijzigd zijn ten opzichte van voorgaand jaar.
- Onderwerpen uit het coalitieakkoord met een structureel begrotingseffect zijn in deze begroting verwerkt indien besteding van deze middelen voldoende concreet is. Voor de overige structurele effecten dient eerst nog een nadere uitwerking en/of besluitvorming plaats te vinden, deze zijn daarom vooralsnog geoormerkt binnen de stelpost 'Nieuw Beleid'. Onderwerpen met een incidenteel effect, waarvoor al dekking beschikbaar is vanuit bestaande bestemmingsreserves zijn vooralsnog geoormerkt binnen de desbetreffende reserves. De onderwerpen waarvoor nog geen dekking beschikbaar is zijn vooralsnog niet verwerkt omdat de inzet hiervan afhankelijk is van het beschikbaar komen van aanvullende middelen.
- Onderwerpen uit het coalitieakkoord met een structureel begrotingseffect zijn in deze begroting verwerkt indien besteding van deze middelen voldoende concreet is. Voor de overige structurele effecten dient eerst nog een nadere uitwerking en/of besluitvorming plaats te vinden, deze zijn daarom vooralsnog geoormerkt binnen de stelpost 'Nieuw Beleid'. Onderwerpen met een incidenteel effect, waarvoor al dekking beschikbaar is vanuit bestaande bestemmingsreserves zijn vooralsnog geoormerkt binnen de desbetreffende reserves. De onderwerpen waarvoor nog geen dekking beschikbaar is zijn vooralsnog niet verwerkt omdat de inzet hiervan afhankelijk is van het beschikbaar komen van aanvullende middelen.
- De Planning & Control (P&C)-cyclus verloopt dit jaar anders dan andere jaren. Dit vanwege de vele onzekerheden die de coronacrisis en andere ontwikkelingen zoals de stikstofproblematiek en woningbouwopgave met zich meebrengen. Deze en andere ontwikkelingen vragen om een heroriëntatie op het provinciale beleid voor de eerstkomende jaren. Zodoende is in overleg met PS besloten eenmalig de Zomernota en Perspectiefnota te laten vervallen en een 'brede' Najaarsnota 2020 uit te brengen. Deze Najaarsnota zal, naast een rapportage over afwijkingen in 2020, ook keuzes en voorstellen bevatten voor de jaren 2021-2024. De besluiten over de Najaarsnota 2020 zullen dan ook van invloed zijn op deze Programmabegroting 2021 en zullen via een 1^e begrotingswijziging 2021 daarin worden verwerkt. Een en ander is nader toegelicht in de Perspectievenbrief die op 24 juni 2020 in PS is behandeld.
- In het voorjaar van 2020 heeft de Commissie BBV een nadere interpretatie gegeven ten aanzien van de wijze waarop verstrekte (meerjarige) subsidies dienen te worden toegerekend aan begrotingsjaren. Kernpunt daarbij is dat bij meerjarige subsidies de lasten toegerekend dienen te worden aan de desbetreffende jaren. Dit heeft administratieve gevolgen, wanneer de subsidies deels in een ander jaar worden besteed dan waarvan in de beschikking is uitgegaan. Deze interpretatie is van toepassing met ingang van 1 januari 2021. De exacte uitwerking (waaronder de vaststelling van de hoogte van het grensbedrag) is echter nog onderwerp van gesprek tussen het IPO, de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), de commissie BBV en eventueel het ministerie van BZK. Het effect wordt nog nader in detail onderzocht en eveneens afgestemd met de externe accountant.
- De stelpost Nieuw beleid bevat de vrij besteedbare middelen (het begrotingssaldo 2021 en volgende jaren). De stelpost (en de diverse oormerken daarbinnen) is ingezet om enkele autonome begrotingseffecten te dekken. Dit overeenkomstig de Perspectievenbrief 2020-2024. Daarnaast hebben een aantal zaken - op basis van bestaand beleid - effect gehad op het begrotingssaldo (zie tabel 1.11a onderdeel IV Financiële begroting).

Autorisatie programmabegroting

PS hebben een kaderstellende en controlerende taak. In de Provinciewet is opgenomen dat PS de begroting (inclusief programmaplan, paragrafen en financiële begroting) vaststellen. Het financiële autorisatieniveau van de programmabegroting ligt per programmaonderdeel op het totaal van lasten en baten. Dit houdt in dat GS per programmaonderdeel niet meer mogen besteden dan het voor dat onderdeel geraamde totaal van de

lasten. Dit bedrag is per programmaonderdeel weergegeven in de programmabegroting. Dit bedrag kan - meestal op grond van een voorstel van GS - via begrotingswijziging door PS worden gewijzigd. Uiteraard dient de besteding te passen binnen de door PS vastgestelde doelen en activiteiten. In de jaarrekening verantwoorden wij in hoeverre wij binnen het geautoriseerde bedrag blijven.

Mandaatverlening

Door eerdere besluitvorming van PS zijn er uitzonderingen ontstaan op de algemene lijn zoals hiervoor beschreven. Deze uitzonderingen hebben betrekking op gedelegeerde reserves en gemandateerde begrotingswijzigingen.

1. Gedelegeerde reserves

De provincie beschikt over een aantal reserves. Bij het vaststellen van de Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023 (Provinciale Staten van 13 november 2019) een aantal nieuwe reserves gevormd, zoals; 'Fonds Vitaal Platteland', 'Artistieke experimenten', 'Krachtige samenleving' en 'Regiodeal Noordelijk Flevoland'. De reserve 'Grootschalige kunstprojecten' is vervallen, het resterende saldo van, en toekomstige stortingen in, worden gestort in de bestemmingsreserve 'Artistieke experimenten'.

Het besteden van de middelen binnen deze reserves is voorbehouden aan PS. Dit houdt in dat eerst een voorstel aan PS dient te worden voorgelegd, alvorens verplichtingen ten laste van reserves mogen worden aangegaan. Daarnaast is besloten de beslissingsbevoegdheid tot besteding en het aangaan van verplichtingen voor de uitvoeringsreserves en de egaliseringsreserves bij GS neer te leggen om de doelmatigheid en slagvaardigheid van de provincie te vergroten.

De besteding van deze reserves vindt plaats in overeenstemming met de doelstellingen die PS daarvoor hebben vastgelegd. De hiermee verband houdende gemandateerde begrotingswijzigingen worden via de reguliere procedure ter kennisneming aan PS aangeboden.

2. Gemandateerde begrotingswijzigingen

PS hebben - via de Financiële verordening provincie Flevoland 2018 - het college gemandateerd om de onderstaande begrotingswijzigingen door te voeren. Dit heeft tot doel om het aantal begrotingsmutaties dat in de loop van een begrotingsjaar via een begrotingswijziging ter vaststelling aan PS wordt voorgelegd, te verlagen. In veel gevallen gaat het om technische (detail)wijzigingen of wijzigingen waarbij de provincie geen beïnvloedingsmogelijkheden heeft. Het gaat daarbij om de volgende typen wijzigingen:

- Doorgeven bijdragen van derden met specifiek doel.
- Reeds genomen Statenbesluiten.
- Gedelegeerde onttrekkingen aan reserves (zie hierboven).
- Begrotingsvoordelen uit lagere uitgaven en/of hogere inkomsten.

Om PS volledig op de hoogte te stellen van de gemandateerde begrotingswijzigingen, stellen wij haar van gemandateerde wijzigingen in kennis (via de besluitenlijst).

Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2018 hebben PS besloten om GS mandaat te verlenen om begrotingswijzigingen vast te stellen die betrekking hebben op specifieke oormerken in de stelpost 'Nieuw Beleid' en de reserve 'Brede Bestemmingsreserve', voor zover deze voortvloeien uit de Perspectiefnota 2017-2021.

Peildatum

De Programmabegroting 2021 kent als peildatum 1 juli 2020. Dit houdt in dat in de ramingen rekening is gehouden met de structurele financiële doorwerking van alle besluiten van PS die tot en met die datum vastgesteld zijn. Tevens is in de ramingen rekening gehouden met de volgende zaken:

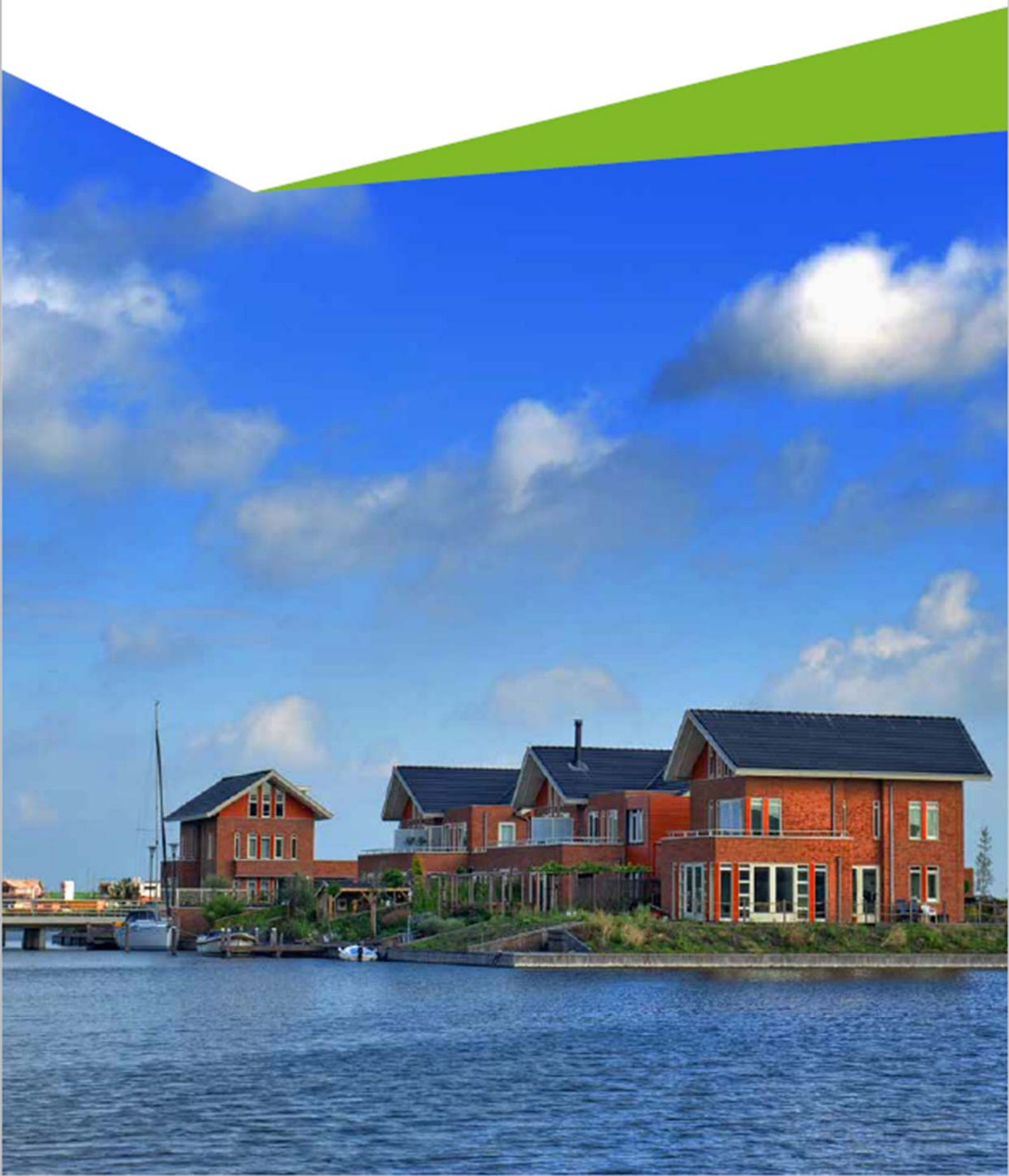
- Effecten van de Decemercirculaire 2019 (de voordelige effecten van Meicirculaire 2020 worden betrokken bij de Najaarsnota 2020).
- Effecten van het Voertuigenoverzicht Motorrijtuigenbelasting (MRB) per 1 april 2020 (de effecten van het voertuigenoverzicht per 1 juli worden betrokken bij de Najaarsnota 2020).
- Actualisatie van de benodigde stelpost voor Loon- en prijsontwikkeling.
- Resultaatbestemming Jaarstukken 2019.
- Overige autonome ontwikkelingen voor zover bekend.

Verklaring verschillen per programmaonderdeel

Bij de toelichting op de middelen geven wij conform de vereisten in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) - indien van toepassing - een verklaring bij het verschil tussen de nieuwe begrotingsraming en het financieel kader. Volgens de bestendige gedragslijn zijn alle verschillen groter dan € 100.000 van een verklaring voorzien. Hiermee krijgt PS inzicht in de aard en achtergrond van wijzigingen die in deze begroting zijn doorgevoerd.

II Programmaplan

1. Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de ruimtelijke ontwikkelingen in provincie Flevoland.

Omgevingsvisie

Ten aanzien van de Omgevingsvisie en de uitwerking daarvan willen we vanuit een brede blik kijken naar wat goed is voor provincie Flevoland. We gaan allemaal steeds meer werken vanuit het gedachtegoed van de Omgevingsvisie. De opgaven die in de vastgestelde Omgevingsvisie zijn geïdentificeerd zijn relevant en ontwikkelen zich. De opgaven zijn geïntegreerd in de reguliere taken en werkwijzen en zijn te herkennen in de verschillende programma's.

De visie geeft een heldere ambitie voor de ruimtelijke ontwikkeling van provincie Flevoland op de lange termijn en de rol van de provincie daarin, zowel inhoudelijk als in de samenwerking met partners uit de omgeving. Daarnaast gaat de Omgevingsvisie over bestuurlijke samenwerking en ruimte voor initiatief (hoofdstuk 7). Nu komt het aan op het zetten van concrete stappen in de uitwerking.

Ruimtelijke ontwikkeling en landschap

Provincie Flevoland kenmerkt zich door ruimte voor groei en ontwikkeling. Met de beschikbare ruimte die Flevoland zo kenmerkt willen we zorgvuldig omgaan omdat als gevolg van schaarste ook de druk op provincie Flevoland toeneemt. We hebben een dubbele rol. Enerzijds maken we nieuwe ontwikkelingen mogelijk en vangen we ruimte vragende functies op, terwijl we anderzijds toezien op zorgvuldig ruimtegebruik en zorg voor ruimtelijke kwaliteit. Het blijft hierbij een zoektocht naar de juiste balans. De verwachting is dat de druk zal toenemen. Daarom zetten we ons ervoor in om opgaven met elkaar te combineren en te zoeken naar manieren waarop een integrale aanpak tot een verbetering van de ruimtelijke inrichting en een versterking van de Flevolandse kwaliteiten kan leiden.

Almere 2.0

Met het programma 'Almere 2.0' geven provincie, gemeente en Rijk uitvoering aan de afspraak die in 2013 is vastgelegd in de rijksstructuurvisie en de RRAAM (Rijks-Regioprogramma Amsterdam, Almere, Markermeer)-overeenkomst over de verdere verstedelijking van Almere met een groei van in principe 60.000 woningen. Via het Fonds Verstedelijking Almere (FVA) wordt op basis van een meerjarenprogramma geïnvesteerd in sleutelprojecten die het verschil maken in de ontwikkeling van Almere en de regio en zo bijdragen aan de internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad. Dit jaar wordt een Handelingsperspectief Metropoolregio Amsterdam (MRA) Oostflank opgesteld waar opnieuw naar de ambities van het RRAAM gekeken wordt. In juli 2020 is het nieuwe Meerjarenprogramma 2021-2025 vastgesteld dat de basis vormt voor de komende jaarprogramma's.

100.000 woningen ambitie

In februari 2020 is in de Tweede Kamer de motie Koerhuis c.s. aangenomen (32847, nr. 621), waarin de regering wordt verzocht met de regio te onderzoeken of in Flevoland 100.000 woningen kunnen worden gebouwd. Provinciale Staten (PS) van provincie Flevoland hebben daarop unaniem een motie aangenomen (26 februari 2020, motie nr. 2) waarin staat dat het moet gaan om 'een volwaardige, leefbare en duurzame gebiedsontwikkeling'. De provincie brengt samen met de gemeenten en het Rijk de mogelijkheden, ambities en voorwaarden in beeld.

Woonvisie

De provincie Flevoland wil samen met de gemeenten de Flevolandse woonagenda ontwikkelen. Hiermee is in 2020 gestart en zal worden afgerond in 2021. Doel is een goed en volwaardig woonaanbod en een meer evenwichtige Flevolandse woningmarkt. Dit moet een actieagenda zijn, waarmee de brede woonkwaliteit van Flevoland versterkt wordt en afstemming is over nieuw toe te voegen woningen: met aandacht voor het vestigingsklimaat voor bedrijven, onderwijs, voorzieningen, natuur en cultuur.

Omgevingswet

De invoering en implementatie van de Omgevingswet is een belangrijke wetgevingsoperatie die over meer gaat dan alleen het omkatten van regels, het heeft ook invloed op de rol en bevoegdheden van de provincie.

Het is een beleidsmatige en cultuurverandering die ertoe dwingt keuzes te maken. De minister gaat uit van invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2022.

Van de provincies wordt verwacht dat zij hun beleid en regels voor inwerkingtreding van de Omgevingswet in lijn brengen met het nieuwe stelsel van instrumenten. In dat kader is in begin 2019 het provinciale beleid en regelgeving voor de fysieke leefomgeving technisch omgezet naar instrumenten van de Omgevingswet (Omgevingsprogramma Flevoland en Omgevingsverordening Flevoland). Deze 'basis' moet nog verder worden ontwikkeld.

Voor een goede samenwerking binnen de provincie wordt ambtelijk en bestuurlijk afgestemd met Flevolandse ketenpartijen. Dit gebeurt in het (ambtelijk) Platform Omgevingswet Flevoland en de Bestuurderstafel Omgevingswet Flevoland.

Onder de Omgevingswet wordt gewerkt met een digitaal stelsel. Voor het digitaal stelsel dat landelijk beschikbaar wordt gesteld (Digitaal Stelsel Omgevingswet - Landelijke Voorziening) is in december 2018 een beheerakkoord gesloten tussen Rijk, Interprovinciaal Overleg van en voor provincies (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Unie van Waterschappen (UvW) over het beheer en de doorontwikkeling ervan. Hieruit volgt een verplichting om aan het DSO-LV mee te betalen vanaf 2020. De provincie zal in 2020 haar aansluiting op het DSO-LV maken en testen. Aan het digitaal werken in de keten zal samen met de ketenpartners invulling gegeven worden. De provincies gezamenlijk zijn beoogd huismeester van de informatiehuizen natuur en externe veiligheid. In 2020 en 2021 wordt onderzocht hoe verschillende informatieproducten via het DSO-LV beschikbaar gesteld kunnen worden.

Water

Waterberging, droogte, kwaliteit van (grond)water en drinkwatervoorziening en -bescherming zijn de komende periode de opgaven die spelen in provincie Flevoland. De provincie stelt de kaders waarbinnen het waterschap zijn werk doet. In nauwe samenwerking met Waterschap Zuiderzeeland gaan we aan de slag met maatregelen die provincie Flevoland beter voorbereiden op extreme weerpieken. Daarbij is het uitgangspunt dat provincie Flevoland een robuust, veilig en schoon (drink-)watersysteem behoudt.

Maatschappelijk effect

Een duurzame verdere ontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied met het behoud van het gevarieerde aanbod van de woon-, werk- en leefomgeving. Dit gebeurt in samenwerking met partners uit de regio.

Effect van ons beleid

Ruimtelijk-economische ontwikkelingen zijn zorgvuldig ingepast met oog voor de ruimtelijke (en landschappelijke) kwaliteiten van onze provincie. Het robuuste, veilige en schone (drink-)watersysteem is behouden.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2024
Evenwichtige en duurzame door-ontwikkeling	Harde planvoorraad bedrijventerreinen: in 2030 < 6 jaar <i>Bron: IBIS</i> <i>Toelichting: Indicator conform RO Visie Werklocaties Flevoland 2015 en Convenant: tijd die nodig is om harde planvoorraad uit te geven (harde voorraad / gemiddelde uitgifte per jaar)</i>	18 jaar	16 jaar	15 jaar	14 jaar	13 jaar	10 jaar

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2024
	Leegstand kantoren in provincie Flevoland (als percentage van de oppervlakte in m2) Bron: CBS*	8%	6%	5%	<5%	<5%	<5%
	Ontwikkeling woningvoorraad Bron: CBS Toelichting: het aantal dat jaarlijks aan de woningvoorraad is toegevoegd minus het aantal dat aan de voorraad is onttrokken, plus correcties	2.258	2.750	2.988	≥ 2.988	≥ 2.988	≥ 2.988
	Percentage regionale keringen dat voldoet aan de normen Bron: Provincie Flevoland**	98%	98%	90%	90%	90%	90%
	Percentage gerealiseerde Natuurvriendelijke oevers langs provinciale hoofdvaarten*** Bron: provincie Flevoland	n.b.	n.b.	47%	40%	40%	40%
Almere 2.0	Met vastgestelde jaarprogramma's wordt invulling gegeven aan het <u>Meerjarenprogramma 2017-2021</u> van Almere 2.0	20%	40%	80%	100%	-	-
	Met vastgestelde jaarprogramma's wordt invulling gegeven aan het <u>Meerjarenprogramma 2021-2025</u> van Almere 2.0	-	-	-	-	20%	40%

*Naar aanleiding van Statenvragen vorig jaar is gezocht naar een indicator waarvoor data beschikbaar is voor alle Flevolandse gemeenten. Met de CBS Leegstandsmonitor is gebruik gemaakt van een landelijke bron die alle gemeenten representeert, en bovendien vergelijkingen met andere regio's mogelijk maakt

** In 2018 is het aantal regionale keringen teruggebracht naar 10. De waterkering tussen de Kadoelersluis en Blokzijl voldoet als gevolg van 'piping' niet meer aan de norm (de dijk lekt). Het is geen onveilige situatie, waardoor herstel gepland staat voor 2025. Daarom is een streefcijfer van 100% tot die tijd niet realistisch.

*** In het beleid van de provincie Flevoland is opgenomen dat 40% (in km lengte) van de oevers langs de provinciale hoofdvaarten natuurvriendelijk ingericht moet worden. Deze natuurvriendelijke oevers zijn een belangrijke randvoorwaarde voor de ecologische waterkwaliteit en dragen daarmee bij aan het behalen van de doelen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW). Met deze indicator wordt de jaarlijkse voortgang van de provinciale ambitie voor de KRW inzichtelijk gemaakt.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2024
Waterkwaliteit (oppervlakte- water)	Percentage van de waterlichamen met een ecologische kwaliteit*: • goed • matig • ontoereikend • slecht Bron: Waterkwaliteitsportaal, KRW-rapportages	0%	0%	0%	>0%	>0%	>0%
		83%	83%	72%	<72%	<72%	<72%
		17%	17%	28%	<28%	<28%	<28%
		0%	0%	0%	0%	0%	0%

* Vanuit de Kaderrichtlijn Water is het doel om in 2027 de doelen te hebben bereikt ten aanzien van een goede chemische en ecologische kwaliteit van de oppervlaktewateren in provincie Flevoland. Vanuit de theorie is het ambitieniveau voor 2027, dat 100% van de waterlichamen voldoet aan een goede waterkwaliteit. Echter wordt de waterkwaliteit vanuit de KRW beoordeeld op basis van het 'one out, all out' principe. Hierdoor voldoet momenteel 0% van de waterlichamen aan een goede kwaliteit, omdat de slechtst scorende parameter in de waterlichamen nog steeds matig scoort. Vanwege het 'one out, all out' principe en de vertraagde effecten van de ecologie op getroffen maatregelen is het daarom niet realistisch om als streefcijfer voor 2027 te formuleren dat 100% van de waterlichamen voldoet aan een goede waterkwaliteit. Om realistische streefwaarden te formuleren voor de periode 2020 tot en met 2024 is ervoor gekozen om te werken met groter of kleiner dan de huidige waarde (zie tabel).

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
1. Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	De Uitwerkingsagenda Samen Maken We Flevoland is uitgevoerd, geëvalueerd en geactualiseerd
		De invoering van de Omgevingswet is voorbereid
		Opstellen van een landschapsprogramma
		In provincie Flevoland is een verbeterde, prettige en gevarieerde woonomgeving/woonvoorraad gerealiseerd
		Almere 2.0: realiseren ambities m.b.t. de ontwikkeling van Almere op basis van Handelingsperspectief MRA Oostflank
		De positie van Lelystad als aantrekkelijke, gezonde en duurzame stad is verbeterd
	1.2 Water	Het watersysteem is beter toekomstbestendig

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek geeft uitvoering aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van water. Zij draagt daarmee bij aan het doel van het behoud van een robuust watersysteem.

De provincie is aandeelhouder van Vitens. Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie.

1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap

Portefeuillehouder

J. de Reus

C.W. Smelik (Uitwerkingsagenda, Omgevingswet)

M.A. Rijsberman (Lelystad Next Level)

H.J. Hofstra (Agenda IJsselmeergebied 2050)

Doel (2019-2023)

De Uitwerkingsagenda Samen Maken We Flevoland (SMWF) is uitgevoerd, geëvalueerd en geactualiseerd.

Activiteiten 2021

- We voeren de Uitwerkingsagenda SMWF 2020 - 2025 uit, met als uitgangspunt dat er een balans is in de samenhang van de opgaven, de rol van de provincie, de prioritering en de financiële haalbaarheid.
- We voeren een Midterm review (MTR) uit waarin we kijken hoe we ervoor staan in de realisatie van de ambities uit de 7 opgaven en welke nieuwe ontwikkelingen meegenomen moeten worden.
- We stellen een routekaart op voor samenwerkingsagenda's met de gemeenten en het waterschap, met een strategisch karakter, gericht op de lange termijn vraagstukken.
- We versterken en borgen de samenhang tussen de 7 opgaven uit de Omgevingsvisie en de andere opgaven van de provincie zodat de uitvoering op elkaar is afgestemd en we integraal, efficiënt en effectief werken.

Doel (2019-2023)

De invoering van de Omgevingswet is voorbereid, zodanig dat de provincie kan sturen op effectief beleid ten behoeve van duurzame leefkwaliteit.

Activiteiten 2021

- We voeren samen met PS een open, constructieve dialoog over de wijze waarop de instrumenten van de Omgevingswet (Omgevingsvisie, -programma en -verordening) cyclisch worden vastgesteld.
- We leggen vast hoe de provincie betrokken wil worden bij ruimtelijke initiatieven.
- We stellen heldere kaders op voor alle ruimtelijke ontwikkelingen die op ons afkomen.
- We definiëren scherp wat van provinciaal belang is, leggen dit vast en denken mee met gemeenten over hoe te komen tot optimale planvorming. We zoeken daarbij steeds naar de beste balans tussen flexibiliteit en betrouwbaarheid.
- We leggen PS een aanpassing van de Omgevingsverordening Flevoland voor zodat deze per 1 januari 2022 voldoet aan de Omgevingswet.

Doel (2019-2023)

We hebben de Omgevingsvisie vertaald in een heldere ambitie voor de ruimtelijke ontwikkeling van Flevoland en de rol van de provincie daarin. Deze ambitie biedt een goede basis voor een belangenafweging, voor krachtig optreden in bovenregionale netwerken en voor het samen met onze medeoverheden optreden als één overheid.

Activiteiten 2021

- Vanuit een integrale inventarisatie van de belangrijkste ontwikkelingen en opgaven voor Flevoland ontwikkelen we een aantal mogelijke scenario's of richtingen voor de lange termijn.
- Samen met gemeenten en andere gebiedspartners bespreken we kansen, dilemma's en prioriteiten. Hierbij zijn we bereid ook moeilijke gesprekken te voeren die sectoren en gemeentegrenzen overschrijden.
- De resultaten werken we uit in een ruimtelijk/economisch perspectief Flevoland, dat richting geeft aan toekomstige ontwikkelingen.

Doel (2019-2023)

We hebben een landschapsprogramma opgesteld dat uitgaat van landschap als integraal onderdeel van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Activiteiten 2021

- We brengen het landschapsprogramma in procedure.
- We werken integraal en met onze gebiedspartners verder aan het Landschap van de Toekomst.

Doel (2019-2023)

We focussen niet alleen op aantallen woningen, maar werken aan een volwaardige, leefbare en duurzame gebiedsontwikkeling in Flevoland.

Activiteiten 2021

- Met de gemeenten voeren we overleg en stemmen we onze inzet af om tot een evenwichtige ontwikkeling van de woonmarkt te komen die ruimte biedt voor verschillende doelgroepen.
- We werken regionaal samen aan de opstelling van een gemeenschappelijke regionale woonagenda.
- We stimuleren innovatief en duurzaam (ver)bouwen en brengen partners bijeen.
- We bevorderen kennis in de regio door proeftuinen te stimuleren, onder meer op het gebied van smart mobility, natuurinclusief en stikstofneutraal bouwen.

Doel (2019-2023)

De internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad is verbeterd door verdere ontwikkeling van Almere, waarbij de woningbouwopgave van Almere is bepaald en er zicht is op realisatie en cofinanciering van de IJmeerverbinding.

Activiteiten 2021

- In het Handelingsperspectief MRA Oostflank maken we afspraken met het Rijk en regionale partners over de verdere ontwikkeling van Almere en de woningbouwopgave.
- In juli 2020 is het nieuwe Meerjarenprogramma Fonds Verstedelijking Almere 2021-2025 vastgesteld. Dit vormt de basis voor de jaarprogramma's in de komende jaren.
- We voeren het Jaarprogramma 2021 uit.

Doel (2019-2023)

De positie van Lelystad als aantrekkelijke, gezonde en duurzame stad is verbeterd.

Activiteiten 2021

- Vanuit ons partnerschap dragen wij bij aan de uitwerking van de strategische agenda 'Lelystad Next Level' in een uitvoeringsprogramma.
- We nemen als strategisch partner deel aan de regietafel en het programmabureau, en leveren een bijdrage in de proceskosten en de opstelling van het uitvoeringsprogramma voor 2020 en later.
- In het kader van de samenwerkingsagenda vanuit de Omgevingsvisie bepalen we waar en hoe de provincie inhoudelijk kan bijdragen aan de programmalijnen 'Uitnodigende Stad', 'Veerkrachtige Samenleving', 'Ondernemende Stad', aan het uitvoeringsprogramma; daartoe maken we concrete afspraken. Vanuit de samenwerkingsovereenkomst is onze inzet gericht op de regionale vraagstukken.

Middelen

1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	8.478	13.630	10.550	-22	-22	-22
Baten	-133	-182	-22	7.913	7.913	7.913
Saldo	8.345	13.448	10.528	7.891	7.891	7.891
Kader (saldo voor perspectievenbrief)		13.448	1.528	1.169	1.169	1.169
Verschil t.o.v. kader			9.000	6.721	6.721	6.721
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			29	21	21	21
2 FVA - bijdrage 2021			8.971	6.700	6.700	6.700

x € 1.000

Toelichting

2. Jaarprogramma 2021 FVA

Jaarlijks wordt de bijdrage aan het FVA toegevoegd aan de begroting, op basis van de projectvoorstellen die voortvloeien uit het meerjarenprogramma en die voor uitvoering in een jaarprogramma staan. De middelen

worden onttrokken aan de reserve 'Almere 2.0' en overgemaakt naar de fondsbeheerder (gemeente Almere). Informatie over de projecten 2021 staat in het Jaarprogramma FVA 2021, welke gelijktijdig met de begroting ter instemming wordt voorgelegd. Voor 2021 wordt door de provincie in totaal € 8,97 mln. beschikbaar gesteld. Dat bedrag bestaat uit de reguliere bijdrage van € 6,7 mln. en het restant van de eerder toegezegde bijdrage aan de Floriade.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
1.1.1 Ruimtelijke ontwikkeling en landschap	1.354	-22	1.332
1.1.2 Almere 2.0	9.196	0	9.196
1.1.3 Lelystad Next Level	0	0	0
1.1.4 Flevoland bouwt aan Nederland	0	0	0
Totaal	10.550	-22	10.528

x € 1.000

1.2 Water

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

Doel (2019-2023)

Het watersysteem is beter toekomstbestendig.

Activiteiten 2021

We werken aan het waterprogramma conform de startnotitie die in het najaar van 2019 aan de PS is voorgelegd. Hierin wordt waar nodig het waterbeleid herzien en geactualiseerd, waaronder het drinkwaterbeleid en het waterkwaliteitsbeleid. Het programma wordt in 2021 vastgesteld.

Middelen

1.2 Water	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	452	581	388	388	372	372
Baten	-521	-470	-470	-470	-470	-470
Saldo	-69	112	-81	-81	-97	-97
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		112	-88	-88	-104	-104
Verschil t.o.v. kader			7	7	7	7
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			7	7	7	7

x € 1.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product:

Product	Lasten	Baten	Saldo
1.2.1 Waterbeheer en -kwaliteit	388	-470	-81
Totaal	388	-470	-81

x € 1.000

1.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	Lasten	8.478	13.630	10.550	7.913	7.913	7.913
	Baten	-133	-182	-22	-22	-22	-22
	Saldo	8.345	13.448	10.528	7.891	7.891	7.891
1.2 Water	Lasten	452	581	388	388	372	372
	Baten	-521	-470	-470	-470	-470	-470
	Saldo	-69	112	-81	-81	-97	-97
Totaal programma 1	Lasten	8.930	14.212	10.939	8.301	8.286	8.286
	Baten	-653	-652	-492	-492	-492	-492
	Saldo	8.276	13.559	10.447	7.809	7.793	7.793

x € 1.000

2. Landbouw, visserij en natuur

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de sociaal-economische ontwikkeling van het landelijke gebied en de toename van de natuur- en recreatieve waarden waarbij de internationale natuurwaarden zijn beschermd.

Landbouw: meerdere smaken

Een van de opgaven uit de Omgevingsvisie FlevolandStraks is 'Landbouw: meerdere smaken'. Daarin beoogt de provincie bij te dragen aan een meer diverse, wendbare, weerbare en duurzame agrofoodsector, die in de wereld bekendstaat als praktijklaboratorium voor vernieuwing. We participeren in de agro-expertise, dragen bij aan proeftuinen en ondersteunen het proces door condities te optimaliseren.

Bodem en Landbouw

Bodemdaling, klimaatverandering en intensief grondgebruik leiden samen tot achteruitgang in de kwaliteit van het bodem- en watersysteem en de biodiversiteit in het landelijk gebied. De provincie zet zich met haar gebiedspartners in voor blijvend en duurzaam grondgebruik, door de uitvoering van pilots, gebiedsontwikkeling en verduurzaming van de landbouwsector.

Visserij

De visserijsector is innovatief en heeft laten zien te kunnen innoveren om moeilijke tijden te overwinnen. Doorontwikkeling en verduurzaming van de visserij is vanuit economisch en ecologisch perspectief de komende jaren belangrijk om een blijvend rendabele en duurzame visserijsector te realiseren. Vooral de verwerkende industrie en de handel zijn groeiende en goed ontwikkeld. Met de verduurzaming van de IJsselmeervisserij wordt de vangstcapaciteit in het IJsselmeer afgestemd op de hoeveelheid verantwoord te onttrekken vis. Dit doet recht aan de ruimtelijke ingrepen in het kader van het Deltaplan en de IJsselmeeragenda 2050 om de natuurkwaliteit van het IJsselmeer te versterken.

Natuur

Het fundament van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Natura 2000-gebieden. Binnen dit netwerk staan de natuurwaarden voorop en zet de provincie zich samen met gebiedspartners in voor bescherming, beheer en kwaliteitsverbetering die samengaat met een toename van de bekendheid en de toegankelijkheid. Dit leidt tot robuuste, aantrekkelijke en beleefbare natuur. Ook buiten het Natuurnetwerk zijn natuurwaarden aanwezig. Voor behoud en versterking worden faunabeheer en agrarisch natuurbeheer toegepast. Binnen het natuurbeleid vraagt de aanpak van de stikstofproblematiek bijzondere aandacht. We zoeken een nieuwe balans tussen ecologie en economie. Het terugdringen van de uitstoot van stikstof en de depositie ervan in Natura 2000-gebieden is daarvoor noodzakelijk.

Nationaal Park Nieuw Land

Onder onze regie werken we samen met de partners aan Nationaal Park Nieuw Land op basis van de ontwikkelingsvisie met als doel de ontwikkeling van een uniek gebied dat zich kenmerkt als vogelparadijs van internationale betekenis en dat als zodanig kan worden beleefd. We laten het Nationaal Park uitgroeien tot een begrip in binnen- en buitenland. Ook het project 'Oostvaardersoever' maakt deel uit van het Nationaal Park.

Markermeer-IJmeer

Binnen het programma 'Markermeer-IJmeer' werken we aan de verbetering van de natuur- en waterkwaliteit in samenhang met ruimtelijk-economische ontwikkeling zoals recreatie en de IJmeerverbinding.

Floriade

De Floriade biedt grote kansen voor de Flevolandse economie in de volle breedte en om de Flevolandse innovatiekracht internationaal uit te dragen. Zowel in het provinciale Innovatiepaviljoen Food Forum op het Floriade-terrein als in de hele regio is dat zichtbaar. Samen met Agrofood bedrijfsleven versterken we blijvend de economie en de kenniseconomie in het bijzonder met de Flevo Campus als kenniscampus rond stedelijke voedselvraagstukken en door het opzetten van proeftuinen in provincie Flevoland.

Nieuwe Natuur

De projecten van het programma 'Nieuwe Natuur' worden gerealiseerd en dragen bij aan de versterking van de kwaliteit van de woon-, werk- en leefomgeving in heel Flevoland. De lessen die we getrokken hebben, integreren we in het reguliere natuurbeleid.

Landelijk Gebied

We geven een nieuwe invulling aan de agenda 'Vitaal Platteland' en het daarbij behorende fonds 'Leefbaarheid landelijk gebied'. Dit gebeurt via de programmalijn 'Leefbaar Platteland' van het programma 'Krachtige Samenleving', zodat die beter aansluit op de doelen van krachtige samenleving, Leader/POP en de provinciale kerntaken, zoals (sociale) innovatie op het gebied van bereikbaarheid en educatie.

Maatschappelijk effect

Een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied met een vitale en aantrekkelijke natuur waar het goed wonen, werken, ondernemen en recreëren is.

Effect van ons beleid

De sociaal-economische ontwikkeling van het landelijk gebied is verbeterd, de natuurwaarden en recreatieve waarden zijn toegenomen. De internationale natuurwaarden zijn voldoende beschermd.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2024
Landbouw	Aantal werknemers in de agrofoodsector <i>Bron: Vestigingenregister Provincie Flevoland</i>	18.595	19.858	20.953	≥ 20.953	≥ 20.953	≥ 20.953
Natuur	Aantal hectaren Nationaal Natuurnetwerk <i>Bron: Provincie Flevoland/Voortgangsrapportage Natuur (VRN)</i>	26.273	26.273	26.274	≈ 26.000	≈ 26.000	≈ 26.000
Floriade	Het Innovatiepaviljoen is gebouwd en in gebruik	20%	40%	60%	100%	V*	V*
Nationaal Park Nieuw Land	Uitvoering geven aan de eerste bouwstenen uit de ontwikkelingsvisie	n.v.t.	n.v.t.	10%	25%	45%	80%
	In samenwerking met gebiedspartners is de MIRT-verkenning Oostvaardersoevers afgerond en besluitvorming (voorkeursbeslissing) door ministerie is voorbereid	n.v.t.	20%	40%	80%	100%	V*
Marker-meer-IJmeer	Marker Wadden fase 1 is gerealiseerd	75%	95%	99%	100%	100%	V*
Nieuwe Natuur	De initiatiefnemers zijn gestart met de fysieke inrichting van gehonoreerde projecten	18%	18%	47%	57%	71%	100%

*V = Voltooid en in gebruik.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2024
Beheerde natuur	Het beheer van natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN), met contract. <i>Toelichting: dit betreft het oppervlakte grondgebied dat in beheer is als natuurgebied. Hierbij gaat het om gesubsidieerd natuurbeheer in het kader van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap</i>	23.464	23.515	23.606	≈ 23.500	≈ 23.500	≈ 23.500
Ontwikkelde nieuwe natuur	De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). <i>Toelichting: dit betreft het oppervlakte verworven en ingerichte natuur vanuit de landelijke opgave voor realisatie van het NNN. De indicator richt zich in dit geval alleen op ingericht natuurgebied</i>	0	0	0	25	104,5	0

* Flevoland streeft een hogere kwaliteit na, niet een grotere oppervlakte beheerde natuur.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
2. Landbouw, visserij en natuur	2.1 Landbouw en visserij	De bijdrage die de provincie kan leveren aan de transitie van de landbouw is bepaald
		De agrofoodsector landbouw is verder geïnnoveerd, verduurzaamd en meer circulair geworden
		Kringlooplandbouw is beter bekend
		Bodemkwaliteit is verbeterd
		Een geïntegreerde benadering voor gebiedsontwikkeling in gebieden met bodemdaling is ontwikkeld
		Benutten van kansen die Floriade biedt voor de Flevolandse (kennis)economie
		De Urker visserij is geherstructureerd
	2.2 Natuur en landelijk gebied	De natuurwaarden zijn behouden en de beleefbaarheid van natuurgebieden is toegenomen
		De kwaliteit van natuur en biodiversiteit in het landschap is verbeterd
		Uitvoering geven aan de eerste bouwstenen van de ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
		Afronden van MIRT-verkenning en voorbereiding voor besluitvorming realisatie Oostvaardersoever
		In het Markermeer-IJmeer zijn natuur- en recreatiemogelijkheden ontwikkeld
		Nieuwe Natuur: toegankelijke natuur met ruimte voor recreatie is ontwikkeld
		Flevoland benut de mogelijkheden van Europese structuurfondsen (POP)

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek geeft uitvoering aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor toezicht en handhaving op het gebied van natuur. Zij draagt daarmee bij aan het doel om de natuurwaarden te behouden.

2.1 Landbouw & Visserij

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman

H.J. Hofstra

Doel (2019-2023)

De bijdrage die de provincie kan leveren aan de transitie van de landbouw is bepaald, waarbij op basis van proeftuinen de optimale condities voor de landbouwtransitie zijn verkend.

Activiteiten 2021

- We werken de provinciale rol in het creëren van optimale condities voor de transitie van de landbouw verder uit.
- We bereiden een voorstel voor, voor herijking van het provinciaal beleid.
- We leveren input op het Europees en Rijksbeleid voor landbouw: het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) en het Nationaal Strategisch Plan (NSP).
- We benutten de mogelijkheden van Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 (POP3)-transitiejaren 2021 en 2022 op weg naar het nieuwe GLB.

Doel (2019-2023)

Met behulp van proeftuinen en kennisnetwerken innovaties is de agrofoodsector landbouw verder geïnnoveerd, verduurzaamd en meer circulair geworden. We hebben stappen gezet in het promoten van streekproducten, het verkorten van de ketens richting de consument en het hergebruik van restproducten binnen de landbouw en gaan zo ook voedselverspilling tegen.

Activiteiten 2021

- Vanuit Landbouw Meerdere Smaken jagen we concrete programma's aan die bijdragen aan:
 - Innovaties.
 - Sluiten en verkorten van de ketens in de landbouw.
 - Natuurinclusieve landbouw en biodiversiteit.
 - Versterking van de precisielandbouw.
 - Kringlooplandbouw (hergebruik van restproducten en tegengaan voedselverspilling).
 - Voedselkwaliteit en gezonde voeding.
- We participeren in de Agro-Expertraad en bespreken diens adviezen in PS.
- We stellen een meerjarig programma op voor Landbouw Meerdere Smaken.

Doel (2019-2023)

De kringlooplandbouw is beter bekend.

Activiteiten 2021

We participeren in projecten die het gebruik van streekproducten, het verkorten van de ketens richting de consument en het hergebruik van restproducten binnen de landbouw stimuleren. Zo gaan we ook voedselverspilling tegen.

Doel (2019-2023)

De bodemkwaliteit is verbeterd als basis voor een toekomstbestendige en duurzame landbouw, waarbij nadrukkelijk aandacht is voor bodemdaling en meervoudig ruimtegebruik.

Activiteiten 2021

- We participeren in of voeren drie pilots uit rond bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig ruimtegebruik.
- We doen een voorstel aan GS voor de besteding van de middelen voor bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig bodemgebruik in relatie tot de pilots en de lopende gebiedsprojecten, zoals het Actieplan Bodem en Water (ABW) en gebiedsproces bodemdalingsgebied ZW Emmeloord.
- We ontwikkelen een geïntegreerde benadering voor de gebiedsontwikkeling in gebieden met bodemdaling om met vrijwillige kavelruil de grondmobiliteit te vergroten.

Doel (2019-2023)

De Flevolandse economie is versterkt, waarbij de kansen die de Floriade biedt in de volle breedte zijn benut en de kenniseconomie is toegenomen.

Activiteiten 2021

- We creëren rond de Flevo Campus een internationaal netwerk met een kennis- en innovatieagenda, gebruiken de expo in 2022 en de aanloop ernaartoe om dit netwerk vorm te geven.
- We werken aan realisatie van het Innovatiepaviljoen Food Forum, zodat dit in het voorjaar 2021 zijn deuren opent. Het pand is de fysieke start van de Flevo Campus.
- We voeren met onze provinciale cofinanciering projecten op en rond de Floriade uit die optimaal bijdragen aan de Flevolandse economie.

Doel (2019-2023)

De Urker visserij is geherstructureerd, in samenhang met de herstructurering van de overige IJsselmeervisserij op schubvis, waarbij de vangstrechten worden afgestemd op het niveau dat het ecosysteem duurzaam kan genereren en er een duurzaam ontwikkel- en arbeidsmarktperspectief blijft bestaan.

Activiteiten 2021

We geven uitvoering middels het herstructureringsplan aan de bestuursovereenkomst Verduurzaming IJsselmeervisserij. Dit herstructureringsplan bestaat uit een warme sanering (uitkoop van visrechten) en sociaal flankerende maatregelen om de sector te ondersteunen naar een duurzaam ontwikkel- en arbeidsmarktperspectief. Dit plan wordt in 2021 getoetst in Brussel.

Middelen

2.1 Landbouw & Visserij	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	1.389	2.211	2.068	2.178	1.678	1.678
Baten	-314	-260	-490	-500	0	0
Saldo	1.075	1.951	1.578	1.678	1.678	1.678
Kader (saldo voor perspectievenbrief)		1.951	1.650	1.650	1.650	1.650
Verschil t.o.v. kader			-72	28	28	28
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			28	28	28	28
2 Kapitaallasten Food Forum 2021			-100	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

2. Kapitaallasten Food Forum (Innovatiepaviljoen)

In de reserve 'Brede Bestemmingsreserve' is € 0,7 mln. geormerkt ter dekking van de kapitaallasten en exploitatie van Food Forum (Innovatiepaviljoen) op het terrein van de Floriade. In 2020 is de bouw van het pand gestart en dat zal in 2021 opgeleverd worden. In overeenstemming met de financiële verordening zullen de kapitaallasten daarom met ingang van 2022 in de begroting worden opgenomen, namelijk het jaar na oplevering en ingebruikname. In het begrotingskader waren in 2021 al wel kapitaallasten opgenomen, die nu zijn verlaagd met € 0,1 mln. Deze middelen blijven beschikbaar binnen het oormerk in de reserve.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
2.1.1 Landbouw en visserij	1.120	0	1.120
2.1.2 Bodem en landbouw	458	0	458
2.1.3 Floriade	490	-490	0
Totaal	2.068	-490	1.578

x € 1.000

2.2 Natuur & landelijk gebied

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

M.A. Rijsberman (uitvoering Nationaal Park Nieuw Land, inclusief Oostvaardersoevers)

Doel (2019-2023)

De natuurwaarden zijn behouden en zo mogelijk versterkt, de beleefbaarheid van natuurgebieden is toegenomen en de economische activiteiten in natuurgebieden ondersteunen een succesvol beheer zonder de natuurwaarden te bedreigen. En de activiteiten van het programma dienen te voldoen aan de vereisten van de nieuwe Wet Natuurbescherming.

Activiteiten 2021

- We leggen, in lijn met de nationale ontwikkeling over het bosbeheer, een visie over bosontwikkeling in provincie Flevoland voor aan PS.
- We combineren de economische activiteiten in natuurgebieden voor zover deze een succesvol beheer ondersteunen en de natuurwaarden niet bedreigen.
- We geven, samen met onze partners, uitvoering aan de vastgestelde 'visie toezicht en handhaving buitengebied' en dragen zo zorg dat toezicht en handhaving in het buitengebied op orde is.
- We werken samen met maatschappelijke partners en medeoverheden aan een aanpak van de stikstofproblematiek. We willen de uitstoot van stikstof in provincie Flevoland verminderen en daarbij vooral inzetten op maatregelen die ook bijdragen aan andere doelen zoals het vergroten van de biodiversiteit, het programma 'Landbouw Meerdere Smaken' en de energietransitie.
- We zoeken daarnaast naar mogelijkheden om stikstofruimte te creëren voor de realisatie van projecten van provinciaal belang, zoals de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland op Urk en het Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum in Marknesse.

Doel (2019-2023)

De kwaliteit van de natuur en de biodiversiteit in het landschap is verbeterd, waarbij combinaties worden gezocht met natuurinclusieve landbouw en met recreatie en toerisme.

Activiteiten 2021

- We geven samen met betrokken gebiedspartners uitvoering aan het door PS vastgestelde Actieplan biodiversiteit.
- We benutten bermen voor wilde flora en fauna en stimuleren dat akkerranden daar ook voor worden gebruikt.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

Invasieve exoten

Het Rijk heeft in 2018 de taak om Invasieve Uitheemse Soorten (IUS) te bestrijden en/of onder controle te houden overgedragen aan provincies zonder extra financiële middelen. De provincie ontwikkelt een programma voor invasieve exoten. Samen met gemeenten, waterschappen, faunabeheereenheid, terrein- en wegbeheerders worden binnen het regulier beheer zoveel mogelijk IUS bestreden of beheerst, door middel van toezicht en controle. De provincie heeft een coördinerende taak voor nieuwe soorten (bijvoorbeeld wasbeerhond). Zij benadert de terreineigenaren om uitvoeringsmaatregelen te nemen of geeft een derde partij opdracht om dat te doen om de soorten van het begin af aan uit te roeien. Lasten hiervoor worden gedragen door de provincie en zijn niet begroot. Exotenbestrijding van flora wordt meegenomen in het actieplan biodiversiteit. De fauna is meegenomen in het faunabeheerplan.

Faunaschade

Agrariërs kunnen te maken krijgen met schade die veroorzaakt is door natuurlijk in het wild levende dieren. Faunaschade kan opgelopen worden aan gewassen of dieren. Voor faunaschade heeft de provincie jaarlijks € 0,18 mln. begroot. In de achterliggende jaren bleek dit voldoende, echter in 2018 is op één perceel voor € 0,1 mln. aan schadevergoeding uitgekeerd. Mocht dit meerdere keren in één jaar voorkomen dan is het gereserveerde bedrag niet toereikend.

Doel (2019-2023)

Aan de eerste bouwstenen uit de ontwikkelingsvisie van het Nationaal Park is uitvoering gegeven.

Activiteiten 2021

- We verkennen samen met partners de opzet en invulling van een programmabureau.
- Samen met partners starten we met de poortontwikkeling bij Almere en Lelystad.
- We bevorderen de recreatieve arrangementen voor Marker Wadden en voor het Nationaal Park Nieuw Land in de breedte.
- We leveren een bijdrage aan de totstandkoming en ingebruikname van Marker Wadden fase 1 door het proces te ondersteunen en geldelijke middelen beschikbaar te stellen.
- We geven investeerders en ondernemers ruimte voor nieuwe ontwikkelingen die bijdragen aan de kwaliteit van het gebied, de robuustheid van het systeem, duurzaamheid, natuurwaarden en aan de aantrekkelijkheid voor recreatie en toerisme.
- We faciliteren de projecten Nieuwe Natuur die binnen de grenzen van het Nationaal Park liggen en onderdeel zijn van de ontwikkelingsvisie.
- We werken aan samenhang tussen TBES-maatregelen (Toekomstbestendig Ecologisch Systeem) en doelstellingen van het Nationaal Park Nieuw Land (zoals Marker Wadden en Oostvaardersoevers).
- We voeren de maatregelen uit het Beleidskader beheer Oostvaardersplassen uit.

Doel (2019-2023)

Over de mogelijke ontwikkeling van de Oostvaardersoevers als natuurlijke verbidingszone is besloten.

Activiteiten 2021

- We voeren een MIRT-verkenning uit naar de mogelijkheid van het ontwikkelen van de Oostvaardersoevers als een ecologische verbinding tussen Markermeer, Lepelaarplassen en Oostvaardersplassen, waarbij we kansen voor de koppeling met andere regionale doelen meenemen.
- Met het Rijk en Europa voeren we overleg over de meerwaarde, de financiering en de haalbaarheid van dit project.

Doel (2019-2023)

In het Markermeer-IJmeer zijn natuur- en recreatiemogelijkheden ontwikkeld als onderdeel van een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) en ontstaan er kansen voor ruimtelijk-economische ontwikkelingen.

Activiteiten 2021

- We stimuleren het op termijn (inschatting 30-50 jaar) realiseren van een TBES in het Markermeer en IJmeer om de ruimtelijk-economische structuur van provincie Flevoland te versterken.
- We registreren de ruimtelijke ingrepen op het Markermeer-IJmeer en samen met andere partijen brengen we de natuurontwikkeling in beeld.

- We zoeken met samenwerkingspartners naar de vergroting van de samenhang tussen de verschillende ontwikkelingen in het Markermeer-IJmeer, ook in relatie tot de ontwikkelingen in het IJsselmeergebied.
- We leveren, in Markermeer-IJmeer-verband, een inbreng in het Handelingsperspectief Almere 2.0 en het MIRT-onderzoek en -verkenning Amsterdam Bay Area.
- We werken aan samenhang tussen TBES-maatregelen en doelstellingen van het Nationaal Park Nieuw Land (zoals Marker Wadden en Oostvaardersoever).
- We organiseren samen met de partners in 2021 de tweejaarlijkse werkconferentie Markermeer-IJmeer.
- We volgen de effecten van natuurprojecten en hun bijdrage aan de gestelde natuurdoelen.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

De realisatie van het TBES is vanwege de natuurlijke omstandigheden niet volledig te garanderen. Daarom monitoren verschillende partijen de effecten van maatregelen zoals Marker Wadden en de kwaliteit van het Markermeer-IJmeer.

Doel (2019-2023)

De projecten van het programma 'Nieuwe Natuur' zijn gerealiseerd en dragen bij aan de combinatie natuur en recreatie, het natuurnetwerk, de biodiversiteit en structurele verandering naar duurzame landbouw.

Activiteiten 2021

- We dragen de laatste gronden in het voormalig Oostvaarderswold over.
- We borgen de compensatieverplichtingen (totaal 365 ha) voor onder meer de Hanzelijn, verbreding A6 en foerageergebieden in de gesloten realisatieovereenkomsten.
- We helpen de projecteigenaren bij het concretiseren van de gehonoreerde projecten Nieuwe Natuur.
- We faciliteren blijvend de dynamiek in het programma 'Nieuwe Natuur' en spelen in op ontwikkelingen.
- We beoordelen en monitoren de projecten die in uitvoering zijn in het kader van het programma 'Nieuwe Natuur'.
- Uit de evaluatie van het programma 'Nieuwe Natuur' integreren we de 'lessons learned' in het reguliere natuurbeleid.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

Binnen het programmavermogen wordt rekening gehouden met onvoorziene tegenvallers tijdens de realisatiefase van de projecten. Het betreft alleen risico's die betrekking hebben op de rol als beheerder van het programma. Projectrisico's zijn neergelegd bij de initiatiefnemers. Het nog beschikbare programmavermogen is voldoende om de risico-inschatting af te dekken.

Doel (2019-2023)

De (financierings-)mogelijkheden van het Plattelandsontwikkeling Programma (POP) zijn optimaal benut.

Activiteiten 2021

- We verstrekken en stimuleren het gebruik van POP3-subsidies, waarmee we de agrarische sector stimuleren, de bodem- en waterkwaliteit verbeteren en lokale en sociale netwerken op het Flevolandse platteland versterken.
- We sluiten aan bij de kaders van het Fonds Leefbaar Platteland en streven naar een maximaal multipliereffect.

Middelen

2.2 Natuur & landelijk gebied	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	13.944	24.220	20.226	15.479	14.650	12.165
Baten	-1.869	-1.600	-1.500	0	0	0
Saldo	12.074	22.621	18.726	15.479	14.650	12.165
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		22.621	17.837	14.510	14.264	13.849
Verschil t.o.v. kader			888	969	386	-1.684
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			238	234	228	228
2 Cofinanciering POP3 jaarschijven na 2021			0	500	158	-1.912
3 Procesgelden gebiedsontwikkeling			150	0	0	0
4 Contrafinanciering waterprogramma GLB POP3			300	235	0	0
5 Programmeren Leader cofinanciering			200	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

1. Indexering (Perspectievenbrief 2020)

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2021 is een deel van de stelpost Loon-en prijscompensatie ingezet om de begroting en meerjarenramingen op het prijspeil 2021 te brengen.

2. Cofinanciering POP3

Op basis van onze prognose voor de reguliere cofinanciering POP3, is de financiële impact op de meerjarenraming verwerkt. Het begrotingskader voor het cofinancieringsbudget in 2022 tot en met 2024 is daardoor geactualiseerd. De binnen het reguliere programma nog te betalen cofinanciering in die jaren is € 6,75 mln. Vanaf 2024 wordt rekening gehouden met reguliere jaarbudget van € 0,43 mln. waardoor het kader in dat jaar kan worden verlaagd. Deze actualisatie heeft geen effect op het begrotingsresultaat, omdat de cofinanciering vanuit de reserve POP3 wordt onttrokken.

3. Procesgelden Oostvaardersoever

Het budget voor procesgeld voor het programma 'Oostvaardersoever' wordt jaarlijks bij de opstelling van de programmabegroting geraamd. In 2021 is het benodigde procesgeld geraamd op € 0,1 mln. Dit bedrag wordt onttrokken aan de reserve 'Procesgelden gebiedsontwikkeling'.

4. Contrafinanciering waterprogramma GLB POP3

Vanaf 2018 is een bedrag van € 1,1 mln. geormerkt voor de uitvoering van het waterprogramma, gerelateerd aan het GLB pijler 1. Tot en met 2020 is daarvan € 0,56 mln. besteed of gereserveerd. Het restant zal binnen de looptijd van het POP3 programma worden besteed. In de begroting is de verwachte besteding in 2021 van € 0,3 mln. opgenomen, ten laste van het daarvoor beschikbare oormerk in de reserve 'Brede Bestemmingsreserve'.

5. Cofinanciering Leader

Vanuit de reserve 'Brede Bestemmingsreserve' (oormerk 'Nota Natuur') is budget beschikbaar gesteld voor cofinanciering van leaderprojecten natuur & recreatie in relatie tot het Nationaal Park Nieuw Land en het beleidskader Oostvaardersplassen. In 2021 is hiervoor € 0,2 mln. benodigd.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
2.2.1 Natuurbeheer	10.698	0	10.698
2.2.2 Nationaal Park Nieuw Land	1.408	0	1.408
2.2.3 Markermeer-IJmeer	150	0	150
2.2.4 Nieuwe Natuur	4.250	-1.500	2.750
2.2.5 Europese programma's: landbouw (POP)	3.015	0	3.015
2.2.6 Leefbaarheid landelijk gebied	705	0	705
Totaal	20.226	-1.500	18.726

x € 1.000

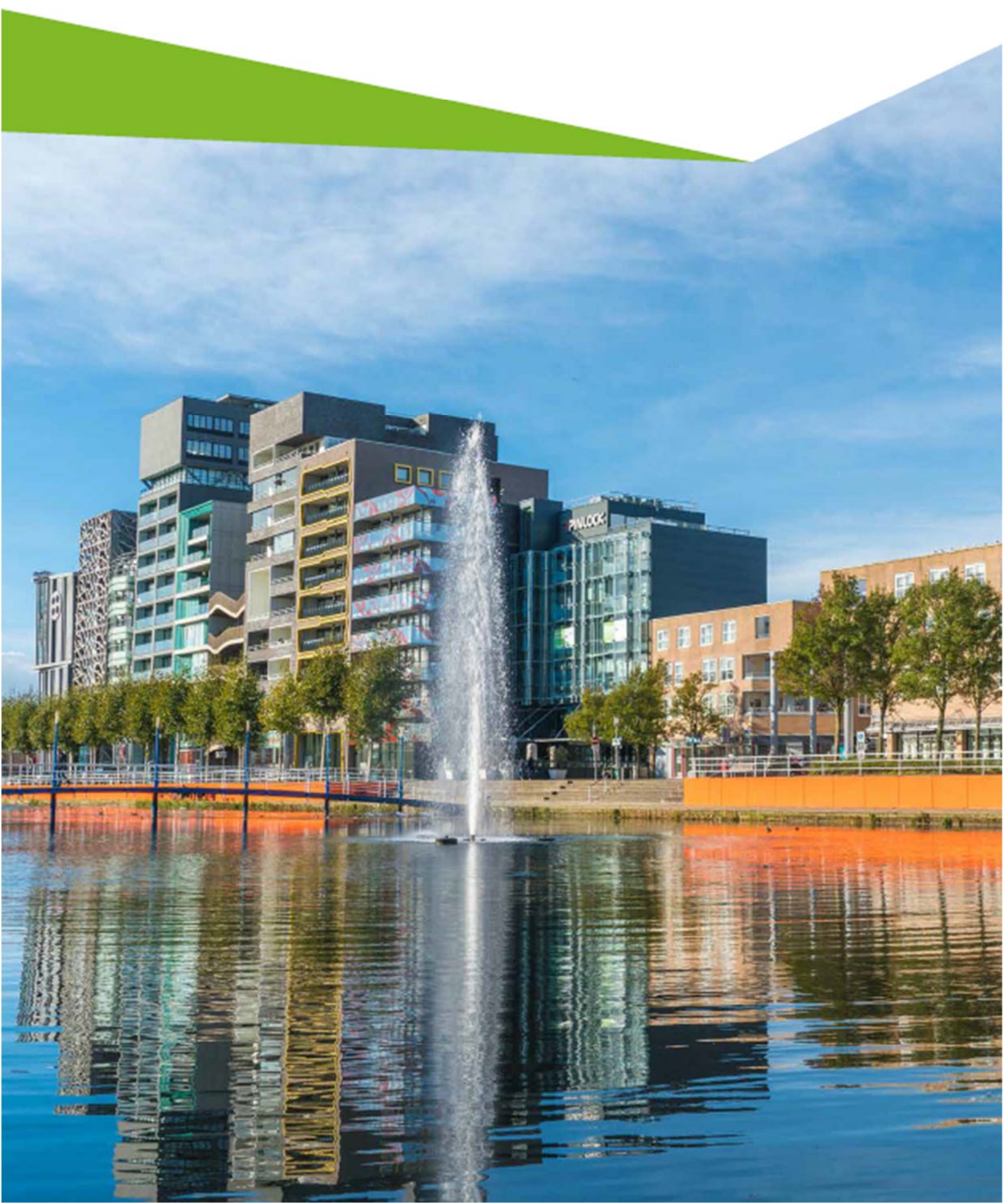
2.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
2.1 Landbouw en visserij	Lasten	1.389	2.211	2.068	2.178	1.678	1.678
	Baten	-314	-260	-490	-500	0	0
	Saldo	1.075	1.951	1.578	1.678	1.678	1.678
2.2 Natuur en landelijk gebied	Lasten	13.944	24.220	20.226	15.479	14.650	12.165
	Baten	-1.869	-1.600	-1.500	0	0	0
	Saldo	12.074	22.621	18.726	15.479	14.650	12.165
Totaal programma 2	Lasten	15.332	26.432	22.294	17.657	16.328	13.843
	Baten	-2.183	-1.860	-1.990	-500	0	0
	Saldo	13.149	24.572	20.304	17.157	16.328	13.843

x € 1.000

3. Economie

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan economische structuurversterking, het stimuleren van innovatie, groei, het vinden van personeel, internationalisering en de profilering van de vrijetijdseconomie.

Gebiedsopgaven

De ontwikkeling van Amsterdam Lelystad Airport, Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) en Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC) in Marknesse zijn voorbeelden van gebiedsontwikkeling waaraan we werken. Met lef en in samenwerking met onze partners maken we onze ruimtelijk-economische ambities waar. Dit doen we met aandacht voor: Fysieke omgeving, Innovatie en Talent.

Amsterdam Lelystad Airport/Ontwikkelingsmaatschappij Airport Lelystad Almere (OMALA), het bedrijventerrein Lelystad Airport Businesspark en de overslaghaven Flevokust Haven zijn van bovenregionaal belang en versterken de economische structuur van de regio. Door deze ontwikkelingen ontvouwt zich een krachtig logistiek knooppunt in de regio. Ook is dit van belang voor de economie van Nederland en de Metropoolregio Amsterdam omdat deze regio een belangrijke schakel vormt tussen West- en Oost-Nederland en het achterland (onder andere Duitsland).

Met het Rijk en regiopartijen hebben we in de 'Regio Deal Noordelijk Flevoland' langs de lijnen fysieke ontwikkeling, innovatie en talent afspraken gemaakt over de versterking van het Maritieme Cluster in Urk én de ontwikkeling van een MITC in Marknesse.

Om bedrijven in de maritieme sector in Noordelijk Flevoland vast te houden en uitbreidingsmogelijkheden te bieden gaan we de nieuwe MSNF realiseren.

Rond het nieuwe MITC ontvouwt zich een krachtig, breed cluster van bedrijven betrokken bij smart mobility. De op te richten DigiCity op het MITC-terrein biedt ruimte aan bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen die zich met innovaties op het vlak van slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden. Via concrete projecten en initiatieven geven we zo de economische structuurversterking vorm voor verbreding van de welvaart.

Flevoland: ecosysteem voor ondernemerschap

In 2021 continueren we het Economisch Programma. Het Economisch Programma kent vier programmalijnen: 'Financiering & Support', 'Internationalisering', 'Ondernemerscultuur' en de 'Human Capital Agenda'. Vanuit deze vier programmalijnen versterken we ondernemerschap en groei, en zetten we in op verbetering van het vestigingsklimaat.

Naast deze uitvoering zal in 2021 ook een actualisatie van het bredere economisch beleid plaatsvinden.

Circulaire economie

Duurzaamheid is in ons economisch beleid een belangrijk overkoepelend thema. Het thema 'Circulaire economie' is verder uitgewerkt in hoofdstuk 5 Energie, duurzaamheid en milieu.

Maatschappelijk effect

Het ondernemersklimaat en de verdien capaciteit van provincie Flevoland zijn versterkt en de kansen van circulariteit worden benut. Het ondernemers- en vestigingsklimaat en daarmee samenhangend arbeids- en opleidingsaanbod zijn versterkt. Dit alles leidt tot een verbreding van de welvaart.

Effect van ons beleid

Ondernemers hebben betere toegang tot financiering, op maat geschoold personeel, stimuleringsregelingen voor innovatie, waaronder op het gebied van circulariteit, en internationaal ondernemen. Eén samenhangend ruimtelijk-economisch systeem biedt de regio een fysieke omgeving met een sterke economische structuur waarin het blijvend goed werken, wonen, leren en recreëren is.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2023
Amsterdam Lelystad Airport/OMALA	Maximaal rendement uit de aan Lelystad Airport gerelateerde gebiedsontwikkeling	0%	25%	25%	50%	50%	70%
	Uitgifte Lelystad Airport Businesspark <i>Toelichting: In totaal 100 hectare uit te geven terrein</i>	n.v.t.	35%	35%	50%	50%	75%
Flevokust Haven	Flevokust Haven functioneert zelfstandig op afstand van provincie en gemeente door de oprichting van Havenbedrijf Flevokust	-	-	20%	50%	70%	100%
	Besluitvorming spooraansluiting/overslagperron	0%	0%	0%	0%	100%	100%
Noordelijk Flevoland	De Maritieme Servicehaven is gereed voor ondernemers om hun bedrijfspanden te realiseren:						
	- planologisch mogelijk	90%	90%	25%	75%	100%	V
	- aanbesteding afgerond				0%	80%	100%
	- fysiek gerealiseerd <i>Toelichting: Er loopt nog een beroepsprocedure bij de Raad van State tegen het vastgestelde inpassingsplan</i>					0%	75%
	Uitvoering Regiodeal				35%	50%	80%
	Realisatie maritieme campus				25%	40%	70%
	Scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland Herstructurering IJsselmeervisserij				40%	80%	100%
	De vorming van het Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC) is in 2023 gerealiseerd: - De nieuwe testbaan van RDW in Marknesse is gerealiseerd dan wel in de afrondingsfase - Er is een krachtig, breed cluster van bedrijven, onderwijs- en onderzoeksinstellingen betrokken bij het MITC - De DigiCity op het MITC-terrein biedt ruimte aan bedrijven die zich met innovaties op het vlak van slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden				10%	35%	2023: 95%
	Besluiten over besteding ZZL/NF-gelden <i>Toelichting: Het percentage van de afgegeven beschikkingen</i>	42%	85%	97%	100%	V	V

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2023
	<i>ten opzichte van de beschikbare middelen</i>						
Economisch Programma	Percentage groeiende vestigingen Flevoland Bron: Vestigingenregister Provincie Flevoland <i>Toelichting: Beleidsdoelstelling 'Meer groeiende bedrijven' - Economisch Programma. Betreft aantal vestigingen met groei in werkzame personen in laatste jaar</i>	n.b.	26,1%	25,3%	>25,3%	>25,3%	>25,3%
	Aantal bedrijven dat gebruik maakt van de Voucherregeling Ondernemerschap Bron: Provincie Flevoland <i>Bron: Monitoring Economisch Programma</i>	n.v.t.	58	106	> 100	120	n.b.

De economische indicatoren zijn afhankelijk van de onzekerheid over de economische effecten door COVID.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2024
Bruto Regionaal Product	Percentage toename van het Bruto Binnenlands Product Flevoland / Bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar.	4,1%	3,3%	3,1%	> 0%	> 0%	> 0%
Werkgelegenheid	Percentage banen ten opzichte van de totale beroepsbevolking.	71,7%	72,4%	72,3%	> 72,3%	> 72,3%	> 72,3%

De economische indicatoren zijn afhankelijk van de onzekerheid over de economische effecten door COVID.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
3. Economie	3.1 Economische ontwikkeling	De regionale economie is versterkt, het vestigingsklimaat is verbeterd en het ondernemerschap is versterkt Verder ontwikkelen Horizon voor het stimuleren van bedrijvigheid in provincie Flevoland Ontwikkelen Human Capital-visie Meer zichtbare (inter)nationale bedrijvigheid en vestiging van internationale bedrijven Meer groeiende bedrijven en het lerend vermogen van partijen is vergroot Flevoland benut de mogelijkheden van Europese structuurfondsen (waaronder KvW/Interreg)
	3.2 Gebiedsopgaven	Amsterdam Lelystad Airport is operationeel

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
		De overslaghaven Flevokust Haven is een belangrijke schakel in mainportlogistiek van de Metropoolregio Amsterdam, met een onderscheidend profiel
		Het maritiem cluster op Urk is versterkt en toekomstbestendig
		Het Mobiliteit Infrastructuur Test Centrum (MITC) in Marknesse is operationeel en biedt ruimte aan bedrijven die zich met slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden
		De economische structuur van Noordelijk Flevoland is versterkt

Verbonden partij(en)

De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Horizon geeft, in opdracht van de provincie, uitvoering aan onderdelen van het Economisch Programma waarbij de sturingsfilosofie van het programma het vertrekpunt is. De vraag van de ondernemer staat daarbij centraal.

In de TMI-POC-Fonds B.V. is het vermogen van het TMI-POC Fonds ondergebracht. Vanuit dit fonds worden leningen verstrekt aan ondernemers die willen innoveren. De provincie is enig aandeelhouder van deze B.V. en heeft daarmee direct zeggenschap over de inzet van het fonds.

Via onze participatie in de verbonden partijen OMALA N.V. en Airport Garden City C.V. (AGC) hebben wij directe invloed gehouden op de ontwikkelingen rondom Amsterdam Lelystad Airport om de economische, infrastructurele, innovatie- en duurzaamheidsdoelstellingen van deze ontwikkeling te realiseren.

3.1 Economische ontwikkeling

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman

Doel (2019-2023)

De regionale economie is versterkt, het vestigingsklimaat in provincie Flevoland is verbeterd en het ondernemerschap, met name in het MKB, is versterkt.

Activiteiten 2021

- We actualiseren het breder economische beleid waartoe ook het economische programma en de Human Capital agenda horen.
- We continueren de opdracht aan Horizon om vouchers, risicokapitaal, kennis en netwerken beschikbaar te stellen aan Flevolandse ondernemers die willen groeien.
- We ontwikkelen een ruimtelijk-economische verkenning om de weerbaarheid van ons economisch ecosysteem te vergroten.

Doel (2019-2023)

Horizon is als Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) volop doorontwikkeld tot een krachtige partner bij het stimuleren van de bedrijvigheid in provincie Flevoland en is uitgebreid met een groeifonds.

Activiteiten 2021

We werken samen met Horizon aan een sterke en nationaal en internationaal gewaardeerde positie als Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM).

Doel (2019-2023)

Een brede Human Capital-visie met uitvoeringsprogramma ontwikkelen en het bereik van het programma 'Talent kleurt Flevoland' vergroten.

Activiteiten 2021

- We ontwikkelen samen met onze stakeholders een brede Human Capital-visie en uitvoeringsprogramma. In het uitvoeringsprogramma worden ook specifieke crisismaatregelen opgenomen. De visie en het uitvoeringsprogramma worden aan PS voorgelegd.
- We ontwikkelen samen met Noord-Holland en de MRA aan een Human Capital Agenda Klimaatopgave die aansluit bij onze brede Human Capital-visie.
- We herijken de huidige Human Capital-instrumenten en ontwikkelen op basis van de Human Capital-visie eventuele nieuwe instrumenten.
- We breiden het programma 'Talent kleurt Flevoland' uit naar het bedrijfsleven en lokale overheden.

Doel (2019-2023)

De internationale bedrijvigheid van Flevolandse ondernemingen is zichtbaarder geworden en toegenomen. Het aandeel internationaal gevestigde bedrijven is vergroot.

Activiteiten 2021

- We continueren de opdracht aan Horizon om internationaal zaken doen bij Flevolandse ondernemers te bevorderen door kennis en netwerken te ontsluiten.
- We continueren de uitvoering van de Voucherregeling Ondernemerschap Flevoland die in mandaat door Horizon wordt uitgevoerd.
- We continueren de opdracht aan Horizon om internationale bedrijven te interesseren voor Flevoland en hen te begeleiden bij vestiging in Flevoland.
- We continueren onze bijdrage aan het Investor Relations programma van het rijk om de relaties met reeds gevestigde internationale bedrijven goed te onderhouden.

Doel (2019-2023)

De samenhang en samenwerking van partijen in het economisch ecosysteem is vergroot.

Activiteiten 2021

- We continueren de opdracht aan Horizon om invulling te geven aan de versterking van het economisch ecosysteem via het groeimakelaarschap en de groeibuzz.
- Wij doen nadere voorstellen over het vervolg van het programma 'Win4all'.
- Samen met Horizon en andere partners dragen wij succesvol ondernemerschap uit.

Doel (2019-2023)

De (financierings)mogelijkheden van de Europese subsidieprogramma's en de interregionale samenwerking in grensoverschrijdende programma's zijn optimaal benut.

Activiteiten 2021

- We benutten de thematische fondsen en structuurfondsen optimaal en zodanig dat met name aanvragen op het gebied van onze topsectoren en MKB worden ingediend.
- We steunen Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)/Kansen voor Flevoland-projecten, waarmee we een innovatieve en duurzame impuls aan de regionale economie geven en het MKB ondersteunen.
- We werken aan INTERREG-projecten (innovatieprojecten en projecten ter verduurzaming van de Europese economie), waarmee we grensoverschrijdende (MKB-)samenwerking en regionale ontwikkeling bevorderen.

Middelen

3.1 Economische ontwikkeling	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	3.932	6.623	5.163	4.039	4.039	3.988
Baten	-980	-1.213	-1.058	-918	-918	-918
Saldo	2.951	5.410	4.105	3.121	3.121	3.070
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		5.410	4.019	3.057	3.057	3.007
Verschil t.o.v. kader			85	64	64	63
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			85	64	64	63

x € 1.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
3.1.1 Uitvoering economisch programma	3.931	0	3.931
3.1.2 Europese programma's: economie (KvW/interreg)	1.232	-1.058	174
Totaal	5.163	-1.058	4.105

x € 1.000

3.2 Gebiedsopgaven

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman (Flevokust Haven, Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland)

J. de Reus (MITC, Amsterdam Lelystad Airport samen met J.N.J. Appelman)

Doel (2019-2023)

Uit de gebiedsontwikkeling die Amsterdam Lelystad Airport met zich meebrengt, is maximaal rendement behaald door de faciliteiten en de benodigde infrastructuur te realiseren voor het functioneren van de luchthaven.

Activiteiten 2021

- We zetten in op verdere verkenning en ontplooiing van economische kansen, onder meer door deelname aan bovenregionale netwerken zoals de Amsterdam Airport Area (AAA) en de SKBN.
- Met het Rijk en de gemeente Lelystad streven we naar een openstelling in november 2021.
- We bewaken een goede inpassing van Amsterdam Lelystad Airport in de leefomgeving met betrekking tot gezondheid en milieu.
- We stimuleren en faciliteren kennisontwikkeling en innovatie op en rond de luchthaven met betrekking tot toekomstbestendige luchtvaart, luchthavens- en luchthavenomgevingen.
- Via Ontwikkelingsmaatschappij Airport Lelystad Almere (OMALA) stimuleren we het bedrijfsleven zich te vestigen op LAB. De vestiging van bedrijven draagt bij aan het hoogwaardige en duurzame karakter van het businesspark.
- We nemen deel aan bestuurlijk overleg met het Rijk, de Omgevingsraad Schiphol en de Commissie Regionaal Overleg Luchthaven Lelystad en nemen onze verantwoordelijkheid voor de bij ons belegde werksporen van de Alderstafel Lelystad.
- We leveren inbreng vanuit de regio bij de nationale beleids- en uitvoeringstrajecten die van invloed zijn op of relevant zijn voor de ontwikkeling van Amsterdam Lelystad Airport, waaronder de Luchtvaartnota, de herziening van het luchtruim en het Integraal Monitoring- en evaluatieprogramma Lelystad Airport 2020-2023.

Doel (2019-2023)

Op en rondom Amsterdam Lelystad Airport en Lelystad Airport Businesspark (LAB) zijn samenwerkingsprojecten op het gebied van duurzame energie, biodiversiteit en duurzame waterketen gestart.

Activiteiten 2021

- We stimuleren en faciliteren het gebruik van Europese fondsen (EFRO, INTERREG, LIFE) voor een duurzame ontwikkeling van de luchthaven en LAB.
- We ondersteunen en stimuleren de inzet van Amsterdam Lelystad Airport bij het bereiken van een zo hoog mogelijke ambitie op het punt van duurzaamheid.
- We werken samen met de luchthaven, OMALA en andere gebiedspartners aan een programma duurzame ontwikkeling.

Risico's en beheersmaatregelen

Uitstel van de opening van de luchthaven voor vakantievluchten vertraagt de ontwikkeling van het bedrijventerrein en activiteiten op het gebied van duurzaamheid, economie, opleidingen en kennisontwikkeling.

Doel (2019-2023)

Het havenbedrijf Flevokust Haven is opgericht en operationeel, functioneert op afstand van de provincie en heeft de opdracht om (duurzame) clustervorming, ketenverbreding en cross-overs te stimuleren. En er is duidelijkheid over de mogelijkheden voor spoor aansluiting op Flevokust Haven of een overslagperron bij het service-/opstel terrein bij de Houtribweg.

Activiteiten 2021

- We zetten het nog beschikbare terreindeel in de markt voor tijdelijke verhuur en/of meerjarige ondererfpacht.
- We stimuleren de ontwikkeling van het binnendijkse bedrijventerrein door de gemeente Lelystad.
- We richten samen met de gemeente Lelystad - op afstand van de gemeente en provincie - een Havenbedrijf op.
- We gaan actief in gesprek met strategische partners voor samenwerkingsmogelijkheden om bovenregionale potentie te benutten.
- We faciliteren en stimuleren clustervorming, ketenverbreding en cross-overs door middel van goede samenwerking met marktpartijen en medeoverheden.
- We werken samen met de Maxima-centrale en andere partijen aan innovatieve projecten op het gebied van energievoorziening, duurzame aandrijfvormen, grootschalige duurzame energieopwekking en slimme energie- en warmtenetwerken.
- We ronden de verkenning af naar en bereiden een besluit voor over de mogelijkheden voor spoor aansluiting of een overslagperron bij het service-/opstel terrein bij de Houtribweg.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

Wij onderkennen het risico dat de exploitatie van Flevokust Haven tegenvalt door tegenvallende markt vraag en ladingstromen. Het gevolg daarvan kan zijn dat de economische en maatschappelijke potentie van Flevokust Haven niet optimaal wordt benut. Het financiële gevolg is dat de investeringen en exploitatielasten binnen de huidige projecthorizon niet volledig terugverdiend kunnen worden.

Doel (2019-2023)

Door de ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland, innovatieve ontwikkelingen en versterking van het maritieme onderwijs heeft Urk de mogelijkheid om door te groeien tot een internationaal toonaangevend maritiem centrum.

Activiteiten 2021

- We verwachten dat het hernieuwde inpassingsplan onherroepelijk wordt.
- We ronden de aanbesteding van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) af (zie risico's).
- Met het Rijk en met regiopartijen geven we uitvoering aan de 'Regio Deal Noordelijk Flevoland' - onderdeel Maritiem Cluster Urk - om de economische en maatschappelijke spin-off van de maritieme sector te verbreden en te verbinden aan andere domeinen.

- We stimuleren de toepassing van innovaties in de maritieme sector onder andere door de inzet van een business developer, innovatiesubsidie en inzet op clusterverbreiding en -versterking.
- We faciliteren de realisatie van een maritieme campus en een volwaardige onderwijsinfrastructuur.
- We stimuleren op-, om- en bijscholing van arbeidspotentieel voor de maritieme sector met het scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland.
- We zetten ons ervoor in dat de verbreding van de sluizen en vaargeul bij Kornwerderzand daadwerkelijk door de provincie Fryslân kan worden gerealiseerd.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

In december 2019 heeft de Raad van State het oorspronkelijke inpassingsplan vernietigd op het aspect stikstof. Momenteel wordt een hernieuwd inpassingsplan opgesteld. Het is waarschijnlijk dat er wederom beroep wordt aangetekend tegen het inpassingsplan, waarmee het onzeker is wanneer de servicehaven planologisch-juridisch onherroepelijk wordt. De planning van de aanbestedingsprocedure hangt samen met het onherroepelijk zijn van het inpassingsplan.

We onderkennen het risico dat de aanbesteding niet zal leiden tot gunning van het werk, als gevolg van de economische ontwikkelingen en technologische eisen vanuit emissiebeperking wat leidt tot hogere prijzen en minder beschikbare opdrachtnemers. In het businessplan voor de MSNF is een risicoreservering opgenomen. Mocht de aanbesteding niet slagen, dan wordt er aanvullende besluitvorming gevraagd. De aanbesteding kent nog een voorbehoud, namelijk dat er overeenstemming wordt bereikt met de huidige grondeigenaren en toekomstige gebruikers.

Doel (2019-2023)

De vorming van het Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC) is in 2023 gerealiseerd: de verhuizing van de Rijksdienst Wegverkeer (RDW) naar Marknesse is in de eindfase. Ook is er een krachtig, breed cluster van bedrijven, onderwijs- en onderzoeksinstituten betrokken. Het MITC faciliteert cross-sectorale samenwerking tussen bedrijfsleven, kennis- en onderzoeksinstituten complementair aan bestaande automotive en smart mobility-clusters.

Activiteiten 2021

- Op basis van de 'Regio Deal Noordelijk Flevoland' bereiden we met de diverse betrokken partners, overheden, kennis- en onderzoeksinstituten en bedrijfsleven de realisatie van het MITC inclusief de verlengde testbaan en bijbehorende faciliteiten van de RDW voor.
- We ronden, samen met de gemeente Noordoostpolder, in de eerste helft van 2021 de planologisch-juridische kaders voor het MITC in Marknesse af.
- We werken met de regiopartijen aan de uitvoering van de gezamenlijke strategische agenda voor de positionering en doorontwikkeling van het MITC, waarvan we in 2020 de hoofdlijnen zijn overeengekomen.

Doel (2019-2023)

De economische structuur van Noordelijk Flevoland is versterkt.

Activiteiten 2021

In overleg met de betrokken partners zien we toe op de realisatie en afronding van de lopende ZZL-NF-projecten en rechtmatige besteding van de bijbehorende middelen (uiterlijk voor 1 januari 2023). De lopende projecten met een toegekende subsidie uit het ZZL-NF-programma zijn: 'MITC', 'MSNF', 'Ontsluitingsweg Port of Urk', 'Integrale Gebiedsontwikkeling Schokland' en 'Waardevol Waterloopbos'.

Middelen

3.2 Gebiedsopgaven	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	3.835	7.128	8.048	5.913	2.333	2.333
Baten	-961	-407	-407	-407	-407	-407
Saldo	2.874	6.721	7.641	5.506	1.926	1.926
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		6.721	6.922	5.422	1.922	1.922
Verschil t.o.v. kader			719	84	4	4
Wijzigingen Perspectievenbrief			116	82	1	1
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			116	82	1	1
2 Procesgelden gebiedsontwikkeling			600	0	0	0
Overig			3	3	3	3

x € 1.000

Toelichting

1. Indexering (Perspectievenbrief 2020)

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2021 is een deel van de stelpost ingezet om de begroting en meerjarenramingen op het prijspeil 2021 te brengen.

2. Procesgelden gebiedsontwikkelingsprogramma's

Het budget voor procesgeld van de gebiedsprogramma's wordt jaarlijks bij de opstelling van de programmabegroting geraamd. In 2021 is voor de programma's 'Amsterdam Lelystad Airport', 'Regiodeal Noordelijk Flevoland' en 'MITC' in totaal € 0,45 mln. benodigd. Dit bedrag wordt onttrokken aan de reserve 'Procesgelden gebiedsontwikkeling'. Voor 2021 was initieel geen budget voor procesgeld Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) geraamd. In december 2019 heeft de Raad van State echter het inpassingsplan voor de MSNF vernietigd. In 2020 en 2021 werken we daarom aan een nieuw inpassingsplan en zal de aanbesteding voor de bouw van de haven verder worden voorbereid. Voor deze processen verwachten we in 2021 incidenteel € 0,15 mln. nodig te hebben.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
3.2.1 Amsterdam Lelystad Airport/OMALA	185	0	185
3.2.2 Flevokust Haven	248	-357	-109
3.2.3 Noordelijk Flevoland	7.615	-50	7.565
Totaal	8.048	-407	7.641

x € 1.000

3.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
3.1 Economisch programma	Lasten	3.932	6.623	5.163	4.039	4.039	3.988
	Baten	-980	-1.213	-1.058	-918	-918	-918
	Saldo	2.951	5.410	4.105	3.121	3.121	3.070
3.2 Gebiedsopgaven	Lasten	3.835	7.128	8.048	5.913	2.333	2.333
	Baten	-961	-407	-407	-407	-407	-407
	Saldo	2.874	6.721	7.641	5.506	1.926	1.926
Totaal programma 3	Lasten	7.767	13.751	13.210	9.952	6.372	6.321
	Baten	-1.942	-1.621	-1.465	-1.325	-1.325	-1.325
	Saldo	5.826	12.130	11.745	8.627	5.047	4.995

x € 1.000

4. Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de promotie van de culturele en toeristische-recreatieve sectoren en voorzieningen.

Verhaal van Flevoland

In de Omgevingsvisie FlevolandStraks hebben PS het Verhaal van Flevoland opgenomen als een van onze kernopgaven. Door het Verhaal van Flevoland uit te dragen, wordt het een bron van inspiratie bij ontwerpopgaven en zetten we onder andere in op behoud en herkenbaarheid in ruimtelijke ontwikkelingen. Het Verhaal van Flevoland verdient het met verve te worden verteld, zodat de Flevolandse inwoners het zich verder eigen maken en trots uitdragen. Het gedachtegoed van het verhaal van Flevoland wordt zichtbaar gemaakt in kunst, cultuur, erfgoed, natuurbeleving, recreatie en toerisme, zoals in dit programmaonderdeel verder uitgewerkt wordt. Daarnaast speelt landschappelijke kwaliteit ook een belangrijke rol bij het Verhaal van Flevoland.

Recreatie en toerisme

De vrijetijdssector groeit jaarlijks en biedt kansen voor provincie Flevoland om in mee te groeien. Het is nog onzeker welk effect COVID op de sector heeft. De provincie faciliteert bij publiekstrekkingen en grootschalige evenementen met als doel recreanten en toeristen vaker te laten komen, langer te laten verblijven en meer te laten besteden, waarbij we rekening houden met de ruimtelijke kwaliteiten van Flevoland. Met het Beleidsplan Toerisme en Recreatie Flevoland zetten we in op betere benutting van het unieke en onderscheidende karakter van Flevoland. We dragen het Verhaal van Flevoland uit, zowel in promotie als in ons vrijetijdsaanbod. We stimuleren de sector door het Verhaal van Flevoland een onderdeel te laten zijn bij het ontwikkelen van nieuwe producten en verschillende routes. Via Visit Flevoland dragen we bij aan een verbeterde bekendheid in binnen- en buitenland van provincie Flevoland als toeristisch-recreatieve bestemming. Samen met onze partners versterken we zo de profilering van de Flevolandse vrijetijdssector.

Cultuur en erfgoed

Cultuur en erfgoed hebben een grote maatschappelijke betekenis en zorgen voor verbinding in de samenleving. Het is belangrijk dat we als provincie een bijdrage leveren in het samenspel van de overheden die gezamenlijk zorg dragen voor een breed en divers cultureel klimaat. Het is nog onzeker welk effect COVID op de sector heeft. In de Cultuurnota 2017-2020 ligt het accent op het ontstaan, groeien en verrijken van de Flevolandse identiteit en het versterken van de Flevolandse culturele infrastructuur. Met de nieuwe Cultuurnota voor de periode 2021-2024 blijven we daarop inzetten en sluiten daarmee aan bij de opgaven het Verhaal van Flevoland en Krachtige Samenleving uit de Omgevingsvisie FlevolandStraks. Met het Erfgoedprogramma bouwen we vanaf 2020 verder aan het erfgoed van Flevoland, het beschermen en verrijken en bovenal het erfgoed uitdragen en inzetten als inspiratiebron voor toekomstige ontwikkelingen.

Krachtige Flevolandse samenleving

De ambitie, doelen en beoogde resultaten voor de opgave 'Krachtige Samenleving' zijn in de uitwerkingsagenda Samen maken we Flevoland in februari 2019 vastgelegd. In 2020 worden het netwerk en de activiteiten voor een positief gezond Flevoland (preventie) verder uitgebouwd, waaronder follow up van de agenda vitaal platteland (leefbaarheid). Wat betreft aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt sluiten we zoveel mogelijk aan bij het economisch programma en de bredere Human Capital-agenda. Verder zetten we ons actief in voor de ontwikkeling van een toekomstbestendige zorginfrastructuur en verbinding van gezondheidszorg met sociaal domein en andere sectoren.

Sport

We zien de maatschappelijke waarde van sport in het bevorderen van participatie en sociale samenhang. Via Sportservice Flevoland geven we uitvoering aan het Flevolandse sportbeleid, gericht op talentontwikkeling, sportevenementen en aangepast sporten. Ook creëren we mogelijkheden voor actieve buitensportbeoefening. Zo stimuleren we een sportieve, gezonde leefstijl. Het Nationaal Preventieakkoord en het Nationaal Sportakkoord bieden mogelijkheden voor een coördinerende rol van de provincie.

Maatschappelijk effect

Flevoland heeft een gezonde en welvarende samenleving waar het goed wonen, werken en recreëren is. De versterkte Flevolandse identiteit en publiekstrekkingen trekken meer bezoekers naar provincie Flevoland.

Effect van ons beleid

De kwaliteiten van landschap en erfgoed zijn benut en behouden voor een inspirerende leefomgeving die inwoners, ondernemers en gebiedspartners verbindt. De promotie van de culturele en toeristisch-recreatieve voorzieningen heeft geleid tot grotere bekendheid en hogere bezoekersaantallen en meer kansen voor ondernemers. We hebben preventieactiviteiten van regionale partners ondersteund zodat Flevolandse langer fit en gezond blijven en daarmee langer zelfredzaam zijn en economisch en sociaal beter deelnemen aan de samenleving.

Indicatoren Flevoland

Indicator*	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef-cijfer 2020	Streef-cijfer 2021	2022 - 2024
Recreatie en Toerisme	Visit Flevoland:						
	• Bereik (x 1 mln.)	n.b.	150	154	n.b.**	n.b.	n.b.
	• Mediawaarde (x € 1.000)	n.b.	500	5.700	n.b.	n.b.	n.b.
	Bezoekers:	82	95	95	n.b.	n.b.	n.b.
	• Aantal vrijetijdsactiviteiten (x 1 mln.) (meting eens in de drie jaar)	2,53	2,31	2,4	n.b.	n.b.	n.b.
	• Aantal overnachtingen (x 1 mln.)						
	Economische impact:	11.370	11.920	12.490	n.b.	n.b.	n.b.
	• Aantal banen • Omvang bestedingen (x € 1 mld.) Bron: Vestigingenregister/ CVTO	1,4	2,37	1,5	n.b.	n.b.	n.b.
Culturele kracht en identiteit	Totaal aantallen bezoekers van voorstellingen, festivals, culturele instellingen en -evenementen die met provinciale middelen mogelijk gemaakt zijn (incl. Batavialand) <i>Bron: Provincie Flevoland, Subsidiebeschikkingen</i> <i>Toelichting: Doorgaans zijn in juli de cijfers over het voorgaande jaar beschikbaar</i>	240.285	273.080	261.998	n.b.**	n.b.	n.b.
	Aantallen bezoekers Batavialand	n.b.	110.473	94.653	n.b.	n.b.	n.b.
Sport	Realisatie grootschalige (inter-) nationale sportevenementen	8	8	9	5***	5	5
	Realisatie en/of verlenging Regionale trainingscentra	4	4	5	5	5	5
	Percentage mensen met een beperking dat aan sport doet <i>Bron: Provincie Flevoland/Rapportage Onbeperkt in Beweging</i>	n.b.	41%	n.b.	n.b.****	41%	41%

* Voor de opgave 'Krachtige Samenleving' zijn in september de contouren van het programma vastgesteld en monitoring verder uitgewerkt. Activiteiten en uitkomsten van het programma 'Krachtige Samenleving' worden op twee niveaus gemonitord: programmabreed wordt bekeken welke middelen (input), activiteiten

(throughput), resultaten (output) en uitkomsten (outcomes) we verwachten en hoe deze zich tot elkaar verhouden. Daarnaast wordt per programmalijn monitoring ingevuld. Monitoring van Krachtige Samenleving wordt daarbij zoveel mogelijk verbonden met de monitoring van de Omgevingsvisie. Na vaststelling van de contouren van het programma en verdere uitwerking van monitoring is het mogelijk te bepalen welke indicatoren geschikt zijn om op te nemen in de programmabegroting.

**** De COVID-19 crisis heeft een grote impact op de recreatieve en culturele sector. Het is op dit moment niet mogelijk om realistische en onderbouwde streefcijfers op te stellen. Streefcijfers voor 2020, 2021 en de periode 2022-2024 zijn daarom (nog) niet bepaald (n.b.). De komende periode wordt gebruikt om de ontwikkelingen te monitoren en zodoende hernieuwde realistische streefcijfers op te kunnen stellen.**

***** Als gevolg van de impact van COVID-19 zijn de streefwaarden voor het aantal gerealiseerde grootschalige (inter-)nationale sportevenementen bijgesteld.**

****** Het onderzoek naar sportdeelname van mensen met een beperking over 2020 zal in 2021 worden uitgevoerd. Uitgangspunt voor de streefwaarde 2021 is de realisatie uit 2018 (41%), maar recente onderzoeken laten zien dat de sportdeelname in het algemeen is teruggelopen sinds de COVID-19 uitbraak. Hoeveel dit precies is voor mensen met een beperking, is op dit moment niet te zeggen.**

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2024
Restauratie- volume	Rijksmonumenten (exclusief functie woonhuis) staat van het casco, categorie 'matig' en 'slecht'						
	1. Percentage	n.b.	9,1%*	9,1%	9,1%	9,1%	9,1%
	2. Kubieke meters	n.b.	1.675	1.675	1.675	1.675	1.675
Bron: Monumentenwacht							

* Met terugwerkende kracht is het percentage over 2018 aangepast van 6,8% naar 9,1%. Dit omdat in de jaarrekening 2018 één rijksmonument niet was meegenomen in de berekeningen omdat dit monument geen "inhoud" heeft en dus geen getal voor kubieke meters kon geven. In latere berekeningen is dit monument wel meegerekend. Om de getallen over de verschillende jaren vergelijkbaar te houden is het percentage over 2018 aangepast.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
4. Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	4.1 Recreatie en toerisme	Flevoland is aantrekkelijk als regio, waarbij het aandeel van recreatie, toerisme en evenementen is gegroeid en de bekendheid van de identiteit is verbeterd
	4.2 Cultuur en erfgoed	Cultuur: realiseren van sterk cultureel klimaat van hoge artistieke waarde, waarvan maker en publiek, maatschappij, economie en ruimtelijke omgeving profiteren Erfgoed: Goede bekendheid van de Flevolandse geschiedenis en draagvlak voor cultureel erfgoed. Behoud en bescherming van erfgoed via ruimtelijke instrumenten en het erfgoedprogramma
	4.3 Krachtige samenleving	De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij)

Verbonden partij(en)

Visit Flevoland BV promoot in opdracht van ons, het vrijetijdsaanbod van Flevoland, zodanig dat Flevolandse beeldragers van het unieke en onderscheidende karakter van provincie Flevoland, goed voor het voetlicht

worden gebracht bij de diverse kansrijke doelgroepen. Zij draagt daarmee bij aan het doel: een versterkte profilering van de vrijetijdseconomie en haar bekendheid.

Het Flevolands Archief behartigt de belangen van de deelnemers op grond van de Archiefwet 1995 en voert de archief wettelijke taken uit.

Sportservice Flevoland B.V. geeft uitvoering aan de nota Sportbeleid. Zij draagt daarmee bij aan het doel: de sport in Flevoland is onderscheidend, draagt bij aan de Flevolandse identiteit en leidt tot grotere bekendheid en aantal bezoekers.

4.1 Recreatie en toerisme

Portefeuillehouder

J.A. Fackeldey

H.J. Hofstra (Ontwikkeling Oostrand)

Doel (2019-2023)

Flevoland is aantrekkelijk als toeristisch-recreatieve bestemming, waarbij het vrijetijdsaanbod en de beleving is toegenomen en de bekendheid van de bestemming is gegroeid.

Activiteiten 2021

- We geven samen met Visit Flevoland en de Flevolandse gemeenten uitvoering aan het Provinciale Beleidsplan Toerisme en Recreatie Flevoland.
- Vanuit de nationale spreidingsopgave van grote stromen toeristen zetten we samen met de Flevolandse gemeenten en partners in op een versteviging van de unieke recreatieve kracht van de regio.
- Gezamenlijk geven we het Perspectief Flevoland 2030 verder vorm en werken we aan het verhaal van Flevoland middels de verhaallijnen en districten Watererfgoed, Agro & Food, Nieuwe Natuur, Vernieuwend Ontwerp, IJsselmeer en MRA.
- We werken een voorstel uit om de scheepswrakken beter beleefbaar te maken en recreatief te benutten.
- Ondernemers en organisaties uit de vrijetijdssector worden middels het Economische Programma gefaciliteerd in hun ondernemerschap.
- Flevoland positioneert zich met haar unieke en eenduidige identiteitswaarden als aantrekkelijke regio en wordt onder de aandacht gebracht middels de 3 domeinen leef, groei en bezoek vanuit gebiedsbranding Flevoland.
- Vanuit gebiedsbranding Flevoland zijn we in 2021 partner van het nationale themajaar Ode aan het Landschap. Vanuit cultuur landschap, nationaal Park Nieuw Land en Recreatie & Toerisme wordt invulling gegeven aan de Flevolandse programmering.

Middelen

4.1 Recreatie en toerisme	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	1.344	1.351	1.423	1.426	1.423	1.423
Baten	0	0	-28	-28	-28	-28
Saldo	1.344	1.351	1.395	1.398	1.395	1.395
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		1.351	1.339	1.343	1.339	1.339
Verschil t.o.v. kader			56	56	56	56
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			28	28	28	28
Overig			28	28	28	28

x € 1.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.1.1 Recreatie, toerisme en gebiedspromotie	1.423	-28	1.395
Totaal	1.423	-28	1.395

x € 1.000

4.2 Cultuur en erfgoed

Portefeuillehouder

M.A. Rijsberman

Doel (2019-2023)

We starten met de uitvoering van de Cultuurnota 2021-2024: *Flevoland, ruimte voor cultuur*, waarbij we een sterk cultureel klimaat van hoge artistieke waarde realiseren, waarvan maker en publiek, maatschappij, economie en ruimtelijke omgeving profiteren.

Activiteiten 2021

- Op basis van de evaluatie van de Nadere regels Innovatiefonds Bibliotheekfunctie, passen we waar nodig het instrumentarium aan.
- We dragen bij aan het versterken van het provinciale netwerk om laaggeletterdheid te bestrijden (cross-over thema dat ook onderdeel is van programma 'Krachtige Samenleving').
- We onderzoeken in het kader van het FVA de mogelijkheden van een nieuw museum met internationale allure in Almere.
- We ondersteunen via tweedelijnsorganisatie Kunstlink, Flevolandse aanvragen voor het Programma Cultuurparticipatie 2021-2024 'Samen cultuurmaken'.
- We stellen een fonds open voor artistieke en culturele ontwikkeling om het makersklimaat te versterken.
- We starten met het opzetten van een netwerkstructuur voor podiumkunsten in Flevoland.
- We betrekken bij het beschikken van subsidies de vier waarden (artistiek, maatschappelijk, economisch en ruimtelijk) van cultuur.
- We betrekken bij het beschikken van subsidies de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de code Diversiteit & Inclusie.
- We onderzoeken de effecten van het provinciale cultuurbeleid in 2019 en 2020 (c.q. 2e helft van de cultuurbeleidsperiode 2017-2020) met de op de vier culturele waarden gebaseerde Cultuurmonitor.

Doel (2019-2023)

De bescherming van het Flevolands erfgoed is verstevigd en we bouwen verder aan de beleving van en de kennis over het Flevolands erfgoed op basis van het Erfgoedprogramma.

Activiteiten 2021

- We implementeren en voeren langs de verschillende programmalijnen de activiteiten en onderdelen van het Erfgoedprogramma uit.
- We leveren een integrale bijdrage vanuit erfgoed, recreatie en toerisme en natuur aan de doorontwikkeling van Werelderfgoed Schokland, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de polderpioniers.

Middelen

4.2 Cultuur en erfgoed	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	5.407	5.835	5.379	5.379	5.379	5.378
Baten	-8	-10	-10	-10	-10	-10
Saldo	5.398	5.825	5.368	5.368	5.368	5.368
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		5.825	5.249	5.249	5.249	5.249
Verschil t.o.v. kader			119	119	119	119
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			119	119	119	119

x € 1.000

Toelichting

1. Indexering (Perspectievenbrief 2020)

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2021 is een deel van de stelpost ingezet om de begroting en meerjarenramingen op het prijspeil 2021 te brengen.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.2.1 Cultuur	2.961	0	2.961
4.2.2 Erfgoed	2.418	-10	2.408
Totaal	5.379	-10	5.368

x € 1.000

4.3 Krachtige samenleving

Portefeuillehouder

J.A. Fackeldey (Krachtige samenleving)

H.J. Hofstra (Sport)

Doel (2019-2023)

De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij).

Activiteiten 2021

- We ronden de transitie van de provinciale steunfunctie Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling (CMO) Flevoland af, zoals benoemd bij de reeds uitgevoerde evaluatie ten aanzien van de effectiviteit van CMO.
- We zetten erop in dat de activiteiten van CMO bijdragen aan het realiseren van doelen van de opgave 'Krachtige samenleving'. Dit conform het eind 2020 vast te stellen Meerjarenplan voor CMO.
- We vervullen een verbindende rol tussen gemeenten en rijk als het gaat om (gezondheids-)zorg. We participeren actief aan de regionale Zorgtafel en Voortgangsoverleg van VWS, waar nodig nemen we het voortouw. Op basis van de uitkomst over het vervolg van de Zorgtafel zal het college een voorstel voorleggen aan provinciale staten over de wijze en intensiteit van de provinciale betrokkenheid op dit thema.
- We stimuleren preventie en positieve gezondheid onder de vlag van het programma 'WEL in Flevoland'. Dit doen we onder meer door: partijen bij elkaar te brengen, een kennisplatform in te richten en het stimuleren en ondersteunen van pilots. Ook willen we een bijdrage leveren aan de aanpak van eenzaamheid (via regionale aanpakken en pilots), omdat dit een hardnekkig probleem is dat door de corona wordt versterkt.
- We stimuleren de sociale acceptatie, veiligheid en gelijke behandeling van LHBTI's in Flevoland en zoeken daarvoor de samenwerking met relevante maatschappelijke organisaties en gemeenten.

Doel (2019-2023)

De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij).

Activiteiten 2021

We geven samen met Sportservice Flevoland B.V. uitvoering aan de Provinciale Sportnota "Samenspel rendoert in Flevoland 2019 - 2023". Hiervoor zijn we onder meer opdrachtgever en aandeelhouder van Sportservice Flevoland B.V.

Middelen

4.3 Krachtige samenleving	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	2.105	2.404	2.248	2.010	1.908	1.868
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	2.105	2.404	2.248	2.010	1.908	1.868
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		2.404	2.200	1.966	1.866	1.826
Verschil t.o.v. kader			48	44	42	41
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			48	44	42	41

x € 1.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.3.1 Krachtige samenleving	1.572	0	1.572
4.3.2 Sport	676	0	676
Totaal	2.248	0	2.248

x € 1.000

4.4 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
4.1 Recreatie en toerisme	Lasten	1.344	1.351	1.423	1.426	1.423	1.423
	Baten	0	0	-28	-28	-28	-28
	Saldo	1.344	1.351	1.395	1.398	1.395	1.395
4.2 Cultuur en erfgoed	Lasten	5.407	5.835	5.379	5.379	5.379	5.378
	Baten	-8	-10	-10	-10	-10	-10
	Saldo	5.398	5.825	5.368	5.368	5.368	5.368
4.3 Krachtige samenleving	Lasten	2.105	2.404	2.248	2.010	1.908	1.868
	Baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	2.105	2.404	2.248	2.010	1.908	1.868
Totaal programma 4	Lasten	8.856	9.590	9.050	8.815	8.710	8.669
	Baten	-8	-10	-38	-38	-38	-38
	Saldo	8.848	9.580	9.011	8.777	8.671	8.630

x € 1.000

5. Energie, duurzaamheid en milieu

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de stappen naar duurzame energie en het behouden van de goede uitgangspositie op gebied van bodem- en luchtkwaliteit, veiligheid en geluid.

Regionale Energie Strategie

Ons doel voor 2023 is energieneutraal Flevoland exclusief mobiliteit en voor 2030 energieneutraal Flevoland inclusief mobiliteit. Dit betekent dat we binnen de provincie net zoveel hernieuwbare energie opwekken als er aan totale energie wordt verbruikt. Als koploper in productie hernieuwbare energie draagt Flevoland bij aan het behalen van de nationale doelstellingen van het Klimaatakkoord. Het uitgangspunt daarbij is dat de aanpak van de klimaatopgaven haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar moet zijn. In de vastgestelde (2020) concept-RES Flevoland is aangegeven dat wij 4,76 TWh oftewel 13,5% van de landelijke doelstelling voor hernieuwbare energie (35 TWh) in 2030 gaan produceren. Dit zogenaamde ‘bod’ is gerelateerd aan hernieuwbare energie door wind- en zonprojecten. De RES-sen die vanaf 2021 om de twee jaar opgeleverd worden zullen worden herijkt en verrijkt, oftewel door hogere daadwerkelijke opbrengsten of nieuwe initiatieven zal het ‘bod’ geactualiseerd worden. De verwachting is dat de opbrengst hernieuwbare energie in 2030 uiteindelijk hoger is dan de aangegeven hoeveelheid 4,76 TWh.

DE-on

DE-on is opgericht om de energietransitie te versnellen door financiering van projecten voor energiebesparing en opwek van duurzame energie. Vanaf 2019 is hieraan het leveren van ontwikkelcapaciteit en expertise toegevoegd. Vanaf najaar 2020 treedt DE-on naar buiten als het Energie Expertisecentrum Flevoland (EEF). We onderzoeken hoe EEF en Horizon elkaar kunnen versterken ten behoeve van de energietransitie en brengen de uitkomst hiervan tot uitvoering. Het DE-on fonds is geheel belegd en de middelen komen vanwege het revolverende karakter later vrij. Zo nodig stellen we nieuw investeringskapitaal beschikbaar.

Duurzaamheid en circulaire economie

Het is onze ambitie om in 2030 grondstoffenleverancier te zijn voor de circulaire economie, met als dragers groene grondstoffen, gebruikte materialen en het geven van het goede voorbeeld door de provinciale organisatie. We faciliteren het Platform Circulair Flevoland en keteninitiatieven waarin partijen samenwerken aan businesscases en het oplossen van belemmeringen. Zo stimuleren we zowel de productie als het gebruik van circulaire materialen en producten.

We zien het als de belangrijkste taak in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie om andere partijen in staat te stellen de kansen te pakken, die de circulaire economie biedt. Het is onze ambitie om in 2030 bekend te staan als grondstoffenleverancier voor de nieuwe circulaire economie. De uitvoering richt zich op onder meer het faciliteren van het Platform Circulair Flevoland en keteninitiatieven. Door hier actief op in te zetten ontdekken we welke condities nodig zijn voor een succesvolle transitie. Hierbij gaat het onder meer om passend economisch instrumentarium voor versnelling en innovatie, wet- en regelgeving en ruimtelijk beleid. Meer specifiek pakt de provincie ook een rol in het geven van Het goede voorbeeld (onder andere door inkoop- en aanbesteding) en waar mogelijk in de uitvoering van provinciale programma's en activiteiten.

Milieu: lucht, bodem en geluid

In provincie Flevoland is het een groot goed dat schone lucht vanzelfsprekend is. Tegelijkertijd zien we wel verarming van de bodem en afname van de biodiversiteit. Het is de ambitie dat provincie Flevoland de huidige kwaliteit op het gebied van milieu en gezondheid behoudt. De wettelijke kaders opgelegd door Rijksoverheid zijn voor ons leidend. Dat betekent dat we nieuwe ontwikkelingen zorgvuldig willen inpassen, zodat zij zo min mogelijk ten koste gaan van de kwaliteit van de leefomgeving.

Omgevingsdiensten

In 2019 hebben provincie en OFGV een start gemaakt met een heldere koppeling tussen het strategische/operationele beleid van de provincie en de uitvoering van taken door de OFGV. Deze koppeling komt voort uit de wens om inzichtelijk te krijgen hoe de uitgevoerde taken door de OFGV zich verhouden tot het beleid van de provincie. Door vooraf in het uitvoeringsprogramma een koppeling te maken met het provinciaal beleid kan bij de tussentijdse verantwoording van de door de OFGV uitgevoerde taken worden

aangegeven hoe dit zich verhoudt tot de gestelde doelen en kunnen ook de juiste prioriteiten en doelen worden gesteld. Deze werkwijze wordt ook bij de opdrachtverlening voor 2021 voortgezet.

Maatschappelijk effect

Het terugdringen van CO₂-uitstoot door onder andere energiebesparing, circulariteit, de warmtetransitie en opwekking duurzame energie, en provincie Flevoland is zo goed mogelijk voorbereid op klimaatveranderingen en de economische kansen daarvan worden benut. De Flevolandse leefomgevingskwaliteit blijft behouden.

Effect van ons beleid

Provincie Flevoland is energieneutraal, exclusief mobiliteit. Het opwekken van energie wordt ruimtelijk goed ingepast, de markt wordt gestimuleerd om CO₂-neutraal te produceren, we maken de energie -en grondstoffentransitie mogelijk en participatie bij energie opwekprojecten wordt gestimuleerd.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef-cijfer 2020	Streef-cijfer 2021	2022 - 2024
Energie*	Percentage hernieuwbare energie ten opzichte van het totale energieverbruik door bewoners, bedrijven en instellingen, exclusief transport <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	47,8%	50,7%	n.n.b.	n.b.	n.b.	100%
	Verbruikte energie totaal in terrawattuur (voertuigbrandstoffen, elektriciteit, warmte) <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	10,07	10,36	n.n.b.	10	n.b.	n.b.
	Verbruik warmte en elektriciteit in terrawattuur <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	5,94	n.n.b.	n.n.b.	6,11	n.b.	n.b.
	Totale productie hernieuwbare energie in terawattuur (biobrandstof vervoer, hernieuwbare warmte, hernieuwbare elektriciteit) <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	2,84	3,11	n.n.b.	4,44	n.b.	n.b.
	Afspraak met het Rijk over productief vermogen windenergie in megawatt (MW) <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	1.186,3	1.189,5	1.147,0	1.390,5	n.b.	n.b.
	Bewoners en ondernemers in Flevoland krijgen gelegenheid financieel te participeren bij nieuwe windmolens <i>Bron: provincie Flevoland</i>	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Milieu	Luchtkwaliteit (aantal inwoners dat is blootgesteld aan hogere waarden dan toegestaan) <i>Bron: waarstaatjeprovincie.nl; Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)</i>	0	0	0	0	0	0
	Aantal woningen met hoge geluidbelasting langs provinciale wegen <i>Toelichting: Indicator komt uit het Actieplan Geluid Bron: provincie Flevoland</i>	n.b.	n.b.	1.072	1.072	1000	800

* Voor getallen bij de indicatoren met betrekking tot energie maakt de provincie gebruik van de Klimaatmonitor, een landelijke monitor opgezet door Rijkswaterstaat. De Klimaatmonitor is de landelijke standaard voor energiemonitoring en zorgt voor continuïteit in de datastroom. Het verzamelen en bewerken van data neemt tijd in beslag waardoor de getallen in de monitor enige tijd achter lopen. De meeste cijfers

voor 2018 en 2019 zijn daarom nog niet bekend (n.n.b.). Streefcijfers voor de periodes 2021 en 2022-2024 zijn in de meeste gevallen niet bepaald (n.b.)

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2024
Emissie broeikasgassen	Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO2 equivalenten) per provincie in absolute aantallen (in tonnen)	2.656.600	2.671.000	n.n.b.	2.500.000	n.b.	n.b.
Energie-neutraliteit	Totale productie van hernieuwbare energie in Petajoule (PJ) (biobrandstof vervoer, hernieuwbare warmte, hernieuwbare elektriciteit) <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	10,2	11,2	n.n.b.	16	n.b.	n.b.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
5. Energie, duurzaamheid en milieu	5.1 Regionale energiestrategie	De gezamenlijke inzet voor het behalen van de nationale klimaatdoelen is vastgelegd in een Regionale Energie Strategie (RES)
		Een integraal ruimtelijk/landschappelijk beleid voor alle vormen van energieopwekking en -opslag is opgesteld
		Een Regioplan Zon opstellen
	5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	Flevoland staat bekend als grondstoffenleverancier voor de nieuwe circulaire economie
		Ons inkoop- en aanbestedingsbeleid is verder verduurzaamd
	5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	We hebben een bijdrage geleverd aan een netwerk waarin de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem als basis voor een toekomstgerichte landbouw De kwaliteit van onze leefomgeving is in Flevoland behouden, zodanig dat gerichte aandacht is besteed aan gezondheid, bodem, water, lucht en geluid

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) geeft uitvoering aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Door het vinden van een balans tussen het gebruik van de leefomgeving en beschermen daarvan draagt de omgevingsdienst bij aan de omgevingskwaliteit.

NV Afvalzorg: Afvalzorg beheert de stortplaatsen in provincie Flevoland. De provincie Flevoland heeft een belang van 10% in de NV Afvalzorg Holding. Tweemaal per jaar vindt de Algemene Vergadering van Aandeelhouders plaats.

Het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland zorgt voor voldoende financiële middelen voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen. Daarmee draagt zij bij aan het behoud van een goede uitgangspositie voor de omgevingskwaliteit.

Stichting DE-on richt zich met behulp van een lening van de provincie op duurzame-energieprojecten en draagt daardoor bij aan energieneutraliteit in 2030 en het duurzaam benutten van de ondergrond.

De provincie is aandeelhouder van Aliander. Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie belang in deze organisatie.

5.1 Regionale energiestrategie

Portefeuillehouder

J.A. Fackeldey

Doel (2019-2023)

Samen met onze gebiedspartners is de gezamenlijke inzet voor het behalen van de nationale klimaatdoelen vastgelegd in een Regionale Energie Strategie (RES). Volgens de huidige planning betekent dit RES 1.0 in 2021 en elke 2 jaar daaropvolgend een volgende RES.

Activiteiten 2021

- Er wordt een RES 1.0 opgesteld op basis van de concept-RES (2020) waarbij het Flevolandse bod wordt herijkt en verrijkt met actuele gegevens.
- De RES 1.0 wordt het regionale bestuurlijke besluitvormingsproces ingebracht bij gemeenteraden, algemene vergadering en PS.
- We nemen samen met onze partners de landelijke ontwikkelingen voortkomend uit het Klimaatakkoord mee in de doorontwikkeling van de Flevolandse energie agenda.

Doel (2019-2023)

We wekken meer windenergie op met minder molens die beter zijn ingepast in het landschap en waarbij Flevolandse de gelegenheid krijgen te participeren.

Activiteiten 2021

- Er wordt een (regionale) systeemanalyse gemaakt die (toekomstige) vraag en aanbod van het energienetwerk in kaart brengt.
- Ontwikkeling van de landschapsvisie inclusief energie (zie paragraaf 1.1)
- We geven uitvoering aan het regioplan Windenergie oostelijk en zuidelijk Flevoland en de partiële herziening Omgevingsplan voor windenergie (nu vertaald in het Omgevingsprogramma).

Doel (2019-2023)

Op basis van een tussenbalans van ons beleid voor zon op land na realisatie van de eerste 500 ha, PS een besluit laten nemen over het al dan niet vrijgeven van de volledige ruimte van 1000 ha.

Activiteiten 2021

We geven uitvoering aan de structuurvisie 'Zon op Land'. Op basis van de uitgevoerde evaluatie van de eerste tranche van 500 hectare Zon op Land wordt door Provinciale Staten een besluit genomen over de tweede tranche. In het voorjaar van 2021 zal de RES 1.0 in het besluitvormingsproces opgenomen worden om deze 1 juli 2021 aan te leveren conform de landelijke afspraken.

Middelen

5.1 Regionale energiestrategie	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	4.087	3.611	1.589	1.589	1.334	1.334
Baten	-149	-190	0	0	0	0
Saldo	3.937	3.421	1.589	1.589	1.334	1.334
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		3.421	1.559	1.559	1.309	1.309
Vershil t.o.v. kader			30	30	25	25
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			30	30	25	25

x € 1.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.1.1 Energietransitie (incl. DE-ON)	1.589	0	1.589
Totaal	1.589	0	1.589

x € 1.000

5.2 Duurzaamheid en circulaire economie

Portefeuillehouder

C.W. Smelik

J.N.J. Appelman (tevens circulaire economie)

Doel (2019-2023)

Flevoland staat in 2030 bekend als grondstoffenleverancier voor de nieuwe circulaire economie en een deel van de het provinciale economisch instrumentarium is toegespitst op het stimuleren van de circulaire economie.

Activiteiten 2021

We leveren een tussenrapportage 'Circulaire Economie' op en op basis daarvan doen we voorstellen voor de verdere ontwikkeling van het beleid.

Doel (2019-2023)

Ons inkoop- en aanbestedingsbeleid is verder verduurzaamd, zodat de CO₂-voetafdruk van aan ons te leveren diensten, werken en producten één van de afwegingscriteria is, de belasting van het milieu wordt geminimaliseerd zodat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden betrokken.

Activiteiten 2021

- We stimuleren bij aanbestedingen, waar mogelijk, de toepassing van hernieuwbare energie, de bio- en circulaire economie.
- Onze aanbestedingen hebben wij zodanig ingericht, dat we verbeteringen hebben bereikt in het gebruik van materialen en energie.
- Wij betrekken de Participatiewet met het oog op de inzetbaarheid van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij de uitvoering van inkopen en aanbestedingen.
- We voeren het vastgestelde actieplan 'Het Goede Voorbeeld' uit en onderzoeken de mogelijkheden om de eigen organisatie CO₂ neutraal en aardgasvrij te maken.

Middelen

5.2 Duurzaamheid en circulaire economie	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	636	1.313	865	865	865	865
Baten	-71	-301	0	0	0	0
Saldo	565	1.012	865	865	865	865
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		1.012	850	850	850	850
Verschil t.o.v. kader			15	15	15	15
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			15	15	15	15

x € 1.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.2.1 Duurzaamheid & circulaire economie	865	0	865
Totaal	865	0	865

x € 1.000

5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid

Portefeuillehouder

C.W. Smelik

Doel (2019-2024)

We hebben een bijdrage geleverd aan een netwerk waarin de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem als basis voor een toekomstgerichte landbouw.

Activiteiten 2021

We werken aan het ABW (aan de hand van door GS vastgesteld programma), zodanig dat er zich een netwerk met bijbehorende activiteiten en projecten ontwikkelt waar de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem, met grote nadruk op de bodem, als basis voor een toekomstgerichte landbouw.

Doel (2019-2024)

De kwaliteit van onze leefomgeving is in Flevoland behouden, zodanig dat gerichte aandacht is besteed aan gezondheid, bodem, water, lucht en geluid.

Activiteiten 2021

- We werken aan het Actieplan Bodem en Water (ABW), zodanig dat het zich ontwikkelt tot het netwerk waar de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem als basis voor een toekomstgerichte landbouw.
- We stellen een vervolg op voor het programma 'Duurzaam Gebruik van de Flevolandse Ondergrond', waarin we de omslag maken naar een 'systeembenadering met bodem als basis', aansluitend bij de opgaven uit de omgevingsvisie.
- We geven invulling aan het project 'Monitoring van de Fysieke Leefomgevingskwaliteit' ten behoeve van een schone leefomgeving.
- We bereiden ons voor op het vervallen van de Wet Bodembescherming en de overgang naar de Omgevingswet (afrolden bodemsaneringsoperatie, warme overdracht bodemtaken, voorbereiden nieuwe provinciale grondwatertaken via het waterprogramma).

Middelen

5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	5.089	5.902	5.359	5.099	4.997	4.997
Baten	-509	-526	-473	-473	-473	-473
Saldo	4.580	5.377	4.887	4.626	4.524	4.524
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		5.377	4.863	4.605	4.505	4.505
Vershil t.o.v. kader			24	21	19	19
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			24	21	19	19

x € 1.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.3.1 Milieu en leefomgeving	1.244	-473	772
5.3.2 Omgevingsdiensten	4.115	0	4.115
Totaal	5.359	-473	4.887

x € 1.000

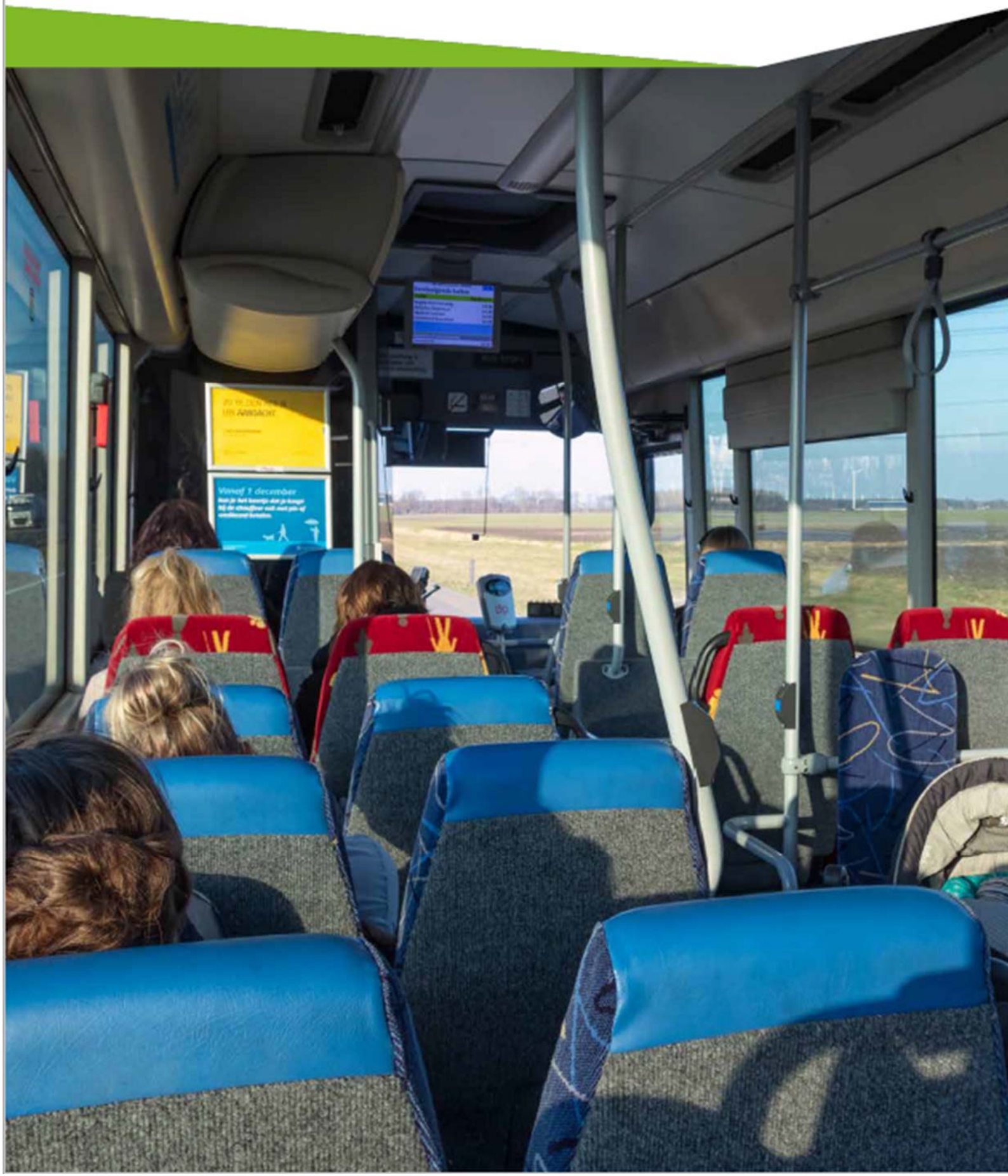
5.4 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
5.1 Regionale energiestrategie	Lasten	4.087	3.611	1.589	1.589	1.334	1.334
	Baten	-149	-190	0	0	0	0
	Saldo	3.937	3.421	1.589	1.589	1.334	1.334
5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	Lasten	636	1.313	865	865	865	865
	Baten	-71	-301	0	0	0	0
	Saldo	565	1.012	865	865	865	865
5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	Lasten	5.089	5.902	5.359	5.099	4.997	4.997
	Baten	-509	-526	-473	-473	-473	-473
	Saldo	4.580	5.377	4.887	4.626	4.524	4.524
Totaal programma 5	Lasten	9.811	10.827	7.813	7.553	7.196	7.196
	Baten	-729	-1.016	-473	-473	-473	-473
	Saldo	9.082	9.810	7.341	7.080	6.723	6.723

x € 1.000

6. Mobiliteit

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de verbetering van de bereikbaarheid van Flevoland.

Programma Mobiliteit en Ruimte

De Mobiliteitsvisie Flevoland heeft het jaar 2030 als horizon. Innovatieve verkeersoplossingen en duurzaamheid zijn belangrijke thema's. De snelle ontwikkelingen in onze samenleving vragen ook bij verkeer om een flexibele planvorming, maar wel met duidelijke uitgangspunten en doelen. Dit biedt ruimte om in de programmering in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen en kansen. De opgaven zijn in het Programma Mobiliteit en Ruimte 2018 uitgewerkt. Daarnaast wordt gestart met het opstellen van een nieuw Programma Mobiliteit en Ruimte 2022.

Waar het gaat om onze provinciale infrastructuur voeren we (de voorbereiding van) een aantal (grote) infrastructuurprojecten uit, waarbij we invulling geven aan de ambities uit het collegeakkoord. We doen een verkenning naar de verbetering van de ontsluiting van Urk waarbij een voorwaarde is dat de gemeente Urk mede financiert, we doen onderzoek naar de mogelijkheden voor realisatie van een verlengde Anthony Fokkerweg, we doen samen met Rijkswaterstaat en de gemeente Lelystad een netwerkstudie naar de belasting van de snelwegaansluitingen rondom Lelystad, we stellen in overleg met gebiedspartners een plan op voor het verbeteren van het (snel)fietspadennet, we voeren investeringsprojecten uit van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (p-MIRT jaarschijf 2021) en we stellen het p-MIRT 2022-2026 op (waar onder Hogering, reconstructie N307 bij Roggebot, reconstructie Ganzenwegweg-Knardijk). We plaatsen een geluidsscherm bij Almere en brengen geluidsreducerend asfalt aan bij een gedeelte van de Tussenring. We doen een verkenning naar de verkeersveiligheid van de Markerwaarddijk in relatie tot toekomstige ontwikkelingen onder andere de realisatie van Nationaal Park Nieuw Land, we onderzoeken de capaciteit van de rechtsafer van de Gooiseweg naar de Ganzenweg in combinatie met de mogelijke komst van een data centrum op het Trekkersveld. We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de reistijd op de belangrijkste corridors in Flevoland te versnellen. We houden de bestaande (vaar)wegen en fietspaden kwalitatief op peil en voeren daarom onder andere onderhoud uit aan circa 30 km weg, we herplanten circa 1.000 bomen en vervangen ca. 7 km oeverbeschoeiing.

Innovatie openbaar vervoer

Op 4 augustus 2020 hebben de colleges van GS van de provincies Gelderland, Overijssel en Flevoland besloten om de gunning in te trekken van de concessie IJssel-Vecht aan de winnende vervoerder. Dit besluit komt nadat al ruim een half jaar aan de implementatie van deze concessie is gewerkt. De concessie zou in december 2020 al in Overijssel en Gelderland en in Flevoland in het najaar 2021 (stadsvervoer Lelystad) en eind 2023 (streekvervoer) van start gaan. Voor de jaren 2021 en 2022 zal een noodconcessie worden ingericht waarbij het doel is om deze in lijn met de nieuwe concessie IJssel-Vecht in te richten. Met name als het gaat om de inzet van zero-emissie materieel en de dienstregeling. Parallel start een nieuw aanbestedingstraject. Voor het OV in Lelystad moet nog worden besloten of de lopende concessie wordt verlengd of dat de stadsdienst Lelystad in september 2021 onderdeel gaat uitmaken van de noodconcessie.

Daarnaast werkt de provincie samen met Gelderland en Overijssel aan de aanbesteding van een nieuw contract voor displays voor dynamische reisinformatie; vanaf 2021 zullen de nieuwe displays worden geïnstalleerd.

Duurzame Mobiliteit

In de Klimaatwet en het Klimaatakkoord zijn en worden ambitieuze doelen gesteld voor het terugdringen van de uitstoot van het broeikasgas CO₂. Ten opzichte van 1990 betreft dit een reductie van 49% in 2030 en 95% in 2050. Op 28 juni 2019 heeft het Kabinet het Klimaatakkoord gepresenteerd.

Het belangrijkste deel van de maatregelen uit het Klimaatakkoord moet worden gerealiseerd op nationaal en Europees niveau. Daarop aansluitend wordt ook regionaal en lokaal inzet gevraagd om de doelen van het Klimaatakkoord te halen. Om de regionale uitvoering van het Klimaatakkoord vorm te geven, is met het Rijk afgesproken per regio Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP's) op te zetten.

Het regionaal mobiliteitsprogramma wordt voor zover het Flevoland betreft verwerkt in het nieuw op te stellen Programma Mobiliteit en Ruimte 2022. Hiermee blijft het programma 'Mobiliteit en Ruimte' het integrale kader. We beginnen overigens niet bij nul. We nemen al deel aan het programma 'MRA-Elektrisch', hebben al een visie duurzaam goederenvervoer, hebben eisen gesteld aan de verduurzaming van het busmaterieel bij de

aanbesteding van de nieuwe OV-concessie IJssel-Vecht en de aanbesteding van de regiotaxi en werken aan smart mobility, verduurzaming eigen infrastructuur en eigen mobiliteit.

We brengen de CO2-voetafdruk van de provinciale infrastructuur verder terug door structurele eisen in onze bestekken op te nemen en door incidentele pilots uit te voeren. We verduurzamen het provinciale wagenpark.

Maatschappelijk effect

Provincie Flevoland is goed bereikbaar, zowel voor regionaal, inkomend als uitgaand verkeer en via openbaar vervoer. Vlotte en veilige bereikbaarheid draagt bij aan de economie en aan de deelname van Flevolandse aan het maatschappelijke leven.

Effect van ons beleid

De bereikbaarheid van provincie Flevoland (ook via openbaar vervoer) is op een duurzame manier verbeterd, waardoor betere randvoorwaarden zijn ontstaan voor wonen, werken en recreëren.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018		2019		Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2024
Openbaar vervoer	Stiptheid: % ritten van de concessie IJsselmond dat voldoet aan stiptheidsnormen <i>Toelichting: De norm van $\geq 85\%$ is vastgelegd in de concessieovereenkomst voor de gehele contractperiode</i> <i>Bron: OV-Oost/MIPOV</i>	92,1%	90,3%		86,5%*		$\geq 85\%$	$\geq 85\%$	$\geq 85\%$
Doorstroom-tijden provinciale wegen	De norm is een reistijd tijdens de spits die maximaal 1,25 keer de reistijd in de dalperiode is. De reistijden worden gemonitord op de drukste provinciale wegen in								
	Flevoland:		OS	AS	OS	AS	<1,25	<1,25	<1,25
	• N301 - Nijkerkerweg ri Nijkerk		1,14	1,12	1,12	1,10	<1,25	<1,25	<1,25
	• N301 - Nijkerkerweg ri Almere		1,06	1,07	1,05	1,07	<1,25	<1,25	<1,25
	• N302 - Ganzenweg ri Harderwijk		1,02	1,04	1,02	1,53	<1,25	<1,25	<1,25
	• N302 - Ganzenweg ri Lelystad		1,02	1,05	1,07	1,04	<1,25	<1,25	<1,25
	• N302 - Larserweg ri Lelystad		1,05	1	1,05	1,08	<1,25	<1,25	<1,25
	• N302 - Larserweg ri Harderwijk		1,04	1,78	1,03	1,05	<1,25	<1,25	<1,25
	• N305 - Waterlandseweg ri A27		1,09	1,08	1,03	1,04	<1,25	<1,25	<1,25
	• N305 - Waterlandseweg ri Almere		1,21	1,07	1,05	1,00	<1,25	<1,25	<1,25
	• N305 - Gooiseweg ri Dronten		1,04	1,22	1,00	1,28	<1,25	<1,25	<1,25
	• N305 - Gooiseweg ri A27		1,06	1,01	1,07	0,99	<1,25	<1,25	<1,25
	• N702 - Hogering ri A6		1,16	1,07	1,15	1,00	<1,25	<1,25	<1,25
	• N702 - Hogering ri Buitenring		1,12	1,23	1,05	1,13	<1,25	<1,25	<1,25
	• N702 - Buitenring ri A6		1,04	1,08	0,99	1,02	<1,25	<1,25	<1,25
	• N702 - Buitenring ri Binnenring		1,05	1,02	0,97	0,95	<1,25	<1,25	<1,25
	• N703 - Tussenring ri A6		1,17	1,18	1,07	1,07	<1,25	<1,25	<1,25
	• N703 - Tussenring ri N702		1,11	1,11	1,03	1,06	<1,25	<1,25	<1,25
	• N307 - Hanzeweg ri Roggebotsluis		1,07	1,43	1,03	1,55	<1,25	<1,25	<1,25
	• N307 - Hanzeweg ri Dronten <i>Toelichting: OS = Gemiddelde ochtendspits, AS = Gemiddelde avondspits; ri = richting</i> <i>Bron: NDW</i>		1,04	1,03	1,03	0,98	<1,25	<1,25	<1,25

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2024
Ernstige verkeers-slachtoffers	Aantal mensen dat door een verkeersongeval op provinciale wegen wordt opgenomen in een ziekenhuis of overlijdt. In dit verband wordt onderscheid gemaakt tussen:						
	• Aantal verkeersgewonden (in ziekenhuis opgenomen)	57	59	58	< 58	< 58	< 58
	• Aantal verkeersdoden <i>Toelichting: Het relatief lage aantal maakt het lastig een trend waar te nemen, echter is de doelstelling een neerwaartse spiraal op het langjarig gemiddelde Bron: ViaStat</i>	3	4	5	< 5	< 5	< 5
Onderhouds- toestand	De provinciale wegen hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau B	93%	94%	100%	90%	90%	90%
	De provinciale kunstwerken hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau B	98%	98%	97%	90%	90%	90%
	De provinciale oeverconstructie heeft ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau B <i>Toelichting: in 2019 is een nieuwe vijfjaarlijkse inspectie uitgevoerd. Een gedeelte van de oevers die vijf jaar eerder nog aan niveau B voldeden zijn inmiddels niveau C</i>	95%	94%	79%	79%	83%	90%
Technische beschikbaarheid	De beschikbaarheidsgraad van gerenoveerde bruggen en sluisen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	98%
	De beschikbaarheidsgraad van verkeerslichten	n.v.t.	n.v.t.	99,3%	98%	98%	98%
	De provinciale wegen zijn bij gladheid preventief gestrooid binnen de normtijden van het CROW <i>Toelichting bruggen en sluisen: in 2020 wordt de eerste gerenoveerde brug/sluis opgeleverd. Vanaf dan kan de technische beschikbaarheid van gerenoveerde bruggen en sluisen gemeten worden Bron: Provincie Flevoland</i>	98%	100%	100%	98%	98%	98%

* Trendbreuk: De meetmethode is in 2018 veranderd. Tot en met 2017 werd er gemeten op basis van steekproefonderzoek. Vanaf 2018 worden de gegevens van alle ritten gebruikt. Dit gebeurt met GPRS-data uit de boordcomputers van het busmaterieel

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef- cijfer 2020	Streef- cijfer 2021	2022 - 2024
Waardering openbaar vervoer	Klantenwaardering voor het openbaar vervoer waarvoor concessieverlening plaatsvindt door de provincies (concessie IJsselmond-Overijssel/Flevoland) <i>Toelichting: In 2017 was het landelijk gemiddelde (LG) 7,6</i> <i>Bron: CROW-KPvV</i>	7,5	7,6	7,7	LG	LG	LG

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
6. Mobiliteit	6.1 Openbaar vervoer	Onderzoeken van verbeteringen in toekomstig openbaar vervoer
		Nachttreindienst realiseren
		Bereikbaarheid Nationaal Park Nieuwe Land
		Kleine kernen blijven bereikbaar door slim maatwerk OV
	6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Reizigers kunnen snel, betrouwbaar en veilig reizen en kunnen kiezen tussen vervoermiddelen
		Oplossen van knelpunten buiten Flevoland die van invloed zijn op de bereikbaarheid van Flevoland
		Stimuleren Smart Mobility
		Regionale mobiliteitsprogramma Flevoland integreren in het omgevingsprogramma
	6.3 Infrastructuur	De bereikbaarheid van Flevoland is verbeterd ten behoeve van het goed kunnen functioneren van onze samenleving
		De kwaliteit van onze wegen is op peil en we hebben maatregelen getroffen die de (sociale)verkeersveiligheid verbeteren

Verbonden partij(en)

Op 31 oktober 2018 is de rechtspersoon Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A. bij notariële akte te Utrecht opgericht. De rechtspersoon is een samenvoeging van de organisaties NDOV en DOVA. Het samenwerkingsverband telt 15 leden, waaronder provincie Flevoland. Doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger.

6.1 Openbaar vervoer

Portefeuillehouder

J. de Reus

Doel (2019-2023)

De mogelijkheden voor realisatie van snelle (rail)verbindingen tussen Flevoland en de andere delen van het land zijn onderzocht.

Activiteiten 2021

- Met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), ProRail, NS en de andere overheden binnen de MRA onderzoeken we hoe het besluit over OV SAAL Middellange Termijn (te nemen in september 2020) in de dienstregeling van de komende jaren kan worden ingevoerd.
- We onderzoeken welke vervolgstappen op OV SAAL MLT mogelijk zijn om de verbindingen over het spoor verder te verbeteren. De landelijke ontwikkelagenda Landelijk Toekomstbeeld OV (vast te stellen in november 2020) is daarvoor een belangrijke leidraad.
- We onderzoeken samen met de gemeenten hoe de ambitie voor meer HOV-verbindingen binnen, van en naar Flevoland gerealiseerd kan worden binnen de bestaande OV-concessies. De basis hiervoor zijn de 'bouwstenen' bus in het Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 zoals dat in 2019 is vastgesteld en eerder onderzoek naar de corridor Almere-Utrecht.
- We doen onderzoek naar de mogelijkheden voor verbetering van het openbaar vervoer tussen Lelystad, Enkhuizen en Hoorn.
- Wij gaan monitoren of er blijvende effecten van de corona-crisis op het gebruik van het openbaar vervoer zijn en zo nodig de contracten, projecten en inzet van middelen hierop afstemmen.
- Samen met gemeenten, NS en ProRail wordt een ontwikkelagenda voor de Flevolijn opgesteld (horizon 2030).

Doel (2019-2023)

De nachtelijke bereikbaarheid van zowel Schiphol als Amsterdam Lelystad Airport is verbeterd.

Activiteiten 2021

We zetten ons in om samen met de NS een voorstel uit te werken over het realiseren van een nachttreinnetdienst op de verbinding Schiphol, Amsterdam, Almere, Lelystad en Zwolle, mogelijk met medefinanciering van de provincie, Lelystad en Almere.

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van Nationaal Park Nieuw Land is verbeterd.

Activiteiten 2021

- Binnen de ontwikkelagenda voor de Flevolijn wordt onderzocht hoe de stations Almere Oostvaarders en Lelystad een bijdrage kunnen leveren aan de bereikbaarheid van Nationaal Park Nieuw Land.
- We starten een onderzoek naar de haalbaarheid van een eenvoudig (daluren-) station, het 'groene station' bij Nationaal Park Nieuw Land of een nieuw station Lelystad Zuid, ook vanwege de woningbouwopgave in Flevoland.

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van de kleine kernen is door slim maatwerk-OV op peil gehouden.

Activiteiten 2021

We onderzoeken of de resultaten van de 'Mobility as a Service (MAAS)-pilot' in gemeente Noordoostpolder breder toepasbaar zijn. Daarnaast ontwikkelen wij een visie op (OV)knooppunten met als doel de bereikbaarheid van Flevoland te verbeteren waaronder de kleine kernen.

Middelen

6.1 Openbaar vervoer	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	35.084	36.538	37.035	36.994	37.672	37.017
Baten	-8.147	-8.280	-8.312	-8.312	-8.312	-8.312
Saldo	26.937	28.258	28.723	28.682	29.360	28.705
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		28.258	28.009	28.088	28.757	28.757
Verschil t.o.v. kader			713	594	603	-52
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			829	829	845	845
2 Budgetten Mobiliteit			-116	-236	-242	-896

x € 1.000

Toelichting

1. Indexering (Perspectievenbrief 2020)

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2021 is een deel van de stelpost ingezet om de begroting en meerjarenramingen op het prijspeil 2021 te brengen.

2. Budgetten Mobiliteit

Als gevolg van autonome ontwikkelingen worden de budgetten binnen het product Openbaar vervoer in 2021 met € 0,12 mln. naar beneden bijgesteld. Deze mutatie betreft voornamelijk de begrotingspost Openbaar streekvervoer, die in 2021 per saldo met € 0,07 mln. naar beneden is bijgesteld. Dit saldo heeft voor € 0,30 mln. (voordelig) betrekking op de concessie IJsselmond en wordt verrekend met de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'. Dit voordeel wordt voornamelijk veroorzaakt door een daling van de exploitatielasten (historische ontwikkeling Landelijke Bijdrage-Index concessie IJsselmond waarvan de positieve effecten structureel doorwerken).

Daarnaast heeft bovengenoemd saldo voor € 0,23 mln. (nadelig) betrekking op de bekostiging van de aan de gemeente Almere gedelegeerde concessie. Dit structureel nadeel volgt uit de afspraken die specifiek toezien op dat deel van de bekostiging dat samenhangt met de groei van het aantal inwoners in de gemeentelijke uitleggebieden. Dit nadeel van € 0,23 mln. komt ten laste van het begrotingssaldo.

Het resterende verschil binnen het product Openbaar vervoer bedraagt € 0,05 mln. (voordelig), bestaat uit verschillende kleine bedragen en wordt verrekend met de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.1.1 Openbaar vervoer	37.035	-8.312	28.723
Totaal	37.035	-8.312	28.723

x € 1.000

6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit

Portefeuillehouder

J. de Reus

Doel (2019-2023)

Reizigers kunnen snel, betrouwbaar en veilig reizen en kunnen kiezen tussen vervoermiddelen.

Activiteiten 2021

- We actualiseren het Programma Mobiliteit en Ruimte 2018 en leggen het, als bijlage bij de programmabegroting, voor aan PS.
- We starten met het opstellen van een nieuw Programma Mobiliteit en Ruimte 2022.
- We voeren de activiteiten uit het Programma Mobiliteit en Ruimte uit.

Doel (2019-2023)

Knelpunten buiten Flevoland, die van invloed zijn op de bereikbaarheid van Flevoland, zijn opgelost of er zijn voorbereidingen getroffen voor het oplossen ervan.

Activiteiten 2021

- We agenderen in het kader van de woningbouwontwikkeling in Almere de realisatie van de IJmeerverbinding (op basis van eerdere onderzoeken).
- Bij het rijk en andere gebiedspartners dringen wij aan op besluitvorming die voor de bereikbaarheid van provincie Flevoland essentieel is:
 - de verbreding van de A27 tussen de Stichtse brug en het knooppunt met de A1;
 - de verbreding van de N50 tussen Kampen-Zuid en Hattemerbroek;
 - de verbreding van de sluis, bruggen en vaargeulen bij Kornwerderzand en
 - maatregelen ter verbetering van de doorstroming tussen de Nijkerkerbrug (provincie Gelderland) en de A28.
- De doelen en opgaven worden in het Programma Mobiliteit en Ruimte vertaald naar concrete activiteiten.
- We nemen deel aan het rijksregioprogramma 'Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB)'.

Doel (2019-2023)

Bereikbaarheid in Flevoland is verbeterd door de inzet van smart mobility.

Activiteiten 2021

- We evalueren en actualiseren het beleid voor smart mobility, gericht op het vergroten van de inzet van smart mobility als onderdeel van het oplossen van knelpunten in bereikbaarheid. In het Programma Mobiliteit en Ruimte 2022 wordt het nieuwe beleid voor smart mobility geformuleerd.
- Er is een blauwdruk opgeleverd voor een Integraal MobiliteitsCentrum Flevoland (IMCF). Een IMCF zorgt ervoor dat onder andere wegbeheerders, evenementenorganisatoren, locatie-eigenaren, mobiliteitsdienstverleners en hulpdiensten bij elkaar komen om met elkaar te zorgen voor een betere doorstroming van het verkeer. Het opzetten van een IMCF doen we in kleine stappen: eerst ervaring opdoen bij de evenementenzone Walibi, vervolgens die meenemen richting de Floriade, dan richting Lelystad Airport, om uiteindelijk een IMCF voor heel provincie Flevoland te hebben.

Doel (2019-2023)

De mobiliteit is verduurzaamd als bijdrage aan het Klimaatakkoord volgens de principes van haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar (Rijksopdracht).

Activiteiten 2021

- Samen met regionale partners werken we in een regionaal mobiliteitsprogramma uit hoe we, ter uitvoering van het Klimaatakkoord, invulling geven aan de verandering en verduurzaming van de mobiliteit. Onze eigen provinciale inzet voor dit regionale mobiliteitsprogramma integreren we in hoofdstuk 6 Mobiliteit en Ruimte van het Omgevingsprogramma.
- We werken aan de realisatie van de benodigde laadinfrastructuur voor het elektrisch OV-materieel dat binnen de concessie IJssel-Vecht ingezet gaat worden.
- We zetten stappen om de CO₂-voetafdruk van de provinciale infrastructuur verder terug te brengen, onder andere door via aanbestedingen aannemers te stimuleren duurzamer te werken, door hergebruik van materialen en door onderzoek naar nieuwe technologieën om de mogelijkheden te benutten voor energieopwekking. Dit doen we zowel bij nieuwe infrastructuur, als bij beheer en onderhoud aan bestaande infrastructuur. We voeren pilots uit met Olifantsgras, Save plastics en het toepassen van een deklaag van duurzaam asfalt.
- Op het moment van een aanbesteding werken we verder aan het volledig emissievrij maken van ons eigen wagenpark. Bij vervanging kiezen we steeds de optie met de minste CO₂-uitstoot die voldoet aan alle gestelde voorwaarden.
- Binnen het project MRA-Elektrisch werken we met Noord-Holland en Utrecht samen om elektrisch vervoer te stimuleren en een netwerk van publieke oplaadpunten te realiseren.
- We hebben samen met het rijk en gemeenten besluiten genomen over het wegwerken van ontbrekende schakels in het (snel-)fietspadennetwerk, waaronder Lelystad-Almere, en het geschikt maken van fietspaden voor snelfietsen op een aantal trajecten.

Middelen

6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	1.108	3.180	2.507	1.862	2.030	2.010
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.108	3.180	2.507	1.862	2.030	2.010
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		3.180	2.444	1.665	1.560	1.560
Vershil t.o.v. kader			63	197	470	450
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			50	33	31	31
2 Budgetten Mobiliteit			13	164	439	419

x € 1.000

Toelichting

2. Smart Mobility

Dit budget zal worden aangewend ter verantwoording van de lasten van maatregelen en oplossingen, zoals beschreven in het Actieplan Smart Mobility 2017-2020. Hiernaast is procesgeld begroot om te komen tot infrastructurele oplossingen ter bevordering van zelfrijdende voertuigen. Vanuit dit budget wordt ook een bijdrage geleverd aan het programma 'Smart Mobility' dat door het platform Mobiliteit van de Metropoolregio Amsterdam wordt uitgevoerd. Smart Mobility-oplossingen helpen om personen en goederen sneller, schoner en gemakkelijker door de steeds drukker wordende regio te laten bewegen, hetgeen is verrekend met de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.2.1 Mobiliteit en verkeer	2.507	0	2.507
Totaal	2.507	0	2.507

x € 1.000

6.3 Infrastructuur

Portefeuillehouder

J. de Reus

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van Flevoland is verbeterd ten behoeve van het goed kunnen functioneren van onze samenleving;

Activiteiten 2021

- We voeren investeringsprojecten uit van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (p-MIRT jaarschijf 2021, (waar onder Hogering, reconstructie N307 bij Roggebot, reconstructie Ganzenweg-Knardijk).
- We stellen het p-MIRT 2022-2026 op.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

In de paragraaf Weerstandsvormen en risicobeheersing is aandacht voor de (financiële) risico's die we lopen op enkele infrastructurele projecten en de daarbij behorende beheersmaatregelen.

Doel (2019-2023)

De kwaliteit van onze (vaar)wegen is op peil en we hebben maatregelen getroffen die de (sociale) verkeersveiligheid verbeteren.

Activiteiten 2021

- We voeren jaarschijf 2021 uit van het Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur (MBVI). We onderhouden onder andere circa 30 km weg, 18 km fietspad en 7 km oeverbeschoeiingen, we herplanten ca. 1000 bomen en voorzien de vaarwegen van bebording. We voeren groot onderhoud uit aan drie bruggen en twee sluizen.
- We stellen het MBVI 2022 op en bereiden de Maatregelenlijst voor de periode 2022-2026 voor.
- We voeren veiligheidsmaatregelen aan provinciale wegen, gekoppeld aan groot onderhoud uit het p-MIRT jaarschijf 2021 uit en programmeren maatregelen voor het p-MIRT 2022-2026. Bij veel van de hiervoor genoemde 30 km weg worden maatregelen aan de kant van de weg genomen om de verkeersveiligheid te verbeteren (glasbollen, rammelstroken, bermversteving).
- We ronden samen met de regionale partners het uitvoeringsprogramma 'Verkeersveiligheid' af en starten met de uitvoering.
- We legaliseren de beheerstroken langs de wegen.

Middelen

6.3 Infrastructuur	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	28.229	30.224	23.807	26.435	27.995	29.590
Baten	-1.307	-474	-474	-474	-474	-474
Saldo	26.922	29.750	23.333	25.961	27.521	29.116
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		29.750	23.398	25.488	27.498	27.498
Verschil t.o.v. kader			-64	473	22	1.618
Wijzigingen Perspectievenbrief			363	376	376	376
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			363	376	376	376
2 Actualisatie kapitaallasten			-461	63	-388	1.208
Overig			34	34	34	34

x € 1.000

Toelichting

1. Indexering (Perspectievenbrief 2020)

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2021 is een deel van de stelpost ingezet om de begroting en meerjarenramingen op het prijspeil 2021 te brengen.

2. Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van de geactualiseerde investeringsplannen en het Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur (MBVI). Door wijzigingen in de fasering van projecten ontstaan er verschuivingen tussen de jaren. Deze worden verrekend met de daartoe ingestelde reserve 'Dekking afschrijvingslasten' en de reserve 'Activering kapitaallasten vervangingsinvesteringen' (VVI). Per saldo heeft dit dan ook geen effect op de begrotingsruimte. De actuele kapitaallasten in 2024 zijn hoger dan het kader, doordat het begrotingsjaar 2024 is toegevoegd aan het meerjarenprogramma.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.3.1 Investering provinciale infrastructuur	4.254	0	4.254
6.3.2 Instandhouding en realisatie provinciale infrastructuur	19.554	-474	19.080
Totaal	23.807	-474	23.333

x € 1.000

6.4 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.1 Openbaar vervoer	Lasten	35.084	36.538	37.035	36.994	37.672	37.017
	Baten	-8.147	-8.280	-8.312	-8.312	-8.312	-8.312
	Saldo	26.937	28.258	28.723	28.682	29.360	28.705
6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Lasten	1.108	3.180	2.507	1.862	2.030	2.010
	Baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	1.108	3.180	2.507	1.862	2.030	2.010
6.3 Infrastructuur	Lasten	28.229	30.224	23.807	26.435	27.995	29.590
	Baten	-1.307	-474	-474	-474	-474	-474
	Saldo	26.922	29.750	23.333	25.961	27.521	29.116
Totaal programma 6	Lasten	64.421	69.942	63.349	65.291	67.697	68.617
	Baten	-9.454	-8.754	-8.786	-8.786	-8.786	-8.786
	Saldo	54.967	61.188	54.563	56.505	58.910	59.831

x € 1.000

7. Bestuur

Inleiding

Algemeen

De provincies hebben de afgelopen tijd regelmatig in hernieuwde belangstelling gestaan. De regering wijst in diverse ontwikkelingen naar de regionale schaal van opgaven. Daarin is overigens op nationale schaal een trend waar te nemen waarbij sturing van bovenaf (top-down) toeneemt en de invulling daarvan aan 'de regio' wordt overgelaten. De grote landelijke opgaven van nu, zoals de stikstofcrisis en de woonopgave hebben baat bij een regionale benadering. Bij uitstek zijn we als provincie daartoe in staat.

Provincies hebben bovendien een belangrijke schakelfunctie in het bestuur van ons land. Bovenlokale, regionale en nationale vraagstukken komen samen op het niveau van deze overheden. Een derde aspect is de herwaardering van de overheid tijdens en na de COVID-19 crisis. De overheid was in de crisistijd dominant aanwezig. De inwoners zien dé overheid als geheel, ook weet men dat er verschillende onderdelen en rollen zijn. De aanduiding 'één overheid' wordt gebruikt om aan te geven dat we er samen voor de inwoners van provincie Flevoland te zijn, iedere overheid vanuit een eigen rol. Vanuit de gezamenlijke opgaven pakt ieder onderdeel van de overheid haar aandeel. Een vierde aspect dat daarmee samenhangt is dat de opgaven nooit exclusief van één van de overheden zijn. Aspecten van welvaart en welzijn, van infrastructuur en gezondheid zijn in een samenleving nauw verbonden.

Regionale opgaven

Het is onze opdracht om de belangen van de Flevolandse samenleving te dienen. Als provincie dragen we bij de ontwikkeling en bloei van dit gebied. De bestuurlijke ordening van ons land en de grenzen van provincies, regio's en gemeenten zijn wat ons betreft betrekkelijk. De maatschappelijke opgaven hebben geen boodschap aan dergelijke begrenzingen. En daarom hebben we elkaar nodig om de vraagstukken aan te pakken. Daarom zoekt de provincie actief naar samenwerking om op het regionale niveau een aantal opgaven collectief aan te pakken. Als medeoverheid kan de provincie juist op de regionale belangen zich richten en verbindingen te leggen tussen lokale, regionale en (inter)nationale opgaven. Het denken in dergelijke opgaven stimuleert de regionale samenwerking tussen provincie en gemeenten. Opgaven en ambities pakken we verbindend en grensoverschrijdend met betrokken partners samen op.

Provincie Flevoland is een verbindende schakel tussen de Randstad en het noorden, het noordoosten van het land en zelfs richting Duitsland. De provincie Flevoland neemt actief deel aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Dit bestuurlijk netwerk richt zich op de ruimtelijke ontwikkeling, economie en mobiliteit in het MRA-gebied. Maar ook het belang van thema's 'Duurzaamheid' en 'Cultuur' neemt toe. Er is een nauwe wisselwerking tussen de MRA-regio en Flevoland. De economische en maatschappelijke ontwikkelingen in de MRA-regio zijn van grote invloed op de ontwikkelingen in Flevoland. Samen met Almere en Lelystad vormt de provincie Flevoland een deel regio en proberen we agenderend te zijn voor diverse onderwerpen die voor onze deelregio belangrijk zijn. Omdat we ons als verbindende schakel zien en een groot deel van onze inwoners zich richt op Zwolle en omgeving doen we steeds actiever mee in het samenwerkingsverband Regio Zwolle. In dit samenwerkingsverband staat de economische ontwikkeling weliswaar voorop, maar er is stevige samenhang met thema's als 'Human capital', 'Mobiliteit' en 'Duurzaamheid' aan de orde. Overigens erkent de provincie eveneens het belang van de relatie met de Noordwest Veluwe met het oog op de ontwikkelingen in onze regio. We wijzen hierbij op de recente ontwikkeling waarbij we samen met de provincie Gelderland betrokken zijn bij een intensivering van het samenwerkingsverband Meerinzicht van de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde.

Bestuurlijke vernieuwing

Eén van de accenten van deze PS is de beoogde verbetering van de relatie tussen de inwoners en de provinciale overheid. De rol van volksvertegenwoordiger en de betrokkenheid van de Flevolander zullen deze periode meer aandacht krijgen dan tot nu toe. De intentie is dan ook om langs verschillende lijnen vormen van bestuurlijke vernieuwing in te zetten. En dat gaat verder dan alleen het bieden van de gebruikelijke inspraak. Het houdt in dat in een vroegtijdig stadium, bijvoorbeeld in het voorbereidingsproces op besluitvorming ruimte wordt gevonden om initiatieven, alternatieven en belangen naar voren te brengen.

Samen werken

Provincie Flevoland is volop in ontwikkeling. De afgelopen jaren is de provincie zelfbewuster geworden en is als het ware een nieuwe fase aangebroken. In de Omgevingsvisie hebben PS verwoord dat provincie Flevoland

meer dan voorheen door de inwoners zal worden ontwikkeld. Dat is een uitdaging aan ons en onze inwoners en past ook bij deze tijd. Samen met inwoners en andere belanghebbenden en overheden hebben we de opgaven voor deze regio uitgewerkt in samenwerkingsagenda's en uitvoeringsagenda's. De komende bestuursperiodes zijn dat de leidende opgaven die naar 2030 en verder kijken. Deze ontwikkeling van onze regio geven wij in samenspraak met de maatschappelijke partners en onze gebiedspartners vorm in de concrete uitvoering van onze uitwerkingsagenda.

Europa

Europa is voor provincie Flevoland een belangrijke partner. De afgelopen jaren hebben wij de nodige ambitie en bestuurlijke inzet gepleegd in Europese ontwikkelingen. Het blijkt effectief om de belangen van Flevoland in Brussel goed onder de aandacht te brengen. Daarom richt Flevoland zich actief op de belangenbehartiging voor Europese Fondsen in de volgende programmaperiode 2020-2027. En voor concrete programma's en projecten in Flevoland vragen we aandacht en middelen in Europa. De ontwikkelingen rond de Brexit en de gevolgen daarvan voor onze regio volgen we nauwgezet. Ook onderwerpen als duurzaamheid en klimaat staan hoog op de agenda van de Europese gremia. In algemene zin behartigen we de Flevolandse belangen in diverse Europese netwerken. Flevoland is niet alleen in EU-verband actief, maar ook in de Raad van Europa. De commissaris van de Koning is lid van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa, voorzitter van de Monitoring Committee en woordvoerder voorkoming radicalisering.

Bestuursstijl

Bij de vorming van de nieuwe coalitie hebben we als opdracht meegekregen ons in te zetten voor bestuurlijke vernieuwing, participatie aan het openbaar bestuur vanuit de samenleving en het voorkomen en verminderen van belemmerende regelgeving. In het Coalitieakkoord 2019 - 2023 staan veel inhoudelijke ambities om de samenleving van Flevoland toekomst te bieden: wat willen we bereiken? Daarnaast beschrijft het akkoord uitvoerig hoe we denken onze resultaten te bereiken. Met een bestuursstijl die past bij de opgaven van dit gebied: open en constructief, in dialoog, met inbreng vanuit de praktijk en de samenleving, met onze partners, vanuit vertrouwen. De crises van het afgelopen jaar hebben daarin bestuurlijk niet tot wijzigingen geleid. Wel zullen de beoogde resultaten worden gezien door de huidige inzichten en deze herstelfase van corona.

Provinciale Staten/Statengriffie

Provinciale Staten maken structureel werk van agendering, zichtbaarheid en verbinding met de omgeving. Indachtig het motto 'ruimte voor de politiek', faciliteert en ondersteunt de Statengriffie deze ambities, onder meer met de inzet van nieuwe instrumenten.

Maatschappelijk effect

De overheid bevordert een goed woon- werk en leefklimaat voor de Flevolandse samenleving

Effect van ons beleid

Een verbeterde (inter)nationale en regionale positie van Flevoland.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef-cijfer 2020	Streef-cijfer 2021	2022 - 2024
Gemeenten onder preventief financieel toezicht	Aantallen gemeenten onder preventief toezicht	0	0	0	0	0	0
Opkomst bij verkiezingen	De opkomstcijfers van verkiezingen tweede kamer/ provinciale staten/ gemeenteraden weergegeven in percentage kiezers/ stemgerechtigden	79,3%	51,1% (GR)	53,6% (PS)	n.v.t.	n.v.t.	> 53,6% (PS)

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
7 Vernieuwend bestuur	7.1 Bestuur	Versterkte belangenbehartiging
		Flevoland als actieve partner in de EU
		Een versterkte effectiviteit van het openbaar bestuur
	7.2 Provinciale Staten / Statengriffie	Optimaal gefaciliteerde Staten in kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol
		Optimaal ondersteunde besluitvorming door Provinciale Staten
		Door de Statengriffie uitgevoerde going concern taken conform haar kernwaarden
	7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	Een solide financieel beleid en een efficiënte begroting
	7.4 Bedrijfsvoering	IT-systemen veilig en op orde
	7.5 Reserves	

Verbonden partij(en)

Enkele verbonden partijen zijn verbonden met bestuurlijke ontwikkelingen. Zij kunnen bijdragen aan de ambitie om de 'kwaliteit van het openbaar bestuur te verhogen'. De Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO) is actief als belangenbehartiger op de opgaven van de provincies richting het Rijk en andere koepelorganisaties. In IPO-verband werken de provincies op diverse onderdelen intensief samen aan de relevante opgaven en zorgen voor inbreng in wetgevingsprocessen en profilering van de provinciale belangen op regionaal en (inter)nationaal niveau. Daarnaast zorgt het IPO voor de coördinatie en uitvoering van gezamenlijke projecten en databestanden. De komende tijd zet het IPO in op de professionalisering van de organisatie, op de profilering richting andere overheden als gesprekspartner namens de provinciale leden op een selectie van majeure thema's en in de versteviging van de relatie met zijn leden.

Daarnaast is de provincie aandeelhouder van de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Deze systeembank verzorgt voor de decentrale overheden het betalingsverkeer. Ook het schatkistbankieren loopt via deze instelling.

7.1 Bestuur

Portefeuillehouder

L. Verbeek (rijkstaken, veiligheid)
C. Smelik (bestuurlijke vernieuwing)
J. Fackeldey (bestuurlijke zaken)
M.A. Rijsberman (Europa, INTERREG)

Doel (2019-2023)

De mogelijkheden om, in samenwerking met andere overheden, de belangenbehartiging van de provincie Flevoland te versterken zijn benut.

Activiteiten 2021

- We behartigen onze belangen in Den Haag en Brussel. Daarin zetten we ons in op de prioritaire thema's uit het coalitieakkoord, en indien noodzakelijk ook op nieuwe ontwikkelingen (corona-crisis, stikstofproblematiek en woningbouwopgave) en het strategisch akkoord.
- Daarnaast zorgen we voor informatievoorziening over relevante Brusselse beleidsontwikkelingen, zoals onder andere het Corona Herstel Plan, het Green Deal Pakket en de Digitaliseringsstrategie en ontwikkelingen rond de Brexit.
- We stellen op basis van het (jaarlijkse) werkprogramma van de Europese Commissie voor 2021 een Actieplan Europa op als het Flevolands uitvoeringsplan voor de Europese belangenbehartiging in 2021. Daarbij betrekken we de verwachte ontwikkelingen in de EU. Het Actieplan Europa is een flexibeler en concreter instrument dan de Europastrategie 2020 -2023 dat ons strategisch kader is.

- Voor de Randstadprovincies treedt per 1 januari 2021 het ‘Convenant Regio Randstad’ en het ‘Samenwerkingskader Regio Randstad’ in werking waarin vastgelegd is op welke Europese lobbythema’s we gezamenlijk optrekken.
- We werken in de Brusselse belangenbehartiging samen met alle provincies en het IPO in het Huis Nederlandse Provincies. In deze samenwerkingen is Flevoland bestuurlijk trekker voor de lobby voor de Europese investeringsfondsen, mobiliteit, Herstel na Corona en de EU begroting.
- We participeren in het IPO dat namens de gezamenlijke provincies gesprekspartner voor het Rijk en andere overheden is en wet- en regelgeving beïnvloedt.
- We proberen bovendien zowel via het IPO als door lobby en netwerken de belangen van de provincie Flevoland en de Flevolandse onder de aandacht te brengen bij de vorming van een nieuw kabinet.
- We participeren in regionale en nationale samenwerkingsverbanden die bijdragen aan de ontwikkeling van dit gebied, waaronder de Metropoolregio Amsterdam, de regio Zwolle en de samenwerking Ermelo-Harderwijk-Zeewolde; we doen richting het Rijk voorstellen in het kader van het Interbestuurlijk Programma (IBP).
- De provincie Flevoland neemt actief deel aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA). In dit bestuurlijk netwerk stemmen we met de partners de ruimtelijke ontwikkeling, economie en mobiliteit in het MRA-gebied af. Daarbij trekken we op met Almere en Lelystad.
- Naar aanleiding van de evaluatie van de MRA in het voorjaar van 2019 wordt de governance van de MRA gestroomlijnd en zal er meer focus worden aangebracht in de ambities van de MRA.
- We brengen de participatie in het samenwerkingsverband Regio Zwolle in lijn met de actuele ruimtelijke en economische ontwikkelingen, waarbij de rol van de provincie Flevoland aansluit op de relaties die de gemeenten in Oostelijk en Noordelijk Flevoland met de Regio Zwolle hebben. Deze samenwerkingsrelaties hebben met name betrekking op economie, bereikbaarheid, wonen, human capital en duurzaamheid.
- We bevorderen de samenwerkingsrelatie met de Veluwe door te participeren bij de intensievere samenwerking Ermelo-Harderwijk-Zeewolde.

Doel (2019-2023)

Flevoland is een actieve regionale partner in Europese instellingen, Europese regionale netwerken en samenwerkingsverbanden.

Activiteiten 2021

- We participeren in verschillende Europese instellingen en netwerken, Waaronder het Comité van de Regio, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR), de Assembly of European Regions (AER) en het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa. Dit resulteert onder andere in formele adviezen van het Comité van de Regio’s aan de Europese Commissie over onderwerpen die van belang zijn voor de provincies, bijvoorbeeld over de energietransitie of circulaire economie. De netwerken brengen (Flevolandse) standpunten en uitvoeringskennis onder aandacht van de Europese Commissie of het Parlement.
- We lobbyen om nieuwe Europese fondsen voor regionale ontwikkeling voor de periode 2021-2027 voor Flevoland beschikbaar te krijgen met voorwaarden die gunstig zijn voor Flevoland.
- Naast een gezamenlijk plenair werkbezoek in oktober tijdens de European Week of the Regions and Cities, brengen de gedeputeerden individuele werkbezoeken aan Brussel over de onderwerpen in hun bestuurlijke portefeuille; onderdeel daarvan zijn lobby overleggen met EU-vertegenwoordigers.
- We organiseren een inhoudelijk Europa event in Flevoland over een nader te bepalen actueel Europees thema.

Doel (2019-2023)

Een versterkte effectiviteit van het openbaar bestuur.

Activiteiten 2021

- We versterken de interbestuurlijke samenwerking binnen de regio en richten ons daarbij op de regionale en bovenregionale opgaven. Vanuit de gedachte om meer op te treden als één overheid trekken we gezamenlijk op bijvoorbeeld in een Samenwerkingsagenda voor bestuurlijke opgaven (Omgevingsvisie). Daarnaast pakken we samen de strategische opgaven aan uit het Interbestuurlijk Programma (woonopgave, stikstofcrisis, klimaat). Met het Manifest Flevoland (2020) is een mooie aanzet gegeven.
- We bepalen de onderwerpen en instrumenten waarmee we de betrokkenheid van de inwoners van provincie Flevoland bij provinciale plannen en activiteiten vergroten en stellen een participatieverordening op.

- We betrekken PS onder andere aan de hand Strategische Agenda aan de voorkant bij diverse langjarige thema's. Ook in andere onderwerpen zoals een nieuw economisch programma geven PS vroegtijdig richting.
- We bereiden samen met de andere provincies de invoering van de Wet Open Overheid (Woo) per 2022 voor.
- De commissaris van de Koning heeft als Rijksheer een rol op het terrein van veiligheid en ten aanzien van de Veiligheidsregio. We onderhouden de relatie met ons netwerk regionaal, interprovinciaal en landelijk. Ook in 2021 zal naar verwachting de COVID-19 crisis nog niet achter de rug zijn en doorwerken in het veiligheidsdomein.
- We werken crisisscenario's uit waarbij de provincie een rol heeft of die het provinciaal beleid raken. Dat doen we met de gemeenten, het waterschap en de Veiligheidsregio en andere relevante partners in onze regio. We nemen deel aan oefeningen of faciliteren die.
- Ook in 2021 participeren we in het convenant met het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) Midden Nederland en dragen we financieel bij. Met het RIEC en de gemeenten zetten we in op de gezamenlijke bestuurlijke aanpak van ondermijning in Flevoland. Dat doen we onder de noemer van de Flevolandse norm. Als provincie geven we onder andere invulling aan die bestuurlijke aanpak door het aansluiten van gemeenten op Meld Misdaad Anoniem (financieel) te ondersteunen. Ook dragen we samen met gemeenten bij aan de aanpak van vakantieparken en richten we ons samen op het vergroten van de bewustwording van ondermijnende criminaliteit bij diverse doelgroepen. We faciliteren dat op verschillende manieren (bv bijeenkomsten). Ook gaan we na of / hoe provinciaal beleid kan bijdragen aan het tegengaan van (voedingsbodems voor) ondermijnende criminaliteit.
- We implementeren aanbevelingen uit de weerbaarheidsscan van de organisatie tegen mogelijke risico's van ondermijning (bewustwording en herkennen van signalen trainen, inrichten meldpunt, screening).
- De Wet Bibob is per 1 augustus 2020 gewijzigd. We gaan na wat dat betekent voor de aanpassing en de inzet van het provinciale Bibob beleid.

Middelen

7.1 Bestuur	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	2.993	2.107	2.036	2.036	2.036	2.036
Baten	-40	-27	-27	-27	-27	-27
Saldo	2.954	2.080	2.009	2.009	2.009	2.009
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		2.080	1.977	1.977	1.977	1.977
Verschil t.o.v. kader			32	32	32	32
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			32	32	32	32

x € 1.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.1.1 Kabinet, openbare orde & veiligheid en toezicht	286	0	286
7.1.2 Bestuurlijke samenwerking	850	0	850
7.1.3 Gedeputeerde Staten	900	-27	873
Totaal	2.036	-27	2.009

x € 1.000

7.2 Provinciale Staten

Portefeuillehouder

N.v.t.

Beoogd effect:

- a) Optimaal gefaciliteerde Staten: kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol.
- b) Optimaal ondersteunde besluitvorming door Provinciale Staten.
- c) De Statengriffie garandeert haar going concern taken op benodigd kwaliteitsniveau.

Doel (2019-2023)

Faciliteren van de nieuwe Staten, gericht op de kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol.

Activiteiten 2021

- Strategisch adviseren op door Provinciale Staten te bepalen majeure dossiers.
- Een strategische lange termijnagenda actueel houden, die beïnvloeding van Provinciale Staten op de eigen strategische thema's mogelijk maakt.
- Uitvoeren en structureel inbedden van de statenbesluiten met betrekking tot Educatie en Communicatie.
- Opstellen van een projectplan van de voor PS relevante onderdelen in de Participatiewet en Participatie verordening.

Doel (2019-2023)

Herijking en inrichting van de gewenste ondersteuning ten behoeve van besluitvorming door Provinciale Staten.

Activiteiten 2021

- Continueren van de digitale ondersteuning besluitvormingsproces Provinciale Staten en implementatie van de module digitale moties en amendementen.
- Evalueren van de inzet van Provinciale Staten in regionale samenwerking, waaronder inzet rapporteurs.
- Voorbereiden van besluitvorming herziening Reglement van Orde Provinciale Staten, inclusief proces geheimhouding, wensen en bedenkingen, actieve en passieve informatievoorziening en ambtelijke bijstand.
- Continueren en projectmatig vertalen van de dialoog PS-GS-Ambtelijke organisatie en bestuurlijke vernieuwing.
- Tussentijds evalueren van de vergaderstructuur, inclusief bijbehorende gremia.

Doel (2019-2023)

De dienstverlening van de statengriffie in overeenstemming te brengen met haar kernwaarden: vernieuwingsgericht, betrouwbaar, toegankelijk, dienstverlenend, deskundig, sprankelend.

Activiteiten 2021

- Opstellen van een opleidingsplan Statengriffie.
- Optimaliseren van de kennisdeling voor Provinciale Staten aan de hand van analyse bestaande kennisbronnen, netwerken en behoefte peiling Provinciale Staten.
- Organiseren van een tweede statenconferentie in de huidige statenperiode.

Middelen

7.2 Provinciale Staten	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	1.874	1.806	1.734	1.700	2.005	1.700
Baten	-1	0	0	0	0	0
Saldo	1.873	1.806	1.734	1.700	2.005	1.700
Kader (saldo voor perspectievenbrief)		1.806	1.713	1.680	1.980	1.980
Vershil t.o.v. kader			21	20	26	-280
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			20	19	25	25
2 Aframen Verkiezingsbudget			0	0	0	-305
Overig			1	1	1	1

x € 1.000

Toelichting

2. Aframen Verkiezingsbudget

Op dit programmaonderdeel is in het jaar 2024 (geen verkiezingsjaar) budget afgeraamd ten gunste van de begrotingsruimte.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.2.1 Provinciale Staten	1.734	0	1.734
Totaal	1.734	0	1.734

x € 1.000

7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

Doel (2019-2023)

Een degelijk en solide financieel beleid zodanig dat er jaarlijks een sluitende begroting wordt aangeboden en dat onze reserves op een verantwoord niveau blijven.

Activiteiten 2021

- We passen de veertien 'bestuurlijke afspraken op financieel gebied' toe die zijn opgenomen in het Coalitieakkoord 2019-2023.
- We lichten budgetten (en de achterliggende reserves) van de begroting door.

Middelen

7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	18	1.347	5.616	10.987	14.742	18.150
Baten	-172.827	-174.722	-168.533	-171.682	-175.365	-178.465
Saldo	-172.808	-173.375	-162.917	-160.696	-160.623	-160.315
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		-173.375	-160.510	-158.369	-158.317	-158.317
Verschil t.o.v. kader			-2.407	-2.326	-2.305	-1.998
1 Loon- en prijsontwikkeling			-1.743	-965	-1.488	1.314
2 Opcenten motorrijtuigenbelasting			500	500	500	500
3 Provinciefondsuitkering			-2.600	-2.800	-2.700	-5.800
4 Stelpost onzekerheden			-400	-400	-400	0
5 Stelpost nieuw beleid			1.846	1.348	1.792	1.998
Overig			-9	-9	-9	-9

x € 1.000

Toelichting

1. Stelpost loon- en prijsontwikkeling

Op basis van de verwachtingen van het Centraal Planbureau (CPB) in het voorjaar van 2020 zijn de ramingen voor de jaren 2021-2023 verlaagd. Voor 2024 is een nieuwe jaarschijf toegevoegd ten opzichte van de vorige begroting. Zie voor een nadere specificatie onderdeel IV Financiële begroting.

2. Opcenten motorrijtuigenbelasting

De ramingen in het financieel kader waren gebaseerd op het voertuigenoverzicht per 1 april 2020.

3. Provinciefondsuitkering

De raming in het financieel kader waren nog gebaseerd op de meicirculaire Provinciefonds 2019. De begrotingsraming is gebaseerd op de decembercirculaire Provinciefonds 2019.

4. Stelpost onzekerheden

In de begroting worden diverse rekenkundige aannames gedaan, die omgeven zijn door onzekerheden (zoals de ontwikkeling van de belastingcapaciteit en de Provinciefondsuitkering). Deze stelpost is bedoeld om eventuele tegenvallers die zich daarbij voordoen op te vangen. De gedragslijn is dat bij de start van het begrotingsjaar een bedrag van € 1,2 mln. beschikbaar is op deze stelpost, welke jaarlijks oploopt met € 0,4 mln. Ten opzichte van het kader valt derhalve jaarlijks € 0,4 mln. vrij in 2021-2023. In 2024 wordt weer een nieuwe jaarschijf toegevoegd, zodat daar per saldo geen effect optreedt.

5. Stelpost nieuw beleid

Mutaties in deze begroting met effect op de begrotingsruimte, bijvoorbeeld als gevolg van autonome ontwikkeling of verwerking van het coalitieakkoord, zijn verrekend met de stelpost Nieuw Beleid. Een nadere specificatie en toelichting is opgenomen in onderdeel IV Financiële begroting.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.3.1 Algemene dekkingsmiddelen	35	-168.533	-168.498
7.3.2 Onvoorzien en stelposten	5.582	0	5.582
Totaal	5.616	-168.533	-162.917

x € 1.000

7.4 Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder

J. de Reus (Personeel & Organisatie)
C.W. Smelik (Inkoop- en aanbestedingsbeleid)
J.N.J. Appelman (Facilitaire zaken)
J.A. Fackeldey (Communicatie & ICT)
H.J. Hofstra (Financiën)

In het programmaonderdeel 'Bedrijfsvoering' komen voor het bestuur relevante ontwikkelingen aan bod. Voor 2020 beperkt dit zich tot informatievoorziening. De overige thema's en meer informatie over de bedrijfsvoering is te vinden in de daarvoor wettelijk voorgeschreven paragraaf 'Bedrijfsvoering'.

Doel (2019-2023)

De IT-systemen voor de informatievoorziening zijn beter en veiliger en het beheer daarvan is op orde.

Activiteiten 2021

- Op basis van de geactualiseerde en in 2020 vastgestelde visie op de informatiestrategie worden nieuwe ontwikkelingen zoals op het gebied van datatoepassingen gerealiseerd.
- We sluiten waar dat mogelijk is aan bij het programma Interprovinciale Digitale Agenda 2.0 en leveren wij daaraan onze inbreng.
- Voor de informatievoorziening nemen we alle noodzakelijke maatregelen om de veiligheid en de technische en juridische kwaliteit te waarborgen.

Middelen

7.4 Bedrijfsvoering	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	51.836	55.985	54.310	53.767	53.811	53.811
Baten	-3.304	-3.032	-2.992	-2.992	-2.992	-2.992
Saldo	48.532	52.953	51.318	50.774	50.819	50.819
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		52.953	51.308	50.767	50.756	50.756
Verschil t.o.v. kader			10	7	63	63
Wijzigingen Perspectievenbrief			182	182	181	181
1 Indexering (Perspectievenbrief 2020)			182	182	181	181
2 Actualisatie kapitaallasten			-172	-174	-119	-119

x € 1.000

Toelichting

1. Indexering (Perspectievenbrief 2020)

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2021 is een deel van de stelpost ingezet om de begroting en meerjarenramingen op het prijspeil 2021 te brengen.

2. Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten (afschrijvingen) zijn geactualiseerd aan de hand van de Staat van Activa, die is bijgesteld op basis van actuele investeringsprognoses. Als gevolg van een gewijzigde fasering van investeringen treden er verschuivingen op in de kapitaallasten. Daarnaast kan een deel van het budget 2021 vrijvallen doordat investeringen in huisvesting en facilitaire zaken later plaatsvinden dan oorspronkelijk was gepland.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.4.1 Personeel en organisatie	44.087	-2.068	42.019
7.4.2 Financiën, communicatie en jur.zaken	474	0	474
7.4.3 Facilitaire zaken	5.470	-924	4.546
7.4.4 Informatievoorziening	4.279	0	4.279
Totaal	54.310	-2.992	51.318

x € 1.000

7.5 Reserves

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

Middelen

7.5 Reserves	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	85.170	98.043	84.814	76.088	70.173	53.540
Baten	-78.712	-112.347	-90.369	-75.830	-67.856	-49.569
Saldo	6.458	-14.304	-5.555	258	2.316	3.971
Kader (saldo voor Perspectievenbrief)		-14.304	3.732	7.414	8.713	9.218
Verschil t.o.v. kader			-9.287	-7.156	-6.397	-5.248
1 Brede Bestemmingsreserve			-400	-235	0	0
2 Procesgelden gebiedsontwikkeling			-750	0	0	0
3 p-MJP/POP			0	-500	-158	1.912
4 Egal. res. activ. vervangingsinv.			216	214	-123	-525
5 Almere 2.0			-8.971	-6.700	-6.700	-6.700
6 Mobiliteit			-25.978	-2.174	-16.342	564
7 Dekking afschrijvingslasten			26.596	2.240	16.927	-498
Overig			0	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

In bijlage B is per reserve een specificatie opgenomen van de geraamde stortingen en onttrekkingen in het jaar 2021. Onderstaand zijn op hoofdlijnen de mutaties ten opzichte van het financieel kader toegelicht.

1. Brede Bestemmingsreserve

Het verschil ten opzichte van het kader voor 2021 wordt met name veroorzaakt door onttrekkingen voor de ingebruikname van het paviljoen en het programma cofinanciering waterprogramma. De ingebruikname is voorzien in 2021, waardoor de afschrijving op basis van de financiële verordening zal starten vanaf 2022. De mutaties voor contrafinanciering waterprogramma vloeien voort uit het gewijzigde kasritme voor het waterprogramma op basis van de huidige voortgang (zie programmaonderdeel 2.2).

2. Procesgelden gebiedsontwikkeling

Dit betreft de onttrekking aan deze reserve ter dekking van de procesgelden voor Amsterdam Lelystad Airport, MITC, Regiodeal Noordelijk Flevoland, Oostvaardersoevers, Markermeer-IJmeer en de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (zie programmaonderdeel 3.2).

3. p-MJP/POP

Op basis van onze prognose voor de reguliere cofinanciering POP3, is de financiële impact op de meerjarenraming verwerkt. Het begrotingskader voor het cofinancieringsbudget in 2022 tot en met 2024 is daardoor geactualiseerd. De binnen het reguliere programma nog te betalen cofinanciering in die jaren is € 6,75 mln. Vanaf 2024 wordt rekening gehouden met reguliere jaarbudget van € 0,43 mln. waardoor het kader in dat jaar kan worden verlaagd. Deze actualisatie heeft geen effect op het begrotingsresultaat, omdat de cofinanciering vanuit de reserve POP3 wordt onttrokken.

4. Egalisatiereserve vervangingsinvesteringen infrastructuur

Deze reserve heeft betrekking op de instandhouding van bestaande provinciale infrastructuur op de afgesproken kwaliteitsniveaus (zie ook programmaonderdeel 6.3). De budgetten voor het jaarlijks onderhoud zijn aangepast op basis van actuele inzichten, zoals ook opgenomen in de Strategische Uitvoeringsplannen (SUP 2.0). Dit wordt gedekt uit deze reserve, waarvoor in de reserve voldoende vrije middelen beschikbaar zijn. Het restant van de mutatie betreft wijzigingen in de kapitaallasten die voortvloeien uit de geactualiseerde Staat van Activa, gebaseerd op de huidige bestedings- en investeringsplannen.

5. Almere 2.0

Deze mutatie heeft betrekking op de provinciale bijdrage in 2021 aan het FVA voor de uitvoering van het jaarprogramma 2021.

6. Mobiliteit

Het verschil tussen de beschikbare middelen voor mobiliteit (voornamelijk uit het Provinciefonds) en de daaruit te dekken exploitatielasten en investeringen wordt jaarlijks geëgaliseerd via deze reserve. Op basis van het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (p-MIRT, bevat onder andere investeringsvolume per project en fasering) en de geactualiseerde exploitatiebudgetten (zie programma 6) zijn de reservemutaties aangepast. De voor de investeringen in het p-MIRT geraamde bedragen (onder aftrek van bijdragen van derden) worden vanuit deze reserve overgeheveld naar de reserve Dekking afschrijvingslasten ter dekking van de toekomstige kapitaallasten (volgnummer 7, zie hieronder). Per saldo beïnvloeden deze mutaties de begrotingsruimte niet.

7. Dekking afschrijvingslasten

Bijdragen uit reserves mogen niet direct in mindering worden gebracht op het te activeren bedrag van investeringen. Dit leidt tot hogere kapitaallasten. Op basis van het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport worden de geraamde bijdragen uit de Brede Bestemmingsreserve en Mobiliteit (volgnummer 6, zie hierboven) gestort in de reserve Dekking afschrijvingslasten, zodat in de toekomst de hogere kapitaallasten hieruit gedekt kunnen worden. De geraamde bedragen zijn aangepast op basis van het geactualiseerde p-MIRT (onder andere ten aanzien van investeringsvolume per project en fasering). Per saldo beïnvloeden deze mutaties de begrotingsruimte niet.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.5.1 Reserves	84.814	-90.369	-5.555
Totaal	84.814	-90.369	-5.555

x € 1.000

7.6 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
7.1 Bestuur	Lasten	2.993	2.107	2.036	2.036	2.036	2.036
	Baten	-40	-27	-27	-27	-27	-27
	Saldo	2.954	2.080	2.009	2.009	2.009	2.009
7.2 Provinciale Staten	Lasten	1.874	1.806	1.734	1.700	2.005	1.700
	Baten	-1	0	0	0	0	0
	Saldo	1.873	1.806	1.734	1.700	2.005	1.700
7.3 Algemene dekkingsmiddelen & stelposten	Lasten	18	1.347	5.616	10.987	14.742	18.150
	Baten	-172.827	-174.722	-168.533	-171.682	-175.365	-178.465
	Saldo	-172.808	-173.375	-162.917	-160.696	-160.623	-160.315
7.4 Bedrijfsvoering	Lasten	51.836	55.985	54.310	53.767	53.811	53.811
	Baten	-3.304	-3.032	-2.992	-2.992	-2.992	-2.992
	Saldo	48.532	52.953	51.318	50.774	50.819	50.819
7.5 Reserves	Lasten	85.170	98.043	84.814	76.088	70.173	53.540
	Baten	-78.712	-112.347	-90.369	-75.830	-67.856	-49.569
	Saldo	6.458	-14.304	-5.555	258	2.316	3.971
Totaal programma 7	Lasten	141.892	159.288	148.510	144.577	142.767	129.236
	Baten	-254.883	-290.128	-261.921	-250.532	-246.240	-231.053
	Saldo	-112.992	-130.840	-113.411	-105.955	-103.473	-101.817

x € 1.000

III Paragrafen

De indeling van de provinciale begroting is voor een belangrijk deel voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). In de begroting dient een zevental verplichte paragrafen te worden opgenomen. Ook de onderwerpen die in de afzonderlijke paragrafen beschreven moeten worden, zijn in belangrijke mate voorgeschreven in het BBV. In deze paragrafen worden onderwerpen behandeld (als dwarsdoorsnede van de begroting) die van belang zijn voor het inzicht.

Het gaat om de volgende paragrafen:

1. Lokale heffingen;
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
3. Onderhoud kapitaalgoederen;
4. Financiering;
5. Bedrijfsvoering;
6. Verbonden partijen;
7. Grondbeleid.

1 Lokale heffingen

1.1 Beleid ten aanzien van heffingen

De provincie kent in 2021 de volgende heffingen:

- Algemene heffing: Opcenten Motorrijtuigenbelasting (MRB).
- Bestemmingsheffingen: Leges, Grondwaterheffing en Nazorgheffing.

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

De provincie heft een opslag (de zogenoemde opcenten) op de motorrijtuigenbelasting. Het Rijk stelt jaarlijks de maximale hoogte vast. Dit maximumtarief wordt jaarlijks geïndexeerd. Het maximumtarief voor 2021 bedraagt naar verwachting 116,8 opcenten. De provincie bepaalt met inachtneming hiervan zelf het tarief. Het tarief voor de opcenten kan jaarlijks worden aangepast. Met ingang van 1 januari 2021 zal het tarief voor Flevoland 81,4 opcenten bedragen. Het tarief is ten opzichte van 2020 verhoogd met 1% wegens indexering in verband met loon- en prijsontwikkelingen, overeenkomstig het Coalitieakkoord 2019-2023.

De geraamde MRB-inkomsten bedragen in 2021 totaal € 59,1 mln. en zijn gebaseerd op het aantal belastbare auto's en motoren uit het voertuigenoverzicht van 1 april 2020. De zogenoemde onbenutte belastingcapaciteit (het verschil tussen de geraamde opbrengst bij het huidige tarief en de geraamde opbrengst bij het maximaal toegestane tarief) bedraagt dan circa € 25,7 mln.

In de begroting en meerjarenraming wordt verondersteld dat er in 2021 en latere jaren geen sprake zal zijn van groei of krimp in het voertuigenbestand binnen de provincie. Voorts wordt rekenkundig uitgegaan van een jaarlijkse indexering van 1% tot en met 2023 (laatste jaar Coalitieakkoord 2019-2023). Voor 2024 is geen indexering geraamd, omdat het tarievenbeleid vanaf 2024 onderdeel zal zijn van een nieuw coalitieakkoord dat zal worden opgesteld na de Statenverkiezingen in 2023.

Leges

De provincie heft leges voor diverse diensten en producten (op basis van de Legesverordening provincie Flevoland). Bij de tariefstelling in de legesverordening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De leges voor vergunningen, ontheffingen en dergelijke zijn zoveel mogelijk gebaseerd op het gemiddeld tijdsbeslag dat met het verlenen hiervan is gemoeid, vermenigvuldigd met het gemiddelde uurtarief van de daarmee belaste medewerkers.
- Bij de berekening van de tarieven wordt maximaal een percentage van 100% kostendekkendheid gehanteerd, zodat de ter zake geraamde baten niet hoger zijn dan de geraamde lasten.
- De tarieven worden jaarlijks geïndexeerd (aangepast aan loon- en prijsontwikkelingen).
- Naast de indexering van de tarieven wordt er, indien dat nodig wordt geacht, aanvullend getoetst op kostendekkendheid.

De provincie heft en int de leges deels zelf en heeft hiervoor deels mandaat gegeven aan Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV), BIJ12 en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW).

Grondwaterheffing

De provincie belast het onttrekken van grondwater aan de bodem op basis van de Grondwaterheffingsverordening 2010. Deze verordening heeft de Waterwet als wettelijke grondslag. De provincie belast onttrekkingen vanaf 20.000 m³, waarvan de eerste 10.000 m³ is vrijgesteld van heffing. Het tarief is enerzijds gebaseerd op een raming van de lasten van het grondwaterbeheer op langere termijn en anderzijds op een inschatting van het volume van de jaarlijkse grondwateronttrekkingen. Sinds 1 januari 2010 bedraagt het tarief € 1,41 per 100 m³.

Voor zover de gerealiseerde opbrengst uit de grondwaterheffing afwijkt van de daaraan toerekenbare lasten, wordt het verschil toegevoegd of onttrokken aan de Voorziening grondwaterbeheer. Hiervan is in de Programmabegroting 2021 geen sprake, omdat op begrotingsbasis wordt uitgegaan dat de lasten gelijk zijn aan

de opbrengsten van de grondwaterheffing. In bijlage B 'Overzicht reserves en voorzieningen' wordt het verloop van deze voorziening weergegeven.

Nazorgheffing

De provincie heeft te maken met drie afvalstortplaatsen die vallen onder het Stortbesluit, te weten: Het Friese Pad (Emmeloord), Zeeasterweg (Lelystad) en Braambergen (Almere). De provincie heeft een 'eeuwigdurende' nazorgplicht voor afvalstortplaatsen die zijn gesloten (afgedicht). Voor de financiering van de nazorg is het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen (hierna Nazorgfonds) opgericht.

De stortplaatsexploitanten zijn verantwoordelijk voor het betalen van de nazorg, op het moment dat de stortplaatsen worden gesloten. Daarvoor betalen zij aan de provincie via een jaarlijkse nazorgheffing. Deze heffing wordt door de provincie in het Nazorgfonds gestort. Het college van GS vormt het bestuur van dit fonds (zie ook de paragraaf Verbonden partijen). Het is de bedoeling dat het fonds op het moment dat de afvalstortplaats wordt gesloten, voldoende financiële middelen heeft om eeuwigdurend het onderhoud aan de stortplaats te kunnen bekostigen. De hoogte van de nazorgheffing is afhankelijk van het benodigde doelvermogen en de beleggingsresultaten van het Nazorgfonds. Het benodigde doelvermogen wordt gebaseerd op de kosten die voortvloeien uit de door de stortplaatsexploitanten ingediende nazorgplannen, waar GS mee dienen in te stemmen. De nazorgheffing is een voorlopige heffing. Voorafgaand aan het afgeven van de sluitingsverklaring wordt de definitieve heffing opgelegd en voldaan, om zeker te stellen dat het doelvermogen is bereikt. Tot het moment van definitieve sluiting ligt het (financiële) risico dus bij de exploitant.

Het Friese Pad is een gesloten stortplaats waarvoor geen nazorgheffing meer wordt ontvangen. Voor Braambergen is inmiddels het doelvermogen bereikt en wordt geen heffing meer opgelegd. Hoewel hier geen afval meer wordt gestort is deze stortplaats, vanwege deelname aan de landelijke pilot Introductie Duurzaam Stortbeheer (IDS), nog niet gesloten. Hierdoor kan er voor deze stortplaats nog wel een eindheffing plaatsvinden.

Voor de stortplaats Zeeasterweg is nog wel sprake van een jaarlijkse nazorgheffing. Op basis van het geactualiseerde nazorgplan is het te realiseren doelvermogen € 20,6 mln. Op basis van de in 2015 vastgestelde rekenrente zou de nazorgheffing € 274.626 bedragen. Het werkelijke rendement van het fonds is echter lager dan de rekenrente, waardoor er op het moment van sluiten niet voldoende middelen zouden zijn en er een naheffing nodig kan zijn. De haalbaarheid van de rekenrente wordt door het fonds onderzocht, maar de verwachting is dat er een lagere rekenrente vastgesteld dient te worden. Daarom is de begrote nazorgheffing ongewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren (zie tabel 1.1.) namelijk € 0,4 mln.

1.2 Kwijtscheldingsbeleid

Voor de lokale heffingen bestaat er geen mogelijkheid tot kwijtschelding. De legesverordening kent een zogenaamde hardheidsclausule. Hierin is geregeld dat het college van GS tegemoet kan komen aan onbillijkheden van overwegende aard, welke zich bij de toepassing van de verordening kunnen voordoen.

1.3 Overzicht tarieven

Tabel 1.1: Heffingstarieven

Lokale heffing*	Tarief	2020	2021	2022	2023	2024
Opcenten MRB	per 1-1 (aantal)	80,6	81,4	82,2	83,0	83,0
Grondwaterheffing	per 100 m ³	1,41	1,41	1,41	1,41	1,41
Nazorgheffing (€)	Friese Pad (gesloten)	0	0	0	0	0
	Braambergen (pilot IDS)	0	0	0	0	0
	Zeeasterweg (open)	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000

* De individuele legestarieven zijn terug te vinden in de Legesverordening provincie Flevoland.

1.4 Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de tarieven van de provinciale belastingen en heffingen zich verhouden tot de tarieven in de andere provincies. Voor de opcenten MRB is de situatie in 2020 en 2021 (voorlopige cijfers) weergegeven in onderstaande tabel 1.2.

Tabel 1.2: Provinciale opcenten MRB

Provincie	2020	2021 (voorlopig)	Stijging in %
Noord-Holland	67,9	67,9	0,0%
Utrecht	73,6	74,9	1,8%
Limburg	77,9	77,9	0,0%
Noord-Brabant	78,0	78,4	0,5%
Overijssel	79,9	79,9	0,0%
Flevoland	80,6	81,4	1,0%
Fryslan	87,0	87,0	0,0%
Zeeland	89,1	89,1	0,0%
Gelderland	87,2	89,5	2,6%
Zuid-Holland	90,4	90,4	0,0%
Drenthe	92,0	92,0	0,0%
Groningen	91,8	93,3	1,6%
Gemiddeld	83,0	83,5	0,6%

Van laag naar hoog gerangschikt neemt provincie Flevoland in 2021 naar verwachting de zesde plaats in voor wat betreft het tarief van de opcenten MRB. Het landelijke gemiddelde tarief is in 2021 naar verwachting 83,5 opcenten.

Voor de grondwaterheffing lopen de tarieven tussen de provincies uiteen van € 0,50 per 100 m³ tot € 3,24 per 100 m³. Het tarief in provincie Flevoland bedraagt per 1 januari 2010 € 1,41 per 100 m³, waarmee provincie Flevoland van laag naar hoog gerangschikt de zesde plaats inneemt. De hoogte van de uiteindelijk opgelegde heffing is niet alleen afhankelijk van de hoogte van het tarief, maar ook van een mogelijk minimum bedrag en vrijstellingen. In provincie Flevoland is geen minimum bedrag vastgesteld en zijn onttrekkingen kleiner dan 20.000 m³ grondwater vrijgesteld van de provinciale grondwaterheffing.

Voor interprovinciale vergelijking zijn alleen de opcenten MRB en de grondwaterheffing relevant vanwege de omvang en/of de hoogte van de heffing. De activiteiten waarvoor leges worden gevraagd (zoals toezending provinciale documenten) verschillen tussen de provincies, waardoor vergelijking niet goed mogelijk is. Gelet op het specifieke karakter van de nazorgheffing is een vergelijking met andere provincies evenmin zinvol.

1.5 Opbrengst van de lokale heffingen

Tabel 1.3: Opbrengst lokale heffingen

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Opcenten MRB	64.955	59.000	59.100	59.700	60.300	60.300
Leges; mandaat OFGV	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Leges; mandaat BIJ12	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Leges; mandaat RDW	14	14	14	14	14	14
Leges; heffing door provincie	24	24	24	24	24	24
Grondwaterheffing	470	470	470	470	470	470
Nazorgheffing	400	400	400	400	400	400
Totaal	65.863	59.908	60.508	61.108	61.708	61.208

x € 1.000

Toelichting opcenten MRB

Als gevolg van de verplaatsing van de hoofdvestiging van een leasebedrijf op 1 mei 2019 zijn de opbrengsten vanaf 2020 aanmerkelijk lager dan in 2019.

Toelichting leges OFGV en BIJ12

Conform afspraak wordt aan de OFGV en BIJ12 een subsidie verstrekt onder aftrek van de legesopbrengst. Deze heffing komt daarom niet in de begroting en jaarstukken van de provincie tot uitdrukking.

Toelichting leges RDW

Van de RDW wordt in het kader van het aan hen gegeven mandaat op grond van artikel 149b 7e lid van de Wegenverkeerswet 1994 jaarlijks een afdracht ontvangen.

Kostendekkendheid leges in 2021

Voor de aan BIJ12 en RDW gemandateerde heffing en inning van leges geldt het tarievenbeleid van BIJ12 respectievelijk RDW, waardoor kostendekkendheid niet bekend is.

Bij de berekening van de overige tarieven wordt in beginsel een percentage van 100% kostendekkendheid gehanteerd, zodat de ter zake geraamde baten niet hoger zijn dan de geraamde lasten. In de jaarstukken leggen wij jaarlijks verantwoording af over de werkelijke kostendekkendheid van de leges, welke sterk afhankelijk is van het daadwerkelijke aantal aanvragen in enig jaar.

2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.1 Algemeen

De provincie heeft ambities geformuleerd en wil haar doelstellingen realiseren. In een aantal gevallen zijn er risico's en onzekerheden die ervoor kunnen zorgen dat die doelen niet, niet geheel, of alleen tegen hogere kosten kunnen worden gerealiseerd. Deze risico's zijn opgenomen in deze begroting. In deze paragraaf wordt beschreven in welke mate de financiële positie van de provincie toereikend is om de financiële effecten van de risico's die de provincie loopt op te kunnen vangen. Risico's waarvoor voorzieningen zijn getroffen of waarmee al rekening is gehouden binnen specifieke reserves of stelposten, worden in deze paragraaf buiten beschouwing gelaten. De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt tweemaal per jaar (bij begroting en jaarstukken) geactualiseerd.

Korte samenvatting

Het actief toepassen van risicomanagement draagt bij aan het lerend vermogen (risico's worden sneller geïdentificeerd en beter ingeschat) en maakt ook dat er meer aandacht wordt besteed aan het beheersbaar maken en houden van risico's. Deze ontwikkelingen kunnen zowel een opwaarts als een neerwaarts effect hebben op de hoogte van het risicoprofiel. Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de hoogte van de financiële risico's, zoals deze zijn weergegeven in het risicoprofiel. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.

Deze paragraaf betreft een actualisatie van de voorlaatste versie, welke was opgenomen in de Jaarstukken 2019. Vergeleken met de Jaarstukken 2019 is het risicoprofiel toegenomen van € 9,7 mln. naar € 10,4 mln. Daarnaast is de weerstandscapaciteit afgenomen van € 12,1 mln. naar € 7,5 mln. Per saldo daalt de weerstandsratio daardoor van 1,2 tot 0,7, waardoor deze zich lager dan de onderkant van de door Provinciale Staten vastgestelde bandbreedte van 1,1 tot 2,0 (bron: nota 'Risicomanagementbeleid 2017') bevindt.

Provinciale Staten hebben in december 2017 de nota 'Risicomanagementbeleid 2017' vastgesteld, waarin de uitgangspunten voor het risicomanagement zijn vastgelegd. Deze nota vormt het vertrekpunt voor de verdere uitwerking in deze paragraaf.

2.2 Risicobeleid en risicomanagement

De provincie heeft als doel zich te ontwikkelen tot een risico volwassen organisatie. Concreet betekent deze ambitie dat risicomanagement integraal onderdeel uitmaakt van beleidsvoorbereiding, besluitvorming en uitvoering. Een van de uitgangspunten in dit beleid is dat risico's op een verantwoorde manier in de besluitvorming worden betrokken. De provincie wil bewust met risico's omgaan en ze in beeld brengen. Om ook goed zicht te hebben op de mate waarin de risico's worden beheerst, worden bij de risico's ook de gehanteerde beheersmaatregelen in beeld gebracht.

Enkele uitgangspunten op het gebied van risicomanagement

Eind 2017 hebben Provinciale Staten de nota 'Risicomanagementbeleid 2017' vastgesteld. De voornaamste uitgangspunten zijn:

- Een classificatieschema (onder andere voor inschatting van de kans) met een vijfpuntsschaal.
- Een berekeningswijze waarbij voortaan de financiële gevolgen worden ingeschat en niet meer worden gemaximeerd.
- Structurele risico's kennen een vermenigvuldigingsfactor van drie. Er wordt voldoende incidentele weerstandscapaciteit aangehouden om, als het risico zich aandient, de financiële effecten daarvan gedurende drie jaar te kunnen opvangen.
- Ook niet financiële risico's (gekwantificeerd) kunnen een onderdeel vormen van deze weerstandsparagraaf.
- Afromen van de beschikbare weerstandscapaciteit. Om te voorkomen dat de weerstandsratio zich langdurig boven de bovengrens van 2,0 bevindt, wordt deze (indien van toepassing) na drie aaneengesloten jaren afgeroomd tot factor 2.

Een plan van aanpak voor verdere implementatie van risicomanagement is in het najaar 2017 opgesteld en vanaf 2018 ter hand genomen. In 2020 vindt een evaluatie plaats.

2.3 Risicoprofiel

Het risicoprofiel is een actueel overzicht van verschillende risico's die de provincie loopt. Het is uiteraard een momentopname, omdat de risico's in de loop van de tijd veranderen. Het geschetste risicoprofiel is een actualisatie van het risicoprofiel uit de Jaarstukken 2019 (de laatst beschikbare versie).

De omvang van de risico's wordt bepaald door de combinatie van kans en financiële impact of met behulp van een probabilistische raming (Monte Carlo-methode). Op deze wijze worden de risico's gekwantificeerd, waarna er op basis van omvang een volgorde in de risicolijst wordt aangebracht. Dit leidt in deze begroting 2021 tot een opsomming van risico's met een substantiële financiële impact. De kwantificering is een instrument om gewicht te geven aan de genoemde risico's en dit af te zetten tegen de weerstandscapaciteit. Als de risico's zich daadwerkelijk voordoen, zal van geval tot geval worden gezien wat de daadwerkelijke financiële impact is en op welke wijze hiermee wordt omgegaan. Dit kan leiden tot bijstelling van de ambities, het opvangen van de financiële effecten binnen de bestaande budgetten of het inzetten van de weerstandscapaciteit.

In onderstaande tabel 2.1 is de onderverdeling in kanspercentages weergegeven.

Tabel 2.1: Classificatieschema kans

Score kans	Percentage
Zeer klein	10%
Klein	25%
Matig	50%
Groot	75%
Zeer groot	90%

De kwantificering van de financiële (maar ook niet financiële) impact van de risico's is gebaseerd op het classificatieschema zoals weergegeven in tabel 2.2.

Tabel 2.2: Classificatieschema impact

Score impact	Schades (financieel/juridisch)	Imago (het bereik ervan)	Informatieveiligheid	Veiligheid (letsel)	Proces
1 Zeer klein	< € 250.000	Enkele personen binnen de provincie	<u>Openbaar</u> : alle informatie die algemeen toegankelijk is voor eenieder. Er is geen schending van deze classificatie mogelijk	EHBO	Weinig tot geen vertraging in het proces
2 Klein	≥ € 250.000 - < € 500.000	Gehele provincie	<u>Bedrijfsvertrouwelijk</u> : informatie die toegankelijk mag of moet zijn voor alle medewerkers van de eigen organisatie(s). Vertrouwelijkheid is gering. Schending van deze classificatie kan enige (in)directe schade toebrengen	Gering letsel	Lichte vertraging in het proces
3 Matig	≥ € 500.000 - < € 3.000.000	Plaatselijke pers	<u>Vertrouwelijk</u> : informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor een beperkte groep gebruikers. De informatie wordt ter beschikking gesteld op basis van vertrouwen. Schending van deze	Blijvend invalide	Hinderlijke vertraging in het proces

Score impact	Schades (financieel/ juridisch)	Imago (het bereik ervan)	Informatieveiligheid	Veiligheid (letsel)	Proces
			classificatie kan serieuze (in)directe schade toebrengen		
4 Groot	≥ € 3.000.000 - < € 7.500.000	Regionale pers	<u>Zeer vertrouwelijk</u> : dit betreft gevoelige informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor de direct geadresseerde. Schending van deze classificatie kan zeer grote schade toebrengen	Catastrofaal (enkel persoon)	Ernstige vertraging in het proces
5 Zeer groot	≥ € 7.500.000	Landelijke pers	<u>Geheim</u> : dit betreft zeer gevoelige informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor de direct geadresseerde. Schending van deze classificatie kan catastrofale schade toebrengen	Catastrofaal (meerdere personen)	Het proces stopt

In tabel 2.3 zijn de belangrijkste financiële risico's opgenomen. Een nadere toelichting op deze risico's is terug te vinden in paragraaf 2.5.

Tabel 2.3: Risicoprofiel

Nr	Omschrijving risico	Financiële impact	Kans	Incidenteel/ structureel (factor 3)	Risicobedrag (kans x impact x factor) Begroting 2021	Risicobedrag (kans x impact x factor) Jaarstukken 2019	Opmerking
1	Maritieme Servicehaven (MSNF)	n.v.t (MC)	n.v.t	incidenteel	€ 4,0	€ 4,0	
2	Flevokust Haven	n.v.t (MC)	n.v.t	incidenteel	€ 1,8	€ 1,8	
3	Grote Infrastructurele projecten	n.v.t (MC)	n.v.t	structureel	€ 1,4	€ 1,4	
4	Innovatiepaviljoen (Floriade)	€ 1,4	75%	incidenteel	€ 1,1	€ 1,1	
5	Nazorgfonds	€ 1,7	50%	incidenteel	€ 0,9	€ 0,2	
6	Informatie-voorziening	€ 5,0	10%	incidenteel	€ 0,5	€ 0,5	
7	APPA (Algemene Pensioenwet politieke Ambtsdragers)	€ 0,5	50%	incidenteel	€ 0,3	€ 0,3	
8	OMALA	€ 1,0	10%	incidenteel	€ 0,1	€ 0,2	
9	Bedrijfsgegevens	€ 1,0	10%	structureel	€ 0,1	€ 0,1	
10	Overige risico's				€ 0,4	€ 0,4	
	Totaal				€ 10,4	€ 9,7	

x € 1 mln.

Het actuele risicoprofiel van provincie Flevoland is € 10,4 mln. De weging van de risico's in tabel 2.3 is bepaald door de verwachtingswaardemethode. Uitzonderingen zijn Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF), Flevokust Haven en Grote Infrastructurele Projecten, die zijn gebaseerd op een Monte Carlo simulatie. Bij de verwachtingswaarde methode wordt gerekend met de formule: kans x impact. Indien het een structureel risico betreft wordt de uitkomst van de kans x impact vermenigvuldigd met de factor 3, overeenkomstig de vastgestelde nota Risicomanagementbeleid.

Mutaties

De (voornaamste) mutaties van de risico's (nieuwe en bestaande) ten opzichte van de Jaarstukken 2019 betreffen:

- Het risico Nazorgfonds is toegenomen met ca. € 0,7 mln. als gevolg van een verwacht lager rendement 2020-2023.
- Het risico OMALA is afgenomen met ca. € 0,1 mln. als gevolg van verdere aflossing uitstaande leningen.

De post Overige risico's betreft de som van de overige financiële risico's. In vergelijking met het Jaarstukken 2019 is het risicoprofiel van de provincie Flevoland per saldo toegenomen van € 9,7 mln. tot € 10,4 mln.

De risico's die zijn opgenomen in het risicoprofiel betreffen (onder meer) risico's die het gevolg zijn van externe factoren. Hiertegen kan de provincie slechts in relatief beperkte mate beheersmaatregelen treffen. Voor risico's waarop de provincie meer invloed heeft, worden passende beheersmaatregelen genomen. Hierbij wordt een afweging gemaakt tussen de mate waarin het risico kan worden beperkt en de kosten hiervan.

2.4 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de hoogte van de financiële risico's, zoals deze zijn weergegeven in het risicoprofiel.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Deze is op te delen in incidentele en structurele middelen.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit geeft inzicht in de middelen die eenmalig beschikbaar zijn om financiële effecten van risico's en onzekerheden af te dekken en bestaat nu uit de Algemene reserve (voor zover niet geormerkt).

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft inzicht in de middelen die op structurele wijze beschikbaar kunnen komen om financiële effecten van risico's en onzekerheden af te dekken en bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit en de stelpost voor onvoorziene uitgaven.

De weerstandscapaciteit wordt in het begrotingsjaar per 1 januari en in de jaarrekening per 31 december weergegeven.

<i>Tabel 2.4: Weerstandscapaciteit</i>	PB2018	JV2017	PB2019	JV2018	PB2020	JV2019	PB2021
Incidenteel							
Algemene reserve	16,1	21,1	21,4	21,4	20,8	20,4	15,5
Oormerk autoleasemaatschappijen	0	0	0	0	-9,6	-10,3	-9,8
Incidentele weerstandscapaciteit	16,1	21,1	21,4	21,4	11,2	10,1	5,7
Structureel (jaarlijks)							
Belastingcapaciteit	1,5	1,5	1,4	1,4	1,5	1,8	1,5
Onvoorzien	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Structurele weerstandscapaciteit	1,7	1,7	1,6	1,6	1,7	2,0	1,7
Totaal	17,8	22,8	23,0	23,0	12,9	12,1	7,5

x € 1 mln.

De weerstandscapaciteit is afgenomen vooral door de besluitvorming bij amendement van PS bij de behandeling van de Perspectievenbrief 2020-2024 om een noodfonds van € 4,0 mln. voor corona te vormen ten laste van de algemene reserve.

Weerstandvermogen

Het risicoprofiel is in begroting 2021 toegenomen ten opzicht van die in de jaarrekening 2019 (€ 9,7 mln.). De weerstandscapaciteit is afgenomen van € 12,1 mln. naar € 7,5 mln. Deze daling wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een besluit van Provinciale Staten om voor € 4,0 mln. een noodfonds Corona te vormen. Per saldo bedraagt de weerstandsratio nu 0,7 (was 1,2). Deze bevindt zich daarmee onder de bandbreedte van 1,1 tot 2,0, zoals vastgelegd in de nota Risicomanagementbeleid 2017.

Tabel 2.5 Weerstandvermogen

	PB2018	JV2017	PB2019	JV2018	P2020	JV2019	PB2021
Risicoprofiel (A)	16,5	16,5	16,5	16,5	10,9	9,7	10,4
Weerstandscapaciteit (B)	17,8	22,8	23,0	23,0	12,9	12,1	7,5
Weerstandvermogen (=B-A)	1,3	6,3	6,5	6,5	2,0	2,4	-2,9
Weerstandratio (=B/A)	1,1	1,4	1,4	1,4	1,2	1,2	0,7

x € 1 mln.

2.5 Toelichting op de risico's

1. Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF)

PS hebben in juli 2017 besloten om de buitendijkse ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) risicodragend te ontwikkelen en in december 2018 onder voorwaarden het investeringskrediet verhoogd. In juni 2019 hebben Provinciale Staten de Servicehaven een maatschappelijke functie toegekend.

Wij onderkennen een aantal risico's in de ontwikkeling van de MSNF. In december 2019 heeft de Raad van State het provinciaal inpassingsplan vernietigd vanwege de nieuwe inzichten omtrent stikstofdepositie. Er moet daarom een nieuw inpassingsplan worden opgesteld. Voordat de opdracht tot realisatie aan een aannemer gegund kan worden moet het inpassingsplan onherroepelijk zijn. Daarnaast zijn de marktomstandigheden, mede door de stikstofcrisis, gewijzigd.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
N.v.t.	Incidenteel	N.v.t.	€ 4,0 mln.

De omvang en impact van de risico's is gebaseerd op een Monte Carlo risicoanalyse (2020). Deze is gebaseerd op het huidige geaccordeerde businessmodel.

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen worden (onder meer) getroffen:

Aanbestedingsfase, voorafgaand aan de gunning dient aan de volgende voorwaarden te zijn voldaan:

- Er zijn inmiddels juridisch bindende grondovereenkomsten met het Rijk, Waterschap en gemeente Urk.
- Er moet sprake zijn van een onherroepelijk inpassingsplan.
- Er zal niet gegund worden bij een aanbestedingsresultaat dat boven budget is.

Realisatie- en exploitatiefase:

- Monitoring van de financiële en fysieke voortgang van de ontwikkeling door een contractbeheersteam.
- Het inzetten van technische specialisten die de ontwikkeling van de haven monitoren en specifieke toetsen op de werkzaamheden uitvoeren.
- Periodieke rapportage over de voortgang van de realisatie van het project 'MSNF' aan GS en PS.

2. Flevokust Haven

PS hebben in 2014 besloten om te investeren in de buitendijkse ontwikkeling van de multimodale overslaghaven Flevokust. De ontwikkeling (bouw) van de haven is eind 2016 gestart en de haven is het derde kwartaal van 2018 in gebruik genomen. De definitieve afronding met de aannemer heeft in het vierde kwartaal 2019 plaatsgevonden.

Wij onderkennen een aantal risico's inzake de exploitatiefase. Die risico's hebben betrekking op de omvang van toekomstige onderhoudskosten en verwachte opbrengsten uit de exploitatie als gevolg van eventuele leegstand. De provincie en gemeente Lelystad zijn bezig met het verkennen van de mogelijkheden om een Havenbedrijf op te richten, waarin zowel de buitendijkse haven als het binnendijkse bedrijventerrein kunnen worden ondergebracht. In 2020 wordt de uitkomst uit de verkenning over het oprichten van een havenbedrijf voor Flevokust gedeeld.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
N.v.t.	Incidenteel	N.v.t.	€ 1,8 mln.

De omvang en impact van de risico's is gebaseerd op een in januari 2020 geactualiseerde Monte-Carlo-risicoanalyse. Hierin is ook het effect van de in 2019 doorgevoerde duurzame waardevermindering betrokken. De risico's betreffen exploitatierisico's (met name leegstand), enkele resterende risico's betreffende oplevering en te maken afspraken over beheer en onderhoud.

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen worden (onder meer) getroffen:

Realisatie- en exploitatiefase:

- tot de eventuele oprichting van een havenbedrijf Flevokust Haven het samenwerken met de gemeente Lelystad in positionering en profilering van Flevokust Haven bij private en publieke partijen;
- na de (eventuele oprichting) van een havenbedrijf Flevokust Haven samen met gemeente Lelystad de exploitatie van de haven op een professionele en slagvaardige manier vormgeven. Het havenbedrijf krijgt - naast financiële kaders - de doelstelling om economische en maatschappelijke meerwaarde te realiseren;
- het monitoren van de financiële dekkendheid van exploitatie;
- het plegen van acquisitie voor het vinden van aanvullende exploitanten;
- periodieke rapportage over de voortgang van de realisatie van het project 'Flevokust' aan GS en PS.

3. Grote infrastructurele projecten

In de begroting 2021 zijn de risico's van het programma's Hogering Almere, Infrastructuur Amsterdam Lelystad Airport, Roggebot, Groot Onderhoud bruggen en sluizen en Roggebot/Kampen N307 opgenomen.

Het risico van grote infrastructurele projecten (groter dan € 20 mln.) wordt van een probabilistische raming (Monte Carlo methode) voorzien. De uitkomst is een raming van de projectkosten die met een zekerheid van 85% niet worden overschreden en wordt vergeleken met het reeds beschikbaar gestelde krediet. Het verschil wordt meegewogen in de risicoberekening op concern niveau.

In het kader van de begroting 2021 betreft het vier infrastructurele programma's: Hogering, Infrastructuur Amsterdam Lelystad Airport, Groot onderhoud bruggen en sluizen en N307 Roggebot/Kampen. Het risico voor Infrastructuur Amsterdam Lelystad Airport wordt niet meer evident geacht. Het risico inzake het Groot onderhoud bruggen en sluizen is toegenomen. Het risico Hogering Almere is gelijk gebleven. Voor Roggebot/Kampen N307 is geen financieel risico opgenomen. Het risico van de uitvoering van het project wordt voor het grootste deel overgenomen door het rijk. Daarnaast wordt het risico rondom het onderhoud van de brug (die naar verwachting komende jaren in eigendom wordt overgenomen van het rijk), op dit moment niet gekwantificeerd vanwege de beheermaatregel dat hier nog definitieve afspraken met het rijk over (kunnen) worden gemaakt.

Het verschil voor deze vier projecten tussen de verwachte maximale projectkosten op basis van 85% zekerheid en het krediet bedraagt ca. € 18,2 mln. De hieruit voortvloeiende structurele extra kapitaallasten bedragen ca. € 0,45 mln. Vermenigvuldigd met de factor 3 (conform beleid structurele risico's) leidt dit tot een risicobedrag van ca. € 1,4 mln. (nagenoeg gelijk aan jaarrekening 2019).

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
N.v.t.	Structureel	N.v.t.	€ 1,4 mln.

Beheersmaatregelen

- een grondige (integrale) voorbereiding met stakeholders zorgt voor een beheerste voorbereiding en uitvoering van de projecten.
- daarnaast worden de projecten gestuurd met inachtneming van de risico's en zijn ervaren projectteams geformeerd om de projecten voor te bereiden en te realiseren.

4. Innovatiepaviljoen (Floriade)

Provinciale Staten hebben in 2014 besloten om te investeren in een Innovatiepaviljoen op het Floriadeterrein. Inmiddels zijn zowel het ontwerp als de berekening voor de benodigde investering opgesteld. Uit die berekening bleek dat het oorspronkelijk beschikbare krediet niet toereikend was. In december 2017 is door PS besloten om het investeringskrediet te verhogen. Tevens is vastgesteld dat een risicoreservering van € 1,1 mln. benodigd is, gebaseerd op de uitgevoerde risicoanalyse. In 2019 heeft de aanbesteding van de bouw plaatsgevonden. De bouw van het Innovatiepaviljoen is medio 2020 gestart, de oplevering en ingebruikname wordt voorzien begin 2021.

Wij onderkennen enkele risico's die betrekking hebben op drie periodes, namelijk: de ontwikkelingsfase (bouw), de exploitatiefase en fase na afloop van de Floriade. De voornaamste risico's zijn:

- afhankelijk van het gebruik van het pand bestaat het risico dat de omzetbelasting over de bouwkosten (deels)niet verrekenbaar of compensabel is wat tot een kostenverhoging leidt.
- er is een risico op gedeeltelijke leegstand wat een lagere opbrengst tot gevolg kan hebben. Door de latere oplevering (2021 ten opzichte van 2017) is de exploitatieduur verkort en dus is het risico voor de provincie afgenomen (maar nog wel aanwezig).
- het is de bedoeling om het gebouw na afloop van de Floriade in 2023 te verkopen. De verkoopwaarde van het pand is nu een schatting en is bijvoorbeeld mede afhankelijk van de omgeving waarin het pand dan staat.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
75%	Incidenteel	€ 1,4 mln.	€ 1,1 mln.

Het risicobedrag is ten opzichte van de jaarrekening 2019 ongewijzigd gebleven. De volgende actualisatie zal worden uitgevoerd voor de start van exploitatiefase.

Beheersmaatregelen

Voor de specifieke risico's zijn beheersmaatregelen getroffen zoals:

- eisen voor het kwaliteitsniveau zijn hoog, om de aantrekkelijkheid voor potentiële gebruikers te vergroten;
- er worden aanvullende financieringsconstructies gezocht, bijvoorbeeld uitbesteding (exploitatie / catering);
- wij rapporteren jaarlijks aan Provinciale Staten over de voortgang van het project, vanuit het programma Floriade Werkt!;
- regelmatig wordt de risicoanalyse herhaald en geactualiseerd;
- het paviljoen wordt (met behulp van externe expertise) zo veel mogelijk aangesloten op de marktbehoefte;
- in de exploitatieberekening is bij de beoordeling van de haalbaarheid al uitgegaan van een gedeeltelijke leegstand;
- voor het gunnen van de opdracht tot bouw van het pand hebben wij een beslissingsmoment gepland waarbij de analyse wordt gemaakt of nog voldaan kan worden aan de randvoorwaarden van het toegekende krediet;
- een deel van de exploitatie kan worden gefinancierd vanuit het programma Floriade Werkt!;
- het voeren van verkennende gesprekken met Aeres Hogeschool en commerciële partijen over een overname na de Floriade.

5. Nazorgfonds

Op basis van de wet Milieubeheer is de provincie verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen. Via bij de exploitant opgelegde heffingen wordt vermogen opgebracht om deze nazorg te bekostigen. Dit vermogen is ondergebracht in het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland (Nazorgfonds) en dient voldoende te renderen om de dekking van toekomstige uitgaven zeker te stellen. Dit

Nazorgfonds heeft (langjarig) een doelrendement van gemiddeld 4,4%. Wij onderkennen een risico dat het werkelijke rendement lager is, waardoor het vermogen van het Nazorgfonds niet toereikend zal zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Dit risico is tweeledig en ziet toe op de:

1. lange termijn (eeuwigdurend);
2. korte termijn ((meerjaren)begrotingshorizon).

Indien op lange termijn de rendementsdoelstelling niet haalbaar is, moet er een kapitaalstorting plaatsvinden om ervoor te zorgen dat het vermogen over de totale looptijd toereikend is om de onderhoudskosten te dekken. Voor de reeds gesloten stortplaatsen (nu alleen Het Friese Pad) is de provincie risicodragers voor dergelijke tekorten. Het uitgangspunt is een gemiddeld rendement van 4,4% over de lange termijn, namelijk een eeuwigdurende beleggingshorizon. Vooralsnog hanteren wij het uitgangspunt dat dit op de (zeer) lange termijn gemiddeld gerealiseerd kan worden, waardoor dit risico niet in onderstaand risicobedrag is meegenomen.

Voor de korte termijn kunnen lagere rendementen leiden tot (tijdelijke) verliezen en daarmee tot een negatief eigen vermogen van het fonds. De rendementsinkomsten zijn dan ontoereikend om de jaarlijkse nazorgkosten en/of de benodigde aangroei van de voorziening te dekken. Gezien de huidige kapitaalmarkt bestaat het risico dat het doelrendement niet kan worden gerealiseerd, waardoor de provincie het eigen vermogen van het Friese Pad dient aan te vullen. In 2020 wordt het beleggingsrendement op nihil ingeschat, waardoor het jaarresultaat naar verwachting negatief zal zijn. Voor het kwantificeren van dit risico wordt voor de jaren 2020-2023 uitgegaan van een te realiseren rendement van gemiddeld 1,5% (in plaats van het doelrendement van 4,4%). Dit komt neer op een financiële impact van ca. € 0,43 mln. per jaar, waarvan de kans van optreden op 50% is geschat.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
50%	Incidenteel	€ 1,75 mln.	€ 0,88 mln.

Het risico is toegenomen ten opzichte van jaarrekening 2019 (van € 0,2 mln. tot € 0,88 mln.). Dit heeft te maken met de verwachting van een lager te realiseren rendement voor de jaren 2020-2023 (van 2,0% naar 1,5%).

Beheersmaatregelen

Het vermogensbeheer is uitbesteed aan een externe vermogensbeheerder (ABN Amro MeesPierson). Samen met deze vermogensbeheerder wordt binnen de (wettelijke) kaders die gesteld zijn aan het beleggingsprofiel en risico, gezocht naar een optimale samenstelling van de beleggingsportefeuille, om gegeven de huidige marktomstandigheden een optimaal rendement te realiseren.

6. (Ineffectieve) informatievoorziening

De afgelopen jaren is (met het programma MAB) de informatievoorziening van de provincie Flevoland 'op orde' gebracht. De belangrijke stap die nog moet worden genomen is de overgang (voor een belangrijk deel) van ICT in eigen beheer naar clouddienstverlening. Inmiddels is (na een Europese aanbesteding) de opdracht hiervoor verstrekt aan KPN en zijn de voorbereidingen voor de transitie (eind 2020/begin 2021) in volle gang.

De wetgeving (waaronder de Omgevingswet en de Wet open overheid) hebben grote impact op de wijze waarop de provincie haar processen uitvoert inclusief de daarvoor benodigde informatiesystemen. De provincie is goed aangesloten op deze ontwikkelingen, maar het aanpassen van de informatiesystemen hiervoor zal de nodige aandacht en inspanningen vergen.

Ook worden belangrijke stappen gezet op het gebied van dataficering en digitale innovatie. Zo wordt dit najaar getart met de implementatie van een nieuw 'dataplatform' waarmee complexere data-analyses kunnen worden uitgevoerd.

De digitalisering van de samenleving en (daarmee ook) de provincie zal de komende jaren in snel tempo voortgaan. De visie van de provincie Flevoland en de daarvoor benodigde activiteiten en middelen zijn uitgewerkt in de Informatiestrategie 2021-2024, die dit voorjaar is besproken met de directie en in GS. Dit alles vraagt het nodige van de medewerkers, niet alleen bij de afdeling IV, maar in toenemende mate ook bij de

overige afdelingen. Het verwerken en verankeren van actuele kennis en vaardigheden vraagt voortdurende aandacht.

Bij de verdere ontwikkeling van de informatievoorziening en digitalisering wil de provincie Flevoland optimaal gebruik maken van de mogelijkheden die het programma 'Interprovinciale Digitale Agenda' (IDA). Het programmaplan van IDA voor 2021 biedt hiervoor goede aanknopingspunten.

Het niet tijdig en/of goed aansluiten op de digitale ontwikkelingen zal leiden tot gebrekkige ICT-voorzieningen bij alle afdelingen met alle risico's van dien. Bijvoorbeeld onvoldoende dienstverlening (aan bedrijven en ketenpartners), verstoorde processen, gebrekkige (kwaliteit van) data en/of inbreuk in systemen. Naast juridische claims kan dit leiden tot extra benodigde investeringen in processen en systemen, waarvan de totale impact wordt geschat op € 5,0 mln.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
10%	Incidenteel	€ 5,0 mln.	€ 0,5 mln.

Ondanks het feit dat de basis nu beter op orde is, is het risicobedrag ongewijzigd ten opzichte van de vorige raming, gezien de snelle en ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van digitalisering. Als de ambities en plannen voor de komende jaren zijn vastgesteld en de overgang naar clouddienstverlening is voltooid, zal het risicoprofiel met betrekking tot informatievoorziening opnieuw worden gewogen.

Beheersmaatregelen

- Realisatie van de 'Informatiestrategie 2021-2024'.
- Ontwikkeling van kennis en vaardigheden op het gebied van digitalisering ('Medewerkers Digivaardig').
- Interprovinciale samenwerking (IDA).
- Verdere ontwikkeling (kennis, vaardigheden en capaciteit) van de afdeling IV (conform de genoemde Informatiestrategie).

7. Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA)

Het risico bestaat dat de middelen in de voorziening APPA (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers) niet toereikend zijn om aan de toekomstige pensioenverplichtingen te voldoen. Jaarlijks wordt door Loyalis een actuariële berekening van de benodigde middelen in de voorziening APPA ten behoeve van de jaarrekening opgesteld. Na controle door de accountant wordt het bedrag vastgesteld, zodat aan alle toekomstige verplichtingen kan worden voldaan. De onderliggende variabelen zijn onder meer de rente, de levensverwachting van en het aantal bestuurders, de huidige leeftijd van de uitkeringsgerechtigde en het behaalde rendement op de uitbetalingen. Omdat deze variabelen constant aan verandering onderhevig zijn fluctueert het benodigde bedrag met als mogelijk gevolg dat er een extra storting moet plaatsvinden in de voorziening APPA om deze op peil te houden. Dit heeft zich in afgelopen jaren meerdere malen voorgedaan.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
50%	Incidenteel	€ 0,5 mln.	€ 0,3 mln.

Het risico is ongewijzigd ten opzichte van de Jaarstukken 2019. Bij de Jaarstukken 2020 wordt de hoogte van de benodigde voorziening opnieuw berekend.

Beheersmaatregel

De frequentie van jaarlijkse actualisatie voorkomt grote schommelingen.

8. OMALA

OMALA N.V. is een verbonden partij van provincie Flevoland. De handelsnaam is Lelystad Airport Businesspark (LAB). De provincie heeft twee financiële belangen, namelijk het verstrekte aandelenkapitaal en de verstrekte leningen voor de financiering van het werkkapitaal. De ontwikkeling van LAB is in het verleden vertraagd door de latere besluitvorming omtrent het luchthavenbesluit en door de landelijke economische situatie. De ontwikkeling betreft zowel de verwerving als de ontwikkeling en verkoop van gronden.

Wij onderkennen het risico dat er een negatief resultaat kan ontstaan in de grondexploitatie van de ontwikkelingsmaatschappij doordat:

- de verkoop van de gronden wordt niet, later of tegen een lagere prijs gerealiseerd;
- de kosten voor de ontwikkeling blijken hoger dan geraamd.

Wanneer het risico zich voordoet kan het gevolg daarvan zijn dat de waardering van het door de provincie verstrekte kapitaal en de leningen naar beneden moet worden bijgesteld vanwege incourantheid of lagere marktwaarde.

De kans is geschat op basis van de voortgang van de grondexploitatie. Door de verkoop van een grote hoeveelheid grond is de achterstand in de grondexploitatie voor een groot deel ingehaald. De samenwerking met Schiphol Real Estate (SRE) in de ontwikkeling van het gebied is bekrachtigd door een getekende overeenkomst. Dit betekent dat de realisatiekans van de kavel Flight District (tegenover de terminal) ook verder is toegenomen. Het besluit over het in operationeel gebruik nemen van Amsterdam Lelystad Airport voor groot handelsverkeer heeft alleen invloed op de grondexploitatie Flight District. Als gevolg van verdere aflossing van de uitstaande lening is de financiële impact (beperkt) afgenomen ten opzichte van de inschatting in de jaarrekening 19 (van € 0,2 mln. tot € 0,1 mln.).

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
10%	Incidenteel	€ 1,03 mln.	€ 0,1 mln.

Beheersmaatregelen

Om risico's te beperken zijn de volgende beheersingsmaatregelen ingesteld:

- de bedrijventerreinen rond Amsterdam Lelystad Airport hebben de status 'bijzonder terrein' gekregen, waardoor er ruimere mogelijkheden zijn voor ontwikkeling;
- er zijn concrete beheersingsafspraken gemaakt tussen de betrokken aandeelhouders. Zo moeten alle investeringsbeslissingen betreffende grondverwerving en bouwrijp maken, vooraf worden goedgekeurd door de aandeelhouders;
- de kosten in de grondexploitatie zijn versoberd, onder andere voor het onderdeel bedrijfsvoering;
- de grondexploitatie wordt periodiek (met behulp van externe deskundigen) geactualiseerd en vervolgens door de bestuurders en aandeelhouders geëvalueerd;
- voor het verstrekken van leningen is een plafond overeengekomen;
- per kwartaal wordt er door OMALA gerapporteerd aan de aandeelhouders over de voortgang en de financiële positie. Deze rapportages worden zowel ambtelijk als bestuurlijk geëvalueerd en besproken;
- SRE heeft een aandeel overgenomen in Flight District, wat leidt tot risicobeperking voor de provincie.

9. Overige risico's

De resterende financiële risico's bedragen ca. € 0,4 mln. (Jaarrekening 2019 € 0,4 mln.).

Risicovolle ontwikkelingen met (mogelijk) een financiële impact

Onder meer de volgende risicovolle ontwikkelingen kunnen worden genoemd zonder dat deze kunnen of worden gekwantificeerd:

Programmatistische Aanpak Stikstof

De Raad van State heeft op 29 mei 2019 beslist dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet gebruikt mag worden als basis om toestemming te verlenen voor activiteiten (door GS of het rijk) die leiden tot een stikstoftoename op stikstofgevoelige habitattypen en soorten in Natura 2000-gebieden.

Deze beslissing heeft consequenties voor ruimtelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw, de aanleg van infrastructuur (onder andere vaar-, spoor-, en autowegen), de bouw van nieuwe bedrijven en agrarische activiteiten, die kunnen leiden tot een toename van de stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden. Meldingen onder de PAS hebben hun rechtskracht verloren.

Nu het ecologisch onderzoek ("de passende beoordeling") van het PAS niet meer als basis voor toestemmingverlening kan worden gebruikt, is voor veel ruimtelijke ontwikkelingen, ook op grote afstand van Natura 2000-gebieden, nodig dat zij op een andere manier gaan aantonen, dat hun project of plan (zoals een

bestemmingsplan) op voorhand geen significant schadelijke effecten heeft op de Natura 2000-gebieden. Pas daarna kan toestemming worden verleend.

Voor projecten betekent dit dat moet worden beoordeeld of (alsnog) een natuurvergunning is vereist. Gedeputeerde staten (en in een aantal gevallen het ministerie van LNV) zijn het bevoegde gezag voor deze vergunning. Zij dienen te beoordelen of voor een project een natuurvergunning is vereist. Voor bestemmingsplannen geldt weliswaar geen natuurvergunningsplicht, maar ook zij moeten ook aan de eisen van de Wet natuurbescherming voldoen. Bij de voorbereiding van een bestemmingsplan moet daarom beoordeeld worden of de met het bestemmingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen significant negatieve effecten zouden kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied. Ook dan moet er een passende beoordeling (en als gevolg daarvan ook een milieueffectrapport) worden gemaakt.

De commissie Remkes heeft in haar rapport "Niet alles kan" advies gegeven over de maatregelen die genomen kunnen worden om stikstof depositie te verminderen. Op landelijke niveau worden bestuurlijke afspraken gemaakt over de acties van gemeenten, provincies en het rijk op de korte middellange en lange termijn. Flevoland heeft daarin een bijzondere positie omdat wij geen voor stikstof gevoelige N2000 gebieden hebben. Door middel van de gebiedstafels wordt met de verschillende sectoren in Flevoland nagedacht wat voor Flevoland de beste maatregelen en oplossingen kunnen zijn. Dit alles is van belang omdat de uitspraak veel belangrijke ontwikkelingen zoals vliegveld Amsterdam Lelystad Airport, Floriade, MSNF, MITC, dijkversterking, Infra Ganzeweg-Knardijk, Infra N307, woningbouw en bedrijfsverplaatsingen raakt. Nadat het rekensysteem (Aerius) is aangepast is de vergunningverlening in 2019 en 2020 weer op gang gekomen. Er moet rekening worden gehouden dat niet alle plannen en ontwikkelingen door kunnen gaan op dezelfde voet of zelfs helemaal niet meer. De omvang van dit probleem is zo groot dat ook op landelijk niveau wordt gekeken naar het schade-aspect. Hier kan op dit moment nog geen inschatting van worden gegeven.

COVID19

Als gevolg van COVID19 nemen de onzekerheden toe. De sociaal-economische gevolgen van de crisis zijn nog niet duidelijk, maar de effecten op de samenleving zijn aanzienlijk. Naast zichtbare gevolgen als werkloosheid en economische krimp in diverse sectoren worden ook minder waarneembare consequenties verwacht op het gebied van mentale en fysieke gezondheid, verscherping van een tweedeling in de samenleving, toename van veiligheid en dergelijke maatschappelijke effecten.

De ernst van de crisis en de duur ervan zijn onbekende factoren. De provincie bestrijdt in nauw overleg met partners in de samenleving de effecten van de crisis met een noodfonds. Verder wordt onderzoek gedaan naar de sociale en economische gevolgen en wordt de crisis intensief gemonitord, op het gebied van gezondheid en economie. In beleidsontwikkeling worden de gevolgen van COVID19 betrokken. Ook wordt afstemming gezocht met de lokale aanpakken in de regio. Overigens zien we ook dat de crisis leidt tot innovaties en dat kansrijke initiatieven worden ondernomen.

Overige ontwikkelingen:

- De afwikkeling van de Brexit kan invloed hebben op de economische ontwikkeling in Flevoland (bijvoorbeeld de visserij op Urk). In geval van negatieve economische gevolgen kan dit een doorwerkend effect hebben op business cases (bijvoorbeeld de Buitendijkse Haven bij Urk).
- De onderzoeken naar een herijking van het belastinggebied van de provincies eventueel ter vervanging van de provinciale opcenten MRB.
- Een voorgenomen herziening van het Provinciefonds komende jaren kan een negatieve invloed hebben op de baten vanuit het Provinciefonds voor de provincie. Het is op dit moment echter nog onduidelijk in welke richting een eventuele herziening zich gaat ontwikkelen.
- Op dit moment is het uitgangspunt dat op de lange termijn gemiddeld ca. 4,4% rendement kan worden behaald met beleggingen vanuit het Provinciaal Nazorgfonds. De beleggingsrendementen in de laatste jaren liggen ruim onder deze norm. Het is onzeker of op de lange termijn dit rendement daadwerkelijk kan worden behaald.

2.6 Niet financiële risico's

Naast de hiervoor beschreven financiële risico's zijn er ook bestuurlijk relevante niet-financiële risico's te identificeren. Bij het opstellen van de begroting 2021 zijn deze opnieuw geïnventariseerd.

Beheer grote grazers/dierenwelzijn

De Oostvaardersplassen zijn een internationaal vogelnatuurreserveaat. In de Oostvaardersplassen leven ook grote grazers (heckrunderen, konikpaarden en edelherten) ten dienste van het vogelnatuurreserveaat. Staatsbosbeheer is als eigenaar van de Oostvaardersplassen belast met de uitvoering van het beheer waaronder het beheer van de grote grazers. GS zijn - met inachtneming van de toepasselijke regelgeving - verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van dierenwelzijn en zien toe op de uitvoering van het beheer van de grote grazers.

GS voeren het Beleidskader Beheer Oostvaardersplassen uit, dat in juli 2018 door PS is vastgesteld. In 2019/2020 is - conform het beleidskader - verder gewerkt aan de afronding en implementatie van de korte termijn maatregelen zoals deze in 2018/2019 in gang zijn gezet: de reset van de grote grazers, het realiseren van beschutting en de moeras-reset. Vanwege juridische procedures ligt de reset van de edelherten op dit moment stil en is het aantal inmiddels weer aanzienlijk toegenomen. Op dit moment is nog onduidelijk of en wanneer dit najaar weer met de reset kan worden gestart. Afhankelijk daarvan en hoe de winter zich zal ontwikkelen kan dit mogelijk weer leiden tot maatschappelijke onrust. Dit kan leiden tot imagoschade voor het gebied, Staatsbosbeheer en de provincie.

Kans	Impact (korte termijn)
50%	Groot

Op de langere termijn, nadat de populatie dieren is verminderd en de beschutting in het gebied weer is toegenomen, zal naar verwachting sprake zijn van een lager risico en een lagere impact.

Kans	Impact (lange termijn)
10%	Beperkt

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen zijn/worden (onder meer) getroffen:

- de provincie Flevoland zorgt ervoor dat de communicatie ten aanzien van het beleid helder, volledig, tijdig en juist is en wordt afgestemd met Staatsbosbeheer, die communiceert over het beheer;
- er in 2020 en 2021 voortvarend wordt gewerkt aan de verdere implementatie van de maatregelen uit het beleidskader, specifiek de maatregelen voor de korte termijn;
- Staatsbosbeheer heeft na instemming door de provincie in 2020 het managementplan vastgesteld. Dit is een meerjarenplan voor het beheer van het Oostvaardersplassengebied op basis van het beleidskader;
- Gedeputeerde Staten hebben een provinciale maatschappelijke klankbordgroep voor de Oostvaardersplassen ingesteld, gericht op inbreng uit en draagvlak in de samenleving. Deze is in 2020 nog actief.

Amsterdam Lelystad Airport

Een eventueel verder uitstel van de ingebruikname van Amsterdam Lelystad Airport kan leiden tot imagoschade voor provincie Flevoland. Daarnaast zal het een nadelige invloed hebben op de economische groei in provincie Flevoland. Verwezen wordt verder naar programma 3.

2.7 Financiële kengetallen BBV

Voor de financiële kengetallen en een toelichting daarop wordt verwezen naar paragraaf 2.8 Financiële diagnose en kengetallen van onderdeel IV Financiële begroting.

3 Onderhoud kapitaalgoederen

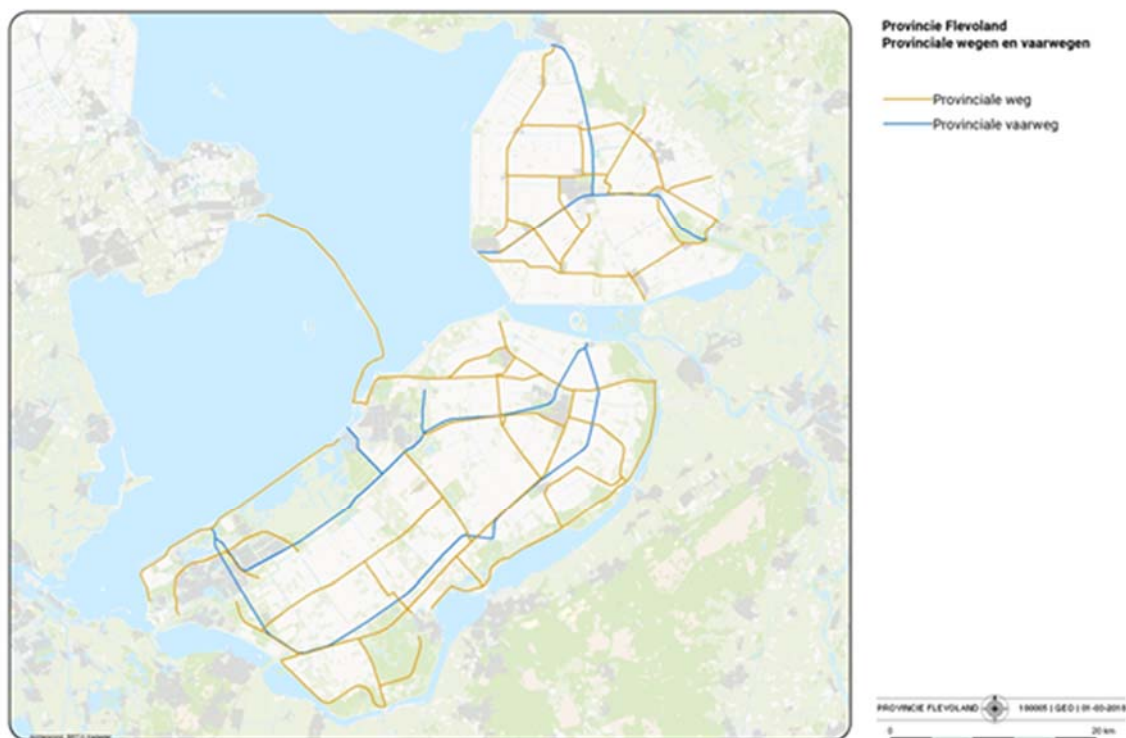
3.1 Algemeen

Kapitaalgoederen zijn bezittingen waarin de provincie heeft geïnvesteerd en die een maatschappelijke waarde vertegenwoordigen. De maatschappelijke waarden van de provinciale infrastructuur zijn mobiliteit, bereikbaarheid, doorstroming, veiligheid en leefbaarheid. Naast de infrastructuur beschikt de provincie over andere kapitaalgoederen, waaronder het provinciehuis en de overige vestigingen (steunpunten wegbeheer). Om de waarde van de kapitaalgoederen gedurende de levensduur te behouden, worden deze doelmatig, duurzaam en kostenefficiënt beheerd.

De provincie is verantwoordelijk voor het beheer en in stand houden van de provinciale infrastructuur. Deze infrastructuur omvat wegen, fietspaden, kunstwerken inclusief beweegbare bruggen en sluizen, vaarwegen, groen, verkeersregelinstallaties (verkeerslichten) en openbare verlichting. De provincie heeft de wettelijke zorgplicht voor deze kapitaalgoederen. Het provinciale areaal omvat onder andere:

Tabel 3.1: provinciaal areaal

Wegen	Weg	618 km
	Fietspad	362 km
	Rotondes	69 stuks
	Vaste bruggen	88 stuks
	Duikers (civiele kunstwerken)	84 stuks
	Verkeersregel installaties	41 stuks
	Lichtmasten	2.313 stuks
Water	Vaarweg	169 km
	Beweegbare bruggen	11 stuks
	Sluizen	11 stuks
	Passantensteigers	27 stuks
	Oeverconstructies	317 km
	Natuurvriendelijke oevers	25 km
Groen	Bermen	1.118 hectare
	Bermsloten	610 km
	Bos en sierbeplanting	103 hectare
	Bomen	34.585 stuks

3.2 Beleidskader ten aanzien van het onderhoud

Infrastructuur

Strategisch-Uitvoerings Programma beheer en onderhoud infrastructurele kapitaalgoederen 2020-2023 Flevoland (SUP 2.0)

In 2019 hebben de PS het Strategisch-Uitvoerings Programma beheer en onderhoud infrastructurele kapitaalgoederen 2020-2023 Flevoland (SUP 2.0) vastgesteld.

De SUP beschrijft uniform per onderdeel van ons areaal het beleid, de omvang van het areaal, de functies, het kwaliteitsniveau van het onderhoud en de daarbij behorende lasten. In het SUP 2.0 komen de volgende onderdelen aan bod:

- Weginfrastructuur;
- Vaste kunstwerken;
- Beweegbare kunstwerken;
- Vaarwegen;
- Groenvoorzieningen;
- Verkeersregelininstallaties en openbare verlichting;
- Dienstverlening (gladheidsbestrijding en bediening bruggen en sluizen)

We beheren onze wegen en vaarwegen (assets) volgens de systematiek van assetmanagement. Hierbij plannen we ons beheer en onderhoud op basis van een vastgesteld kwaliteitsniveau. We inspecteren onze assets regelmatig om te zien of het gewenste kwaliteitsniveau aanwezig is. Wanneer assets onder dat kwaliteitsniveau dreigen te zakken, plannen we beheer en onderhoud in.

Om het kwaliteitsniveau te bepalen volgen we in hoofdlijnen de normen van het landelijk instituut CROW die een 5 puntschaal hanteert van niveau A+ (oplever kwaliteit) tot niveau D (zodanig slecht dat kapitaalvernietiging optreedt).

Algemeen gangbaar is kwaliteitsniveau B. Dit is het niveau dat het meest kostenefficiënt is: de inrichting is functioneel, de technische staat van het areaal is zodanig dat de verkeersveiligheid niet in gevaar komt en de kans op claims of imagoschade klein is.

Daarom hebben we voor bijna alle assets gekozen voor kwaliteitsniveau B. Alleen waar genoemde risico's niet aan de orde of aanmerkelijk lager zijn, is gekozen voor een lager uitvoeringsniveau: niveau C. Het gaat om onderhoud aan duikers, sierbeplanting en landschappelijke beplanting.

Bij een hoger onderhoudsniveau is over het algemeen sprake van enige mate van luxe: het areaal ziet er beter (als nieuw) uit. Bij een lager onderhoudsniveau kan er sprake zijn van risico's op het gebied van verkeersveiligheid, schadeclaims en imago schade.

Op twee punten is een plus op niveau B opgenomen:

- vergroting van de aandacht voor bijen,
- beperking van lange wachttijden bij bruggen en sluizen in het hoogseizoen.

Tabel 3.2: Weergave vastgestelde keuzes Provinciale Staten

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef-cijfer 2020	Streef-cijfer 2021	2022 - 2024
Onderhouds-toestand wegen	De provinciale wegen hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau (B)	93%	94%	100%	90%	90%	90%
Onderhouds-toestand kunstwerken	De provinciale kunstwerken hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau (B).	100%	97%	97%	90%	90%	90%
Onderhouds-toestand oever-constructies	De provinciale oeverconstructie heeft ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau (B).	72%	74%	79%	79%	83%	90%
Beschikbaarheid beweegbare bruggen en sluizen	De beschikbaarheidsgraad van de gerenoveerde bruggen en sluizen.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	98%
Beschikbaarheid verkeerslichten	De beschikbaarheidsgraad van de verkeerslichten.	n.v.t.	n.v.t.	99,3%	98%	98%	98%
Gladheid-bestrijding	De provinciale wegen zijn bij gladheid gestrooid binnen de normtijden van de CROW	98%	100%	100%	98%	98%	98%

Uitgangspunten keuze indicatoren:

- In SUP 2.0 is gekozen voor kwaliteitsniveau B, met uitzondering van enkele assets die minder gevoelig zijn voor risico's op het gebied van verkeersveiligheid, schadeclaims en imago verlies. Alle indicatoren op het gebied van onderhoud in de programmabegroting gaan hebben niveau B of hoger.
- Als norm (streefwaarde in termen van de programmabegroting) is ook gekozen voor een uniforme benadering, die constant is in de tijd: minimaal 90% van onze assets moet minimaal voldoen aan kwaliteitsniveau B. Die 10% is een marge die nodig is omdat, bijvoorbeeld door vorstschade of calamiteiten, altijd een gedeelte op moment van inspectie niet volledig aan B zal voldoen. Daarnaast is het kostenefficiënt om een zekere werkvoorraad op te bouwen voor onderhoud wordt gepleegd. Eventuele tussentijdse achteruitgang van kleinere onderdelen (bijvoorbeeld lokale scheuren in het wegdek), wordt opgevangen door jaarlijks onderhoud.
Voor de oeverconstructies hebben we een achterstand ten behoeve van norm kwaliteitsniveau B. Deze wordt in de loop van dit programma ingelopen.
- Naast onderhoudsindicatoren hebben we ook 3 indicatoren die gaan over technische beschikbaarheid: beschikbaarheid bruggen en sluisen; verkeerslichten en gladheidsbestrijding. Ook hier is gekozen voor een uniforme benadering, waarbij de norm (het streefniveau) is gesteld op 98%.

Provinciehuis en vestigingen

In 2017 is het Meerjaren Onderhoudsplan Provinciehuis (MJOP) voor de periode 2018 tot en met 2021 vastgesteld. Met dit plan wordt gewaarborgd dat het gebouw, en de daarin aanwezige installaties en apparatuur op een goede wijze worden beheerd, geëxploiteerd en onderhouden. In het plan zijn een drietal zaken geïnventariseerd, namelijk het jaarlijks onderhoud, het meerjaren ofwel niet-jaarlijks onderhoud en de vervangingsinvesteringen.

Het jaarlijks onderhoud is nodig om de bedrijfszekerheid van het gebouw en de installaties te waarborgen, de veiligheid te kunnen garanderen en de uitstraling van het gebouw in stand te houden. Tevens wordt dit onderhoud uitgevoerd om te voldoen aan wet- en regelgeving (bijvoorbeeld ARBO en NEN) en verzekerd te zijn van ondersteuning van de leverancier door bijvoorbeeld garantiebepalingen.

Het meerjaren onderhoud betreft het niet reguliere en groot onderhoud aan het gebouw, de installaties, apparatuur en inrichting. Dit onderhoud omvat onder andere schilderwerk, vervanging verlichtingsarmaturen, zonwering en dakbedekking. De uitvoering vindt plaats variërend tussen 5 en 20 jaar, afhankelijk van de voorgeschreven vervangingstermijn. De normering die de Rijksgebouwendienst hanteert voor dit type gebouwen is hierbij de leidraad. In 2019 is een groot deel van het pand heringericht. De eventuele gevolgen voor (de fasering van) het onderhoud worden meegenomen in de eerstvolgende actualisatie van het onderhoudsplan.

In het MJOP zijn de vervangingsinvesteringen meegenomen. Voorbeelden hiervan zijn de vervanging van de audiovisuele installaties, meubilair en apparatuur voor de repro en keukens. De vervanging is begroot op basis van de economische levensduur (afschrijvingstermijn), maar op het beslismoment van de feitelijke vervanging wordt ook gezien of het investeringsgoed langer mee kan. De afschrijvingstermijnen voor de investeringen zijn vastgelegd in de Financiële verordening provincie Flevoland 2018.

De lasten van het jaarlijks onderhoud zijn opgenomen in de exploitatie. Het meerjaren onderhoud wordt rechtstreeks ten laste van de daarvoor gevormde voorziening gebracht. Om de voorziening op het juiste peil te houden, worden hieraan jaarlijks middelen toegevoegd. Op basis van het MJOP 2018-2021 wordt jaarlijks € 472.000 toegevoegd aan deze voorziening. Het jaarlijks onderhoud aan het provinciehuis, alsmede de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud Provinciehuis', maken onderdeel uit van de lasten van de bedrijfsvoering.

Vestigingen

Bij de Perspectiefnota 2017-2021 is met betrekking tot het onderhoud van de vestigingen in Zeewolde, Dronten en Emmeloord een planmatige aanpak naar analogie van het Provinciehuis vastgesteld. Voor het niet jaarlijks onderhoud is een voorziening ingesteld, gebaseerd op het in 2016 vastgestelde meerjarig onderhoudsplan. Bij instelling van deze voorziening in 2017 is hier incidenteel een bedrag in gestort (€ 0,75 mln.). Jaarlijks wordt hier € 0,09 mln. aan toegevoegd.

Voormalig Nieuw Land Erfgoedcentrum

De provincie heeft in 2016 besloten een deel van het vastgoed van het Nieuw Land Erfgoedcentrum (NLE), gelegen aan de Oostvaardersdijk te Lelystad, over te nemen van de Gemeenschappelijke Regeling Erfgoedcentrum Nieuw Land. Om de conditie van dit vastgoed te waarborgen is een voorziening gevormd voor het uitvoeren van het niet-jaarlijks onderhoud (voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud NLE'). Deze is bij de overname van het vastgoed gevoed met € 0,6 mln., dat is overgekomen uit de hiervoor bestemde voorziening bij de latende partij. Daarnaast wordt jaarlijks € 0,18 mln. aan deze voorziening toegevoegd.

Door middel van een conditiemetingen (NEN2676) wordt doorlopend inzichtelijk gemaakt wat de status is van het gebouw en de installaties. Eventuele manco's voortkomend uit deze conditiemetingen zullen worden hersteld. Het doel is om op termijn hetzelfde conditieniveau te creëren als wordt aangehouden voor het provinciehuis.

Flevokust Haven

In 2018 is Flevokust Haven in gebruik genomen. Wij hebben een berekening laten maken voor de beheer- en onderhoudskosten van het haventerrein, de kade en de toegangsweg. Het onderhoud en beheer is deels verlegd naar de exploitanten die gebruik maken van de haven en andere partijen. Het jaarlijkse onderhoud, wat nu voor rekening van de provincie komt, is in de begroting opgenomen in de exploitatie van de haven op het desbetreffende budget. Er is nog geen onderhoudsplan vastgesteld, omdat de verantwoordelijkheid daarvan mogelijk wordt meegenomen in de samenwerking met het op te richten havenbedrijf (samen met gemeente Lelystad). Zie ook de activiteiten in het programmaplan, onderdeel 3.2 Gebiedsopgaven.

3.3 Middelen

In onderstaande tabellen is weergegeven welke lasten geraamd zijn voor de instandhouding van de kapitaalgoederen van de provincie, gebaseerd op de daaraan ten grondslag liggende onderhoudsplannen.

Jaarlijks onderhoud

Het jaarlijks onderhoud komt ten laste van de jaarlijks daartoe in de exploitatie opgenomen onderhoudsbudgetten.

Tabel 3.3: Jaarlijks onderhoud (ten laste van de exploitatie)

	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Landwegen	7.361	7.702	8.063	8.063	8.063	8.063
Vaarwegen	1.822	1.761	1.571	1.571	1.571	1.571
Provinciehuis	448	439	447	447	447	447
Vestigingen	66	106	108	108	108	108
NLE	77	152	115	115	115	115
Flevokust Haven	54	46	47	47	47	47
Totaal	9.828	10.206	10.351	10.351	10.351	10.351

x € 1.000

Niet jaarlijks onderhoud (NJO)

Voor de bekostiging van het niet jaarlijks onderhoud wordt jaarlijks ten laste van de exploitatie een bedrag toegevoegd aan de onderhoudsvoorzieningen NJO (dotatie). De lasten van het niet jaarlijks onderhoud worden vervolgens conform het BBV rechtstreeks ten laste van deze voorzieningen gebracht.

Tabel 3.4: Ontwikkeling voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud Infrastructuur'

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stand per 1/1	22.680	17.955	12.652	6.945	492	3.208
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	10.989	10.448	8.788	9.538	9.538	9.538
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-15.715	-15.751	-14.495	-15.991	-6.822	-5.568
Stand per 31/12	17.955	12.652	6.945	492	3.208	7.178

x € 1.000

In tabel 3.4 is het verloop weergegeven van de voorziening NJO Infrastructuur op basis van de vastgestelde financiële kaders van het MBVI/p-MIRT 2021-2024. Op basis van de actuele prognoses en de extra dotatie in 2021 en 2022 van totaal € 5,45 mln. (uit het daarvoor binnen de brede bestemmingsreserve geormerkte bedrag bij de resultaatbestemming 2018) is het geprognosticeerde saldo van de voorziening aan het einde van ieder jaar toereikend.

Tabel 3.5: Ontwikkeling voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud Provinciehuis'

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stand per 1/1	2.150	1.994	2.304	1.784	1.837	2.181
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	465	472	480	480	480	480
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-619	-162	-1.000	-427	-136	-642
Stand per 31/12	1.994	2.304	1.784	1.837	2.181	2.019

x € 1.000

Tabel 3.6: Ontwikkeling voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud Vestigingen'

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stand per 1/1	661	585	374	439	501	531
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	85	86	88	88	88	88
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-161	-297	-23	-26	-58	-72
Stand per 31/12	585	374	439	501	531	547

x € 1.000

Tabel 3.7: Ontwikkeling voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud NLE'

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stand per 1/1	722	757	590	554	615	681
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	181	183	187	187	187	187
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-146	-350	-223	-126	-121	-189
Stand per 31/12	757	590	554	615	681	679

x € 1.000

4 Financiering

4.1 Algemeen

De Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) en de ministeriële Regeling uitzetting derivaten decentrale overheden (Ruddo) stellen voorwaarden aan het financieringsgedrag van provincies. Deze regelgeving is vertaald in het door PS vastgestelde Treasurystatuut provincie Flevoland 2014.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de treasuryfunctie van de provincie. Treasury is gericht op de financiering van de activiteiten die binnen de provincie worden uitgevoerd ter realisatie van het beleid en de bedrijfsvoering. De belangrijkste activiteit van de treasuryfunctie is het uitzetten van (tijdelijk) overtollige of het aantrekken van (tijdelijk) benodigde middelen. De basis hiervoor vormt een (meerjarige) liquiditeitenplanning.

4.2 Ontwikkelingen

Door het jaar heen worden de actuele zaken en ontwikkelingen binnen het vakgebied gevolgd. Dit vindt onder andere plaats door (virtuele) deelname aan het interprovinciale Vakberaad Treasury Provincies. Op deze wijze staan wij open voor (toegestane) mogelijkheden die zich aandienen. Op dit punt zijn er geen (relevante)ontwikkelingen te melden. De huidige lage rentetarieven en de verwachting dat deze tarieven voorlopig nog op een zeer laag niveau zullen blijven dragen hieraan mede bij.

4.3 Treasurybeleid

Mede als gevolg van investeringen en het verstrekken van bijdragen in grote projecten wordt verwacht dat de beschikbare hoeveelheid middelen de komende jaren daalt. Het voorspellen van de renteopbrengsten in de toekomst is in beperkte mate mogelijk en afhankelijk van de feitelijke ontwikkeling van de rentestand en de liquiditeitenomvang.

Voor de inschatting van het rendement over 2021 zijn we uitgegaan van de volgende aannames en uitgangspunten:

- de gemiddelde omvang van de liquide middelen in 2021 bedraagt € 77 mln.
- daarnaast is gemiddeld € 12,4 mln. uitgeleend aan gemeenten (lopende contracten) tegen een gemiddeld rendement van 0,6% en gemiddeld € 8,8 mln. aan leningen verstrekt vanuit de publieke taak tegen een gemiddeld rendement van 0,02% (het grootste deel hiervan is renteloos verstrekt).
- de beschikbare liquide middelen zullen worden uitgezet op basis van de liquiditeitenplanning;
- de rentevisie voor 2021 is:
 - 0,00% per jaar voor rente rekening-courant bij de schatkist;
 - -0,40% per jaar voor rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 1 jaar;
 - -0,10% per jaar voor rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 5 jaar/fixe;
 - 0,15% per jaar voor rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 10 jaar/fixe;
 - 0,05% per jaar voor rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 10 jaar/lineair.

Op grond van deze aannames gaan wij voor het jaar 2021 uit van een totaalsaldo aan middelen van € 98,2 mln. en een renteopbrengst van € 77.000 (leningen aan gemeenten) en € 1.500 (leningen vanuit publieke taak), gebaseerd op lopende leenovereenkomsten.

Onderstaande tabel geeft meerjarig inzicht in de omvang van de middelen en het rendement.

Tabel 4.1: Omvang en rendement middelen

	2016	2017	2018	2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Omvang middelen gemiddeld (x € 1.000)	164.000	173.000	162.000	138.000	107.000	98.200
Rendement (%)	0,12%	0,11%	0,09%	0,08%	0,10%	0,08%

Risicobeheer

Het vigerende beleid binnen de provincie Flevoland geeft aan dat wij prudent omgaan met de financiële middelen. Wij trekken geen gelden aan om deze tegen een hoger rendement uit te zetten (bankieren). De provincie heeft geen leningen aangetrokken en een positief rekening courant saldo. In het huidige treasurystatuut worden vier risico's onderkend waarbij de volgende maatregelen zijn getroffen:

Tabel 4.2: Risico's en maatregelen

Risico	Omschrijving	Maatregel
Renterisico	De kans dat rentewijzigingen nadelige financiële gevolgen hebben.	Dit gebeurt door gedurende het jaar de ruimte boven/onder de limiet te monitoren. Kasgeldlimiet: 7% van de omvang van de Programmabegroting 2021 bedraagt € 19,3 mln. Kasgeldoverschot: gemiddelde omvang vlottende middelen, dit bedraagt € 98,2 mln. Dit bedrag plus de kasgeldlimiet van € 19,3 mln. levert een ruimte onder de limiet op van € 117,5 mln. Gezien deze ruimte is er van een risico nagenoeg geen sprake. Renterisiconorm: niet van toepassing omdat er (nog) geen gelden worden geleend.
Valutarisico	Positieve dan wel negatieve gevolgen van koersschommelingen wanneer er gehandeld wordt met andere muntenheden dan de euro.	Er wordt uitsluitend gehandeld met de euro als munteenheid. Dit risico is dan ook uitgesloten.
Krediet-risico	De kans dat een debiteur de hoofdsom niet terugbetaalt als gevolg van betalingsproblemen en/of een faillissement.	Sinds 2014 worden al onze middelen, op het drempelbedrag van ca. € 2,1 mln. na, aangehouden bij de schatkist dan wel zijn/worden deze in het kader van onderling lenen uitgeleend aan medeoverheden. Het risico van niet terugbetalen is hierbij (nagenoeg) nihil. Voor reguliere debiteuren wordt een adequate incassoprocedure toegepast. Waar zich financiële risico's voordoen worden deze tijdig afgedekt.
Liquiditeit-risico	De kans dat erop korte en/of lange termijn te weinig liquide middelen voorhanden zijn om te kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen.	Er is ook dit jaar gewerkt met een versoberde (meerjarige) liquiditeitenplanning voor de komende jaren. Hierin zijn de uitgaven en inkomsten (vertaald naar geldstromen) zoveel als mogelijk op elkaar afgestemd. Gegeven de ambities voor de komende jaren kan het nodig zijn op enig moment financieringsmiddelen aan te trekken ter voorkoming van liquiditeitstekorten.

4.4 Uitvoering treasurybeleid

De liquiditeitenplanning voor de lange termijn geeft inzicht in de ontwikkeling van de omvang van deze middelen voor de komende periode. Daarbij houden wij rekening met de verwachte uitgaven en inkomsten c.q. voorgenomen investeringen en een gefaseerde uitvoering van de projecten uit de investeringsagenda.

Uitzettingen

Er is een aantal onderhandse leningen verstrekt aan gemeenten met een relatief lange looptijd (8-10 jaar). Met het verstrekken van nieuwe onderhandse leningen zal, mede gezien de verwachte (lage) rentevergoedingen, zeer terughoudend worden omgegaan. Leidend hierbij is de ruimte voor nieuw te verstrekken onderhandse leningen binnen de meerjarige liquiditeitenplanning.

Kasbeheer

Voor de (zeer) korte termijn worden overschotten verplicht op rekening courant geplaatst bij de schatkist.

Cashflow

Vanuit de liquiditeitenplanning voor de lange termijn is onderstaand cashflowoverzicht voor 2021 opgesteld. Hieruit blijkt dat, naar verwachting, onze middelen in 2021 met zo'n € 54 mln. zullen afnemen.

Tabel 4.2: Cashflowoverzicht

	Bedragen
Liquiditeitenomvang per 31-12-2020	104
Bijdrage aan EMU-saldo	-84
Majeure mutaties <u>niet</u> geraamd in EMU-saldo	0
Planningsoptimisme	30
Liquiditeitenomvang per 31-12-2021	50

x € 1 mln.

Bijdrage aan EMU-saldo

De berekening van dit saldo wordt jaarlijks (verplicht) opgenomen in de begroting en geeft een goede indicatie van de verwachte in- en uitgaande geldstromen. Voor 2021 wordt een tekort verwacht van €84 mln. Voor de berekening van het EMU-saldo wordt verwezen naar onderdeel IV Financiële begroting.

Majeure mutaties niet geraamd in EMU-saldo

Hierbij moet worden gedacht aan substantiële, nog niet in de begroting geprogrammeerde, onderdelen van de Investeringsagenda en grote mutaties in leningen. Deze verwachte uitgaven zullen voor dit jaar nihil bedragen, echter voor de jaren 2022 tot en met 2024 zullen deze wel een negatief effect hebben op dit onderdeel, deze uitgaven en die uit de Najaarsnota 2020 zijn nog niet in dit saldo opgenomen.

Planningsoptimisme

In de praktijk blijken uitgaven, zowel exploitatie als investeringen, doorgaans achter te blijven bij de ramingen. Hoewel vooraf niet precies is aan te geven op welke onderdelen dit zal zijn wordt, mede op basis van ervaringscijfers, een indicatieve correctie op de uitkomsten toegepast van € 30 mln.

4.5 Renteschema

Conform voorschriften uit het BBV wordt met onderstaand renteschema inzicht gegeven in de rentelasten van externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoe rekening. Omdat de provincie thans niet over (rentedragende) externe financiering beschikt beperkt dit overzicht zich tot de rentebaten.

Tabel 4.3: Renteschema

Omschrijving	Bedragen	Bedragen
De externe rentelasten over de korte en lange financiering		0
De externe rentebaten (idem)		-/- 79
Saldo rentelasten en rentebaten		-/- 79
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	
De rente van de projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		0
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		-/- 79
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		0
Renteresultaat op het taakveld Treasury in 2021		-/- 79

x € 1.000

Externe rentebaten

Het betreft hier rentebaten uit leningen verstrekt aan gemeenten en uit leningen verstrekt vanuit de publieke taak. De overige componenten zijn niet van toepassing.

5 Bedrijfsvoering

5.1 Algemeen

Een goede bedrijfsvoering is onmisbaar voor een adequate uitvoering van de provinciale taken. Behalve goed moet de bedrijfsvoering ook efficiënt zijn; ze moet geen groter beslag op de beschikbare middelen leggen dan strikt noodzakelijk is. Het is aan directie en management om de kwaliteit en efficiëntie van de organisatie te borgen en te optimaliseren. De bedrijfsvoering moet zich voortdurend aanpassen aan nieuwe ontwikkelingen, opgaven en wettelijke verplichtingen. Ook nieuwe inhoudelijke accenten en andere wijzen van werken, maar ook veranderingen in de rol van de overheid en specifiek van onze provincie vragen om aanpassingen in de bedrijfsvoering van de organisatie. Daarom is het noodzakelijk om voortdurend te investeren in de bedrijfsvoering. Naast de inhoudelijke aanpassingen zien we dat terug in de IT-infrastructuur, in de eigentijdse huisvesting en in de modernisering van de arbeidsverhoudingen en het werkgeverschap.

Daarnaast bewaken we voortdurend de effectiviteit en efficiëntie van de organisatie. In dat kader is het voornemen uitgesproken om met ingang van 2021 in beginsel alle bedrijfsvoeringsactiviteiten samen te brengen in één afdeling Concernzaken. Vorig jaar hebben we al aangegeven dat we de doorontwikkeling van de organisatie ter hand zouden nemen. Het doel van deze bundeling is het versterken van de integraliteit en van het strategisch vermogen en het verminderen van de kwetsbaarheid van de bedrijfsvoering

5.2 Onderdelen bedrijfsvoering

HRM

Opgavegericht werken

Om de grote maatschappelijke opgaven, zoals beschreven in de Omgevingsvisie, aan te pakken is gekozen voor een ‘opgavegerichte’ benadering. Deze maatschappelijke vragen en opgaven uit de samenleving staan daarbij centraal en niet de afzonderlijke beleidsvelden. Integraliteit van de aanpak is daarom ook ons uitgangspunt. Een opgave aanpakken doen we altijd samen met andere publieke en private belanghebbenden. In de ambtelijke organisatie is hiervoor de basis gelegd. De organisatie is flexibeler gemaakt, de digitale voorzieningen en de informatievoorziening zijn op orde gebracht en de strategische functie is versterkt. We gaan hierop verder bouwen, onder meer door de verschillende rollen van bestuur en ambtelijke organisatie in het opdrachtgever- en opdrachtnemerschap te verhelderen.

Duurzaam woon-werkverkeer

Door de Corona-crisis is het beleid voor de verduurzaming van het woon-werkverkeer en dienstreizen in een ander perspectief komen te staan. De schaal waarop medewerkers thuis blijven of gaan werken zal mede bepalend zijn voor zaken als het parkeerbeleid en de voorzieningen die de provincie als werkgever biedt voor het gebruik van de auto, het openbaar vervoer en de fiets.

Desondanks blijft de inzet van de provincie, met inachtneming van genoemde onzekerheden, gericht op terugdringing van het gebruik van op fossiele brandstof rijdende auto's. In IPO-verband wordt een gezamenlijke visie op tijd-en-plaats-bewust werken opgesteld. Dit gaat leiden tot minder reisbewegingen naar kantoor en meer digitaal vergaderen. Ook blijft de provincie het reizen met het openbaar vervoer en de fiets onder haar werknemers bevorderen.

Participatiewet

De realisatie van de taakstelling voor de Participatiewet ligt op schema. Met 17 formatieplaatsen bezet door medewerkers uit de doelgroep van de Participatiewet voldoet Flevoland aan de wettelijke quotumnorm.

De werving van nieuwe participatiemedewerkers richt zich met name op de hoog opgeleide kandidaten in de doelgroep. Daarnaast proberen we banen te creëren in uitvoerende werkgebieden als catering, schoonmaak en onderhoud. Ten einde zoveel mogelijk kandidaten te bereiken onderzoeken we met andere werkgevers in de regio of kandidaten kunnen doorstromen naar andere organisaties of dat werkgevers gezamenlijk banen creëren voor kandidaten.

Interne beheersing en rechtmatigheid

Door een verandering in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zal naar verwachting vanaf het jaar 2021 het college van Gedeputeerde Staten de rechtmatigheid van de jaarrekening verklaren. Tot nu toe stelde de accountant de rechtmatigheid van de jaarrekening vast en beoordeelde hij de financiële getrouwheid en rechtmatigheid. De accountantsverklaring beperkt zich vanaf jaar 2021 tot de juistheid van zowel de jaarrekening als van de rechtmatigheidsverklaring van het college.

Impliciet was het college altijd al verantwoordelijk voor de rechtmatigheid, maar nu moeten GS dit expliciet verklaren en onderbouwen. Overeenkomstig de financiële verordening heeft het college hiervoor een controlefunctie ingericht welke het college zekerheid geeft over (onder andere) de financiële rechtmatigheid. In de afgelopen jaren is de effectiviteit van deze controlerende functie bewezen door dat uw accountant in de laatste jaren zich al heeft gebaseerd op het onderzoekswerk wat hier uit is voortgekomen, bijvoorbeeld van de inkoop aanbestedingen en de subsidies.

Informatievoorziening en Digitalisering

In 2020 wordt het programma Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering (MAB) afgerond en afgesloten; hiermee is het fundament gelegd voor een toekomstvast informatievoorziening in Flevoland. Door uitstel en vertraging in wetgeving (m.n. Omgevingswet en Wet Open Overheid) zullen de hiermee samenhangende activiteiten voor de provincie in 2021 doorlopen; dat geldt ook voor de activiteiten van het traject 'Medewerkers Digivaardig', dat voortdurende aandacht vereist.

De digitale transformatie is een wezenlijk onderdeel van de snelle veranderingen in de wereld. Om een factor van betekenis te kunnen blijven zal Flevoland haar informatievoorziening moeten blijven ontwikkelen en slim moeten inspelen op de vragen van de veranderende samenleving en de mogelijkheden die technologische ontwikkelingen en het 'slim' benutten van data bieden. Hiervoor is dit voorjaar de 'Informatiestrategie 2021-2024' uitgewerkt en vastgesteld in GS. De hiervoor benodigde (extra) financiële middelen zijn nog niet verwerkt in deze begroting; deze zijn als wijzigingsvoorstel opgenomen in de Najaarsnota.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) heeft tot doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. De kern is dat overheidsorganisaties verplicht worden om meer categorieën documenten actief openbaar te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Deze wet vervangt op termijn de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Het wetsvoorstel is voorjaar 2020 aangepast op basis van uitvoeringstoetsen en een advies van de Raad van State. De verwachting is dat het aangepaste wetsvoorstel in het najaar van 2020 wordt besproken in het parlement. Wanneer de wet in werking treedt dan kan dat financiële en personele gevolgen hebben voor de organisatie. Als mogelijk datum inwerkingtreding wordt momenteel 1 juli 2021 of 1 januari 2022 genoemd.

Ook het wetsvoorstel Archiefwet 2021 heeft impact op de wijze waarop de provincie haar informatie- en archiefbeheer uitvoering geeft. De invoeringsdatum van dit wetsvoorstel is nog niet bekend.

Inkoop en aanbesteding

Conform ons inkoop- en aanbestedingsbeleid stimuleren we bij nieuwe aanbestedingen waar mogelijk de benutting van hernieuwbare energie, de bio- en circulaire economie en de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en minimaliseren we het energieverbruik en de belasting van het milieu. Onze aanbestedingen hebben wij zodanig ingericht, dat we verbeteringen hebben bereikt in het gebruik van materialen en energie. Wij betrekken de Participatiewet bij de uitvoering van inkopen en aanbestedingen. Tot op heden voldoet de provincie aan de vereiste normering. Het in 2017 vastgestelde inkoop- en aanbestedingsbeleid is reeds in lijn met het Coalitieakkoord 2019-2023, de daarin beoogde resultaten en de uitkomsten van het vastgestelde actieplan 'Het Goede Voorbeeld'.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

De AVG die sinds 25 mei 2018 van kracht is, is de wet waarin privacyrechten zijn geregeld. Organisaties zijn daarvoor verantwoordelijk bij het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens. Inwoners en medewerkers hebben daarmee mogelijkheden om voor zichzelf op te komen bij de verwerking van hun persoonsgegevens. De 'staande organisatie' is verantwoordelijk om het (wettelijk verplichte) verwerkingenregister zelfstandig te onderhouden en te beheren. Permanent onderhoud van de bewustwording is nodig bij alle medewerkers en specifieke verdieping voor medewerkers die verantwoordelijk zijn voor of nauw betrokken bij (voornemens tot)

nieuwe of ingrijpend veranderende Informatieverwerking. Uiteraard houden we ook in 2021 de vinger aan de pols en monitoren we of Flevoland voldoet aan de regelgeving en gerechtelijke uitspraken inzake privacy. In de organisatie wordt doorlopend aandacht besteed aan privacyregels en datalekken en wordt in voorkomende gevallen actief ingegrepen en waar nodig passende technische en organisatorische maatregelen genomen. Daartoe voeren we zogenaamde DPIA's (Data Protection Impact Assessments) uit in het kader van risicoanalyses.

6 Verbonden partijen

6.1 Algemeen

Verbonden partijen zijn publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke (verenigingen, stichtingen, BV's en NV's) rechtspersonen waarin we een bestuurlijk én een financieel belang hebben. Een financieel belang houdt in dat we financiële middelen ter beschikking hebben gesteld aan een verbonden partij en we deze middelen niet meer kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat. Een bestuurlijk belang betekent zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

De indeling van de verbonden partijen wordt in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de notitie Verbonden partijen in vijf categorieën gesplitst. Dit zijn de categorieën: gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen, overige verbonden partijen en de organisaties met een maatschappelijk belang.

Visie en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Het beleid ten aanzien van verbonden partijen is uitgewerkt in de Kadernota verbonden partijen 2015 die op 28 oktober 2015 door PS is vastgesteld. De nota schetst een visie en een beeld van de beleidsvoornemens die bij het al dan niet aangaan of aanhouden van een verbonden partij een rol spelen en beschrijft ook de positie van Provinciale Staten in relatie tot de verbonden partijen.

Volgens de definities is stichting DE-on formeel geen verbonden partij, echter wordt deze wel opgenomen om PS blijvend te informeren en omdat de provincie momenteel de enige financier is.

In de benadering van verbonden partijen gaan wij uit van de diversiteit aan verbonden partijen. Waar sprake is van een aandeelhoudersbelang is de positie van provincie Flevoland beperkt. Onze invloed in dergelijke partijen is navenant gering en onze inzet is gericht op het uitoefenen van invloed op specifieke maatschappelijke of strategische onderwerpen. In die gevallen waar wij een groot aandeel hebben of alle zeggenschap hebben plegen wij grote inzet, alleen of samen met anderen om te zorgen dat de verbonden partij de opdracht optimaal uitvoert.

Lijst van verbonden partijen

Vennootschappen en coöperaties	Gemeenschappelijke regelingen (GR)
Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland B.V.	Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
Sportservice Flevoland B.V.	Het Flevolands Archief
Visit Flevoland B.V.	Stichtingen en verenigingen
OMALA N.V.	Inter Provinciaal Overleg (IPO)
Airport Garden City C.V.	Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.
Afvalzorg Holding N.V.	Overige verbonden partij(en)
Vitens N.V.	Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Organisatie(s) met een maatschappelijk belang
Alliander N.V.	Stichting DE-on
TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.	

Wijzigingen in de lijst van verbonden partijen

Ten opzichte van de Jaarstukken 2019 zijn er geen wijzigingen opgetreden in de lijst verbonden partijen.

6.2 Overzicht verbonden partijen

1

Horizon		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.horizonflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Bevorderen werkgelegenheid	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	L. Verbeek & J.N.J. Appelman	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	113	113
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	4.552	4.552
Omvang vreemd vermogen	1.979	1.979
		2021
Financieel resultaat		0
Dividend		0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door de vennootschap opgestelde Jaarstukken 2019 en het Jaarplan 2020, waarin opgenomen de exploitatiebegroting. x € 1.000

Aanvullende informatie

Horizon B.V. is door de provincie opgericht en opereert als de regionale ontwikkelingsmaatschappij van Flevoland. Het doel van de vennootschap is het versterken van de economische structuur en het stimuleren van de werkgelegenheid in de provincie Flevoland. Horizon zet zich in om ondernemers te laten groeien en tegelijkertijd maatschappelijke opgaven te realiseren. Daarbij laat zij zich leiden door voorspoed voor de inwoners van Flevoland. De provincie is enig aandeelhouder in Horizon. Daarnaast is de vennootschap aandeelhouder in diverse Flevolandse fondsen, zoals het MKB Fonds Flevoland B.V., het Technofonds Flevoland B.V. en De Aanjager B.V. Met deze fondsen worden Flevolandse bedrijven ondersteund.

Risico's: Een groot deel van het eigen vermogen van Horizon is belegd in fondsen. Vanuit deze fondsen wordt het Flevolandse MKB ondersteund via aandelen of leningen. Er bestaat een risico dat de bedrijven, waarin wordt geparticipeerd, niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen of failliet gaan. Beheersmaatregelen: Vanuit de fondsen worden bedrijven zorgvuldig geselecteerd om de risico's te beperken. Vanuit de aandeelhoudersrol houdt de directeur van Horizon toezicht op de fondsen-BV's. De provincie houdt vanuit de aandeelhoudersrol toezicht op Horizon en daarmee indirect op de fondsen.

2

Sport Service Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.sportflevo.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Behartigen van sport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	162	162
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	204	204
Omvang vreemd vermogen	144	144
		2021
Financieel resultaat		0
Dividend		0

Bovenstaande gegevens zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarrekening 2019, x € 1.000
 waarin tevens opgenomen de begroting 2020

Aanvullende informatie

Eind 2018 is Sportservice Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op gebied van sport activiteiten uit voor de provincie. De provincie is de enige aandeelhouder van Sportservice Flevoland.

3

Visit Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.visitflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Behartigen van toerisme	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J.A. Fackeldey	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	100	100
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	132	132
Omvang vreemd vermogen	0	0
		2021
Financieel resultaat		0
Dividend		0

Bovenstaande gegevens zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarrekening 2019, x € 1.000
 opgenomen de begroting 2020

Aanvullende informatie

Eind 2018 is Visit Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op recreatief toeristisch activiteiten uit voor de provincie.

OMALA N.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.lelystadairportbusinesspark.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Ontwikkeling Amsterdam Lelystad Airport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J. de Reus & J.N.J. Appelman	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	33,33	33,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	25	25
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	241	241
Omvang vreemd vermogen	64	60
		2021
Financieel resultaat		0
Dividend		0

Prognose 2020 en concept begroting 2021 van OMALA N.V.

x € 1.000

Aanvullende informatie

OMALA N.V. is de enig beherend vennoot van Ontwikkeling Maatschappij Airport Garden City (AGC). Vanaf 2016 handelen OMALA NV en AGC CV onder de handelsnaam Lelystad Airport Businesspark (LAB). Omdat het luchthavenbesluit is genomen kan Amsterdam Lelystad Airport zich ontwikkelen tot luchthaven voor Low Cost Carriers, zakenvluchten, lesvluchten en onderhoudsvluchten. De aanleg van provinciale infrastructuur en de aansluiting van een halve afslag op de A6 versterken de ruimtelijke positionering van het OMALA gebied.

Deze deelneming is nauw verbonden met Airport Garden City C.V. Derhalve zijn dezelfde risico's en beheersmaatregelen voor beide verbonden partijen van toepassing. Wij onderkennen het risico dat er door vertragingen een negatief resultaat kan ontstaan in de grondexploitatie van de ontwikkelingsmaatschappij. Dit bestaat uit twee onderdelen, namelijk: (a) de verkoop van de gronden wordt niet of later gerealiseerd, en (b) de kosten voor de ontwikkeling blijken hoger dan geraamd. Een groot deel van de gronden is reeds verkocht, er is een versnelling ingezet van de ontwikkelingswerkzaamheden en er wordt vervroegd afgelost op de leningen. Mede daardoor schatten wij de mogelijke financiële impact van het risico voor de provincie laag in. Zie voor een verdere toelichting op het risico en de beheersmaatregelen de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

5

Airport Garden City C.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	C.V.	
Website	www.lelystadairportbusinesspark.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Ontwikkeling Amsterdam Lelystad Airport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J. de Reus & J.N.J. Appelman	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	33,33	33,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	1.000	1.000
Financieel belang van de provincie (lening €)	600	0
Omvang eigen vermogen	3.001	3.001
Omvang vreemd vermogen	4.653	1.882
		2021
Financieel resultaat		0
Dividend		0

Prognose 2020 en 2021 AGC C.V.

x € 1.000

Aanvullende informatie

De beherend vennoot van Airport Garden City C.V. is OMALA N.V. Voor deze partij zijn dezelfde risico's en beheersmaatregelen van toepassing als bij de verbonden partij OMALA N.V.

6

Afvalzorg Holding N.V.		
Vestigingsplaats	Assendelft	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.afvalzorg.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalzorg	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	C.W. Smelik	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	10,00	10,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	4	4
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	74.988	81.860
Omvang vreemd vermogen	140.858	140.858
		2021
Financieel resultaat		6.872
Dividend		125

Prognose o.b.v. jaarplan 2020

x € 1.000

Aanvullende informatie

Het publiek belang van afvalverwerking en milieuzorg komt voort uit de voormalige nutsbedrijven.

Zowel bestuurlijk als financieel is er voor de provincie nauwelijks sprake van risico's anders dan een regulier risico als aandeelhouder in verband met het zeer beperkte aandeel in het bedrijf. Gezien de beperkte risico's zijn specifieke beheersmaatregelen niet aan de orde.

Vitens N.V.		
Vestigingsplaats	Utrecht	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.vitens.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Drinkwatervoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,08	0,08
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	250	250
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	546.000	581.000
Omvang vreemd vermogen	1.379.00	1.445.000
		2021
Financieel resultaat		25.000
Dividend		12

Prognose o.b.v. Financieel jaarplan 2020-2022

x € 1.000

Aanvullende informatie

Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie. De provincie loopt geen substantiële risico's. In de planperiode 2020-2022 is de verwachte solvabiliteit lager dan <30%. Bij een solvabiliteit <30% wordt geen dividend uitgekeerd. Vitens wil de solvabiliteit de aankomende jaren laten stijgen naar een minimumniveau van 35% en blijvend voldoen aan de financiële ratio's zoals gesteld door de kredietverstrekkers. Hiervoor zal de aankomende jaren het nettoresultaat moeten worden toegevoegd aan het eigen vermogen.

N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.bngbank.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Financiële dienstverlening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,14	0,14
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	572	572
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	4.843.000	4.843.000
Omvang vreemd vermogen	153.738.000	153.738.000
		2021
Financieel resultaat		128.000
Dividend		P.M.

Jaarcijfers 2019 BNG Bank

x € 1.000

Aanvullende informatie

De bank is door de toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) in 2015 aangemerkt als systeembank. De bank voldoet aan de hoogste long-term credit rating van 3 ratingbureaus (Standard & Poor's AAA, Moody's Aaa en Fitch AAA). De aandelen geven een goed rendement en de provincie loopt geen substantiële risico's.

Alliander N.V.		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.alliander.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Energievoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,04	0,04
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	201	201
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	4.195.000	4.288.000
Omvang vreemd vermogen	5.348.000	5.348.000
		2021
Financieel resultaat		92.000
Dividend		37

Prognose o.b.v. halfjaarcijfers 2020

x € 1.000

Aanvullende informatie

Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie.

Zowel bestuurlijk als financieel is er voor de provincie Flevoland nauwelijks sprake van risico's anders dan een 'normaal' aandeelhoudersrisico in verband met het zeer beperkte aandeel in de energiemaatschappij en netwerkbedrijven. Gezien de beperkte risico's zijn specifieke beheersmaatregelen niet aan de orde.

TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.pocfondsflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Economische ontwikkeling	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	L. Verbeek & J.N.J. Appelman	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	10.026	11.148
Omvang vreemd vermogen	52	52
		2021
Financieel resultaat		97
Dividend		0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door de vennootschap opgestelde Jaarstukken 2019 en het Jaarplan 2020, waarin opgenomen de exploitatiebegroting en meerjarenraming.

x € 1.000

Aanvullende informatie

Op 5 april 2018 is het TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V. opgericht. Deze vennootschap heeft als doel om via participaties en/of (achtergestelde) converteerbare leningen te voorzien in een deel van de financieringsbehoefte van Flevolandse innovatieve MKB-ondernemingen. Hierbij is het uitgangspunt dat het fonds 50% revolverend is. De tot en met 2022 meerjarig geplande uitzettingen (incl. subsidiabele beheerkosten) van het fonds bedragen € 13,3 mln., waarvan € 5,3 mln. afkomstig is uit EFRO-middelen (incl. € 1,3 mln. Rijkscofinanciering). De provincie heeft een aandeel van € 1 en is daarmee 100% eigenaar van deze entiteit. Onder het (quasi) eigen vermogen van de entiteit zijn opgenomen de door het fonds te verstrekken achtergestelde, converteerbare leningen en investeringen in het aandelenkapitaal van een onderneming.

Aan de inzet van EFRO-middelen en de daarmee samenhangende Rijkscofinanciering zijn voorwaarden verbonden. Hierbij is het risico dat deze middelen niet volledig ingezet kunnen worden in de periode tot en met 2022. Als gevolg hiervan kan er sprake zijn van een terugbetalingsverplichting aan Europa / Den Haag. Om dit risico te mitigeren is een deskundige fondsmanager aangetrokken. Deze fondsmanager is bekend met het Flevolandse financieringslandschap en beheert de bestaande fondsen. Het gaat hier naast het PoC-fonds om het Technofonds Flevoland en het MKB-fonds Flevoland.

11

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Website	www.ofgv.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Milieu	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Algemeen en Dagelijks bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	C.W. Smelik	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	27,58	27,58
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	619	619
Omvang vreemd vermogen	5.030	5.030
		2021
Financieel resultaat		0
Dividend		0

Prognose o.b.v. begroting 2021 x € 1.000

Aanvullende informatie

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) voert taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de deelnemende provincies en gemeenten. Naast de verplichte milieutaken heeft de provincie ook de vergunningverlening-, toezicht en handhavingstaken op een breed terrein van bodem, ontgronding en water ondergebracht bij de OFGV.

12

Het Flevolands Archief		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Website	www.hetflevolandsarchief.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Archiefbeheer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Algemeen en Dagelijks bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	L. Verbeek & J.N.J. Appelman	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	8,00	8,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	873	0
Omvang vreemd vermogen	1.080	n.n.b.
		2021
Financieel resultaat		n.n.b.
Dividend		N.v.t.

Concept Jaarrekening 2019.

x € 1.000

Aanvullende informatie

Regionaal Historisch Centrum Het Flevolands Archief (RHC HFA) is een openbaar lichaam met als doel (een deel van) de archiefwettelijke taken van de deelnemers uit te voeren. RHC HFA beheert de overgebrachte (digitale) archieven van de deelnemers. De archivaris van RHC HFA houdt toezicht op de naleving van de Archiefwet 1995 door de deelnemers. Deze deelnemers zijn: Het Rijk, de provincie Flevoland, het waterschap Zuiderzeeland en de gemeenten Lelystad, Dronten, Urk en Zeewolde. In 2019 bedroeg de bijdrage van de provincie Flevoland € 69.000.

13

Inter Provinciaal Overleg		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Juridische vorm	Vereniging	
Website	www.ipo.nl / www.bij12.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Samenwerking en belangenbehartiging	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht ALV	
Betrokken bestuurder(s)	J.A. Fackeldey	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	8,33	8,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	4.462	n.n.b.
Omvang vreemd vermogen	18.694	n.n.b.
		2021
Financieel resultaat		n.n.b.
Dividend		N.v.t.

jaarverslag IPO 2019

x € 1.000

Aanvullende informatie

De provincie loopt geen substantiële risico's. Via de financiële en inhoudelijke rapportages wordt de voortgang gevolgd. De bijdrage van de provincie Flevoland bedroeg in 2019 1,7 mln.

Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.		
Vestigingsplaats	Utrecht	
Juridische vorm	Vereniging	
Website	www.dova.nu	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Openbaar vervoer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht ALV	
Betrokken bestuurder(s)	J. de Reus	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	6,67	6,67
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	455	545
Omvang vreemd vermogen	1.482	1.482
		2021
Financieel resultaat		90
Dividend		0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door het samenwerkingsverband opgestelde Jaarstukken 2019 en de Exploitatiebegrotingen 2020 en 2021. x € 1.000

Aanvullende informatie

De organisaties NDOV en DOVA hebben de handen ineen geslagen en zijn met ingang van 2019 samen verder gegaan. Op 31 oktober 2018 is hiertoe de rechtspersoon Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A. bij notariële akte te Utrecht opgericht. Het samenwerkingsverband telt 15 leden. Elk lid heeft één stem in de ledenvergadering. De coöperatie heeft ten doel het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel vervoer. Uiteindelijk doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger. Jaarlijks maakt het bestuur een jaarplan (activiteiten en begroting), bestuursverslag en jaarrekening op. De vereniging brengt na de jaarlijkse vaststelling van het jaarplan door de algemene ledenvergadering voor het gebruik van het NDOV-programma en het Samenwerkingsprogramma DOVA de daarmee samenhangende kosten bij de leden in rekening conform de vastgestelde verdeelsleutels.

Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Publiek rechtspersoon	
Website	n.v.t.	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalzorg en milieubeheer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	College vormt Dagelijks- en Algemeen bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra & C.W. Smelik (Dagelijks Bestuur) / Voltallig college (Algemeen Bestuur)	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	-599	907
Omvang vreemd vermogen	26.717	27.792
		2021
Financieel resultaat		308
Dividend		n.v.t.

Prognose 2020 en 2021.

x € 1.000

Aanvullende informatie

De provincies zijn op basis van de Wet Milieubeheer verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van de stortplaatsen binnen de provinciegrenzen waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn gestort. Wanneer de stortplaats is volgestort, zorgt de exploitant voor de afdichting van de stortplaats. Na de technische eindinspectie gaat de nazorg, en daarmee de financiering van de nazorg, over naar de provincie (overdracht). Elke provincie heeft daartoe een Nazorgfonds in het leven geroepen. Het Nazorgfonds is op grond van artikel 15.47 van de Wet Milieubeheer een rechtspersoon en heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur alsmede een eigen begroting en jaarrekening. Gedeputeerde Staten zijn bij dezelfde wet belast met het beheer van het fonds. Zij vormen het Algemeen Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit twee gedeputeerden met de portefeuilles Financiën, Milieu en Afvalzorg. Het Nazorgfonds heeft 2 doelstellingen: de middelen zo goed mogelijk beheren zodat de eeuwigdurende nazorg bekostigd kan worden en zorg dragen dat de middelen alleen aan dit doel besteed worden. Het eigen vermogen van het Nazorgfonds zal door een verwacht beleggingsverlies negatief zijn ultimo 2020. Dit is voornamelijk het gevolg van de koersdalingen door de mondiale COVID-19 uitbraak. De rentetoevoeging in de voorzieningen is jaarlijks gelijk aan het doelrendement (4,4%), onafhankelijk van het werkelijke rendement op het vermogen. De afgelopen jaren was het werkelijke rendement lager dan het doelrendement, waardoor ingeteerd wordt op het eigen vermogen (de buffer voor schommelingen in het rendement). In 2019 was er wel een positief resultaat, maar niet voldoende om de tegenvaller in 2020 volledig op te vangen. Vanwege de mogelijkheid om de door de exploitant te betalen heffing nog te verhogen en de herziening van de doelvermogens is het nazorgfonds in de positie om het saldo in de nabije toekomst aan te vullen. Het negatieve eigen vermogen leidt niet direct tot een beperking in de continuïteit van het fonds.

Financiële risico's: Nadat een sluitingsverklaring wordt afgegeven voor een stortplaats gaat de nazorgfase van start. Als na het afgeven van een sluitingsverklaring blijkt dat in het Nazorgfonds onvoldoende vermogen aanwezig is om de eeuwigdurende nazorg te kunnen bekostigen, komen aanvullende kosten voor rekening van de provincie en is het verhalen op de exploitanten niet meer mogelijk. Ook ontstaat er een financieel risico wanneer het werkelijke beleggingsrendement van het Nazorgfonds lager is dan het doelrendement (rekenrente voor doelvermogen en heffing) of wanneer het op te brengen doelvermogen te laag blijkt te zijn. Voor de provincie speelt dit risico alleen voor de gesloten stortplaats Het Friese Pad. Beheersmaatregelen: Bij het bepalen van de hoogte van de jaarlijkse nazorgheffingen betrekken we het beleggingsrendement van het Nazorgfonds. Bij het afgeven van een sluitingsverklaring stellen we een financiële eindafrekening op om een tekort of overschot ten opzichte van het doelvermogen bij aanvang van de nazorg te kunnen vereffenen op het moment van overdracht van de stortplaats. We berekenen de benodigde doelvermogens volgens het IPO rekenmodel op basis van goedgekeurde nazorgplannen.

Stichting DE-on		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Stichting	
Website	www.deonflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Duurzame energievoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Geen	
Betrokken bestuurder(s)	J.A. Fackeldey	
	1-1-2021	31-12-2021
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,00	0,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	8.500	8.500
Omvang eigen vermogen	-775	-603
Omvang vreemd vermogen	8.824	8.824
		2021
Financieel resultaat		172
Dividend		0

Prognose o.b.v. meerjarenplan 2019-2024 en jaarplan 2020

x € 1.000

Aanvullende informatie

Stichting DE-on is formeel geen verbonden partij, echter is met Provinciale Staten afgesproken dat DE-on wordt behandeld als ware het een verbonden partij. DE-on draagt bij aan de ontwikkeling van duurzame energie in Flevoland. Deze bijdrage vindt plaats door het financieren van projecten gericht op zowel besparing en/of het duurzaam opwekken van energie, in die delen van de markt welke zich autonoom onvoldoende ontwikkelen.

Op basis van leningsvoorwaarden loopt de provincie het risico dat de lening in de toekomst mogelijk (deels) oninbaar is. Jaarlijks wordt over de inzet gerapporteerd. In de subsidievoorwaarden zijn voorwaarden opgenomen voor het tempo van investeringen. Indien niet aan de voorwaarden is voldaan kan (een deel van) de lening worden teruggevorderd. Om het risico af te dekken dat de lening niet wordt terugbetaald, is binnen de Brede Bestemmingsreserve een bedrag van € 7,7 mln. geormerkt en voor het negatieve eigen vermogen van DE-on een voorziening getroffen ter grootte van € 0,8 mln.

7 Grondbeleid

Door de provincie wordt grondbeleid ingezet voor integrale gebiedsontwikkeling, infrastructuur, de ecologische hoofdstructuur en de gebiedsontwikkeling van het landelijk gebied. De provincie acteert daarin enerzijds als grondeigenaar en grondbeheerder (taakgebonden grondbeleid) en anderzijds als gebiedsontwikkelaar (gebiedsgericht grondbeleid).

Het taakgebonden grondbeleid is gericht op de realisatie van nieuwe, dan wel de aanpassing van bestaande, provinciale infrastructuur. Het gebiedsgerichte grondbeleid is gericht op het realiseren van provinciale strategische doelen, zoals vastgelegd in het Omgevingsplan.

Kaderdocumenten

Wij hebben het grondbeleid doorvertaald in verschillende provinciale kaderdocumenten, zoals het Omgevingsplan (<https://geo.flevoland.nl/omgevingsplan>), de Omgevingsvisie FlevolandStraks welke het visiedeel van het Omgevingsplan vervangt en de Kadernota Grondbeleid. In deze kadernota zijn zowel het bestaande beleid als de volgende beleidsuitgangspunten neergelegd:

- Bij de grondverwerving voor infrastructurele werken wordt in samenloop met elke minnelijke onderhandeling tevens een aanvang gemaakt met de administratieve fase van de onteigeningsprocedure. Het definitieve besluit om over te gaan tot onteigenen wordt pas genomen als het minnelijke traject niet tot het gewenste resultaat heeft geleid.
- Per concreet project of programma wordt de inzet van provinciale middelen en de daarbij behorende projectmatige aanpak bepaald. Een voorbeeld hiervan is het programma Nieuwe Natuur, waarvoor in het besluit ten behoeve van een werkbudget voor grondverwerving aanvullende voorwaarden zijn opgenomen voor deze grondhandelingen.

We beschouwen de regeling van de bouwgrondexploitatie in eerste instantie als een verantwoordelijkheid van gemeenten en private partijen. Indien het provinciale belang dit vereist kan - met instemming van Provinciale Staten - van dit uitgangspunt worden afgeweken. Hiervan is vooralsnog geen sprake. De provincie participeert in de verbonden partijen OMALA N.V. en Airport Garden City C.V., waarin wel bouwgrondexploitaties plaatsvinden.

Met het provinciale grondbeleid beogen we tegen aanvaardbare prijzen tijdig gronden beschikbaar te krijgen of te laten krijgen voor de realisering van ruimtelijke doelen. Aanvaardbare prijzen zijn in de regel marktconforme prijzen, waarbij we in overleg met andere overheden zodanig opereren dat marktverstoringen (prijsoptijdrijving) zoveel mogelijk worden voorkomen.

Gronden in eigendom (gebiedsgericht grondbeleid)

De provincie heeft een beperkte hoeveelheid grond in eigendom ten behoeve van het gebiedsgerichte grondbeleid (niet zijnde ondergrond van infrastructuur en dergelijke). Deze gronden zijn oorspronkelijk aangekocht ten behoeve van het voormalig plangebied Oostvaarderswold en nu opgenomen in het programma 'Nieuwe Natuur'. Omdat deze gronden zich niet in een transformatieproces bevinden en veelal (tijdelijk) een vaste bestemming kennen worden deze in de jaarrekening gepresenteerd als Materieel Vast Actief. Aan deze gronden wordt geen rente toegerekend.

Gronden programma 'Nieuwe Natuur'

In het kader van het programma 'Nieuwe Natuur' is een grondhandelingskader vastgesteld welke toegepast wordt op het sluiten van de realisatieovereenkomsten met de initiatiefnemers, de inzet van de programmagronden hierbij en het tijdelijk beheer van de programmagronden.

Naast de gronden die in bezit zijn van de provincie, zijn er gronden in het programma 'Nieuwe Natuur' ingebracht door terrein beherende organisaties (Staatsbosbeheer en stichting Flevo-landschap). Deze gezamenlijk ingebrachte gronden vormen samen de programmagronden die binnen het programma 'Nieuwe Natuur' ingezet worden voor ruiling, verkoop of directe inzet voor de doelstellingen. De programmagronden die nog ingezet moeten worden voor de doelstellingen zijn in tijdelijke pacht uitgegeven. De pachtinkomsten komen (na aftrek van beheerskosten) ten goede aan het programma 'Nieuwe Natuur'.

Beoogde transacties 2021

In 2020 zullen de transacties van provinciale gronden worden afgerond, waardoor er voor het jaar 2021 geen transacties worden verwacht. Transacties binnen het programma, door de terrein beherende organisaties, hebben geen impact op de provinciale begroting.

Waardering grond

De gronden worden in de balans gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, bestaande uit de aankoopprijs voor de grond en opstellen, vermeerderd met de kosten voor schadeloosstelling en verminderd met ontvangen bijdragen van derden. De boekwaarde van deze gronden zal op 1 januari 2021 € nihil zijn.

IV Financiële begroting

1 Overzicht baten en lasten

Het overzicht van baten en lasten geeft een totaalinzicht in de financiële consequenties van het voorgenomen beleid. Het saldo van de baten en lasten van de programma's vormt het geraamde saldo exclusief reservemutaties. Vervolgens vinden er toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves plaats, waarna het geraamde resultaat 2021 (en latere jaren) zichtbaar wordt. De meerjarenbegroting 2021-2024 is structureel en reëel in evenwicht (zie paragraaf 1.3).

1.1 Financieel overzicht

Overzicht baten en lasten 2021

Het overzicht van baten en lasten is hieronder op programmaniveau weergegeven voor het begrotingsjaar 2021. De programma's zijn onderverdeeld naar programmaonderdelen, een specificatie hiervan vindt u terug in het programmaplan. De autorisatie door PS vindt plaats op het niveau van deze programmaonderdelen.

Tabel 1.1: Saldo van baten en lasten per programma

	Lasten 2021	Baten 2021	Saldo 2021
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	10.939	-492	10.447
2 Landbouw, visserij en natuur	22.294	-1.990	20.304
3 Economie	13.210	-1.465	11.745
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	9.050	-38	9.011
5 Energie, duurzaamheid en milieu	7.813	-473	7.341
6 Mobiliteit	63.349	-8.786	54.563
7 Vernieuwend bestuur	63.696	-171.552	-107.856
Saldo	190.351	-184.797	5.555
Saldo reservemutaties	84.814	-90.369	-5.555
Geraamd resultaat	275.166	-275.166	0

x € 1.000

Detaillering baten en lasten in meerjarenperspectief

Tabel 1.2: Saldo van baten en lasten per programma meerjarig

Saldo lasten en baten per programma	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	8.276	13.559	10.447	7.809	7.793	7.793
2 Landbouw, visserij en natuur	13.149	24.572	20.304	17.157	16.328	13.843
3 Economie	5.826	12.130	11.745	8.627	5.047	4.995
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	8.848	9.580	9.011	8.777	8.671	8.630
5 Energie, duurzaamheid en milieu	9.082	9.810	7.341	7.080	6.723	6.723
6 Mobiliteit	54.967	61.188	54.563	56.505	58.910	59.831
7 Vernieuwend bestuur	-119.449	-116.537	-107.856	-106.213	-105.790	-105.788
Saldo van baten en lasten	-19.301	14.304	5.555	-258	-2.316	-3.971
Stortingen in reserves	85.170	98.043	84.814	76.088	70.173	53.540
Onttrekkingen aan reserves	-78.712	-112.347	-90.369	-75.830	-67.856	-49.569
Saldo reservemutaties	6.458	-14.304	-5.555	258	2.316	3.971
Geraamd resultaat (- = overschot)	-12.843	0	0	0	0	0

x € 1.000

Tabel 1.3: Lasten per programma meerjarig

Lasten per programma	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	8.930	14.212	10.939	8.301	8.286	8.286
2 Landbouw, visserij en natuur	15.332	26.432	22.294	17.657	16.328	13.843
3 Economie	7.767	13.751	13.210	9.952	6.372	6.321
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	8.856	9.590	9.050	8.815	8.710	8.669
5 Energie, duurzaamheid en milieu	9.811	10.827	7.813	7.553	7.196	7.196
6 Mobiliteit	64.421	69.942	63.349	65.291	67.697	68.617
7 Vernieuwend bestuur	56.722	61.244	63.696	68.489	72.594	75.697
Lasten	171.839	205.998	190.351	186.058	187.182	188.628
Stortingen in reserves	85.170	98.043	84.814	76.088	70.173	53.540
Lasten inclusief toevoegingen reserves	257.009	304.041	275.166	262.146	257.355	242.168

x € 1.000

Tabel 1.4: Baten per programma meerjarig

Baten per programma	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	-653	-652	-492	-492	-492	-492
2 Landbouw, visserij en natuur	-2.183	-1.860	-1.990	-500	0	0
3 Economie	-1.942	-1.621	-1.465	-1.325	-1.325	-1.325
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	-8	-10	-38	-38	-38	-38
5 Energie, duurzaamheid en milieu	-729	-1.016	-473	-473	-473	-473
6 Mobiliteit	-9.454	-8.754	-8.786	-8.786	-8.786	-8.786
7 Vernieuwend bestuur	-176.171	-177.781	-171.552	-174.702	-178.384	-181.484
Baten	-191.141	-191.694	-184.797	-186.316	-189.499	-192.599
Onttrekkingen aan reserves	-78.712	-112.347	-90.369	-75.830	-67.856	-49.569
Baten inclusief onttrekkingen reserves	-269.853	-304.041	-275.166	-262.146	-257.355	-242.168

x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen

Tabel 1.5: Algemene dekkingsmiddelen (baten)

	2019 Rekening	2020 Na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
a. Provinciefonds	-105.852	-115.232	-108.968	-111.542	-114.644	-117.744
b. Opcenten MRB	-66.121	-59.000	-59.100	-59.700	-60.300	-60.300
c. Dividend	-712	-379	-379	-379	-379	-379
d. Rente	-141	-111	-87	-62	-43	-43
e. Overig (afwikkelingsverschil)	0	0	0	0	0	0
Totaal	-172.826	-174.722	-168.534	-171.683	-175.366	-178.466

x €1.000

a. Provinciefonds

De uitkering uit het Provinciefonds is een vrij besteedbare uitkering die alle provincies van het rijk ontvangen. De hoogte van de uitkering wordt mede gebaseerd op de mogelijkheden die de provincies hebben om in eigen inkomsten (belastingen en vermogensinkomsten) te voorzien. De Provinciefondsuitkering groeit of krimpt jaarlijks mee met de ontwikkeling van de rijksuitgaven (het zogenoemde 'samen de trap op en samen de trap af'-principe). Dit houdt in dat rijksombuigingen of -beleidsintensiveringen doorwerken in de hoogte van de Provinciefondsuitkering. De in deze begroting geraamde uitkeringen voor 2021 en volgende jaren zijn gebaseerd op de Decemercirculaire Provinciefonds 2019.

b. Opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB)

Op grond van de Provinciewet heft de provincie een opslag (opcenten) op de motorrijtuigenbelasting (MRB). Het Rijk stelt hiervoor jaarlijks de maximale hoogte vast. Daarbinnen bepaalt de provincie zelf het tarief. De begrotingsraming is gebaseerd op het voertuigenoverzicht per 1 maart 2020. Als gevolg van de overschrijving van circa 72.500 leaseauto's van Flevoland naar Noord-Holland op 1 mei 2019 is de opbrengst per jaar gemiddeld zo'n € 15,5 mln. lager dan voorheen. Daarnaast hebben zich andere kleinere mutaties voorgedaan in de omvang en samenstelling van het wagenpark. Gezien de onvoorspelbare ontwikkeling van het voertuigbestand (en samenstelling daarbinnen) wordt voor de begroting en meerjarenraming conform de bestendige gedragslijn verondersteld dat er tot en met 2023 geen sprake zal zijn van groei of krimp in het voertuigbestand binnen de provincie. Wel is rekenkundig uitgegaan van een jaarlijks indexering van het tarief met 1% per jaar. Meer informatie over de opcenten op de motorrijtuigenbelasting is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

c. Dividend

De provincie ontvangt jaarlijks dividend als gevolg van een beperkt aandelenbezit. De dividenduitkeringen van de verbonden partijen over het boekjaar 2019 zijn bekend. Voor de jaren 2021-2023 wordt verondersteld dat die in lijn zullen liggen met de dividenduitkering over voorgaande jaren (exclusief incidentele extra dividenden).

d. Rente (saldo financieringsfunctie)

Het saldo van de financieringsfunctie bestaat uit twee componenten:

- *Rente provincie*: dit is rente die de provincie ontvangt op verstrekte leningen uit hoofde van de treasuryfunctie (aan gemeenten).
- *Overige rentebaten*: dit is de rente die de provincie ontvangt op verstrekte overige langlopende leningen vanuit de publieke taak.

Zie voor meer informatie de paragraaf Financiering.

Tabel 1.6: Saldo financieringsfunctie

	2019 Rekening	2020 Na wijziging	2021 Ontwerp	2022 Ontwerp	2023 Ontwerp	2024 Ontwerp
Rente provincie	-126	-102	-78	-53	-34	-34
Overige rentebaten	-15	-9	-9	-9	-9	-9
Totaal	-141	-111	-87	-62	-43	-43

x €1.000

Kosten van overhead

De provincie Flevoland verantwoordt alle apparaatskosten (personeel en materieel) op het programmaonderdeel 7.4 'Bedrijfsvoering'. Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) moet in de financiële begroting een overzicht worden opgenomen van de geraamde kosten van de overhead. Dit betreft de totale apparaatskosten na aftrek van het personeel dat direct aan de taakvelden kan worden toegerekend. De provincie hanteert hiervoor de door de commissie BBV vastgestelde definitie. De kosten voor overhead zijn in tabel 1.7 gespecificeerd.

Tabel 1.7: Geraamde kosten overhead

	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Totaal personeel en organisatie	42.600	42.019	41.796	41.811	41.811
Af: direct personeel	-24.022	-22.607	-22.487	-22.495	-22.495
Saldo personeel en organisatie indirect	18.577	19.412	19.309	19.316	19.316
Financiën, communicatie en jur. zaken	466	474	474	474	474
Facilitaire zaken	4.629	4.546	4.229	4.259	4.259
Informatievoorziening	4.875	4.279	4.275	4.275	4.275
Totale kosten overhead	28.547	28.711	28.287	28.324	28.324

x € 1.000

Tabel 1.8: Percentage personele overhead

	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Personele lasten indirect (onderst) personeel	15.452	16.698	16.610	16.615	16.615
Personele lasten direct personeel	24.022	22.607	22.487	22.495	22.495
Personele overhead in %	39%	42%	42%	42%	42%

x € 1.000

Stelposten, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Tabel 1.9: Stelposten

	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Vennootschapsbelasting	50	50	50	50	50
Loon- en prijsontwikkeling	113	920	4.828	7.221	10.023
Onvoorzien uitgaven	150	140	140	140	140
Stelpost nieuw beleid	199	3.672	4.734	5.697	5.902
Stelpost onzekerheden	800	800	1.200	1.600	2.000
Totaal	1.312	5.582	10.952	14.708	18.115

x €1.000

Loon- en prijsontwikkeling

In de begroting is een stelpost opgenomen die bedoeld is voor loon- en prijsstijgingen van salarissen voor provinciepersoneel, inkoop van goederen en diensten en het verstrekken van subsidies aan derden. Bij het opstellen van de Programmabegroting 2021 is een deel van de stelpost ingezet om de begroting en meerjarenramingen op het prijspeil 2021 te brengen. De stelpost is daarna weer meerjarig op niveau gebracht om toekomstige kostenstijgingen ten opzichte van 2021 (prijspeil meerjarenraming) te kunnen dekken. Hiervoor zijn wij uitgegaan van de prijsontwikkelingen zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan 2020 van het Centraal Planbureau alsmede actuele inzichten ten aanzien van salarisontwikkelingen. Het restant van de stelpost in 2021 is beschikbaar voor de CAO 2021 en de toename van werkgeverspremies, deze zijn op dit moment nog onbekend. Het verloop van de stelpost is in tabel 1.10 weergegeven.

Tabel 1.10: Inzet stelpost Loon- & prijsontwikkeling (L&P)

	2021	2022	2023	2024
Beginsaldo stelpost Loon- & prijsontwikkeling:	2.663	5.793	8.709	8.709
Toegekend aan budgetten:				
- goederen en diensten budgetten	-749	-741	-740	-740
- subsidiebudgetten	-1.494	-1.423	-1.348	-1.346
Subtotaal toegekend aan kader in de begroting 2021	-2.243	-2.165	-2.088	-2.086
Saldo stelpost L&P na toekenning aan budgetten	420	3.628	6.621	6.623
Bijstelling L&P op basis van actuele inzichten	500	1.200	600	3.400
Stelpost Loon- en prijsontwikkeling begroting 2021	920	4.828	7.221	10.023

x € 1.000

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 zijn overheden onderworpen aan vennootschapsbelasting, indien en voor zover zij ondernemingsactiviteiten uitvoeren en daarmee structurele overschotten behalen. Binnen de provincie Flevoland is op dit moment één activiteit als belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting aangemerkt, namelijk de participatie in Airport Garden City C.V. (OMALA). Er bestaat nog onzekerheid omtrent de hoogte van de over 2021 af te dragen vennootschapsbelasting, daarom is een stelpost opgenomen van € 0,05 mln.

Onvoorzien uitgaven

De post onvoorzien is bedoeld om in de loop van het jaar in te kunnen spelen op onvoorzien omstandigheden en nog enige flexibiliteit in de besteding van middelen te behouden.

Stelpost onzekerheden

Jaarlijks wordt in de begroting een stelpost 'Onzekerheden' opgenomen. De reden hiervoor is dat er in de programmabegroting rekenkundige aannames worden gedaan, die in de praktijk anders kunnen uitpakken c.q. tot tegenvallers kunnen leiden. Door hiervoor begrotingsruimte te reserveren wordt voorkomen dat dergelijke tegenvallers direct leiden tot een niet sluitende begroting. Het gaat vooral om aannames met betrekking tot de grote inkomstenstromen, zoals de Provinciefondsuitkering en de opbrengst uit de opcenten MRB. De gedragslijn

is dat bij de start van het begrotingsjaar een bedrag van € 0,8 mln. beschikbaar is op deze stelpost, welk bedrag jaarlijks oploopt met € 0,4 mln.

Stelpost Nieuw Beleid

De stelpost 'Nieuw Beleid' geeft de begrotingsruimte weer. Begrotingsmutaties waarvoor geen alternatieve financiële dekking aanwezig is, bijvoorbeeld naar aanleiding van autonome ontwikkelingen of het coalitieakkoord, worden conform vigerend beleid verrekend met deze stelpost. Tevens zijn in deze stelpost een aantal oormerken opgenomen. Dit betreft gereserveerde middelen voor onderwerpen waar eerst een nadere uitwerking of besluitvorming noodzakelijk is. Hieraan liggen (vooralsnog) geen concrete bestedingsverplichtingen ten grondslag, waardoor indien nodig alternatieve inzet van deze middelen mogelijk is. Het verloop van de stelpost 'Nieuw Beleid' is onderstaand op hoofdlijnen weergegeven, evenals de nog aanwezige oormerken.

Tabel 1.11: Stelpost Nieuw Beleid

Bedragen x € 1.000 (-/- = negatief)		Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Vrije ruimte Stelpost Nieuw beleid (Perspectievenbrief)	A	-717	794	362	312
B. Autonome ontwikkeling Programmabegroting 2021 (*)					
Provinciefonds Sept. Dec. circulaire 2019		2.600	2.800	2.700	5.800
Stelpost L&P compensatie		-/- 500	-/- 1.200	-/- 600	-/- 3.400
Stelpost Onzekerheden (Perspectievenbrief 2020-2024)		400	400	400	0
Volumeontwikkelingen opcenten MRB (peildatum 1 april 2020)		-/- 500	-/- 500	-/- 500	-/- 500
Totaal mutatie stelpost Nieuw Beleid in begroting 2021	B	2.000	1.500	2.000	1.900
C. Mutaties oormerken Stelpost Nieuw beleid (**)					
Actualisatie kapitaallasten		178	180	125	125
Aframen Verkiezingsbudget jaarschrijf 2024 (geen verkiezingsjaar)		0	0	0	305
Groei gedelegeerde concessie Almere		-/- 233	-/- 233	-/- 233	-/- 233
Totaal mutaties oormerken Stelpost Nieuw beleid	C	-/- 55	-/- 53	-/- 108	197
Financieel kader - vrije ruimte begroting 2021	A+B+C	1.229	2.241	2.254	2.409

(*) Verwerking in begroting 2021 conform Perspectievenbrief 2020-2024

(**) Overige autonome ontwikkelingen in de Programmabegroting 2021

Tabel 1.11b: Resterende oormerken stelpost Nieuw beleid

Bedragen x € 1.000 (-/- = negatief)		Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Saldo stelpost Nieuw beleid Programmabegroting 2021	A	3.671	4.733	5.696	5.901
A. Bestaande oormerken:					
- SWUNG (kap.last investering a € 2,7 mln.)		135	135	135	135
- Werelderfgoed Schokland		50	50	50	50
- Vernieuwend Initiatief Prijs (PS 27-2-2019)		0	50	0	50
B. Oormerken n.a.v. Coalitieakkoord 2019-2023:					
- Infrastructuur - Wegen (kapitaallasten)		0	0	1.000	1.000
- Infrastructuur - Fietspaden (kapitaallasten)		1.038	1.038	1.038	1.038
- Infrastructuur - Smart Mobility (kapitaallasten)		1.120	1.120	1.120	1.120
- Schone leefomgeving		100	100	100	100
Totaal nog geoormerkt	B	2.443	2.493	3.443	3.493
Saldo vrije ruimte stelpost Nieuw beleid begroting 2021	A-B	1.229	2.241	2.254	2.409

1.2 Grondslagen waarop de ramingen zijn gebaseerd

De baten, lasten en financiële positie voor de periode 2021-2024 zijn geraamd op basis van de grondslagen in tabel 1.12.

Tabel 1.12: Rekenvariabelen

	2021	2022	2023	2024
Loon- en prijsontwikkelingen (bron: CEP):				
* Goederen en diensten (inkoop), investeringen	1,8	1,7	1,7	1,7
* Subsidies (instellingen) o.b.v. gemiddelden	2,3	2,4	2,0	1,9
* Salarissen	2,6	2,8	2,2	2,0
Rente (gemiddelden):				
* Uitzettingen (schatkistbankieren)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
* Uitzettingen (leningen gemeenten)	0,7%	0,7%	0,7%	0,7%
* Uitzettingen (leningen uit publieke taak)	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Overige:				
* Indexering MRB	1%	1%	1%	1%
* Voertuigbestand voor MRB	Juli 2019	Juli 2019	Juli 2019	April 2020
* Circulaire provinciefonds	Mei 2019	Mei 2019	Mei 2019	December 2019

De loon- en prijsontwikkelingen zijn gebaseerd op het Centraal Economisch Plan (CEP) 2020 van het Centraal Planbureau (CPB). De ramingen voor de jaren 2021-2024 zijn gebaseerd op het veronderstelde prijspeil van 2021 en voor de salarissen op de CAO 2020-2021. Voor prijsstijgingen in latere jaren is een stelpost 'Loon- en prijsontwikkelingen' opgenomen.

1.3 Incidentele baten en lasten

Om te bepalen of er in de begroting en meerjarenraming sprake is van een structureel evenwicht dient op grond van het BBV (art. 19) inzichtelijk gemaakt te worden welke incidentele baten en lasten de begroting bevat. Incidentele baten en lasten betreffen posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden en dus een tijdelijk karakter hebben. Onttrekkingen aan en stortingen in reserves hebben op grond van het BBV in principe een incidenteel karakter, tenzij deze reserves zijn ingesteld om een egaliserende werking te hebben op het gebied van investeringen en reguliere provinciale taken. Onderstaand is het overzicht voor 2021 opgenomen. Een nadere detaillering van de incidentele baten en lasten, alsmede het meerjarenoverzicht, is opgenomen in bijlage D.

Tabel 1.13: Incidentele baten en lasten

	Incidenteel 2021	Structureel 2021	Totaal 2021
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	102	10.837	10.939
2 Landbouw, visserij en natuur	8.133	14.161	22.294
3 Economie	8.316	4.895	13.210
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige samenleving	381	8.669	9.050
5 Energie, duurzaamheid en milieu	814	6.999	7.813
6 Mobiliteit	544	62.804	63.349
7 Vernieuwend bestuur	23	63.673	63.696
Totaal lasten	18.313	172.038	190.351
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	0	-492	-492
2 Landbouw, visserij en natuur	-1.500	-490	-1.990
3 Economie	-190	-1.275	-1.465
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige samenleving	0	-38	-38
5 Energie, duurzaamheid en milieu	0	-473	-473
6 Mobiliteit	0	-8.786	-8.786

	Incidenteel 2021	Structureel 2021	Totaal 2021
7 Vernieuwend bestuur	0	-171.552	-171.552
Totaal baten	-1.690	-183.107	-184.797
Totaal saldo van lasten en baten	16.623	-11.067	5.555
Saldo van stortingen en onttrekkingen reserves	-11.804	6.250	-5.555
Geraamd resultaat	4.819	-4.819	0

x € 1.000

Op basis van onderstaande tabel kan worden geconcludeerd dat er sprake is van een structureel positief begrotingssaldo en de meerjarenraming dus structureel in evenwicht is. Het overschot op de structurele middelen wordt ingezet ter dekking van de incidentele lasten.

Tabel 1.13b: Presentatie van het structureel begrotingssaldo (cf. BBV)

	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Saldo van baten en lasten (tabel 1.2)	5.555	-258	-2.316	-3.971
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (tabel 1.2)	-5.555	258	2.316	3.971
Geraamd resultaat	0	0	0	0
Waarvan incidentele baten en lasten (<i>bijlage D</i>)	4.819	616	5.554	4.899
Structureel begrotingssaldo (- = tekort)	4.819	616	5.554	4.899

x € 1.000

2 Uiteenzetting financiële positie

Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop het financiële begrotingsresultaat 2021 tot stand is gekomen. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk meer gedetailleerd ingegaan op een aantal specifieke onderdelen, waaronder hetgeen is voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV). Ook bevat dit hoofdstuk de uitkomst van de financiële diagnose (paragraaf 2.8). Aanvullend op de financiële diagnose zijn de door het BBV voorgeschreven financiële kengetallen weergegeven en toegelicht. Het op grond van het BBV voorgeschreven overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld is opgenomen in bijlage C.

2.1 Uitgangspunten voor de Programmabegroting 2021

De basis voor de Programmabegroting 2021 is het financieel kader, bestaande uit de tot en met de peildatum van de begroting (1 juli 2020) vastgestelde begrotingswijzigingen. In 2020 hebben er geen algemene beschouwingen op basis van de perspectiefnota plaatsgevonden. De Planning & Control -cyclus verloopt dit jaar anders dan andere jaren. Dit vanwege de vele onzekerheden die de coronacrisis en andere ontwikkelingen zoals de stikstofproblematiek en woningbouwopgave met zich meebrengen. Deze en andere ontwikkelingen vragen om een integrale heroriëntatie op het provinciale beleid voor de eerstkomende jaren. Zodoende is in overleg met PS besloten eenmalig de Zomernota en Perspectiefnota te laten vervallen en een 'brede' Najaarsnota 2020 uit te brengen. Deze Najaarsnota zal, naast een rapportage over afwijkingen in 2020, ook keuzes en voorstellen bevatten voor de jaren 2021-2024. De besluiten over de Najaarsnota 2020 zullen dan ook van invloed zijn op de Programmabegroting 2021 en zullen via een 1^e begrotingswijziging 2021 daarin worden verwerkt. Een en ander is nader toegelicht in de Perspectievenbrief die op 24 juni jl. in PS is behandeld. Autonome ontwikkelingen zijn in deze begroting zichtbaar verwerkt en van een nadere toelichting voorzien (indien > € 100.000). Dit betreft onder andere de actualisatie van de ramingen voor de uitkering Provinciefonds en opcenten MRB. Daarnaast zijn de structurele financiële effecten van het Coalitieakkoord 2019-2023 in deze begroting verwerkt. Conform vigerend beleid zijn begrotingsmutaties die ten laste of ten gunste van de begrotingsruimte komen verrekend met de stelpost 'Nieuw Beleid'.

Nieuwe inzichten 2021-2024

De volgende nieuwe inzichten zijn verwerkt in de begroting:

Autonome ontwikkelingen

Het is gebruikelijk dat in de perspectiefnota het financieel perspectief voor de eerstvolgende begroting wordt geschetst. Hierin worden onder andere autonome ontwikkelingen verwerkt, bijvoorbeeld de actualisatie van het Provinciefonds op basis van de laatste circulaire en de bijstelling van de opcenten MRB op basis van een actueel voertuigbestand. Daarnaast kunnen autonome ontwikkelingen zijn opgenomen die bijvoorbeeld het gevolg van zijn van wijzigingen in kasritmen van grote projecten of onvermijdelijke lasten als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving. Deze perspectiefnota vormt dan de basis voor de later dat jaar op te stellen programmabegroting.

De Planning & Control -cyclus verloopt dit jaar echter anders dan andere jaren. Dit vanwege de vele onzekerheden die de coronacrisis en andere ontwikkelingen zoals de stikstofproblematiek en woningbouwopgave met zich meebrengen. Deze en andere ontwikkelingen vragen om een heroriëntatie op het provinciale beleid voor de eerstkomende jaren. In overleg met PS is besloten eenmalig de zomernota en perspectiefnota te laten vervallen en een 'brede' Najaarsnota 2020 uit te brengen. Deze Najaarsnota zal, naast een rapportage over afwijkingen in 2020, ook keuzes en voorstellen bevatten voor de jaren 2021-2024. De besluiten over de Najaarsnota 2020 zullen dan ook van invloed zijn op deze Programmabegroting 2021 en zullen via een 1^e begrotingswijziging 2021 daarin worden verwerkt. Een en ander is nader toegelicht in de Perspectievenbrief die op 24 juni 2020 in PS is behandeld. De autonome ontwikkelingen, die normaliter dus in de perspectiefnota en daarmee het financieel kader verwerkt zouden zijn, zijn daarom nu in deze begroting verwerkt. Zie hiervoor de verschillenanalyses (onderdeel 'middelen') van de desbetreffende programmaonderdelen, waar de verschillen > € 100.000 van een nadere toelichting zijn voorzien. Het totale

effect van deze mutaties op het begrotingssaldo 2021 bedraagt € 2,0 mln. voordelig (zie detail verloopoverzicht 'Nieuw Beleid' in tabel 1.11).

Begrotingseffecten nieuwe inzichten

In paragraaf 1.1 is een totaaloverzicht opgenomen van het verloop van de stelpost 'Nieuw Beleid'. Deze stelpost is gewijzigd als gevolg van het verwerken van autonome ontwikkelingen. Daarnaast zijn er ontwikkelingen en nieuwe inzichten die zijn ontstaan bij het opstellen van de Programmabegroting 2021. Voor zover deze geen relatie hebben met bestaande reserves zijn deze van invloed op het financieel perspectief. Dit zijn in de meeste gevallen effecten die voortvloeien uit bestaand beleid en van technische aard zijn, maar die wel effect hebben op de begrotingsruimte en/of aanwezige stelposten. Deze mutaties zijn bij de verschillenanalyse van de desbetreffende programmaonderdelen van een toelichting voorzien (indien > € 100.000). De niet resultaatneutrale begrotingsmutaties zijn daarbij conform vigerend beleid ten laste of ten gunste van de stelpost 'Nieuw Beleid' gebracht. Per saldo is het effect van deze begrotingsmutaties nihil.

Eindbeeld

Op basis van de hiervoor genoemde ontwikkelingen kan worden geconcludeerd dat we een sluitende Programmabegroting 2021 kunnen presenteren. Ook de Meerjarenraming 2022-2024 is sluitend.

2.2 Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Op basis van de begrote ontwikkelingen in de investeringen, voorzieningen en reserves is op voorschrift van het BBV onderstaande geprognosticeerde meerjaren balans opgenomen.

Tabel 1.14: Geprognosticeerde balans (meerjarig)

	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Materiële vaste activa	142.128	191.929	268.035	281.924	301.968	295.902
Financiële vaste activa	29.107	25.207	21.045	17.745	15.445	13.145
Vlottende activa	164.438	98.556	16.713	0	0	14.841
Balanstotaal activa	335.673	315.692	305.732	299.931	317.675	323.888
Algemene reserve	20.444	20.800	21.156	21.513	21.869	22.225
Bestemmingsreserves	238.183	223.489	217.578	224.230	232.940	243.254
Voorzieningen	33.105	35.051	28.723	22.425	25.560	29.360
Vlottende passiva	43.941	36.352	38.275	31.763	37.306	29.049
Balanstotaal passiva	335.673	315.692	305.732	299.931	317.675	323.888

x € 1.000

Als gevolg van de grote investeringsprojecten in de komende jaren neemt de (boek)waarde van de materiële vaste activa de komende jaren sterk toe. De financiële vaste activa nemen af overeenkomstig het aflossingsschema van de desbetreffende leningen. De vlottende activa nemen sterk af, voornamelijk als gevolg van de liquiditeiten die worden ingezet voor de financiering van de investeringen. De reserves nemen op langere termijn af als gevolg van de te realiseren beleidsambities. De vlottende passiva nemen af, voornamelijk als gevolg van de inzet van reeds ontvangen decentralisatie-uitkeringen.

2.3 Bijdrage EMU-saldo

Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de collectieve sector (Rijk, mede-overheden en sociale fondsen). Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waarmee gemeenten en provincies werken. Het verschil zit onder meer in een andere behandeling van investeringen, afschrijvingen en voorzieningen. Voor de berekening van het EMU-saldo wordt mede gebruik gemaakt van de geprognosticeerde balans, welke is opgenomen in paragraaf 2.2. Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt. De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) is de Nederlandse uitwerking van de Europese

afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. Deze wet moet de begrotingsdiscipline op nationaal en decentraal niveau waarborgen.

Referentiewaarde EMU-saldo

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. De Rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en het UvW. De afspraak is gemaakt dat de ruimte in het EMU-saldo voor de decentrale overheden tezamen voor de periode 2019-2022 jaarlijks (maximaal) 0,4% van het BBP bedraagt. Voor het jaar 2020 bedroeg het aandeel van de provincies daarbinnen 0,08 (in % BBP). Voor het jaar 2021 is deze EMU-tekortruimte (vooralsnog) niet nader verdeeld over gemeenten, provincies en waterschappen, waardoor voor 2021 geen referentiewaarde op het niveau van de provincie(s) beschikbaar is.

Tabel 1.15: EMU-saldo

	Rekening 2019	Ontwerp 2020	2021	2022	2023	2024
exploitatiesaldo voor mutaties reserves (- = tekort)	19.301	-10.884	-5.555	258	2.316	3.971
+ afschrijvingen t.l.v. exploitatie	5.086	6.644	6.499	8.251	9.865	11.586
+ dotaties aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	13.099	11.494	9.847	10.597	10.597	10.597
- investeringen vaste activa	-39.815	-73.131	-103.975	-61.342	-50.129	-5.525
+ bijdragen van derden in investeringen	7.986	15.318	25.266	42.507	22.520	2.300
- betalingen t.l.v. voorzieningen	-17.145	-9.547	-16.175	-16.894	-7.461	-6.795
Bijdrage aan EMU-saldo (- =tekortverhogend)	-11.489	-60.107	-84.094	-16.624	-12.293	16.133

x € 1.000

2.4 Jaarlijks terugkerende arbeidsgerelateerde verplichtingen

Het BBV schrijft voor dat inzage wordt gegeven in jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, waarvoor geen voorziening is getroffen. Met de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB) in 2015 is deze jaarlijks terugkerende verplichting (onder andere vakantiegeld) niet meer aan de orde. De lasten en de uitgaven vallen in hetzelfde begrotingsjaar en zijn opgenomen in programmaonderdeel 8.5 'Bedrijfsvoering'. Hieronder vallen ook de lasten die samenhangen met het Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB) van de medewerkers, op basis van de vorig jaar gesloten cao. In afstemming met de accountant worden deze lasten toegerekend aan het jaar waarin de desbetreffende opleiding daadwerkelijk is genoten (er wordt geen voorziening getroffen voor eventueel opgebouwde opleidingsrechten). Gezien de mogelijkheid voor medewerkers tot het opbouwen van een spaarverlof zonder vervalltermijn is voor deze verplichting met ingang van 2017 wel de voorziening 'Spaarverlof' (V047) getroffen, ter hoogte van het per balansdatum gespaarde verlofsaldo (zonder vervalltermijn), zie hiervoor ook bijlage B.

2.5 Investerings in vaste activa

Onderstaande tabel geeft meerjarig inzicht in de boekwaarde van de vaste activa op 1 januari van het betreffende jaar.

Tabel 1.16: Boekwaarde vaste activa (meerjarig)

	2020	2021	2022	2023	2024
Materiële vaste activa					
1. Vaste activa met maatschappelijk nut					
Grond-, weg en waterbouw					
a. Verhardingen (wegen, fietspaden, etc.)	141.958	210.914	220.947	243.270	240.410
b. Kunstwerken (bruggen, sluizen, etc.)	16.104	24.507	30.140	29.862	28.645
c. Openbare verlichting	782	1.487	1.320	1.153	993
d. Gronden en terreinen	3.402	3.232	3.062	2.893	2.723
Totaal vaste activa met maatschappelijk nut	162.246	240.139	255.470	277.177	272.772

	2020	2021	2022	2023	2024
2. Vaste activa met economisch nut					
Bedrijfsgebouwen:					
a. Provinciehuis	7.836	7.180	6.523	5.867	5.211
b. Innovatiepaviljoen Floriade	0	0	0	0	0
c. Nieuwland Erfgoedcentrum	0	0	0	0	0
d. Vestigingen (voormalig steunpunten)	818	768	718	667	617
e. Overige bedrijfsgebouwen	5.650	5.640	5.529	5.418	5.307
Machines, apparaten en installaties	7.539	6.709	6.315	5.705	5.102
Grond-, weg en waterbouw	7.185	6.995	6.806	6.617	6.428
Overige materiële vaste activa	655	609	562	516	470
Totaal vaste activa met economisch nut	29.683	27.901	26.454	24.791	23.135
Totaal materiële vaste activa	191.929	268.040	281.924	301.968	295.907
Financiële vaste activa					
Kapitaalverstrekkingen	2.427	2.427	2.427	2.427	2.427
Leningen aan openbare lichamen	14.000	10.700	7.400	5.100	2.800
Leningen aan overige verbonden partijen	8.403	7.803	7.803	7.803	7.803
Overige langlopende leningen (publieke taak)	377	377	377	377	377
Bijdragen aan activa van derden	0	0	0	0	0
Totaal financiële vaste activa	25.207	21.307	18.007	15.707	13.407
Totaal vaste activa	217.137	289.347	299.931	317.675	309.314

x € 1.000

De boekwaarde wordt beïnvloed door vermeerderingen en verminderingen. De vermeerderingen bestaan uit de (vervangings-)investeringen. De verminderingen bestaan hoofdzakelijk uit afschrijvingen, verkoop van activa (bijvoorbeeld grond) en ontvangen aflossingen op verstrekte leningen. De boekwaarde van de activa met maatschappelijk nut loopt sterk op als gevolg van het gewijzigde BBV, waardoor bijdragen uit reserves met ingang van 2017 niet meer direct in mindering mogen worden gebracht op de boekwaarde.

Tabel 1.17: Overzicht per product van vermeerderingen en verminderingen vaste activa

	Vermeer- deringen 2021	Vermin- deringen 2021	Vermeer- deringen 2022	Vermin- deringen 2022	Vermeer- deringen 2023	Vermin- deringen 2023	Vermeer- deringen 2024	Vermin- deringen 2024
2.1.3 Floriade	0	0	0	0	0	0	0	0
3.2.1 Amsterdam Lelystad Airport / OMALA	0	600	0	0	0	0	0	0
6.1.1 Openbaar vervoer	850	0	0	0	0	0	0	0
6.3.1 Investering provinciale infrastructuur	25.416	21.150	40.905	39.055	39.616	20.200	3.221	0
6.3.2 Instandhouding en realisatie provinciale infrastructuur	76.632	216	19.235	152	9.472	20	1.205	0
7.3.1 Algemene dekkings- middelen	0	3.300	0	3.300	0	2.300	0	2.300
7.4.3 Facilitaire zaken	78	0	203	0	41	0	71	0
7.4.4 Informatie- voorziening	1.000	0	1.000	0	1.000	0	1.000	0
Subtotaal mutaties	103.975	25.266	61.342	42.507	50.129	22.520	5.525	2.300
Afschrijvingslasten	0	6.499	0	8.251	0	9.865	0	11.586
Totaal	103.975	31.765	61.342	50.759	50.129	32.384	5.525	13.886

x € 1.000

2.6 Financiering

Gezien de financiële positie van de provincie worden er op dit moment geen middelen geleend om de uitgaven en investeringen te financieren. Wel worden overtollige middelen uitgeleend conform het vastgestelde treasurybeleid. In de paragraaf Financiering (onderdeel III van de begroting) zijn het beleid en de verwachtingen ten aanzien van de renteontwikkeling en liquiditeitsomvang uiteengezet.

2.7 Reserves en voorzieningen

In 2021 dalen de reserves per saldo met circa € 5,6 mln. Tegenover een totale toevoeging van € 84,8 mln. staan onttrekkingen van € 90,4 mln. In 2021 neemt de omvang van de voorzieningen af met € 6,3 mln.

Bij de voorzieningen gaan de vermeerderingen via de exploitatie (lasten in het begrotingsjaar), de verminderingen (bestedingen) vinden rechtstreeks ten laste van de voorzieningen plaats en lopen dus niet via de begroting van baten en lasten. Bij het vormen van de voorziening wordt namelijk al de besteding ervan in latere jaren geautoriseerd. De voornaamste toevoegingen en onttrekkingen hangen samen met (de egalisatie van kosten van) het niet jaarlijks onderhoud.

In de hiernavolgende tabel zijn de mutaties in de reserves en voorzieningen op hoofdlijnen weergegeven. Voor nadere informatie over het doel van de diverse reserves en voorzieningen wordt verwezen naar bijlage B 'Overzicht reserves en voorzieningen'. Hierin is ook een detaillering van de mutatie per afzonderlijke reserve en voorziening opgenomen, alsmede de resterende oormerken. Deze bijlage is gebaseerd op de vigerende nota Reserves en voorzieningen 2020-2023 en nadien genomen separate besluiten. De aanpassing van de mutaties in de reserve ten opzichte van het financieel kader zijn terug te vinden het programmaonderdeel 7.5 'Reserves'.

Tabel 1.18: Verloopstaat reserves

	Begrote stand 1/1	Storting	Onttrekking	Stand 31/12	Oormerk
A001 Algemene reserve	20.800	356	0	21.156	13.800
Totaal Algemene reserve	20.800	356	0	21.156	13.800
B003 Personeel	3.780	900	-431	4.249	0
B008 Monumentenzorg	1.076	286	0	1.362	157
B009 Brede Bestemmingsreserve	47.382	1.753	-2.653	46.481	44.142
B011 Sport	330	0	0	330	0
B016 Zuiderzeelijngelden	11.863	0	-2.000	9.863	5.228
B017 Technische bijstand Europa	610	0	0	610	0
B025 Procesgelden gebiedsontwikkeling	1.724	1.000	-750	1.974	0
B027 POP (p-MJP / POP)	9.918	430	-2.350	7.998	3.413
B029 Bodem	1.741	0	-450	1.291	1.800
B030 Egalisatie gladheidsbestrijding	308	0	0	308	0
B031 Cofinanciering EU-projecten 2014-2020	1.116	900	-901	1.114	0
B032 Nieuwe Natuur	9.970	0	-2.750	7.220	3.000
B033 Activering vervangingsinvesteringen	9.623	2.430	-34	12.019	0
B035 Almere 2.0	2.599	6.700	-8.971	328	0
B036 Jaarlijks onderhoud infrastructuur	116	0	0	116	0
B037 Mobiliteit	33.046	41.874	-60.641	14.279	11.685
B038 Beheer en ontwikkeling natuur	10.196	470	-224	10.443	2.433
B039 Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering	485	0	0	485	0
B040 Doorgeschoven activiteiten	2.480	0	0	2.480	2.480
B042 Dekking afschrijvingslasten	56.065	27.683	-1.339	82.409	0
B043 Economisch Programma	5.038	0	-795	4.243	5.003
B044 Duurzame energie	2.663	0	0	2.663	2.975

	Begrote stand 1/1	Storting	Onttrekking	Stand 31/12	Oormerk
B045 Regiodeal Noordelijk Flevoland	8.250	0	-5.000	3.250	3.250
B046 Artistieke experimenten	67	33	0	101	0
B047 Krachtige Samenleving	563	0	-374	189	0
B048 Vitaal Platteland	1.900	0	-705	1.195	0
B049 Informatiestrategie	580	0	0	580	580
Totaal bestemmingsreserves	223.488	84.459	-90.369	217.580	86.146
Totaal reserves	244.290	84.815	-90.369	238.736	99.946

x € 1.000

Tabel 1.19: Verloopstaat voorzieningen

	Begrote stand 1/1	storting	onttrekking	Stand 31/12
V005 Grondwaterbeheer	732	0	0	732
V011 NJO provinciehuis	2.304	480	-1.000	1.784
V015 Pensioen (oud) leden GS	8.994	305	-324	8.975
V025 NJO Infrastructuur	20.165	8.788	-14.495	14.458
V039 Reorganisatie Bedrijfsvoering	373	0	-110	263
V043 NJO Vestigingen	374	88	-23	439
V044 NJO NLE	590	187	-223	554
V045 Garantstelling personeel NLE	1.010	0	0	1.010
V047 Spaarverlof	509	0	0	509
Subtotaal Voorzieningen Passiva	35.051	9.847	-16.175	28.723
V035 Oninbare vorderingen	70	0	0	70
V037 Oninbare leningen	167	0	0	167
V40 Gronden OVW / Nieuwe Natuur	0	0	0	0
V048 Duurz waardeverm. Flevokust Haven	7.626	0	0	7.626
Subtotaal Voorzieningen Activa	7.863	0	0	7.863
Totaal Voorzieningen	42.915	9.847	-16.175	36.587

x € 1.000

Gedelegeerde reserves

De provincie beschikt over een aantal reserves. Bij het vaststellen van de Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023 (Provinciale Staten van 13 november 2019) een aantal nieuwe reserves gevormd, zoals; 'Fonds Vitaal Platteland', 'Artistieke experimenten', 'Krachtige samenleving' en 'Regiodeal Noordelijk Flevoland'. De reserve 'Grootschalige kunstprojecten' is vervallen, het resterende saldo van, en toekomstige stortingen in, worden gestort in de bestemmingsreserve 'Artistieke experimenten'.

Het besteden van de middelen binnen deze reserves is voorbehouden aan PS. Dit houdt in dat eerst een voorstel aan PS dient te worden voorgelegd, alvorens verplichtingen ten laste van reserves mogen worden aangegaan. Daarnaast is besloten de beslissingsbevoegdheid tot besteding en het aangaan van verplichtingen voor de uitvoeringsreserves en de egalisatiereserves bij GS neer te leggen om de doelmatigheid en slagvaardigheid van de provincie te vergroten. De besteding van deze reserves vindt plaats in overeenstemming met de doelstellingen die PS daarvoor hebben vastgelegd. De hiermee verband houdende gemandateerde begrotingswijzigingen worden via de reguliere procedure ter kennisneming aan PS aangeboden.

2.8 Financiële diagnose en kengetallen

Financiële diagnose

Jaarlijks laten we een externe partij (Deloitte) een beoordeling maken van onze financiële positie. Dit is vormgegeven in de vorm van een financiële diagnose (benchmark), die jaarlijks wordt geactualiseerd. In de diagnose wordt een aantal gegevens over de financiële positie van de provincie vergeleken met andere provincies en afgezet tegen algemeen geaccepteerde landelijke normen. De analyse 2020 heeft betrekking op de cijfers uit de jaarrekeningen over 2019 en de programmabegrotingen voor 2020 van de provincies.

Tabel 1.20: Historisch verloop totaalbeeld Flevoland

Scores	Jaarverslag 2018 / Begroting 2019	Jaarverslag 2019 / Begroting 2020
Gunstiger ten opzichte van het gemiddelde	7	7
Gemiddeld	6	4
Ongunstiger ten opzichte van het gemiddelde	0	2

In zijn algemeenheid is het oordeel dat provincie Flevoland een goede financiële positie heeft; de indicatoren zijn over het algemeen overeenkomstig of gunstiger dan het gemiddelde van alle provincies (twee maal lager dan het gemiddelde). De waardering is licht gedaald ten opzichte van vorig jaar. In de hierna volgende tabel worden de scores op de benoemde elementen vermeld en kort toegelicht.

Tabel 1.21: Waardering financiële positie

Standaardelement	Waardering	Toelichting
Provinciale opcenten	Gemiddeld	Belastingtarief ligt tegen het landelijk gemiddelde; additionele bron van weerstandscapaciteit aanwezig.
Weerstandsvermogen	Lager dan het gemiddelde	Weerstandsratio van 1,2 blijft binnen bandbreedte van 1,1 - 2,0. Ratio gedaald ten opzichte van 2018 met 1,4.
Schuldpositie	Gunstig	Debt ratio (schulden kort en lang in % van balanstotaal) is afgenomen ten opzichte van 2018 van 18% naar 13%.
Aanwending externe financiering	Gemiddeld	Er is geen sprake van lang vreemd vermogen; provinciale voorzieningen zijn volledig gefinancierd met eigen vermogen.
Reservepositie	Gemiddeld	Lager ten opzichte van andere provincies en de referentiegroep.
Verhouding activa / reserves	Gemiddeld	Ten opzichte van andere provincies liggen de met inwoners nog te verrekenen kapitaallasten hoger. Het bedrag per inwoner bedraagt € 275.
Gespaard voor onderhoud	Gunstig	Onderhoudsvoorziening aanwezig in tegenstelling tot 8 andere provincies die de pieken in uitgaven voor het groot onderhoud moeten opvangen in de begroting.
Garant- en borgstellingen	Gunstig	Relatief laag bedrag aan garantstellingen.
Rentelasten	Gunstig	Geen lang vreemd vermogen; geen rentekosten.
Grondexploitaties	Gunstig	Geen actieve grondexploitaties, geen risico's maar ook geen rendement.
Investerings	Gunstig	Materiële vaste activa nemen naar verwachting toe met ca. € 50 mln. ten opzichte van de realisatie 2019. Hogere afschrijvingslasten zijn structureel gedekt in meerjarenbegroting.
Begroting 2020-2023	Gunstig	Eigen vermogen neemt af met circa € 11 mln., begroting is structureel sluitend.
EMU-saldo 2018-2021	Lager dan het gemiddelde	Gemiddeld lager ten opzichte van andere provincies. Voor 2020 wordt een negatief EMU-saldo verwacht van € 60 mln.

Financiële kengetallen BBV

In dit onderdeel worden aanvullende financiële kengetallen weergegeven, zoals voorgeschreven door het BBV. Deze kengetallen maken inzichtelijk in welke mate de provincie over voldoende financiële ruimte beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Gezien hun karakter maken ze onderdeel uit van de financiële diagnose van de provincie. Vanwege de uniform voorgeschreven berekeningswijze kunnen de waarden desgewenst worden vergeleken met die van andere provincies.

Tabel 1.22: Financiële kengetallen BBV (in %)

	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Netto schuldquote	-63%	-31%	12%	17%	17%	8%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-78%	-45%	2%	7%	9%	1%
Solvabiliteitsratio	77%	77%	78%	82%	80%	82%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	8%	1%	3%	0%	3%	3%
Opcenten	98%	97%	98%	98%	99%	99%

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Dit kengetal weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee aan in hoeverre de provincie in staat is haar schulden terug te betalen (hoe lager, hoe beter). De netto schuldquote van de provincie Flevoland bedraagt naar verwachting 12% positief in 2021. Na correctie voor de verstrekte leningen ligt het percentage op 2% positief. Naar verwachting stijgt de ratio doordat de komende jaren een groot deel van de eigen liquiditeiten wordt ingezet voor de financiering van grootschalige infrastructurele- en investeringsprojecten.

Solvabiliteit

De solvabiliteit is de verhouding van het eigen vermogen (reserves) ten opzichte van het totale vermogen, uitgedrukt in een percentage. Dit weerspiegelt de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe groter deel van de activa gefinancierd is met eigen middelen. Voor provincie Flevoland stijgt het solvabiliteitspercentage naar 78% in 2021. De oorzaak van deze stijging ligt met name in de toename van de bestemmingsreserve voor het dekken van de afschrijvingslasten van (nieuwe) investeringen. Een interprovinciale vergelijking op basis van de begrotingen 2020, laat zien dat de gemiddelde solvabiliteit van alle provincies naar verwachting voor de jaarschijf 2021 68% is (mediaan: 65%).

Grondexploitatie

In het kengetal voor grondexploitatie dienen gronden te worden opgenomen die als 'voorraad' bouwgronden op de balans zijn opgenomen. Dit om inzicht te geven in de terug te verdienen boekwaarde van de gronden bij verkoop of exploitatie. De provincie Flevoland voert zelf geen bouwgrondexploitatie uit. Het kengetal heeft daarom de waarde 0. De gronden van de provincie Flevoland die op de balans staan, zijn overeenkomstig de verslaggevingsregels opgenomen als materiële vaste activa. Deze zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, welke lager is dan de huidige marktwaarde.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en de inkomsten uit de motorrijtuigenbelasting. Bij structurele lasten gaat het om de lasten die worden gemaakt voor het uitvoeren van structureel/meerjarig beleid, om bedrijfsvoeringslasten en kapitaallasten. Stortingen in en onttrekkingen aan reserves zijn in beginsel incidenteel en hebben alleen een structureel karakter wanneer ze bedoeld zijn om structurele lasten te dekken of wanneer de reserve een egaliserende functie of een financieringsfunctie voor investeringen heeft. Uit het kengetal (> 0) blijkt dat de structurele baten in 2021 en latere jaren (licht) hoger zijn dan de structurele lasten.

Opcenten

Dit kengetal is het percentage opcenten dat de provincie heft ten opzichte van het landelijk gemiddelde percentage. Het geeft aan hoeveel relatieve ruimte de provincie heeft om de inkomsten uit de opcenten te verhogen om zo de structurele baten te verhogen (onbenutte belastingcapaciteit ten opzichte van het landelijk gemiddelde). Uit het percentage blijkt dat de hoogte van de opcenten van de provincie relatief dicht bij het gemiddelde ligt. Een nadere toelichting is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Bijlagen

A. Aanvaarde moties en amendementen Algemene Beschouwingen

In het voorjaar 2020 hebben geen algemene beschouwingen plaatsgevonden en zijn er naar aanleiding daarvan dan ook geen moties en amendementen aangenomen die verwerking in de Programmabegroting 2021 behoeven. Autonome ontwikkelingen en wijzigingen die voortvloeien uit het Coalitieakkoord 2019-2023 zijn waar van toepassing zichtbaar verwerkt in deze begroting.

B. Overzicht reserves en voorzieningen

Reserves		2019			2020			2021			2022			2023			2024		
Code	Omschrijving	Stand 1/1	Storting	Onttrek-king	Stand 31/12	Oormerk	Resultaat 2019	Stand 1/1	Storting	Onttrek-king	Stand 31/12	Oormerk	Storting	Onttrek-king	Stand 31/12	Storting	Onttrek-king	Stand 31/12	
0001	Algemene reserve	22.279	421	-2.257	20.443	9.600	2.818	23.262	356	-2.818	20.800	-5.800	356	0	21.156	-5.800	356	0	21.513
0003	Personeel	2.462	2.108	-957	3.612	0	0	3.612	900	-732	3.780	0	900	-431	4.249	0	900	-374	4.775
0006	Grootstellige kunstprojecten	188	-1.182	993	-1	0	0	-1	33	-33	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0008	Monumentenzorg	634	157	0	790	0	0	790	286	0	1.076	-157	286	0	1.362	157	286	0	1.647
0009	Strategische projecten	48.263	8.113	-12.363	44.012	40.524	6.026	50.039	4.253	-6.909	47.382	40.119	1.753	-2.653	46.481	44.142	1.753	-4.789	43.445
0010	Projecten Wonen Welzijn Zorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0011	Sportaccommodaties / evenementen	330	0	0	330	0	0	330	0	0	330	0	0	0	330	0	0	0	330
0016	Zuiderzeeligeden	15.931	0	-1.956	13.975	5.216	0	13.975	0	-2.112	11.863	-5.228	0	-2.000	7.863	0	-2.000	5.863	0
0017	Technische bijstand Europa	781	0	-171	610	0	0	610	0	0	610	0	0	0	610	0	0	0	610
0027	Procefgeld gebiedontwikkeling	1.192	1.000	-411	1.782	80	0	1.782	1.000	-1.058	1.724	0	1.000	-750	1.974	0	1.000	-2.974	0
0027	p-UP / POP	8.606	3.430	-448	11.588	0	0	11.588	430	-2.100	9.918	0	430	-2.350	7.998	3.413	430	-3.100	5.328
0029	Bodem	2.614	167	-590	2.191	1.800	0	2.191	0	-450	1.741	477	0	-450	1.800	0	-450	-59	0
0030	Equalisatie gladheidsbestrijding	349	0	-41	308	0	0	308	0	0	308	0	0	0	308	0	0	0	308
0031	Co-financiering EU-projecten 14-20	511	900	-283	1.128	0	0	1.128	900	-912	1.116	855	900	-901	1.114	0	900	-901	1.113
0032	Nieuwe Natuur	13.816	0	-1.096	12.720	0	0	12.720	700	0	9.970	700	0	-2.750	7.220	3.000	0	-250	6.970
0033	Achtering vervangingsinvesteringen	10.480	451	-834	10.096	0	0	10.096	0	-473	9.623	100	2.430	-34	12.019	0	3.613	-34	15.598
0035	Almere 2.0	12.796	4.200	-6.827	10.169	4.600	0	10.169	4.200	-11.770	2.599	0	6.700	-8.971	328	0	6.700	-6.700	7.028
0036	JanRijks onderhoud infrastructuur	656	0	-539	116	0	0	116	0	0	116	0	0	0	116	0	0	0	116
0037	Mobiliteit	54.367	42.433	-38.452	58.348	8.426	0	58.348	44.043	-69.345	33.046	400	41.874	-60.641	14.279	11.685	41.212	-50.576	4.915
0038	Beheer en ontwikkeling natuur	7.781	2.630	-160	10.250	0	0	10.250	470	-524	10.196	-21	470	-224	10.443	2.433	470	-224	10.689
0039	Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering	2.802	0	-2.317	485	0	0	485	0	0	485	0	0	0	485	0	0	0	485
0040	Dorgeschoven activiteiten	2.612	128	-2.612	127	2.740	2.480	2.607	0	-128	2.480	258	0	0	2.480	2.480	0	0	2.480
0043	Dekking afschrijvingslasten	18.988	8.043	-1.168	25.864	0	0	25.864	31.472	-1.271	56.065	0	27.683	-1.339	82.409	0	18.435	-1.963	98.381
0043	Economisch programma	7.938	550	-1.405	7.083	7.018	100	7.183	200	-2.945	5.038	2.500	0	-795	4.243	5.003	0	-50	4.243
0044	Duurzame energie	2.950	3.592	-2.945	3.597	0	0	4.456	0	-1.773	2.663	0	0	0	2.663	2.975	0	2.663	0
0045	Regionaal Noordelijk Flevoland	0	5.000	0	5.000	0	0	5.000	7.500	-4.250	8.250	-337	0	-5.000	3.250	3.250	0	-3.500	-250
0046	Arbisteke Experimenten	0	-47	114	67	0	0	67	0	0	67	-150	33	0	101	0	33	0	134
0047	Vahtige Samenleving	0	1.090	0	1.090	0	0	1.090	0	-528	563	0	0	-374	189	0	0	-140	49
0048	Vtaal Plateband	0	0	0	0	0	0	0	2.000	-100	1.900	0	0	-705	1.195	0	0	-780	415
0049	Informatiestrategie	0	0	0	0	0	0	580	580	0	580	1.980	0	0	580	580	0	0	580
Total Reserves		239.326	83.183	-76.726	245.763	80.003	12.843	255.627	98.043	-112.380	244.290	46.819	84.814	-90.369	238.756	80.345	76.088	-75.830	245.744

Meerjarig verloop reserves en voorzieningen

Eens in de 4 jaar wordt een nota reserves en voorzieningen uitgebracht, waarin het beleid wordt uiteengezet. In deze begroting is uitgegaan van de nota Reserves en voorzieningen 2020-2023 die in december 2020 is vastgesteld.

Voor alle bestemmingsreserves geldt dat het saldo van de reserve beschikbaar is voor de benoemde bestedingsdoelen. Voor een deel zijn de hierin opgenomen middelen reeds geoormerkt voor specifieke activiteiten. In deze bijlage is van iedere reserve en voorziening een detailoverzicht van het verloop in 2021 weergegeven, inclusief eventuele resterende oormerken per peildatum 31 december 2021. Dit betreft een moment opname, voor veel van deze oormerken is ook na 2021 reeds een onttrekking/besteding in de begroting opgenomen.

Reserves

Algemene reserve (NR: A001)

De algemene reserve is noodzakelijk om te voorkomen dat bij incidentele tegenvallers ombuigingen op het bestaande beleid nodig zijn. Ook kan de reserve worden benut voor incidentele uitgaven waarvoor geen andere dekking beschikbaar is.

De gewenste omvang van de algemene reserve wordt bepaald door de beleidsuitgangspunten in de nota Risicomanagementbeleid, waarbij het risicoprofiel van de provincie en de andere mogelijkheden die er zijn om eventuele tegenvallers op te vangen een rol spelen. Dit wordt jaarlijks in de paragraaf weerstandvermogen in begroting en jaarstukken toegelicht.

Voor de algemene reserve is daarnaast een ondergrens vastgesteld. Deze bedraagt 5% van de begrotingsomvang voor bestemming; met de begrotingsomvang wordt bedoeld het totaal van de geraamde c.q. verantwoorde lasten in het jaar waarop de bandbreedte van toepassing is.

De algemene reserve wordt gevoed uit rekeningoverschotten waaraan geen bestemming is gegeven en incidentele meevallers.

Voor de algemene reserve bestaat geen bestedingsplan, waardoor de algemene reserve in beginsel volledig als 'vrije' ruimte kan worden beschouwd voor de weerstandscapaciteit, een en ander behoudens eventuele aangebrachte oormerken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
A001 Algemene reserve	20.800	356	0	21.156	13.800
Bij					
Voorfinanciering aankoop vastgoed NLE (t/m 2023)		356			
Resterend oormerk per 31-12-2021					
Corona noodfonds					4.000*
Autoleasemaatschappijen					9.800
					13.800

* Inmiddels is een deel van het Corona noodfonds ingezet. De verwerking hiervan vindt plaats in de Najaarsnota 2020.

Personeel (NR: B003)

Dit betreft een gedelegeerde reserve waarvoor verplichtingen mogen worden aangegaan, alvorens de begroting te wijzigen. De verplichting dient te passen binnen het bestedingskader. De reserve wordt ingezet voor:

- (tijdelijke) Bovenformatieve formatieplaatsen.
- Tijdelijke dubbeling van een functie (voor maximaal 3 maanden).
- Personele knelpunten.
- Vervanging bij langdurige ziekte (langer dan zes maanden).
- Complexe personeelsdossiers en / of afvloeiingskosten.
- Organisatieontwikkeling.
- Lasten voortvloeiend uit reorganisatie bedrijfsvoering.
- Lasten voortvloeiend uit afspraken gemaakt in de cao.

Bij de Zomernota 2017 is de doelstelling van deze reserve verruimd en de naam gewijzigd (voorheen: reserve Personele frictiekosten). Met ingang van 2017 worden de overschotten/tekorten op de personele budgetten voor medewerkerontwikkeling (incl. POB), management development traject, duurzame inzetbaarheid en mobiliteit, en stelpost versterking organisatie bij de jaarrekening toegevoegd of onttrokken aan deze reserve. Deze bredere inzet van budgetten maakt een meer programmatische aansturing mogelijk, waardoor de budgetten beter worden benut en tijdelijk extra personeelslasten beter kunnen worden opgevangen. Hierdoor kan de directie voor wat betreft de personele budgetten beter inhoud geven aan haar verantwoordelijkheid om de bedrijfsvoering binnen de bestaande budgetten uit te voeren en zich daarbij te conformeren aan de cao. De omvang van deze reserve wordt per bestuursperiode vastgesteld.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B003 Personeel	3.780	900	-431	4.249
Bij				
Reguliere storting		900		
Af				
Frictiekosten 2021			-431	

Grootschalige kunstprojecten (NR: B006)

De reserve is gedurende 2019 opgeheven. Het resterende saldo van, en de toekomstige stortingen in, de bestemmingsreserve 'Grootschalige kunstprojecten' is gestort in de bestemmingsreserve 'Artistieke Experimenten'.

Monumentenzorg (NR: B008)

De reserve heeft tot doel om middelen beschikbaar te hebben om financiële bijdragen toe te kennen voor restauratie van rijksmonumenten, overeenkomstig het daarvoor vastgestelde beleid.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B008 Monumentenzorg	1.076	286	0	1.362
Bij				
Reguliere storting		28		
Decentralisatie-uitkering monumentenzorg (rijksbijdrage)		129		
Matching rijksbijdrage (Coalitieakkoord 2019-2023)		129		
		286		

Brede Bestemmingsreserve (NR: B009)

De reserve is ingesteld om projecten te realiseren / stimuleren die belang zijn voor de provincie en bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de provincie en niet passen bij het karakter van andere reserves.

Voor een beroep op deze reserve zijn de volgende randvoorwaarden gesteld:

- Het gaat om - veelal grootschalige - projecten met substantiële effecten, uitstraling en betekenis voor Flevoland;
- Op deze reserve wordt geen beroep gedaan op grond van het feit dat bestaande budgetten of andere reserves niet toereikend zijn;

- Het gaat niet om onderwerpen die in de reguliere begroting thuishoren omdat zij met een zekere regelmaat voorkomen;
- Het gaat om publieke zaken waarvan nadrukkelijk een multipliereffect mag worden verwacht.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B009 Brede Bestemmingsreserve	47.382	1.753	-2.653	46.481	44.142
Bij					
Reguliere jaarlijkse storting		1.753			
Af					
NP Nieuw Land			-850		
Onderhoud Infrastructuur			-1.166		
Cofinanciering Leader			-200		
Regiefunctie ontsluiting luchthaven			-21		
Project Digitalisering Statenwerk			-16		
Marker Wadden			-100		
GLB-pijler 1 (POP 3) - waterprogramma			-300		
			-2.653		
Resterende oormerken per 31-12-2021					
NP Nieuw Land (mandaat GS)					1.000
Beleidskader Oostvaardersplassen					68
Nota Verrassend Groen					438
Bereikbaarheid Luchthaven					855
Spirocan (achtervang lening)					1.500
Kredietfaciliteit MKB doorstartfonds (achtervang lening)					477
Composietencluster					150
MITC					2.000
Toeristisch recreatieve benutting FL. monumenten					80
Werelderfgoed Schokland					500
Cultuurbeleid 17-20					29
Achtervang lening DE-on (incl. geothermie)					7.803
Fietspadennetwerk					1.980
Kornwerderzand (mandaat GS)					2.500
Fietspad Grote Trap					525
Stedelijke bereikbaarheid Almere (SBA)					6.283
Regiefunctie ontsluiting luchthaven					-42
HOV Luchthaven - infrastructuur (mandaat GS)					525
Kapitaallasten Innovatiepaviljoen Floriade Werkt!					700
Statengriffie					242
ICT					448
Informatietechnologie					400
Onderhoud infrastructuur					4.284
Flevokust spoorwegennetwerk					2.709
BLG POP3					235
Stimuleringsbudget (initiële Verduurzaming OV)					-337
Verkeersmanagment en Bereikbaarheid Ooststrand					265
Risicoreservering Groeifonds					1.000
Oostvaardersoever					1.000
Hernieuwbare energie					500
Coalitieakkoord					6.026
Totaal oormerken					44.142

Uitvoeringsreserve Sport (NR: B011)

Het doel van deze reserve betreft het versterken van provinciale maatschappelijke waarden van sport. De reserve ondersteunt de uitvoering van het sportbeleid door bijdragen te verstrekken aan grote sportevenementen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B011 Sport	330	0	0	330

Zuiderzeelijngelden (NR: B016)

De reserve wordt gebruikt voor de uitvoering van het Zuiderzeelijngelden (ZZL)-programma. Dit programma omvat de realisatie van projecten tot verbetering en versterking van de bereikbaarheid en economische ontwikkeling van provincie Flevoland, die kunnen worden gezien als compensatie voor het niet doorgaan van de Zuiderzeelijn. De reserve blijft in stand tot de daarmee te realiseren projecten zijn afgerond, daarna kan de reserve worden opgeheven (indicatie 2021).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B016 Zuiderzeelijngelden	11.863	0	-2.000	9.863	5.228
Af					
Provinciale bijdrage projecten Zuiderzeelijngelden (ZZL)			-2.050		
Dekking lasten en baten uit deze reserve			50		
			-2.000		
Resterend oormerk per 31-12-2021					
Luchthavenfonds					228
Provinciale bijdrage Maritieme Servicehaven NF (excl. cofinanciering)					5.000
					5.228

Technische bijstand Europa (NR: B017)

Voor de uitvoeringskosten van de Europese programma's zijn middelen beschikbaar gesteld, genaamd 'technische bijstand'. Dit betreft salariskosten (inclusief overhead), accountantskosten en overige (declarabele) kosten. Deze uitvoeringskosten hebben geen gelijkmatig verloop. Met deze egaliseringsreserve kunnen de schommelingen in de kosten van Technische Bijstand in een verantwoordingsjaar worden opgevangen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B017 Technische bijstand Europa	610	0	0	610

Procesgelden gebiedsontwikkeling (NR: B025)

Voor de uitvoering van de gebiedsprogramma's is gekozen om de benodigde expertise in te huren, in plaats van het uitbreiden van de formatie. De reden daarvan is dat de vraag naar inzet en expertise afhankelijk is van de fase waarin een gebiedsprogramma zich bevindt. Omdat er vraaggericht wordt ingehuurd is er sprake van een ongelijkmatig verloop van de proceskosten voor de gebiedsprogramma's. Het doel van de reserve is het jaarlijks beslag op de begroting te egaliseren.

Voor elke gebiedsontwikkeling wordt een bestuursopdracht door PS vastgesteld, waarbij inzicht wordt gegeven in de uitgaven die voor de gebiedsontwikkeling zullen worden gedaan.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B025 Procesgelden gebiedsontwikkeling	1.724	1.000	-750	1.974
Bij				
Reguliere storting		1.000		
Af				
Procesgeld Amsterdam Lelystad Airport			-150	
Procesgeld Nationaal Park Nieuw Land t.b.v. Oostvaardersoever			-100	
Procesgeld Markermeer IJmeer			-50	
Procesgeld Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland			-150	
Procesgeld Regiodeal			-150	
Procesgeld MITC			-150	
			-750	

p-MJP/POP (NR: B027)

De reserve heeft als doel in enig jaar niet bestede cofinancieringsmiddelen voor het POP3-programma beschikbaar te houden voor latere jaren. De provinciale cofinanciering en uitvoeringskosten voor het POP3-programma is gelijkmatig over de jaren verdeeld. De feitelijke inzet hiervan wisselt echter van jaar tot jaar, vanwege de relatie met de voortgang en declaratie door derden.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B027 p-MJP/POP	9.918	430	-2.350	7.998	3.413
Bij					
Reguliere storting provinciale cofinanciering POP3		430			
Af					
Provinciale cofinanciering voor het programma POP3			-1.750		
Saldo uitvoeringskosten programma POP3			-600		
			-2.350		
Resterend oormerk per 31-12-2021					
Uitvoeringskosten POP3					3.413

Bodem (NR: B029)

Het doel van de reserve is het inzetten van middelen (€ 1,8 mln.) voor onder andere gebiedsprocessen, ABW en het ontwikkelen van pilots rond bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig ruimtegebruik om de bodemkwaliteit te waarborgen en een geïntegreerde benadering ontwikkelen voor de gebiedsontwikkeling in gebieden met bodemdaling.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B029 Bodem	1.741	0	-450	1.291	1.800
Af					
Pilots bodemdaling (Coalitieakkoord 2019-2023)			-450		
Resterend oormerk per 31-12-2021					
Bodemdaling					1.800

Egalisatiereserve gladheidsbestrijding (NR: B030)

Voor de korte en langere termijn een flexibelere buffer te creëren om de sterk wisselende inzet (en kosten) ten behoeve van de gladheidsbestrijding op te vangen, zonder dat in het reguliere onderhoudsprogramma moet worden ingegrepen. De egalisatiereserve is bij de instelling eenmalig gevoed met € 0,33 mln. uit het rekeningresultaat 2011. Vervolgens vindt voeding plaats uit batige saldi op de begrotingspost gladheidsbestrijding in de jaren dat er lage kosten worden gemaakt. Het maximale saldo is € 0,5 mln.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B030 Egalisatie gladheidsbestrijding	308	0	0	308

Cofinanciering EU-projecten 2014-2020 (NR: B031)

Het doel van de reserve is om de provinciale cofinanciering voor de projecten uit het Europese programma 2014-2020 gelijkmatig ten laste van de begroting te laten komen. De reserve wordt primair ingezet voor de cofinanciering van projecten en de uitvoering van eigen projecten, in het kader van het Europese programma 2014-2020. Daarnaast worden eventuele oninbare vorderingen uit de reserve gedekt en vervult de reserve een rol bij het afdekken van het risico dat de Europese commissie de gedeclareerde programmakosten niet volledig vergoedt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B031 Cofinanciering EU-projecten 14-20	1.116	900	-901	1.114
Bij				
Reguliere storting		900		
Af				
Provinciale cofinanciering OP Kansen voor West 2014-2020			-760	
Provinciale cofinanciering Interreg V			-141	
			-901	

Nieuwe Natuur (NR: B032)

De in de reserve beschikbare middelen worden ingezet voor de realisatie van het programma 'Nieuwe Natuur' en de afwikkeling van het voormalig Oostvaarderswold. Om het inzicht te verbeteren in de nog beschikbare middelen voor het programma is hiervoor een afzonderlijke reserve ingesteld.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B032 Nieuwe natuur	9.970	0	-2.750	7.220	3.000
Af					
Saldo programma Nieuwe Natuur 2018			-2.750		
Resterend oormerk per 31-12-2021					
Oostvaardersoever (Coalitieakkoord 2019-2023 + € 1 mln. B009)					3.000

Egalisatiereserve activering vervangingsinvesteringen (NR: B033)

Op basis van de Koepelnota integraal infra beheer is een totaal dekkingsarrangement gemaakt voor de kosten van infrabeheer (jaarlijks onderhoud, niet jaarlijks onderhoud en vervangingsinvesteringen) voor de komende jaren. Daarbij worden de vervangingsinvesteringen geactiveerd, waarbij de kapitaallasten ('de stille lasten') worden gedekt uit het beschikbare budget voor de stille lasten (€ 4,5 mln. per jaar vanaf 2014). Dit betekent dat er in de eerste jaren ruimte binnen het stille lasten budget ontstaat, die in latere jaren nodig is om de oplopende kapitaallasten te dekken. Deze egalisatiereserve is bedoeld om de lasten van het infrabeheer in latere jaren te kunnen dekken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B033 Egalisatiereserve activering vervangingsinvestering	9.623	2.430	-34	12.019
Bij				
Dekking kosten jaarlijks onderhoud infrastructuur		2.430		
Af				
Aanpassing dekking kosten jaarlijks onderhoud infrastructuur			-34	

Almere 2.0 (NR: B035)

Het doel van de reserve is om de voor het FVA beschikbare provinciale bijdrage beschikbaar te houden totdat deze op basis van gehonoreerde projecten tot besteding komt. Bestedingen ten laste van de reserve Almere 2.0 zullen plaatsvinden op basis van door PS vastgestelde jaarprogramma's voor het FVA (incl. eventuele tussentijds vastgestelde wijzigingen).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B035 Almere 2.0	2.599	6.700	-8.971	328
Bij				
Reguliere storting		6.700		
Af				
Bijdrage Jaarprogramma Almere 2.0 (excl. Floriade)			-6.221	
Bijdrage jaarprogramma Almere 2.0 m.b.t. Floriade			-2.750	
			-8.971	

Het oormerk op deze reserve is hoger dan de stand per 31-12-2021. Doordat er in de komende jaren nog stortingen plaatsvinden zal de reserve toereikend zijn om hieraan te voldoen.

Egalisatiereserve jaarlijks onderhoud Infrastructuur (NR: B036)

Door de egalisatiereserve jaarlijks onderhoud infrastructuur kunnen overlopende activiteiten in het daaropvolgende jaar worden gedekt. Het maximale saldo is € 0,75 mln. In geval van volledige uitputting van de jaarlijkse begrotingspost Jaarlijks Onderhoud wordt de reserve gebruikt om de verdere kosten van het jaarlijks onderhoud te dekken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B036 Egalisatiereserve jaarlijks onderhoud Infrastructuur	116	0	0	116

Mobiliteit (NR: B037)

De reserve wordt ingezet ter dekking van de kosten voor openbaar vervoer, verkeers- en mobiliteitsmanagement, verkeersveiligheid en infrastructurele projecten. Het doel van de decentralisatie-uitkering is om het OV, bereikbaarheid en verkeersveiligheid van de provincie Flevoland op lange termijn te waarborgen en te verbeteren. De primaire functie van de reserve is om schommelingen in de inzet van deze middelen te egaliseren en de middelen vanuit de decentralisatie uitkering voor Verkeer & Vervoer beschikbaar te houden. De reserve draagt bij de ambities in het programma 'Mobiliteit en Ruimte' dat jaarlijks wordt geactualiseerd bij de begroting.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B037 Mobiliteit	33.046	41.874	-60.641	14.279	11.685
Bij					
Reguliere storting mobiliteitsmiddelen		40.808			
Reguliere storting loon & prijsontwikkeling expl. budgetten		916			
Storting verbetering kwaliteit en bereikbaarheid OV		150			
		41.874			
Af					
Dekking netto lasten product 6.1.1 openbaar vervoer			-28.673		
Dekking netto lasten product 6.2.1 mobiliteit en verkeer			-2.874		
Dekking netto budgetlasten product 6.3.1 investering infra			-1.650		
Overheveling naar reserve B042 dekking afschrijvingslasten			-27.444		
			-60.641		
Resterende oormerken per 31-12-2021					
Bijdrage busbanen Almere					7.685
Ondergrondse energie-infrastructuur OV IJssel-Vecht					1.000
Bijdrage N50					500
Fietsmaatregelen (Coalitieakkoord 2019-2023)					2.500
Totaal oormerken					11.685

Beheer en ontwikkeling natuur (NR: B038)

Het doel van de reserve is de realisatie van projecten en het uitvoeren van beheermaatregelen in het kader van de decentralisatie van het Natuurbeleid. De reserve zorgt ervoor dat de verschillen in kasuitgaven tussen de jaren worden geëgaliseerd.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B038 Beheer en ontwikkeling natuur	10.196	470	-224	10.443	2.433
Bij					
Reguliere storting conform begroting		470			
Af					
Natura 2000 maatregelen regulier			-224		
Resterend oormerk per 31-12-2021					
Uitvoering rapport van Geel (Coalitieakkoord 2019-2023)					2.433

Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering (NR: B039)

Bij de instelling van de reserve is deze eenmalig € 6,5 mln. gevoed vanuit de algemene reserve. De reserve wordt ingezet voor de kosten die gemaakt worden voor de Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering (MAB).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B039 Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering	485	0	0	485

Doorgeschoven Activiteiten (NR: B040)

Doel van deze reserve is het overhevelen van niet bestede budgetten voor specifieke activiteiten die over de jaargrens heen schuiven. Het gaat daarbij uitsluitend om doorgeschoven middelen voor activiteiten waarvoor geen specifieke bestemmingsreserves zijn ingesteld. Indien dit laatste wel het geval is, vindt eventuele overheveling plaats via de daarvoor geëigende reserves.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B040 Doorgeschoven activiteiten	2.480	0	0	2.480	2.480
Resterend oormerk per 31-12-2021					
Veiligheid vakantieparken					100
Innovatiefonds bibliotheek					208
Jaaroverschrijdende projecten Bedrijfsvoering					1.865
Waterplantenproblematiek					57
Versnelling Flexwonen					250
					2.480

* Gedurende 2020 kan deze reserve nog worden ingezet voor overlopende werkzaamheden. Een eventueel saldo zal bij het opstellen van de jaarrekening vrijvallen, tenzij de PS daartoe anders hebben besloten.

Dekking afschrijvingslasten (NR: B042)

De primaire functie van deze reserve is een bijdrage te doen aan de afschrijvingslasten, om daarmee de exploitatieruimte van de provinciale begroting stabiel te houden. De reserve wordt ingezet ter dekking van de afschrijvingslasten voor investeringen in activa met maatschappelijk nut. De hoogte van de onttrekking uit de reserve is afhankelijk van de afschrijvingslasten, zoals deze jaarlijks voortvloeien uit de staat van activa.

Per 1 januari 2017 is het niet meer toegestaan volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) om bijdragen uit het eigen vermogen (reserves) of uit de eigen exploitatie direct in mindering te brengen op het te activeren bedrag van investeringen in maatschappelijk nut. Als gevolg van deze wetswijziging stijgt de hoogte van de te activeren activa aanzienlijk, met als gevolg een toename van de jaarlijkse structurele afschrijvingslasten. Deze hogere structurele lasten kunnen een negatief effect hebben op de beschikbare begrotingsruimte. Om dit effect te voorkomen worden de (voorgenomen) bijdragen aan investeringen apart gezet om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B042 Dekking afschrijvingslasten	56.065	27.683	-1.339	82.409
Bij				
Overheveling uit reserve B037 Mobiliteit (ontwikkelinvesteringen p-MIRT 2021)		27.444		
Actualisatie kapitaallasten		239		
		27.683		
Af				
Dekking extra afschrijvingslasten			-1.339	

Economisch Programma (NR: B043)

Met het economisch programma wordt het ondernemerschap en groei van het midden- en kleinbedrijf (MKB) versterkt. Doel is groei van de regionale economie en verbetering van het vestigingsklimaat, waardoor nieuwe banen worden gecreëerd. Het economisch programma kent vier programmalijnen: 'Financiering & Support', 'Acquisitie ondernemerscultuur' en de 'Human Capital Agenda'. De reserve wordt ingezet ter dekking van de ingediende projectvoorstellen. Hierbij dienen de projectvoorstellen te voldoen aan de door PS vastgestelde kaders. In het coalitieakkoord is sprake van voortzetting van het huidige economische programma, met enkele nieuwe accenten, zoals de Human Capital Agenda.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B043 reserve Economisch Programma	5.038	0	-795	4.243	5.003
Af					
Human Capital-Agenda			-65		
internationaal ondernemerschap			-200		
Groeihuis			-170		
Netwerkversterking ondernemers			-200		
Subsidieverstrekking			-50		
Decentralisatie uitkering EZK			-10		
Stimulering Flevolands midden en klein bedrijf			-100		
			-795		
Resterende oormerken per 31-12-2021					
Human Capital agenda					598
Financiering en support					1.100
Internationaal Ondernemerschap					751
Groeihuis					960
Netwerkversterkend ondernemerschap					594
Groeifonds (Coalitieakkoord 2019-2023, te dekken uit oormerken)					1.000
Totaal oormerken					5.003

Duurzame energie (NR: B044)

Het doel van de reserve is het uitvoeren van projecten binnen de opgave 'Duurzame Energie'. Aan de reserve 'Duurzame Energie' worden onttrekkingen gedaan voor projecten zoals expertise centrum, initiatieven energietransitie en zon voor asbest waarmee PS hebben ingestemd.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B044 Duurzame energie	2.663	0	0	2.663	2.975
Resterend oormerk per 31-12-2021					
Stimuleringsbudget initiële Verduurzaming OV					500
Regionale Energie Strategieën					839
Actieplan Het Goede Voorbeeld					449
Zon voor Asbest-regeling					291
Subsidieregeling energietransitie					421
Financiering expertise centrum					475
					2.975

Regiodeal Noordelijk Flevoland (NR: B045)

Het doel is het reserveren van de middelen, de Rijksbijdrage en (provinciale) cofinanciering, voor de uitvoering van het Regiodeal programma. De Rijksbijdrage en de regionale cofinanciering zal worden besteed aan het realiseren van de doelen die benoemd zijn in de Regiodeal Regio Deal, gericht het toekomstbestendig maken van het Maritiem Cluster op Urk, de verduurzaming van de IJsselmeervisserij en het verzilveren van het groeipotentieel van Noordelijk Flevoland verbonden aan smart mobility. Het kader voor de besteding is vastgelegd in de Regiodeal.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B045 Regiodeal Noordelijk Flevoland	8.250	0	-5.000	3.250	3.250
Af					
Financiële kaders Regio Deal Noordelijk Flevoland			-5.000		
Resterende oormerken per 31-12-2021					
MCU-Innovatie					1.750
MCU-Talent					500
IJsselmeervisserij					1.000
Totaal oormerken					3.250

Artistieke Experimenten (NR: B046)

Het doel van deze reserve betreft het financieel ruimte bieden om op het gebied van cultuur te experimenteren.

De te bereiken doelen zijn globaal:

- Met de experimenten die het Fonds mogelijk maakt, wordt de Flevolandse cultuur aantoonbaar vernieuwd en verrijkt.
- De experimenteerruimte draagt bij aan de aantrekkingskracht van Flevoland op 'creatieven'.
- Cofinanciering voor initiatieven van derden op het gebied van grootschalige kunstwerken/landschapskunst.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B046 Artistieke Experimenten	67	33	0	101
Bij				
Reguliere storting		33		

Krachtige Samenleving (NR: B047)

De reserve wordt onder andere ingezet voor:

- Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
- gezonde en veerkrachtige Flevolandse, die langer fit en gezond blijven, en daarmee langer zelfredzaam;
- een toekomstbestendig, bereikbaar en betaalbaar zorglandschap dat past bij de behoeften en mogelijkheden van Flevoland.

De onttrekking aan de reserve is gedelegeerd aan GS conform PS besluit van 8 november 2017. Met GS besluit van 11 december 2018 zijn de middelen uit de Brede Bestemmingsreserve reeds geprogrammeerd voor de jaren 2019-2022.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B047 Krachtige Samenleving	563	0	-374	189
Af				
Onttrekking op basis van het projectplan			374	

Vitaal Platteland (NR: B048)

Het doel is het reserveren van de middelen, de Rijksbijdrage en (provinciale) cofinanciering, voor de uitvoering van het Regiodeal programma.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B048 Vitaal Platteland	1.900	0	-705	1.195
Af				
Onttrekking op basis van het projectplan			-705	

Informatiestrategie (NR: B049)

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B049 Informatiestrategie	580	0	0	580	580
Resterend oormerk per 31-12-2021					
Informatiestrategie					580

Voorzieningen**Grondwaterbeheer (NR: V005)**

De voorziening is bestemd voor het egaliseren van jaarlijkse verschillen tussen uitgaven wegens grondwaterbeheer (inclusief schadevergoedingen) en inkomsten uit de grondwaterheffing. De bestedingsdoelen van de grondwaterheffing vloeien voort uit de Waterwet (voorheen de Grondwaterwet), artikel 7.7. De doelen zijn maatregelen om nadelige effecten van grondwateronttrekkingen te compenseren, onderzoeken ten behoeve van het grondwaterbeleid, het grondwaterregister en schade in verband met onttrekkingen. Ook het met deze taken belaste personeel kan betaald worden uit de grondwaterheffing. Besteding aan andere doelen is niet toegestaan. De voorziening wordt gevoed uit de opbrengsten van de grondwaterheffing, voor zover die niet in het jaar van ontvangst zijn besteed.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V005 Grondwaterbeheer	732	0	0	732

Niet-jaarlijks onderhoud provinciehuis (NR: V011)

De voorziening is bedoeld om het provinciehuis inclusief de daarin aanwezige installaties in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een opgesteld meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode (max. 40 jaar) een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door PS vastgesteld. Het huidige plan dat op 28 maart 2017 door PS is vastgesteld betreft de periode 2018-2021. In het plan is inzichtelijk gemaakt op welke onderdelen voor het niet-jaarlijks onderhoud in die periode kosten zullen worden gemaakt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V011 NJO provinciehuis	2.304	480	-1.000	1.784
Bij				
Reguliere storting		480		
Af				
Uitvoering onderhoud 2021 volgens onderhoudsplan			-1.000	

Pensioenen (oud) leden GS (NR: V015)

Uit de voorziening worden de pensioenaanspraken van voormalige gedeputeerden betaald. De hoogte van deze voorziening wordt vastgesteld door een externe partner, Loyalis Maatwerk Administraties. Hiervoor worden de volgende recente actuariële grondslagen gehanteerd:

- Ervaringscijfers sterftekansen ABP, inclusief kostenopslag;
- Rekenrente van DNB;
- Overlevingskansen: prognosetafels ABP met CBS;
- Pensioenrichtleeftijd (thans 67 jaar);
- Contante waarde voor het nabestaandenpensioen.

Daarnaast worden de berekeningen aangepast op basis van informatie over neveninkomsten van de betreffende pensioengerechtigden.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V015 Pensioenen (oud) leden GS	8.994	305	-324	8.975
Bij				
Reguliere storting o.b.v. actuariële berekeningen		305		
Af				
Pensioenbetalingen (oud) leden GS			-324	

Niet-jaarlijks onderhoud infrastructuur (NR: V025)

De voorziening is bedoeld om het provinciaal wegen- en vaarwegennet voor een lange periode in stand te houden; daarvoor is periodiek groot onderhoud nodig. Op basis van inspecties en rekening houdend met de aspecten bereikbaarheid, verkeersveiligheid en staat van onderhoud worden meerjaren onderhoudsprogramma's opgesteld. Op basis hiervan wordt de jaarlijkse dotatie en onttrekking bepaald. De meerjaren onderhoudsprogramma's worden éénmaal per vijf jaar aangeboden aan PS. De uitwerking vindt plaats in het jaarlijks op te stellen Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur (MBVI).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V025 NJO infrastructuur	20.165	8.788	-14.495	14.458
Bij				
Reguliere storting		8.788		
Af				
Uitvoering onderhoud 2021 volgens onderhoudsprogramma's			-14.495	

Oninbare vorderingen (NR: V035)

De voorziening is bedoeld ter dekking van het risico dat vorderingen oninbaar zijn.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V035 Oninbare vorderingen	70	0	0	70

Oninbare leningen (NR: V037)

De voorziening is bedoeld ter dekking van het risico dat uitgezette leningen oninbaar zijn.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V037 Oninbare leningen	167	0	0	167

Reorganisatie bedrijfsvoering (NR: V039)

In het verleden is een reorganisatie bij de ondersteunende afdelingen doorgevoerd. Om dat op een zorgvuldige manier te doen, treden er tijdelijke frictiekosten op. Daarvoor is deze voorziening gevormd.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V039 Reorganisatie bedrijfsvoering	373	0	-110	263
Af				
Aanwending voorziening t.b.v. frictiekosten			-110	

Niet-jaarlijks onderhoud vestigingen (NR: V043)

De voorziening is bedoeld om de vestigingen, inclusief de daarin aanwezige installaties, in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een opgesteld meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode (max. 40 jaar) een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door PS vastgesteld. Het huidige plan dat op 28 maart 2017 door PS is vastgesteld betreft de periode 2018-2021. In het plan is inzichtelijk gemaakt op welke onderdelen voor het niet-jaarlijks onderhoud in die periode kosten zullen worden gemaakt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V043 NJO Vestigingen	374	88	-23	439
Bij				
Reguliere jaarlijkse storting		88		
Af				
Uitvoering onderhoud 2021 volgens onderhoudsplan			-23	

Niet-jaarlijks onderhoud NLE (NR: V044)

De voorziening is bedoeld om het pand, inclusief de daarin aanwezige installaties, in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door PS vastgesteld.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V044 NJO NLE	590	187	-223	554
Bij				
Reguliere storting		187		
Af				
Uitvoering onderhoud 2021 volgens onderhoudsplan			-223	

Garantstelling personeel NLE (NR: V045)

In het Convenant Batavialand is afgesproken om de museale en collectiebeheertaken, inclusief het beheer van bij deze taken behorende collecties met de daarbij behorende mensen en middelen over te dragen aan Batavialand. In het Sociaal Plan is vastgelegd dat de GR Nieuwland Erfgoedcentrum (NLE) een garantie afgeeft voor de duur van 5 jaar. Deze garantstelling houdt in dat bij faillissement van Batavialand, de medewerkers bij werkloosheid een WW-suppletie en transitievergoeding ontvangen. Aangezien de kans op faillissement aanwezig is in de opstartfase van Batavialand is er voor het provinciale deel (op basis van het deelnemerspercentage in de GR NLE) deze garantstelling een voorziening getroffen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V045 Garantstelling personeel NLE	1.010	0	0	1.010

Spaarverlof (NR: V047)

De voorziening is bedoeld ter dekking van verplichtingen die ontstaan als gevolg van spaarverlof. In de CAO 2017-2018 is besloten dat met ingang van 1 januari 2018 de vervalt termijn van het bovenwettelijk verlof en aangekocht (IKB) verlof komt te vervallen. Daarnaast worden de mogelijkheden voor het extra sparen/aankopen van verlof verruimd. Werknemers mogen dan verlof sparen tot maximaal 50 x hun arbeidsduur per week (bij een werkweek van 36 uur kan dus maximaal 1.800 uur verlof gespaard worden). Dit verlof kan bijvoorbeeld ingezet worden voor mantelzorg, een sabbatical, korter werken of eerder stoppen in aanloop naar pensionering.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V047 Spaarverlof	509	0	0	509

Duurzame waardevermindering Flevokust Haven (NR: V048)

Het doel van de voorziening is het afwaarderen van de boekwaarden van de investeringen in Flevokust Haven. In 2018 is Flevokust Haven in gebruik genomen. Zoals reeds werd voorzien ten tijde van het investeringsbesluit dient op moment van ingebruikname, conform de verslaggevingsvoorschriften, door middel van een taxatie getoetst te worden of er sprake is van een zogeheten lagere marktwaarde ('impairment-toets'). Omdat de getaxeerde directe opbrengstwaarde (gebaseerd op marktconforme bedrijfseconomische rendementseisen) eind 2018 lager was dan de boekwaarde van de investering, moest de boekwaarde worden afgewaardeerd.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V048 Duurzame waardevermindering Flevokust Haven	7.626	0	0	7.626

C. Specificatie van de verdeling van de lasten en baten over de taakvelden

Lasten per programma naar taakveld (incl. directe personele lasten)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water				
3.3 Kwantiteit grondwater	566	564	564	564
3.9 Water, overige baten en lasten	403	402	386	386
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	10.527	8.250	8.251	8.251
8.1 Ruimtelijke ordening	1.554	1.185	1.185	1.185
8.2 Volkshuisvesting	163	162	162	162
Totaal 1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	13.212	10.563	10.548	10.548
2 Landbouw, visserij en natuur				
0.3 Geldleningen en uitzettingen	147	147	147	147
4.1 Bodembescherming	458	458	458	458
5.1 Natuurontwikkeling	5.200	999	999	999
5.2 Beheer natuurgebieden	9.985	9.976	9.747	9.747
5.3 Beheer flora en fauna	1.188	983	983	983
5.9 Natuur, overige baten en lasten	1.733	781	781	781
6.1 Agrarische aangelegenheden	3.802	4.551	4.551	2.481
6.3 Kennis en innovatie	0	0	0	0
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	803	762	262	262
7.9 Cult.&maatschappij, ov. baten & lasten	1.321	1.330	730	315
Totaal 2 Landbouw, visserij en natuur	24.637	19.987	18.659	16.174
3 Economie				
6.2 Logistiek	466	464	464	464
6.3 Kennis en innovatie	1.422	1.112	1.112	1.112
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	14.472	11.508	7.929	7.877
Totaal 3 Economie	16.360	13.085	9.505	9.454
4 Aantrekkelijk Flevoland en Krachtig samenleving				
6.4 Recreatie en toerisme	1.654	1.656	1.653	1.653
7.1 Cultuur	5.237	5.235	5.235	5.234
7.2 Maatschappij	1.892	1.891	1.891	1.891
7.9 Cult.&maatschappij, ov. baten & lasten	1.294	1.054	953	912
8.1 Ruimtelijke ordening	0	0	0	0
Totaal 4 Aantrekkelijk Flevoland en krachtige samenleving	10.076	9.836	9.731	9.690
5 Energie, duurzaamheid en milieu				
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	10	10	10	10
3.4 Kwaliteit oppervlaktewater	0	0	0	0
4.1 Bodembescherming	502	502	502	502
4.4 Vergunningverlening en handhaving	4.497	4.338	4.338	4.338
4.6 Duurzaamheid	1.312	1.311	1.311	1.310
4.9 Milieu, overige baten en lasten	786	682	580	580
5.9 Natuur, overige baten en lasten	415	414	414	414
6.9 Regionale economie, ov. Baten&lasten	1.472	1.468	1.468	1.468
8.1 Ruimtelijke ordening	403	402	148	148
Totaal 5 Energie, duurzaamheid en milieu	9.397	9.128	8.772	8.772

Lasten per programma naar taakveld (incl. directe personele lasten)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6 Mobiliteit				
2.1 Landwegen	28.413	29.867	30.375	31.569
2.2 Waterwegen	3.726	4.833	5.888	6.290
2.3 Openbaar vervoer	37.451	37.408	38.086	37.431
2.9 Verkeer en vervoer, ov. baten & lasten	3.263	2.636	2.804	2.784
Totaal 6 Mobiliteit	72.853	74.744	77.153	78.074
7 Vernieuwend bestuur				
0.3 Geldleningen en uitzettingen	53	53	53	53
0.5 Alg.dekk middelen, ov baten en lasten	5.532	10.902	14.658	18.065
0.6 Overhead	31.703	31.279	31.316	31.316
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	1.372	1.370	1.370	1.370
1.1 Provinciale staten	2.618	2.580	2.885	2.580
1.2 Gedeputeerde staten	1.977	1.971	1.972	1.972
3.9 Water. overige baten en lasten	35	35	35	35
0.8 Mutaties reserves	84.814	76.088	70.173	53.540
4.4 Vergunningen en handhaving	1	1	1	1
1.3 Kabinetszaken	69	69	69	69
1.6 Openbare orde en veiligheid	401	400	400	400
1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regio	7	6	6	6
0.7 Vennootschapsbelasting	50	50	50	50
0.9 Resultaat	0	0	0	0
Totaal 7 Vernieuwend bestuur	128.631	124.803	122.987	109.456
Totaal Lasten	275.166	262.146	257.355	242.168

Baten per programma naar taakveld	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water				
3.3 Kwantiteit grondwater	-470	-470	-470	-470
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	-22	-22	-22	-22
Totaal 1 Ruimtel. ontwikkeling, wonen en water	-492	-492	-492	-492
2 Landbouw, visserij en natuur				
5.2 Beheer natuurgebieden	0	0	0	0
5.1 Natuurontwikkeling	-1.500	0	0	0
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	-490	-500	0	0
Totaal 2 Landbouw, visserij en natuur	-1.990	-500	0	0
3 Economie				
6.2 Logistiek	-357	-357	-357	-357
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	-1.108	-968	-968	-968
Totaal 3 Economie	-1.465	-1.325	-1.325	-1.325
4 Aantrekkelijk Flevoland en Krachtig samenleving				
0.6 Overhead	-10	-10	-10	-10
6.4 Recreatie en toerisme	-28	-28	-28	-28
Totaal 4 Aantrekkelijk Flevoland en krachtige samenleving	-38	-38	-38	-38
5 Energie, duurzaamheid en milieu				
4.1 Bodembescherming	-400	-400	-400	-400
4.6 Duurzaamheid	0	0	0	0
4.9 Milieu, overige baten en lasten	-73	-73	-73	-73

Baten per programma naar taakveld	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
8.1 Ruimtelijke ordening	0	0	0	0
Totaal 5 Energie, duurzaamheid en milieu	-473	-473	-473	-473
6 Mobiliteit				
2.1 Landwegen	-391	-391	-391	-391
2.2 Waterwegen	-83	-83	-83	-83
2.3 Openbaar vervoer	-8.312	-8.312	-8.312	-8.312
Totaal 6 Mobiliteit	-8.786	-8.786	-8.786	-8.786
7 Vernieuwend bestuur				
0.1 Uitkering provinciefonds	-108.968	-111.542	-114.644	-117.744
0.2 Opbrengst Provinciale belastingen	-59.100	-59.700	-60.300	-60.300
0.3 Geldleningen en uitzettingen	-86	-62	-42	-42
0.4 Deelnemingen	-378	-378	-378	-378
0.6 Overhead	-2.992	-2.992	-2.992	-2.992
0.8 Mutaties reserves	-90.369	-75.830	-67.856	-49.569
1.2 Gedeputeerde staten	-27	-27	-27	-27
Totaal 7 Vernieuwend bestuur	-261.921	-250.532	-246.240	-231.053
Totaal Baten	-275.166	-262.146	-257.355	-242.168

x € 1.000

D. Specificatie van incidentele baten en lasten

D1. Meerjarig overzicht incidentele en structurele lasten en baten

	incidenteel	structureel	Totaal 2021	incidenteel	structureel	Totaal 2022
1 Ruimtelijke ontw. wonen en water	102	10.837	10.939	102	8.200	8.301
2 Landbouw, visserij en natuur	8.133	14.161	22.294	2.843	14.814	17.657
3 Economie	8.316	4.895	13.210	5.772	4.180	9.952
4 Aantrek Flevoland en Krach Samenl.	381	8.669	9.050	143	8.673	8.815
5 Energie, duurzaamheid en milieu	814	6.999	7.813	814	6.739	7.553
6 Mobiliteit	544	62.804	63.349	0	65.291	65.291
7 Vernieuwend bestuur	23	63.673	63.696	23	68.466	68.489
Totaal lasten	18.313	172.038	190.351	9.697	176.361	186.058
1 Ruimtelijke ontw. wonen en water	0	-492	-492	0	-492	-492
2 Landbouw, visserij en natuur	-1.500	-490	-1.990	0	-500	-500
3 Economie	-190	-1.275	-1.465	-50	-1.275	-1.325
4 Aantrek Flevoland en Krach Samenl.	0	-38	-38	0	-38	-38
5 Energie, duurzaamheid en milieu	0	-473	-473	0	-473	-473
6 Mobiliteit	0	-8.786	-8.786	0	-8.786	-8.786
7 Vernieuwend bestuur	0	-171.552	-171.552	0	-174.702	-174.702
Totaal baten	-1.690	-183.107	-184.797	-50	-186.266	-186.316
Totaal saldo van lasten en baten	16.623	-11.068	5.555	9.647	-9.905	-258
Stortingen in reserves	2.428	82.387	84.814	2.428	73.660	76.088
Onttrekkingen uit reserves	-14.232	-76.137	-90.369	-11.459	-64.371	-75.830
Saldo van stortingen en onttrekkingen reserves	-11.804	6.250	-5.555	-9.031	9.289	258
Geraamd resultaat	4.819	-4.818	0	616	-616	0

x € 1.000

	incidenteel	structureel	Totaal 2023	incidenteel	structureel	Totaal 2024
1 Ruimtelijke ontw. wonen en water	102	8.184	8.286	102	8.184	8.286
2 Landbouw, visserij en natuur	2.243	14.085	16.328	1.828	12.015	13.843
3 Economie	2.192	4.180	6.372	2.192	4.129	6.321
4 Aantrek Flevoland en Krach Samenl.	41	8.669	8.710	0	8.669	8.669
5 Energie, duurzaamheid en milieu	814	6.382	7.196	814	6.382	7.196
6 Mobiliteit	655	67.042	67.697	0	68.617	68.617
7 Vernieuwend bestuur	23	72.571	72.594	23	75.673	75.697
Totaal lasten	6.069	181.113	187.182	4.959	183.669	188.628
1 Ruimtelijke ontw. wonen en water	0	-492	-492	0	-492	-492
2 Landbouw, visserij en natuur	0	0	0	0	0	0
3 Economie	-50	-1.275	-1.325	-50	-1.275	-1.325
4 Aantrek Flevoland en Krach Samenl.	0	-38	-38	0	-38	-38
5 Energie, duurzaamheid en milieu	0	-473	-473	0	-473	-473
6 Mobiliteit	0	-8.786	-8.786	0	-8.786	-8.786
7 Vernieuwend bestuur	0	-178.384	-178.384	0	-181.484	-181.484
Totaal baten	-50	-189.449	-189.499	-50	-192.549	-192.599
Totaal saldo van lasten en baten	6.019	-8.336	-2.316	4.909	-8.880	-3.971
Stortingen in reserves	2.428	67.745	70.173	2.428	51.112	53.540
Onttrekkingen uit reserves	-2.893	-64.963	-67.856	-2.438	-47.131	-49.569

	incidenteel	structureel	Totaal 2023	incidenteel	structureel	Totaal 2024
Saldo van stortingen en onttrekkingen reserves	-465	2.782	2.316	-10	3.981	3.971
Geraamd resultaat	5.554	-5.554	0	4.899	-4.899	0

x € 1.000

D2. Meerjarig detailoverzicht incidentele baten en lasten

In onderstaande tabel is een detailspecificatie van de incidentele baten en lasten opgenomen. Voor een toelichting op de desbetreffende posten wordt verwezen naar het desbetreffende programmaonderdeel en/of de Productenraming.

Programma- onderdeel	Omschrijving incidentele lasten	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	11 Actualisatie/uitwerken omgevingsplan	102	102	102	102
	Totaal 1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	102	102	102	102
2.1 Landbouw en visserij	11 Actualisatie/uitwerken omgevingsplan	1.120	1.120	1.120	1.120
	Totaal 2.1 Landbouw en visserij	1.120	1.120	1.120	1.120
2.2 Natuur en landelijk gebied	21 Cofinanciering Leader NPNL	200	0	0	0
	22 Nationaal Park Nieuw Land	1.308	458	458	458
	22 Oostvaardersoever	100	0	0	0
	23 IJmeer/Markermeer	150	0	0	0
	24 Bijdrage projecten Nieuwe Natuur	4.000	0	0	0
	24 Procesgelden Nieuwe Natuur	250	250	250	250
	25 Top-up Waterprogramma	300	235	0	0
	26 Beleidsontwikkeling landelijk gebied	705	780	415	0
	Totaal 2.2 Natuur en landelijk gebied	7.013	1.723	1.123	708
3.1 Economisch programma	11 Markt & Culture	102	0	0	0
	12 Programma-activiteit van de Assembly	206	0	0	0
	12 Interreg V	242	142	142	142
	Totaal 3.1 Economisch programma	551	142	142	142
3.2 Gebieds-opgaven	21 Luchthaven Lelystad	150	0	0	0
	23 Procesgelden MITC	150	0	0	0
	23 Noordelijk Flevoland	2.050	2.050	2.050	2.050
	23 Procesgeld Regiodeal NF	150	0	0	0
	23 Programma Regiodeal NF	5.115	3.581	0	0
	23 Servicehaven Noordelijk Flevoland	150	0	0	0
	Totaal 3.2 Gebiedsopgaven	7.765	5.631	2.050	2.050
4.3 Krachtige samenleving	31 Programma Krachtige samenleving	381	143	41	0
	Totaal 4.3 Krachtige samenleving	381	143	41	0
5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	21 Circulaire economie - beleid	814	814	814	814
	Totaal 5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	814	814	814	814
6.1 Openbaar vervoer	11 Openbaar streekvervoer	0	0	655	0
	Totaal 6.1 Regionale energiestrategie	0	0	655	0
6.2 Ontwikk. en innovatie mobiliteit	21 Fietsmaatregelen	523	0	0	0
	21 Voorverkenningen infrabonds	22	0	0	0
	Totaal 6.2 Ontwikk en innovatie mobiliteit	545	0	0	0
7.4 Bedrijfsvoering	43 NLE	23	23	23	23
	Totaal 7.4 Bedrijfsvoering	23	23	23	23
7.5 Reserves *	51 Algemene reserve	356	356	356	356

Programma- onderdeel	Omschrijving incidentele lasten	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	51 Brede Bestemmingsreserve	1.753	1.753	1.753	1.753
	51 Kunst	33	33	33	33
	51 Monumentenzorg	286	286	286	286
	Totaal 7.5 Reserves**	2.428	2.428	2.428	2.428
Totale lasten		20.741	12.125	8.497	7.387
2.2 Natuur en landelijk gebied	24 Bijdrage projecten nieuwe natuur	-1.500	0	0	0
	Totaal 2.2 Natuur en landelijk gebied	-1.500	0	0	0
3.1 Economisch programma	12 Interreg V	-100	0	0	0
	12 OP West 2014-2020	-40	0	0	0
	Totaal 3.1 Economisch programma	-140	0	0	0
3.2 Gebiedsopgaven	23 Noordelijk Flevoland	-50	-50	-50	-50
	Totaal 3.2 Gebiedsopgaven	-50	-50	-50	-50
7.5 Reserves *	51 226 Fonds vitaal platteland	-705	-780	-415	0
	51 431 Krachtige samenleving	-374	-140	-40	0
	51 Brede Bestemmingsreserve	-2.653	-4.789	-188	-188
	51 Nieuwe natuur	-2.750	-250	-250	-250
	51 Procesgelden gebiedsontwikkeling	-750	0	0	0
	51 Regiodeal Noordelijk Flevoland	-5.000	-3.500	0	0
	51 Zuiderzeelijngelden	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
	Totaal 7.5 Reserves	-14.232	-11.459	-2.893	-2.438
Totale baten		-15.922	-11.509	-2.943	-2.488
Totaal		4.819	616	5.554	4.899

x € 1.000

* Mutaties in de reserve zijn over het algemeen al incidenteel te bestempelen, tenzij het een egalisatiereserve betreft.

E. Lijst met afkortingen

AAA:	Amsterdam Airport Area
ABW:	Actieplan Bodem en Water
AER:	Assembly of European Regions
AGC:	Airport Garden City
APPA:	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
AVG:	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAC:	Bestuurlijke adviescommissie
BBP:	Bruto Binnenlands Product
BBV:	Besluit Begroting en Verantwoording gemeente en Provincies
BV:	Besloten Vennootschap
BNG:	Bank Nederlandse Gemeenten
BRP:	Bruto Regionaal Product
BZK:	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CA:	Coalitieakkoord
CBS:	Centraal Bureau voor de Statistiek
CMO:	Centrum voor Maatschappelijk Ontwikkeling Flevoland
CPB:	Centraal Planbureau
CPMR:	Conference of Peripheral Maritieme Regions
DGO:	Duurzaam gebruik van de Flevolandse ondergrond
DPIA:	Data Protection Impact Assessment
DOVA:	Decentrale OV-autoriteiten
DSO:	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DROW:	Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling en Waterbeheer
EEF:	Energie Expertisecentrum Flevoland
EFRO:	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHS:	Ecologische Hoofdstructuur
EU:	Europese Unie
EZK:	Economische Zaken en Klimaat
FBE:	Faunabeheereenheid Flevoland
FEA:	Flevolandse Energie Agenda
FVA:	Fonds Verstedelijking Almere
GLB:	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GR:	Gemeenschappelijke Regeling
GS:	Gedeputeerde Staten
Ha:	Hectare
HNP:	Huis Nederlandse Provincies
HOV:	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HOF:	Wet Hof
IBT:	Interbestuurlijk toezicht
ICT:	Informatie- en Communicatie Technologie
IDA:	Interprovinciale Digitale Agenda
IDS:	Introductie Duurzaam Stortbeheer
IenW:	Infrastructuur en Waterstaat
IFA:	Investeringsimpuls Flevoland Almere
IKB:	Individueel Keuze Budget
IPO:	Interprovinciaal Overleg van en voor Provincies
IT:	Information Technology
US:	Invasieve Uitheemse Soorten
KO's:	Koninklijke onderscheidingen
KRW:	Kaderrichtlijn Water
KPvV:	Kennisplatform Verkeer en Vervoer
KvW:	Kansen voor West
LAB:	Lelystad Airport Businesspark
LG:	Landelijk gemiddelde
LNv:	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
MAAS:	Mobility as a Service
MAB:	Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering
MBVI:	Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud Vervangingsinvesteringen Infrastructuur
MC:	Monte Carlo
MGA:	Mutual Gains Approach
MIPOV:	Model Informatieprofiel Openbaar Vervoer
MITC:	Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum
MJOP:	Meerjaren Onderhoudsplan Provinciehuis
MKB:	Midden- en Kleinbedrijf

MRA:	Metropoolregio Amsterdam
MRA-E:	MRA Elektrisch
MRB:	Motorrijtuigenbelasting
MSNF:	Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland
MTR:	Midterm review
MW:	Megawatt
NBA:	Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants
NDW:	Nationale Databank Wegverkeersgegevens
NJO:	Niet-jaarlijks onderhoud
NIE:	Natuurinclusieve energietransitie
NLE:	Nieuw Land Erfgoedcentrum
n.n.b.:	Nog niet bekend
n.b.:	Niet bepaald
NNN:	Natuurnetwerk Nederland
NS:	Nederlandse Spoorwegen
NSL:	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
NSP:	Nationaal Strategisch Plan
NV:	Naamloze Vennootschap
OFGV:	Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
OMALA:	Ontwikkelingsmaatschappij Airport Lelystad Almere
OMFL:	Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland
OV:	Openbaar Vervoer
OV-SAAL:	Openbaar Vervoer Schiphol-Amsterdam-Almere-Lelystad
P&C:	Planning & Control
P&O:	Personeel en Organisatie
PAS:	Programmatische Aanpak Stikstof
PJ:	Petajoule
p-MIRT:	Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
PMR:	Programma Mobiliteit en Ruimte
POB:	Persoonlijk Ontwikkelbudget
PoC-fonds:	Proof of Concept Fonds
POP3:	Plattelandsontwikkelingsprogramma 3
PS:	Provinciale Staten
RDW:	Rijksdienst voor het Wegverkeer
RES:	Regionale Energiestrategie
RHC HFA:	Regionaal Historisch Centrum Het Flevolands Archief
RIEC:	Regionaal Informatie en Expertisecentrum
RMP:	Regionaal Mobiliteitsprogramma
ROM:	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij
RRAAM:	Rijk-Regioprogramma Amsterdam, Almere, Markermeer
RRK:	Randstedelijke Rekenkamer
Ruddo:	Regeling uitzetting derivaten decentrale overheden
RVB:	Rijksvastgoedbedrijf
SBAB:	Samen Bouwen aan Bereikbaarheid
SBA:	Stedelijke bereikbaarheid Almere
SBB:	Staatsbosbeheer
SKBN:	Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland
SMWF:	Samen Maken We Flevoland
SPV:	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SRE:	Schiphol Real Estate
SUP's:	Strategische uitvoeringsprogramma's
TBES:	Toekomst Bestendig Ecologisch Systeem
TBO's:	Terreinbeherende organisaties
TMI:	Technologische MKB Innovatieregeling
TWh:	Terawattuur
UP:	(college) Uitvoeringsprogramma
UvW:	Unie van Waterschappen
VNG:	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VTH:	Vergunning, toezicht en handhaving
VRN:	Voortgangsrapportage Natuur
Fido:	Wet Financiering decentrale overheden
Woo:	Wet open overheid
Wob:	Wet openbaarheid van bestuur
ZZL:	Zuiderzeelijngelden